

Mağusa Suriçi'nde, 252-260 Nolu Parsellerdeki Tarihi Anıtların Çağdaş Bir Ek İle Kent Müzesi Kompleksi Olarak Yeniden İşlevlendirilmesi

Lütfiye Aygen Öznesil

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Koruma ve
Restorasyon Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ocak 2024
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Koruma ve Restorasyon Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Rafooneh Mokhtar Shahi Sani
Mimarlık Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Koruma ve Restorasyon Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Ege Uluca Tümer
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Özlem Olgaç Türker

2. Doç. Dr. Elif Mihçioğlu

3. Doç. Dr. Ege Uluca Tümer

ÖZ

Müzeler, son 20 yılda giderek daha interaktif, geniş halk topluluklarıyla bütünleşen, eğitsel bilgi deneyimi sunan ve sosyal etkileşim amaçlı kullanılan yapılara dönüşmüştür. Müze kavramı daraltıldığı zaman ise, birçok farklı içeriği/temayı kategorik olarak işleyen müzelerle karşılaşılmaktadır. Yakın zamanlarda tercih edilen bir tematik müze türü de ‘Kent Müzesi’dir. Kent Müzesi, kent kimliği olgusunun ortaya çıkmasından itibaren, insan ve şehir arasındaki etkileşimi gözler önüne seren, öznesi halk kahramanları değil sıradan kent insanının ta kendisi olan, kültür, gelenek, yaşam tarzı gibi insani öğeleri hatırlatma, tanıtma ve geleceğe aktararak kente ait bir bellek oluşturma misyonu barındıran müze türüdür.

Kuzey Kıbrıs’ta tarihsel açıdan çok önemli kentlerin varlığına rağmen bu tanıma uyan anlamıyla herhangi bir Kent Müzesi’nin bulunmayışı, böyle bir ihtiyacın varlığını göstermektedir. Nüfusu dinamik olan Kuzey Kıbrıs’ta, kentlerdeki geleneksel yaşam sürekli dış kültürlerden etkilenmekte, dönüşmekte ve erozyona uğramaktadır. Kent insanı, geleneksel yaşam şeklinin ve günlük alışkanlıklarının ancak bir kısmını sonraki nesillere aktarabilmektedir. Böylece kültürel ve geleneksel birçok öğenin de unutulup yok olmasının önü açılmaktadır. Bu noktada, kent ve kent kimliğinin geçmiş ve mevcut durumunun kayıt altına alınarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak kent müzelerinin topluma kazandırılması gerekli bir durum oluşturmaktadır.

Kuzey Kıbrıs’ta bulunan Mağusa, dinamik ve sürekli gelişim gösteren nüfusu, zengin kültürel ve tarihi dokusu ile Kent Müzesi ihtiyacının öne çıktığı bir yerleşimdir. Sivil toplum örgütleri ve bilim çevrelerinin yeni bir müze gerekliliğini birçok kez ortaya koymuş olmasından da hareketle, Mağusa için böyle bir ihtiyacın

giderilmesine yönelik bir bilimsel çalışmaya ihtiyaç duyulduğu izlenmektedir. Bu tez kapsamında, söz konusu ihtiyaca yönelik olarak, Mağusa/Suriçi’nde, 252-260 nolu parsellerin yer aldığı yapı adasındaki tarihi yapıların, çağdaş tasarımlar ile müze olarak yeniden işlevlendirilmesi önerilmekte ve bu öneri için gerekli bilgi altyapısının oluşturulması hedeflenmektedir.

Yer seçiminde, söz konusu yapı adasının merkezi bir konumda yer alması, kamu mülkiyetinde olması, işlevsiz veya düşük işlevli, çok değerli tarihi yapıları barındırması ve yeni ek yapı/ yapılar için gerekli boş alanları içermesi bu yapı adasının seçilmesindeki etkenlerdir. Çalışma kapsamında bu yapı adasındaki tarihi yapıların bir kent müzesine dönüştürülmesi ve yeniden kullanımı ve müze işlevi için gerekli donanımların oluşturulmasında katkıda bulunacak bir ek yapının tasarımına ilişkin proje önerileri oluşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Müzecilik, Kent Müzesi, Restorasyon, Yeniden İşlevlendirme, Tarihi Yapılara Ek

ABSTRACT

In the last 20 years, museums have become increasingly interactive spaces that integrate with large public communities, provide extraordinary educational experiences and are used for social communication purposes. When the concept of museum is narrowed down, we encounter museums that deal with many different contents/themes categorically. Another type of thematic museum that has been preferred recently is the 'City Museum'. Since the emergence of the phenomenon of urban identity, the City Museum concept has been creating a memory of the city by reminding, introducing, and transferring to the future, human elements such as culture, tradition and lifestyle, not of folk heroes but ordinary people of the city themselves. City Museum is a type of museum that has a mission of revealing the interaction between people and the city.

Despite the existence of historically very important cities in Northern Cyprus, the absence of any comprehensive museum or a City Museum in the sense that fits this definition shows the existence of such a need. In Northern Cyprus, which has a dynamic population, traditional life in cities is constantly affected by external cultures, transformed and eroded. Inhabitants of the cities can only transfer their traditional lifestyle and daily habits to the next generations to a limited extent. This paves the way for many cultural and traditional elements to be forgotten and disappear. At this point, it is necessary to introduce city museums to the society, which will record the past and present aspects of the city and its identity and help in transferring it to future generations.

Famagusta, located in Northern Cyprus, is a settlement, where the need for a City Museum comes to the fore with its dynamic and constantly developing

population and rich cultural and historical context. Considering that opinion of non-governmental organizations and scientific circles, which have already demonstrated the necessity of a new museum many times, it is considered that there is a need for a scientific study to meet such a claim for Famagusta. Within the scope of this thesis, in order to meet this expectation, it is proposed to reuse the historical buildings on the building block of buildings, located on parcels 252-260 in Famagusta/Suriçi as a museum with a contemporary addition, and it is aimed to create the necessary data for this proposal.

The factors in choosing this building block are its' central location, being a public property, having abandoned or low-use, very valuable historical buildings on, and empty areas required for new additional building/s. Within the scope of the study, restoration project proposals for historic buildings and design guidelines for an additional building have been developed. By the help of this thesis that the transformation and reuse of the historical buildings in this building block into a city museum and the creation of the necessary equipment for the museum function.

Keywords: Contemporary Museology, City Museum, Restoration, Refunction, Addition to Historical Buildings

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans sürecim boyunca desteklerini ve yardımlarını hiç esirgemedен yanımda oldukları için başta eşim Turhan Öznesil olmak üzere, tez danışmanım Ege Uluca Tumer ve tüm aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vii
KISALTMALAR.....	xii
TABLO LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Tanımı.....	5
1.2 Amaç ve Kapsam	7
1.3 Çalışmanın Yöntemi.....	10
2 MÜZECİLİK VE KENT MÜZESİ KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ.....	12
2.1 Müzeciliğin Tarihsel Gelişim Süreci.....	12
2.2 Çağdaş Müzecilik Yaklaşımı	14
2.3 Kent Müzesine İlişkin Literatür Araştırması.....	16
2.4 Kent Müzesi Örnekleri	18
2.5 Kent Müzesi Mimari Programları	20
3 TARİHİ YAPILARIN MÜZE OLARAK KULLANIMI.....	23
3.1 Tarihi Yapıların Müze Olarak Yeniden Kullanımı	23
3.2 Müzeye Dönüştürülen Yapılara Çağdaş Ek Tasarım	25
3.2.1 Müzeye Dönüştürülen Yapılarda Çağdaş Eklere Genel Bakış	25
3.2.2 Örnekler	27
3.2.3 Araştırılan Ek Yapı Örneklerindeki Tasarım Kriterleri.....	36
4 MAĞUSA KENT MÜZESİ TASARIM SÜRECİ.....	40

4.1 Mağusa Suriçi'nin Genel Bir Değerlendirmesi	40
4.2 Mağusa Suriçi Kent Müze İhtiyacına Yönelik Güncel Tartışmalar	41
4.2.1 Mağusa Suriçi Kent Müzesi İçin Alan Seçimi	41
4.2.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Mimari Programı.....	42
5 MAĞUSA SURİÇİ KENT MÜZESİ'NE DÖNÜŞTÜRÜLMEK ÜZERE SEÇİLEN YAPI ADASININ DEĞERLENDİRMESİ.....	43
5.1 Konum.....	43
5.2 Tarihsel Gelişim	44
6 YAPI ADASINDA BULUNAN YAPILARIN ÖZELLİKLERİ.....	49
6.1 St. Francis Kilisesi.....	49
6.1.1 Tarihçe	49
6.1.2 Mimari Özellikler	51
6.1.3 Malzeme ve Strüktür Özellikler	53
6.2 Cafer Paşa Hamamı.....	54
6.2.1 Tarihçe	54
6.2.2 Mimari Özellikleri	55
6.2.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri	56
6.3 Şömineli Ev (Mağusa Ortaçağ-Osmanlı Konağı)	57
6.3.1 Tarihçe	57
6.3.2 Mimari Özellikleri	60
6.3.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri	90
6.4 Karakol Binası.....	108
6.4.1 Tarihçe	108
6.4.2 Mimari Özellikleri	109
6.4.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri	126

6.5 Gazi İlkokulu.....	134
6.5.1 Tarihçe	134
6.5.2 Mimari Özellikler	136
6.5.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri	150
7 252-260 NO’LU PARSELLERDEKİ TARİHİ YAPILARIN MÜZE KOMPLEKSİNDE İŞLEVLENDİRİLMESİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	157
7.1 Şömineli Ev	157
7.1.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar	157
7.1.2 Dönem Analizi.....	173
7.1.3 Restitüsyon Çalışması.....	174
7.1.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi	191
7.2 Karakol Binası.....	200
7.2.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar	200
7.2.2 Dönem Analizi.....	206
7.2.3 Restitüsyon Çalışması.....	207
7.2.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi	216
7.3 Gazi İlkokulu.....	224
7.3.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar	224
7.3.2 Dönem Analizi.....	228
7.3.3 Restitüsyon Çalışması.....	228
7.3.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi	239
8 MAĞUSA İÇİN KENT MÜZESİ ÖNERİSİ.....	244
8.1 252-260 Nolu Parsellerdeki Tarihi Yapılar İçin Koruma Ve Yeniden Kullanım Önerileri	244

8.1.1 Şömineli Ev	244
8.1.2 Karakol Binası	246
8.1.3 Gazi İlkokulu	248
8.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Ek Yapı Tasarımı.....	250
8.2.1 Mağusa Suriçi Kent Müzesi'ne Ek Yapı İçin Bağlama ve Mimari Programa Dayalı Kistaslar	250
8.2.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Ek Yapı Tasarım Önerisi	252
KAYNAKLAR.....	256
EKLER.....	259
Ek A: Ulus Irkad Yayınlanmayan Makalesi	260
Ek B: Kent Müzeleri Örnek Projeler	266

KISALTMALAR

CAMOC	Icom International Committee for the Collections and Activities of Museums Of Cities
E.E.M.A	Eski Eserler Müzeler Dairesi Arşivi
ICOM	Internatnational Council of Museum
KEA	Kıbrıs Efkaf Arşivi
MA	Milli Arşiv

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Örnek Müzelerin Mekansal İşlev Dağılımı	19
Tablo 2: Louvre Müzesi Yapı Analizi	37
Tablo 3: Berlin Yahudi Müzesi Yapı Analizi	38
Tablo 4: James Simon Galerisi Yapı Analizi	39
Tablo 5: Mimari Program Mekansal Yüzdeler	42
Tablo 6: Tarihi ve Ek Yapı Bağlama Kriterleri	252

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Kent Müzesi Mimari Programları.....	20
Şekil 2: Kent Müzesi Mimari Programları 2.....	21
Şekil 3: Kent Müzesi Fonksiyon Şeması	22
Şekil 4: Louvre Müzesi'nin Saray Olarak Kullanılması.....	27
Şekil 5: Louvre Müzesi'nin Modern Hali ve Ek Yapı	28
Şekil 6: Modern Ek Yapı İç Görünüm	29
Şekil 7: Berlin Yahudi Müzesi Üst Görünüş.....	30
Şekil 8: Berlin Yahudi Müzesi Planı.....	31
Şekil 9: James-Simon-Galerie – Giriş.....	32
Şekil 10: James Simon Galerie – Plan ve Cepheler.....	33
Şekil 11: James Simon Galerie – Ek Yapı Sütunlu Görünüş.....	34
Şekil 12: James Simon Galerie – Genel Görünüşler.....	35
Şekil 13: Yerbulduru Haritası	43
Şekil 14: Mağusa Suriçi Mahallesi	44
Şekil 15: St. Francis Kilisesi	50
Şekil 16: İngiliz Dönemi 1929 Haritası	51
Şekil 17: Kilise Planı ve Güney Cephesi	52
Şekil 18: Kutsal Alandaki Basamaklar ve Duvar Resimleri	52
Şekil 19: Doğu Cephesi ve Güney Şapeli Pencereleler	53
Şekil 20: Cafer Paşa Hamamı Konumu (260).....	54
Şekil 21: Cafer Paşa Hamamı Vaziyet Planı.....	55
Şekil 22: Güney Duvar Giriş ve St. Francis Apsisindeki İki Pencere.....	56
Şekil 23: Sıcaklık Bölümü ve Yan Odalarındaki Kubbeler	56

Şekil 24: İngiliz Dönemi 1929 Haritası-Şömineli Ev Vaziyet Planı	57
Şekil 25: Şömineli Ev 1949 Görünümü	58
Şekil 26: Kuzey Dış Cepheadeki Şömine	59
Şekil 27: Kuzey Yapı Birimi.....	61
Şekil 28: Batı Cephesi Kemerli Giriş Kapısı	62
Şekil 29: Sonradan Açılan ve İki Birimi Birbirine Bağlayan Kapı.....	62
Şekil 30: Kuzey Konut Birimi Zemin Kat Planı	63
Şekil 31: A1 Avlusu ve Gönyeli Taş Döşeme	63
Şekil 32: Avlu içerisindeki Rogar ve Septik Tank.....	64
Şekil 33: Üst Kata Çıkılan Taş Merdiven	64
Şekil 34: Kuzey Avludaki Revak.....	65
Şekil 35: Betonarme Döşeme.....	65
Şekil 36: Tuvalet ve Üzerine Yapılan Sende Betonarme Döşeme.....	66
Şekil 37: Z/02 Odası	67
Şekil 38: Z/05 ve Z/03 Odası	67
Şekil 39: Batı Duvarına Konumlanmış Üst Kat Merdiveni	68
Şekil 40: Birinci Kattaki Açık Sofa	68
Şekil 41: B1/02 Odası	69
Şekil 42: Üst Kat Çatı Örtüsü Hasır.....	69
Şekil 43: B1/04 Odası Nişler.....	70
Şekil 44: Güney Birim Plan	70
Şekil 45: Sokaktaki Ana Giriş Kapısı	71
Şekil 46: : Güney Avlusunda Bulunan Osmanlı Dönemi'ne Ait Hamam	71
Şekil 47: Osmanlı Dönemine Ait Hamama Ait Şömine ve Giriş Kapısı	72
Şekil 48: Soyunmalık ve Sıcaklık Bölümleri	72

Şekil 49: Güney Avlusundaki Çeşme ve Kuyu.....	73
Şekil 50: Güney Avlusu Genel Görünüş.....	73
Şekil 51: Güney Binası Tuvaletler ve Z/02 Odası	74
Şekil 52: Güney Birimi Sende Kat.....	74
Şekil 53: Güney Birim Z/05 Odası.....	75
Şekil 54: Güney Binasındaki Kiracıköy Mermerleri	75
Şekil 55: Arka Bahçeye Geçiş Kapısı ve Arka Bahçe	76
Şekil 56: Üst Katta Çıkış Taş Merdiven ve Sofa	76
Şekil 57: Üst Kat Sofa ve Odalar Kiracıköy Mermeri	77
Şekil 58: Üst Kat Çatı Örtüsündeki Mertek Ve Hasır Kullanımı	77
Şekil 59: B1/01 Odası	78
Şekil 60: Üst Kat Çatı Örtüsü	78
Şekil 61: Rölöve Zemin Kat Planı	79
Şekil 62: Rölöve 1. Kat Planı.....	80
Şekil 63: Rölöve Güney Birim Zemin Kat Planı	81
Şekil 64: Rölöve Güney Birim 1. Kat	82
Şekil 65: Rölöve Kuzey Birim A-A Kesiti	83
Şekil 66: Rölöve Kuzey Birim B-B Kesiti.....	84
Şekil 67: Rölöve Güney Birim A-A Kesiti	85
Şekil 68: Rölöve Güney Birim B-B Kesiti.....	86
Şekil 69: Rölöve Sağ Cephe Görünüş	87
Şekil 70: Rölöve Arka Cephe Görünüş.....	88
Şekil 71: Rölöve Sol Yan Görünüş	89
Şekil 72: Şömineli Ev Kuzey Giriş Cephesi	90
Şekil 73: Avlular Gönyeli Taşı Döşemeleri	90

Şekil 74: Kuzey Birim Ahşap Kapı Ve Pencereler	91
Şekil 75: B/01 Odası Ahşap Kapı	91
Şekil 76: Kiracıköy Mermeri Döşemeleri	92
Şekil 77: Üst Kat sofa döşeme	92
Şekil 78: Kuzey Birim Merdiven Korkulukları	93
Şekil 79: Güney Birim Üst Kat Korkulukları	93
Şekil 80: Güney Birim Merdiven Korkulukları	93
Şekil 81: Kiracıköy Mermerinde Denizlikler.....	94
Şekil 82: Şömine Denizlikleri	94
Şekil 83: Ahşap Mertek Üzeri Hasırlar	95
Şekil 84: Kuzey Birim Zemin Kat Malzeme Analizi.....	96
Şekil 85: Kuzey Birim 1. Kat Malzeme Analiz	97
Şekil 86: Güney Birim Zemin Kat Malzeme Analiz.....	98
Şekil 87: Güney Birim 1. Kat Malzeme Analiz	99
Şekil 88: Kuzey Birim A-A Kesit Malzeme Analiz.....	100
Şekil 89: Güney Birim A-A Kesit Malzeme Analiz	101
Şekil 90: Güney Birim B-B Kesit Malzeme Analiz.....	102
Şekil 91: Kuzey Birim B-B Kesit Malzeme Analiz	103
Şekil 92: Sol yan Cephe Görünüş Malzeme Analiz.....	104
Şekil 93: Sağ Cephe Görünüş Malzeme Analiz	105
Şekil 94: Arka Cephe Görünüş Malzeme Analiz	106
Şekil 95: Arka Cephe Görünüş Malzeme Analiz.....	107
Şekil 96: İngiliz Dönemi 1929 Hartası	109
Şekil 97: Batı Cephesindeki Giriş	110
Şekil 98: Batı Cephesindeki Giriş	110

Şekil 99: Güney Cephesindeki Demir Kapı	111
Şekil 100: Batı Cepheindeki Z/05 Odası.....	111
Şekil 101: Batı Cephesi Z/05 Odası	112
Şekil 102: Kapı Etrafındaki Taş Söveler.....	112
Şekil 103: Pencere Etrafındaki Taş Sövele	113
Şekil 104: Z/02 Odası ve Z/01 Odası Ek Yapı.....	114
Şekil 105: Z/05 Odası Döşeme ve Tavan.....	114
Şekil 106: Taş Merdiven ve Ahşap Merdiven	115
Şekil 107: B1/01 Odası Özgün Taş ve Ahşap Tavan.....	115
Şekil 108: Z/30-Z/29 Odası Tuvalet ve Tavan.....	116
Şekil 109: Ek Sundurma	116
Şekil 110: Demir Kapı ve İç Avlu.....	117
Şekil 111: Garaj ve Kuzey Cephe Z/08 Odası Pencere.....	118
Şekil 112: Kapalı Durumda Bulunan Odalar ve Z/08 Odası Zemin	118
Şekil 113: Z/08 Odası Tavanı	118
Şekil 114: Z/12 Odası Pencere ve Tepe Penceresi.....	119
Şekil 115: Z/13 Odası Kapatılan Pencere, Ahşap Parke Döşeme	120
Şekil 116: Z/15 Odasındaki Çatı Pencereeleri	120
Şekil 117: Z/16 Odasındaki Ahşap Parke	121
Şekil 118: Betonarme Zemin ve Tepe Pencereeleri ile Taş Söveler.....	122
Şekil 119: Güney Birimdeki Hücreler ve Ek Yapı.....	122
Şekil 120: Rölöve Zemin ve 1. Kat Rölöve Planları.....	123
Şekil 121: Rölöve Kesit ve Görünüşler.....	124
Şekil 122: Rölöve Kesit ve Görünüşler.....	125
Şekil 123: Çatılar	126

Şekil 124: Ahşap Parke ve Ahşap Korkuluklar	127
Şekil 125: Ahşap Pencere ve Mermer Denizlik	127
Şekil 126: Batı Cephesi.....	128
Şekil 127: Z/30-Z/29 Odası Zemin Döşemesi ve Z/04 Odası Ahşap Kaplama	129
Şekil 128: Z/27-Z/28-Z/29-Z/30 Odaları Kirişler, Kaplama Levhası ve Kiremit....	130
Şekil 129: Z/28 Marsilya tipi kiremit, Z/30 Odası Alaturka Kiremit	130
Şekil 130: Güney cephesi Çinko ve Aspest Çatı.....	130
Şekil 131: Zemin ve 1.Kat Malzeme Analizi.....	131
Şekil 132: Kesit ve Görünüşler Malzeme Analizi.....	132
Şekil 133: Kesit ve Görünüşler Malzeme Analizi.....	133
Şekil 134: 1938 ve 1941 Yılı Fotoğrafları	134
Şekil 135: II. Dünya Savaşı Dönemi Hava Saldırısı Sonucu Oluşan Hasarlar	135
Şekil 136: 1929 Yılı Haritası	136
Şekil 137: Giriş Kısımındaki Bahçe.....	137
Şekil 138: Ön Cephe	137
Şekil 139: Arka Taraf Oyun Alanı ve Sonradan Yapılan İki Ek Yapı.....	138
Şekil 140: Pencere Düzeni	138
Şekil 141: Z/01 Öğretmenler Odası ve İçerisinde Bulunan Niş.....	139
Şekil 142: Z/02 Odası Ahşap ve Cam Panel	139
Şekil 143: Z/03Müdür Odası ve Giriş Kapısı	140
Şekil 144: Verandaya Açılan Sınıf Kapısı ve Niş.....	141
Şekil 145: Güneydoğu Kanadı Pencereleleri	141
Şekil 146: Kuzeydoğu Kanadı Pencereleleri	142
Şekil 147: Güneydoğu Cephesi Pencereleleri.....	142
Şekil 148: Güneybatı Cephesi Pencereleleri.....	143

Şekil 149: Giriş Basamakları	143
Şekil 150: Verandadaki Basamaklar	144
Şekil 151: Taş Sütunlar	144
Şekil 152: B Binası Kantin.....	145
Şekil 153: B Binası Depo ve Hademe Odası	145
Şekil 154: C Binası Ek Sınıflar	146
Şekil 155: Çeşme	146
Şekil 156: Rölöve Planı (L.A Öznesil, 2023)	147
Şekil 157: Rölöve Kesitler (L.A Öznesil, 2023)	148
Şekil 158: Rölöve Görünüşler (L.A Öznesil, 2023).....	149
Şekil 159: Giriş Mermer Basamaklar ve Parke Taşı.....	150
Şekil 160: Z/02 Odası Ahşap Kapı ve Z/01 Metal Cam Kapı.....	151
Şekil 161: Z/01-Z/03 Ahşap Duvar Kaplaması.....	151
Şekil 162: Z/01-Z/02 Ahşap Zemin ve Tavan Kaplaması	151
Şekil 163: Veranda ve Z/04 Sınıfı Mozaik Döşeme	152
Şekil 164: Z/07 Sınıfı Ahşap Kapı ve Mermer Döşeme	152
Şekil 165: Z/08 Tavan Ahşap Kaplama	153
Şekil 166: Z/06 Sınıfı Demir Pencere ve Taş Denizlik.....	153
Şekil 167: Malzeme Analizi (L.A Öznesil, 2023).....	154
Şekil 168: Malzeme Analizi Kesitler (L.A Öznesil, 2023).....	155
Şekil 169: Malzeme Analizi Görünüşler (L.A Öznesil, 2023).....	156
Şekil 170: Duvarlarda Sıva ve Boya Dökülmeleri.....	157
Şekil 171: Sıva Dökülmeleri ve Kırık Süpürgelikler	158
Şekil 172: Sıva Çatlakları	159
Şekil 173: Bitkilenme.....	159

Şekil 174: Taş Duvarlar Üzerinde Yosunlanma ve Renk Değişimi.....	160
Şekil 175: Ahşap Kapılarda Boya Soyulması	161
Şekil 176: Dış Cephelerdeki Bozulmalar	162
Şekil 177: Kuzey Birim Zemin Kat Malzeme Bozulma Analizi	163
Şekil 178: Kuzey Birim 1. Kat Malzeme Bozulma Analizi.....	164
Şekil 179: Güney Birim Zemin Kat Malzeme Bozulma Analizi	165
Şekil 180: Güney Birim 1.Kat Malzeme Bozulma Analizi.....	166
Şekil 181: Kuzey Birim A-A Kesit Malzeme Bozulma Analizi	167
Şekil 182: Güney Birim A-A Kesiti Malzeme Bozulma Analizi.....	168
Şekil 183: Arka Cephe Malzeme Bozulma Analizi	169
Şekil 184: Sağ Cephe Malzeme Bozulma Analizi	170
Şekil 185: Arka Cephe Malzeme Bozulma Analizi	171
Şekil 186: Sol Cephe Bozulma Analizi.....	172
Şekil 187: Dönem Analizi.....	174
Şekil 188: Milli Arşiv (1888 Yılı Haritası)	175
Şekil 189: Milli Arşiv (Tohn Thomson arşivinden alınmıştır)	176
Şekil 190: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 Yılı Haritası).....	177
Şekil 191: Yıkılan Doğu Duvarı (Report 1949, S:18)	179
Şekil 192: Batı Cephesinde Yıkılıp Yeniden Yapılan Duvar (Report 1949 S:18)...	179
Şekil 193: Doğu Duvarının Yeniden İnşaatı.....	180
Şekil 194: Kuzey Birimde Yeniden Yapılan Çatı	181
Şekil 195: Sundurmanın Çatı ve Döşemesinin Yeniden Yapılması.....	181
Şekil 196: 1997 Yılı Restorasyon Çalışmaları	182
Şekil 197: 2016 Yılı Restorasyon Çalışmaları	182
Şekil 198: 1. Dönem Restitüsyon Kuzey Birim Zemin ve 1.Kat	183

Şekil 199: Kuzey Birim B-B Kesiti	184
Şekil 200: Kuzey Birim A-A Kesiti	184
Şekil 201: Arka Cephe Görünüş	185
Şekil 202: Arka Cephe Görünüş	185
Şekil 203: Sağ Yan Cephe Görünüş.....	186
Şekil 204: Sol Yan Cephe Görünüş	186
Şekil 205: Kuzey Birim Zemin ve 1.Kat 2. Dönem Restitüsyon	187
Şekil 206: Kuzey Birim A-A Kesiti	188
Şekil 207: Kuzey Birim B-B Kesiti	188
Şekil 208: Arka Cephe Görünüş	189
Şekil 209: Arka Cephe Görünüş	189
Şekil 210: Sağ Yan Cephe Görünüş.....	190
Şekil 211: Sol Yan Cephe Görünüş	190
Şekil 212: Restorasyon Projesi Güney Birimi Zemin Kat	194
Şekil 213: Restorasyon Projesi Güney Birimi 1. Kat.....	195
Şekil 214: Restorasyon Projesi Güney Birimi A-A Kesiti.....	196
Şekil 215: Restorasyon Projesi Kuzey Birimi A-A Kesiti	197
Şekil 216: Restorasyon Projesi Arka Cephe Görünüş.....	198
Şekil 217: Restorasyon Projesi Sağ Yan Görünüş	199
Şekil 218: Malzeme Bozulmaları.....	201
Şekil 219: Malzeme Bozulma Analizi Zemin Kat ve 1.Kat	203
Şekil 220: Malzeme Bozulma Analizi Kesit ve Görünüşler	204
Şekil 221: Malzeme Bozulma Analizi Kesit ve Görünüşler	205
Şekil 222: Dönem Analizi.....	206
Şekil 223: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası).....	208

Şekil 224: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası).....	208
Şekil 225: 1. Dönem Restitüsyon Zemin Kat ve 1.Kat.....	210
Şekil 226: 1. Dönem Restitüsyon Kesitler ve Görünüşler	211
Şekil 227: 1. Dönem Restitüsyon Kesitler ve Görünüşler	212
Şekil 228: 2. Dönem Restitüsyon Zemin Kat ve 1.Kat.....	213
Şekil 229: 2. Dönem Restitüsyon Kesitler ve Görünüşler	214
Şekil 230: 2. Dönem Restitüsyon Kesitler ve Görünüşler	215
Şekil 231: Restorasyon Projesi Zemin ve 1.Kat	221
Şekil 232: Restorasyon Projesi Zemin ve 1.Kat	222
Şekil 233: Restorasyon Projesi Kesitler ve Görünüşler	223
Şekil 234: Malzeme Bozulma Analizi Zemin Kat Planı	225
Şekil 235: Malzeme Bozulma Analizi Kesitler (L.A Öznesil, 2023)	226
Şekil 236: Malzeme Bozulma Analizi Görünüşler	227
Şekil 237: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası).....	229
Şekil 238: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası).....	229
Şekil 239: Ulus Irkad Arşivi (1936 Yılı Fotoğrafları)	230
Şekil 240: Ulus Irkad Arşivi Çatı (1940 Sonrası) ve Arka Cephe (1964)	231
Şekil 241: 1. Dönem Restütüsyon Zemin Kat (L.A Öznesil, 2023)	233
Şekil 242: 1. Dönem Restütüsyon Kesitler (L.A Öznesil, 2023).....	234
Şekil 243: 1. Dönem Restütüsyon Görünüşler (L.A Öznesil, 2023).....	235
Şekil 244: 2. Dönem Restütüsyon Planı (L.A Öznesil, 2023)	236
Şekil 245: Dönem Restütüsyon Kesitler (L.A Öznesil, 2023	237
Şekil 246: 2. Dönem Restütüsyon Görünüşler (L.A Öznesil, 2023).....	238
Şekil 247: Restorasyon Projesi Zemin Kat (L.A Öznesil, 2023)	241
Şekil 248: Restorasyon Projesi Kesitler (L.A Öznesil, 2023).....	242

Şekil 249: Restorasyon Projesi Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)	243
Şekil 250: Karakol Binası Restorasyon Öneri Projesi (L.A Öznesil, 2023)	247
Şekil 251: Gazi İlkokulu Restorasyon Öneri Projesi (L.A Öznesil, 2023)	249
Şekil 252: Müze Adası ve Ek Yapı Vaziyet Planı	253
Şekil 253: Kent Müzesi Yapı Adası Üç Boyutlu Vaziyet Planı A.....	254
Şekil 254: Kent Müzesi Yapı Adası Üç Boyutlu Vaziyet Planı B.....	255

Bölüm 1

GİRİŞ

Müze kavramı her biri farklı özelliklere sahip ilham perilerine (mouseion) adanan tapınaklara müze adının verilmesiyle ortaya çıkar (Onur, Yeni Müzebilim, 2014, s. 39). 15. ve 16. yüzyıllarda müzeler, yalnızca seçkinlerin erişebildiği özel koleksiyonların ve eserlerin sergilendiği mekânlar olarak hizmet etmiştir (Atun, 2017, s. 65). Ancak zamanla müze algısında bir değişim yaşanmış ve bu da çağdaş müzecilik yaklaşımlarının gelişmesine yol açmıştır. Modern müzeler, halkın gelişimine katkıda bulunurken onları bilgilendiren ve meşgul eden etkileşimli mekânlara dönüşmüştür.

Zaman içinde müze kavramı, daha geniş bir işlev ve hedef yelpazesini kapsayacak şekilde gelişmiş ve genişlemiştir. Çağdaş bağlamda, Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) 24 Ağustos 2022’de Prag’da gerçekleştirdiği olağanüstü genel kurulunda müzenin kapsamlı bir tanımını yapmıştır. Bu tanıma göre “Müze, kalıcı, kâr amacı gütmeyen bir kurumdur. Çeşitli faaliyetlerle topluma hizmet eder. Bu faaliyetler hem somut hem de somut olmayan mirasın, araştırılmasını, korunmasını, yorumlanmasını ve sergilenmesini içerir” (Icom, 2022).

Çağdaş müzelerin önemli bir yönü, halka açık erişebilir ve kapsayıcı olmalarıdır. Müzeler farklı geçmişlere ve topluluklara sahip insanlara koleksiyonları ve programlarıyla etkileşimde bulunmaları için fırsatlar sunarak çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik etmeye çalışır. Tüm ziyaretçiler için sıcak, eğitici ve ilham verici bir ortam yaratmayı amaçlamaktadırlar (Atun, 2017, s. 70).

Etik ve profesyonellik, müzelerin işleyişinin ayrılmaz bir parçasıdır. Uygulamalarında etik standartlara bağlı kalmak için özenle çalışırlar, koleksiyonlarının sorumlu yönetimini ve bakımını sağlarlar. Müzeler, paylaşılan bilginin ve müze deneyimini zenginleştiren farklı bakış açılarının önemini kabul ederek çeşitli topluluklardan aktif olarak katkı ve iş birlikleri arar. Müzelerin öğrenmeyi ve anlamayı kolaylaştıran eğitim kurumları olarak rolü vurgulanarak, eğitim ve bilgi aktarımı gibi konulara öncelik verilmektedir (Madran, 2001, s. 25).

Genel olarak, çağdaş bir müze kavramı, yalnızca nesnelerin sergilenmesinin ötesine geçer. Müzeler topluluklarla ilişki kuran, kültürel mirası koruyan, kapsayıcılığı teşvik eden ve toplumun genel refahına ve gelişimine katkıda bulunan dinamik kurumlar olarak hizmet ederler. Bilgi yayılımı, kültürel alışveriş, diyalog ve anlayışı teşvik için temel platformlardır (Atun, 2017, s. 30). Çağdaş müzecilik anlayışı ile ortaya çıkan müze konseptlerinden birisi de Kent Müzeleridir. Kent Müzeleri, bir kentin gelenek, görenek, kültür ve yaşam biçimlerine ilişkin unutulmuş değerlerin korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan birer bellek mekânı işlevi görmektedir. “Kent kimliği, Kentlilik, Kent Kültürü gibi kavramları benimserler, kentin kendisini ve insanı en yaşamsal koleksiyon malzemesi olarak kabul ederler” (Silier, 2007, s. 11). Bu nedenle, bir kent müzesi tasarlarırken, kent ve sakinlerinin özünü tanımlayan temel soruları ele almak çok önemlidir. “Kenti ne tanımlar?” veya “sakinlerinin düşünceleri ve beklentileri nelerdir?” gibi soruların cevaplarını keşfederek, Kent Müzeleri kentsel yaşamın çok yönlü doğasını yakalayabilir ve temsil edebilir (Lanz, 2013, s. 411).

Uluslararası Kent Müzeleri Koleksiyonları ve Faaliyetleri Komitesi CAMOC, Kent Müzelerinin geçmişi korumak ve sergilemekle sınırlı olmadığını vurgulamaktadır. Bu müzelerin şehrin bugününü ve geleceğini belgeleme ve

sunmada da rolleri vardır. Kent Müzeleri, geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki etkileşimi sergileyerek, kentin kimliği, mirası ve devam eden gelişimi hakkında kapsamlı bir anlayışı ortaya koyarlar (CAMOC, 2005) ve geçmişle bugünü aynı mekânda anlatarak, temsil ettikleri şehirlerin kültürel, sosyal ve kentsel aktarımlarına katkıda bulunurlar ve geleceğe dair projeksiyonlar yapma fikrini gündeme getirirler.

Ayrıca Kent Müzeleri mevcut toplumsal, çevresel ve kültürel eğilimleri analiz ederek şehrin geleceğini tasavvur etmeye ve şekillendirmeye katkıda bulunabilir. Kent planlaması, sürdürülebilir kalkınma, sosyal sorunlar ve kültürel çeşitlilik gibi konuları keşfederek, karar alma süreçlerinde toplulukların katılımına imkân veren bakış açıları sunabilirler (Gosselin, 2022, s. 27).

Kuzey Kıbrıs'ta kapsamlı ve Çağdaş Müzelerin olmaması, bölgenin gerçekten zengin tarihi mirasının, yerel kültürünün korunmasını ve tanıtılmasını engelleyen önemli bir eksikliktir. Kuzey Kıbrıs, medeniyetlerin yükselişine ve düşüşüne, kültürlerin harmanlanmasına ve benzersiz geleneklerin gelişimine tanıklık etmiş şehirleri ile çeşitli ve katmanlı bir tarihe sahiptir. Ancak, bu tarihi anlatıları sergileyecek ve yorumlayacak müzeler olmadan, geçmişle bağın kopması ve kültürel kimlik duygusunun aşınması riski artmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta küreselleşmenin ve hızlı nüfus artışının etkisi hem fırsatları hem de zorlukları beraberinde getirmiş, bir yandan dış dünya ile artan etkileşim, kültürel alışveriş ve zenginleşme için kapılar açarken, öte yandan, kentlerin özgün kimliklerinden giderek uzaklaşmasıyla birlikte sosyal ve kültürel yaşamların da dönüşmesine neden olmuştur. Küreselleşmenin homojenleştirici etkileri ve hızlı gelişme hızı, yerel geleneklerin, göreneklerin ve kültürel ifadelerin seyrelmesine veya kaybolmasına neden olabilmektedir. Kent Müzeleri bu olumsuz etkilerin giderilmesinde ve yerel kültürün canlandırılmasında önemli bir rol oynamakta ve kayıp yerel kültürü yeniden sahiplenmek, hatırlamak ve

gelecek nesillere aktarmak için dinamik platformlar olarak hizmet etmektedirler. Eserleri, sanat eserlerini, fotoğrafları, belgeleri ve sözlü tarihleri toplayarak, koruyarak ve sergileyerek müzeler, geçmişle somut bir bağlantı sunan kolektif hafızanın depoları haline gelirler (Onur, 2014, s. 39).

Kapsamlı ve çağdaş Kent Müzeleri, Kuzey Kıbrıs'ın tarihi ve kültürel dokusunun tamamını sergileme potansiyeline sahiptir. Hükümet, yerel topluluklar ve kültürel kuruluşlar da dâhil olmak üzere paydaşların bu tür müzeleri kurmanın ve desteklemenin önemini kavraması önemlidir. Kapsamlı ve çağdaş müzelerin geliştirilmesine yönelik yatırımlar, turizm faaliyetlerinin arttırılmasına, yerel mirasın korunmasına ve şehirlerin sosyal dokusunun canlandırılmasına katkılarıyla hem kültürel hem de ekonomik birçok fayda sağlayabilir. (Aytuğ, 2006, s. 72)

Ayrıca Kent Müzeleri, mirası koruma ve tanıtma rollerine ek olarak, yaşam boyu öğrenmeye ilham veren eğitim kurumları olarak da hizmet vermektedir. İnteraktif gösterimler, sürükleyici sergiler ve eğitim programları aracılığıyla müzeler, her yaştan ziyaretçiyi bir keşif yolculuğuna çıkarır. Tarih, sanat ve kültürün belirli yönlerini derinlemesine inceleyen uygulamalı deneyimler, atölye çalışmaları ve dersler için fırsatlar sunarlar. Müzeler, merakı ve eleştirel düşünciyi teşvik ederek, bireylerin ve daha geniş toplulukların entelektüel gelişimine katkıda bulunur (Madran, 2001, s. 25).

Sonuç olarak, Kuzey Kıbrıs' ta kapsamlı ve Çağdaş Müzelerin kurulması, tarihi mirasının ve yerel kültürünün korunması ve tanıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu müzeler, toplulukların kökleri, mirasları ve kimlikleriyle yeniden bağlantı kurmasına izin vererek, kolektif hafızanın hayatı koruyucuları olarak hizmet eder. Yenilenmiş bir gurur, aidiyet ve takdir duygusunu besleyerek derinlemesine düşünme, eğitim ve topluluk katılımı için platformlar sağlarlar. Bölgeyi şekillendiren

farklı tarihi dönemleri, gelenekleri, görenekleri ve kültürel ifadeleri sergileyen Kent Müzeleri, Kuzey Kıbrıs'ın eşsiz mirasının şimdiki ve gelecek nesillere ilham vermeye, onları eğitmeye ve zenginleştirmeye devam etmesini sağlar.

Kuzey Kıbrıs'ın tarihi açıdan en önemli şehirlerinden biri olan Mağusa, korunması gereken çok sayıda kültürel ve mimari değerlere sahiptir. Mağusa'nın kentsel dokusu, tarihi anıtları ve geleneksel konutları korunması gereken değerli varlıklardır. Ancak, çeşitli küresel ve yerel faktörler nedeniyle, kent ve kent sakinleri, kent kimliğinden önemli bir değişime yol açan hızlı dönüşümler yaşamaktadır. Böylesi yoğun bir dönüşüm bir sürecinde Mağusa'da bir Kent Müzesi kurulması elzem hale gelmektedir. Bu müze, zamanla erozyona uğrayan, kaybolan ve kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olan tarihi, kültürel ve etnografik değerlerin kayıt altına alınması ve korunması için bir depo işlevi görecektir. Kent Müzesi böylece Mağusa'nın çok değerli kültür mirasının gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacaktır.

1.1 Problem Tanımı

Mağusa Kuzey Kıbrıs'daki korunması gereken en değerli tarihi kentlerinden bir tanesidir. Gerek kent dokusu ve tarihi yapıları, gerekse kültürel değerleri düşündüğümüz zaman, Mağusa adına korunması gereken pek çok öge akla gelmektedir. Böylesi bir kentin, küresel ve yerel faktörler ile çok hızlı bir dönüşüm içerisinde olduğu düşünülecek olursa, kent ve kentli kimliğinde de hızlı bir değişimin gözlemlenmesi kaçınılmaz bir sonuç olmaktadır. Bu süreçte Mağusa Kentine ait, erozyona uğrayan, yok olan veya yok olmaya yüz tutmuş tarihi, kültürel, etnografik değerlerini kayıt altına almak ve gelecek nesillere aktarmak için bir Kent Müzesi'nin kurulması önemli bir ihtiyaç olmuştur. Mağusa 'da böyle bir Kent Müzesinin olmayışı ve buradaki işlevsiz/ düşük kapasite ile kullanılan, tarihi yapıların

varlığından yola çıkarak, söz konusu yapılara Kent Müzesi işlevinin verilebilmesi imkânı, bu eksikliğin giderilmesi için önemli bir fırsat yaratmaktadır.

Tarihi binaların müze olarak yeniden kullanımı kültürel mirası korumanın bir yoludur ve aynı zamanda bu yapılar için yeni bir işlevsel kullanım sağlar. Müzeye dönüştürülme potansiyeline sahip olan tarihi binalar, ziyaretçilere bir yerin tarihi ve kültürel mirası hakkında bilgi edinme fırsatı sunmaktadır.

Mağusa'da Kent Müzesi kurulmasının öneminin bilincinde olan sivil toplum kuruluşları 15 yılı aşkın bir süredir aktif olarak çalışmakta ve girişimlerde bulunmaktadır. Bu kuruluşlar, Kent Müzesi ihtiyacına yönelik olarak çeşitli çalışmalar yapmış, gazete yazıları, sunumlar ve diğer yollarla kamuoyunu bilinçlendirmeye çalışmışlardır. 2012 yılında Bandabulya'da Mağusa Kent Müzesi Sergisi için bir proje önerisi belediyeye sunulmuş ve onaylanmıştır, ancak nihai olarak hayata geçirilememiştir. Ayrıca Mağusa Kültür Adası projesi konsepti ele alınarak, Mağusa'da bir Kent Müzesi kurulmasının önemi ve arzusu vurgulanmıştır. En son 2022 yılında Mağusa halkı tarafından bu önemli hedefi gerçekleştirmek için çalışmalarını ve çabalarını sürdüren Mağusa Kent Müzesi Derneği kurulmuştur.

Mağusa'da sivil toplum tarafından yıllardır sürdürülen Kent Müzesi savunuculuğuna rağmen, yapılması talep edilen müzenin ihtiyaçları, müzeye dönüştürülmeye uygun olduğu varsayılmış 252-260 Nolu yapı adasındaki yapıların böyle bir müze ihtiyacını karşılamak için fiziksel ve mekânsal olarak nasıl değerlendirilmesi gerektiği, Kent Müzesi programını karşılamak için bu yapılar dışında nasıl bir ek yapı/ yapılara ihtiyaç duyulacağı konuları ile ilgili bir bilgi alt yapısı bulunmamaktadır. Söz konusu bu bilgi eksikliği göz önüne alınarak bu tez çalışması kapsamında 252-260 Nolu yapı adasında bulunan yapıların Kent Müzesi

tarihinin keşfedilmesini sağlayacak bu müzeye çekilecek ve artan turizm gelirleri yerel ekonomiye katkıda bulunacaktır.

252-260 Nolu parsellerdeki tarihi yapıların çağdaş müze standartlarına uyarlanması, dikkatli restorasyon ve yenileme çalışmalarının yanısıra modern tesislerin, erişilebilirlik özelliklerinin ve müze standartlarını karşılayan sergi alanlarının oluşturulmasını da gerektirecektir.

Çalışma kapsamında, tarihi yapıların bir müze kompleksinin birimlerine dönüştürülmesine yönelik potansiyellerinin araştırılmasının yanısıra, Kent Müzesi programında yer alan ve mevcut tarihi yapılar bünyesinde karşılanması mümkün olmayan mekan ihtiyaçlarının yer alacağı ek binanın tasarımına yönelik kriterler geliştirilecektir. Bu kriterler, mevcut tarihi yapılar ile ek yapı /yapılar arasında uyum ve bağlamı ile bütünlük içerisinde bir müze kompleksi oluşturulabilmesini amaçlayacaktır. Kriterlerde ek yapının konumu, mimari programı ve fiziksel özelliklerine ilişkin bazı temel hususlar yer alacaktır. Bu tez çalışması kapsamında oluşturulacak kriter ve öneriler, Mağusa Kent Müzesi'nin etkin bir şekilde işlevini yerine getirmesi için gerekli alt yapıyı ortaya koyacaktır.

Bu çalışma 8 bölümden oluşmaktadır. Giriş olarak adlandırılan birinci bölüm, müzeler ve çağdaş müzecilik yaklaşımına ilişkin teorik bilgeleri, Mağusa 'da Kent Müzesi ihtiyacına ilişkin problemin tanımını, çalışmanın amaçları, kapsamı ve yöntemi ile ilgili bileşenlere genel bir bakışı içermektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde müzecilik ve kent müzeleri hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Müzelerin tarihsel gelişimi, müzecilikte yeni yaklaşımların ve uygulamaların ortaya çıkışı ve müzelerin toplumdaki değişen rolü tartışılmış, kent müzelerinin belirli kavramları ve özellikleri daha derinlemesine incelenmiştir. Kent Müzelerinin amacı, hedefleri ve temel özellikleri ele alınmış

kentsel mirasın korunması ve yerel kimliğin desteklenmesindeki rolleri değerlendirilmiştir. Bu bölümde, 5 farklı kent müzesi örnek olarak incelenmiş ve örnekler üzerinden Kent Müzelerinin mimari programlarının analizi yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, tarihi yapıların müze olarak yeniden kullanılması ve ek yapıların bu yapılara entegrasyonuna ilişkin kuramsal bilgilerin kapsamlı bir şekilde araştırılması ve değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, Mağusa 'da kurulacak Kent Müzesinin tasarım sürecine odaklanmıştır. Bu bölümde iki ana husus vurgulanmıştır: Suriçi'nin önemli bir tarihi unsur olarak değerlendirilmesi ve Kent Müzesi için yer seçimi ile mimari programın detaylandırılması.

Çalışmanın beşinci bölümünde, müze dönüşümü için seçilen parseller, konum, tarihsel gelişim ve çevresel veriler dikkate alınarak kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, seçilen parsellerdeki müze alanlarının ayrıntılı tasarımı ve planlanması da dahil olmak üzere projenin sonraki aşamaları için bir temel oluşturmuştur.

Çalışmanın altıncı bölümünde 252-260 parsellerinde yer alan tarihi yapıların tarihçesi, plan, strüktür ve malzeme özellikleri üzerinde durulmuştur. Bu yapıların tarihsel arka planı, mimari özellikleri ve fiziksel koşulları incelenerek tanımlanmıştır. Çalışmada ayrıca binalarda gözlenen bozulmalar ve bunların altında yatan nedenler de incelenmiştir. Yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda niteliksiz müdahalelerin giderilmesi ve yapıların bilimsel veriler ışığında restorasyonunun yapılabilmesi amacıyla restitüsyon önerisi geliştirilmiştir.

Çalışmanın yedinci bölümü, 252-260 Nolu parsellerinde yer alan tarihi yapılar için koruma önerisi safhalarını içermektedir. Bu safhalar, yapıların özgün mimari özelliklerine ve detaylarına bağlı kalan bir restorasyon projesinin

oluşturulmasını amaçlamıştır. Ayrıca bu bölüm, yapıların tarihi bütünlüklerini koruyarak yeniden canlandırılmasına yönelik müze kullanım önerisini de içermektedir. Mevcut tarihi yapıların müzeye dönüştürülmesi için ihtiyaç duyulan çağdaş ek yapı için tasarım kriterleri de bu bölümün içeriğinde yer almaktadır.

Son bölümde ise, tez çalışmasının değerlendirilmesi yapılmış ve çalışmanın sonuçları özetlenmiştir.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Bu tez kapsamında hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Tezin başlangıç aşamasında müzeler, çağdaş müzecilik, kent müzeleri ve çağdaş eklerle ilgili kitap, dergi, makale, tez ve raporlar gibi çeşitli kaynaklardan literatür taraması yapılmıştır. Bu kaynaklar, Mağusa Suriçi'nde, 252-260 Nolu parsellerdeki tarihi anıtların çağdaş bir ek ile Kent Müzesi Kompleksi olarak yeniden işlevlendirilmesine ilişkin teorik bir çerçeve ve arka plan bilgisi sağlamıştır.

İlk aşamada 252-260 Nolu parsellerde yer alan yapıların tarihi araştırması için Milli Arşiv, Eski Eserler Dairesi, Evkaf İdaresi gibi devlet kurumlarının görüşlerine ve arşivlerine başvurulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında, kent müzesi tasarımına uygun alan seçimi için kapsamlı araştırma ve analizler yapılmış, önerilen konuma ilgili çevresel veriler incelenmiş ve müze kompleksine dönüştürülme potansiyeli değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise 252-260 Nolu parsellerde yer alan yapıların mevcut durumları incelenmiştir. Bu, binalar hakkında bilgi toplamak için yerinde inceleme çalışmaları yapılmış, ilgili kurumlara başvurularak rölöve projeleri temin edilmiştir. Ancak bazı binaların projelerine erişilmemiştir. Yazar tarafından bu binaların rölöve çizimlerinin oluşturulması için gerekli ölçümler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, 252-260 Nolu parsellerdeki binalara ilişkin veriler ve ölçülerden yararlanılarak Autocad ortamında rölöve çizimleri tamamlanmıştır. Daha sonra elde rölöve çizimleri baz alınarak, söz konusu yapıların restitüsyon önerileri hazırlanmıştır. Bu öneriler binaların zaman, içerisinde maruz kaldığı bozulmaları, hasarları veya nitelikli/ niteliksiz müdahaleler değerlendirilerek hazırlanmıştır.

Son olarak 252-260 Nolu parsellerde yer alan tarihi yapılar için koruma ve restorasyon önerilerine ek olarak, bu yapıların kent müzesi kompleksi kapsamında belirlenen mimari program doğrultusunda yeniden işlevlendirilmelerine ve mevcut yapılar bünyesinde yer bulamamış mekan ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulacak ek binanın tasarım kriterlerine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Bölüm 2

MÜZECİLİK VE KENT MÜZESİ KAVRAMLARINA

GENEL BAKIŞ

2.1 Müzeciliğin Tarihsel Gelişim Süreci

Müze kelimesinin kökeni yunan mitolojisinde sanat ve bilimin dokuz tanrıçası olan Muses’a adanmış bir tapınağı ifade etmektedir. Yunancada “Museion” kelimesinden türemektedir (Onur, 2014, s. 39). Dünyada bilinen ilk müze ve kütüphane Mısır Hükümdarı I. Ptolemaios tarafından M.Ö.300 yıllarında önemli bir değere sahip İskenderiye şehrinde kurulmuştur (Yücel, 1999, s. 19). Avrupa’da Ortaçağ’da modern anlamda müze kurma fikri ve sergileme anlayışı bulunmuyordu . Bunu yerine bu dönemde toplumda merkezi ve etkili bir konuma sahip kiliselerdir (Gökçe, 2014, s. 217-227). Çoğu sadece ibadet yeri olarak hizmet vermenin yanında tarihi, sanatsal ve kültürel öneme sahip değerli nesneleri de kapsayan çok çeşitli öğelerin depolandığı yer olarak da işlev görmektedir (Atun, 2017, s. 25). Bu anlamda ortaçağ kiliseleri aslında o dönemin müzelerinin en yakın muadilleri olarak değerlendirilebilirler. Orta çağdaki kiliselerinin değerli eşyaları koruma ve sergilemedeki rolü, onların bu dönemdeki kültürel ve tarihi önemlerinin de kanıtıdır. Avrupa’da 14. Ve 17. Yüzyıllar arasında ortaya çıkan bir kültür ve sanat akımı olan Rönesans, bu gün bildiğimiz müze kavramının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. (Mauries, 2011, s. 68) Büyük entelektüel ve sanatsal dönüşümlerin yaşandığı bu dönem zarfında kültürel eserlerin toplanması ve korunması fikri önem kazandı. Koleksiyonculuğa olan bu yeni ilgi, Avrupa’da ilk müzelerin kurulmasına

yol açtı (Yücel, 1999, s. 21). Bu müzeler zamana ve ülkeye bağlı olarak farklı isimler ve biçimlerle benimsemiştir. Bazıları “Merak Dolapları” olarak bilinirken diğerlerine “Harikalar Dolapları” adı verildi. O dönemde zengin seçkinlerin, soyluların ve üst yönetici sınıfların sahip olduğu koleksiyonlar “Merak Dolaplarında” sergilenmekteydi (Mauries, 2011, s. 68). Rönesans dönemi ortaya çıkan bu koleksiyonlar, dünyanın dört bir tarafından resimler, heykeller, nadir kitaplar, fosiller, bilimsel aletler ve benzeri pek çok çeşitli eserleri içeriyordu. O dönem toplanan prens, kraliyet ve imparatorluk koleksiyonları bugün Avrupa müzeleri olarak kabul ettiğimiz daha geniş nüfusu eğitmeyi ve onlara ilham vermeyi amaçlayan, kamuya açık müzelerin temelini oluşturmuşlardır. Pers ve kraliyet koleksiyonlarından kamuya açık eğitim kurumlarına geçiş, müzelerin rolü ve amacında önemli bir değişime işaret ederek onları kültürel mirasımız ve eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. 18. ve 19. yüzyıllar genellikle "müzelerin altın çağı" olarak anılır (Yücel, 1999, s. 99). Aydınlanma çağına geçilen bu dönemde özellikle Avrupa’da önemli bir dönüşüm yaşanmış, sınıf ayrımları giderek azalmış ve sarayla toplum arasındaki geleneksel ilişki derin bir değişim geçirmiştir. Daha önce saraylar ve aristokrat çevrelerle sınırlı olan koleksiyonlar artık geniş toplumla buluşturulmuştur. British Museum (1753’te kuruldu) ve Loure Museum (kamu müzesi olarak kuruldu) bu döneme ait dikkate değer örneklerdir. 19. Yüzyılda müzeler, özel koleksiyonlardan çeşitli eğitim ve kültür amaçlarına hizmet eden kurumlara dönüşmüştür (URL 1). Bu kurumların Tarih, Sanat, Eğitim, Etnografya, Bilim gibi belirli konularda uzmanlaşmaya başlaması, müzelerin halkın çeşitli ilgi alanlarına hitap etmesine ve kendi alanlarında derinlemesine bilgi sağlamasına olanak tanımıştır. 20. Yüzyılın başında Avrupa ve Amerika’da kurulan Çağdaş Sanat Müzeleri, sanat dünyasının dinamik ve sürekli gelişen doğasını

yansıtan çağdaş sanatçıların eserlerini sergilemeye odaklanmıştır (Atun, 2017, s. 25).

20. Yüzyılın ikinci yarısında, büyük ölçüde endüstriyel ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle Bilim ve Teknoloji Müzelerinin sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Dünyada müzelerin sayısının artışına paralel olarak müze alanında uluslararası işbirliğine ve standartlara duyulan ihtiyaç da artmıştır (Onur, 2014, s. 69). Bu problemin çözümü için uluslararası dernekler kurulmuştur. 1946 yılında kurulan Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM), müze profesyonellerinin fikir alışverişinde bulunabileceği, en iyi uygulamaları paylaşabileceği ve dünya çapındaki müzeler arasında iş birliğinin teşvik edildiği bir platform sağlayan küresel bir kuruluştur. 21. Yüzyılda müzeler, çok daha geniş ve daha parçalı bir faaliyet ve sorumluluk alanını kapsayacak şekilde işlev ve rollerini genişletmişlerdir (Onur, 2014, s. 41). Bu evrim, hem müze ziyaretçilerinin hem de genel olarak toplumun değişen talep ve beklentilerini yansıtmaktadır. Günümüzde müzeler artık eser deposu olmaktan çıkıp, dinamik eğitim ve bilgilendirme kurumları olarak hizmet vermektedir (Keleş, 2010, s. 8).

2.2 Çağdaş Müzecilik Yaklaşımı

Günümüzde müzeler, geleneksel eserleri koruma işlevini aşarak hafızayı, bilgiyi ve kişisel gelişimi şekillendiren dinamik kurumlar haline gelmişlerdir. Klasik Müzecilikten Modern Müzeciliğe geçiş ekonomik gelişmelerin, teknolojik gelişmelerin ve bu alandaki nitelikli iş gücünün etkisiyle yaşanmış önemli bir değişimdir (Özdemir, 2012, s. 5). Bu dönüşüm, ziyaretçilerin ilgisini etkili bir şekilde çekmek ve onları eğitmek için çağdaş yöntemleri benimseyen müzecilik anlayışına yol açmıştır. Önde gelen uluslararası profesyonel bir kuruluş olarak ICOM da, çağdaş müzeciliğin ilerlemesinde etkili olmuştur. Yalnızca Modern Müze uygulamalarının temelini oluşturan temel ilkeleri dile getirmekle kalmamış, aynı

zamanda geleneksel müze kavramlarına meydan okuyan yenilikçi fikirlerin kaynağı olmuştur (Gökçe, 2014, s. 35). ICOM'un temel katkılarından biri çağdaş müzeciliğin temel ilkelerinin geliştirilmesi ve yayılmasıdır. Bu ilkeler, müzelerin modern dünyada etkili bir şekilde çalışabilmesi için bir çerçeve sağlar. Bu ilkelerden bazıları erişebilirlik, kapsayıcılık, kültürel diplomasi ve müzelerin toplumsal meselelere aktif katılımını içermektedir (Icom, 2022). Kısacası ICOM çağdaş müzeciliğin şekillendirilmesinde, temel ilkelerin ve bu alanda yenilikçi fikirlerin teşvik edilmesinde itici bir güç olmuştur.

Çağdaş müzecilik, müzeler ve toplum arasında güçlü bir bağ kurulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu müzelerin önemini daha geniş bir topluluğa etkili bir şekilde iletebilmesinin temelidir. Hızla gelişen ve güçlü iletişim kanallarının bulunduğu bir dünyada müzeler artık yalnızca tarihi veya sanatsal öğelerin depoları değil; sosyal dokuya aktif olarak katkıda bulunan eğitim ve kültür merkezleridir. Ayrıca çağdaş müzecilik, müzelerin daha kapsayıcı olmasını ve hizmet verdikleri çeşitli toplulukları temsil etmelerini sağlar. Müzeler artık ayrıcalıklı azınlığa ait bir alan değil; toplumun iyileştirilmesine aktif olarak katılan sosyal mekanlara dönüşmektedir (Sözen, 2013, s. 30). Çağdaş müzeler artık yalnızca eğitim vermeyi değil aynı zamanda halkın genel refahını, zihinsel sağlığını ve çevre bilincini geliştirmeyi amaçlayan değişim ve ilerlemenin araçları olarak görülüyor (Madran, 2001, s. 30; Sözen, 2013).

Çağdaş müzeciliğin önemli bir yönü modern teknolojilerin ve etkileşimli deneyimlerin kullanılmasıdır. İnteraktif dokunmatik ekranlar, sanal gerçeklik ve diğer dijital teknolojiler ziyaretçileri farklı dönemlere ve kültürlere taşıyarak geçmişle daha derin bağlar kurmalarına imkan sağlamaktadırlar. (Atun, 2017, s. 67) Ayrıca çağdaş müzecilik geleneksel sanat eserlerini sergileme yöntemlerinin ötesine

geçerek, çok çeşitli etkinlikler ve sergileme teknikleri aracılığıyla ziyaretçilerin ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır (Özdemir, 2012, s. 10)

Çağdaş müzecilik, müze dünyasına yönelik ileri görüşlü ve duyarlı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Çağdaş yöntem ve yaklaşımlar çok yönlülüğü, yenilikçiliği, katılım ve eğitime olan güçlü bağlılığı birleştirerek müzeleri günümüz toplumunda daha dinamik, kapsayıcı ve anlamlı kurumlar haline getiriyor.

2.3 Kent Müzesine İlişkin Literatür Araştırması

Her kentin, tarihi, coğrafyası, kültürü ve onu evi olarak gören insanların şekillendirdiği kendine özgü bir kimliği vardır. Kent Müzeleri, kentin öyküsünü anlatan mekanlar olarak görev yapar. (Madran, 2001, s. 33) Bunlar yalnızca eserlerin sergileneceği alanlar değil, aynı zamanda şehrin tarihini, değerlerini ve kültürel zenginliğini tutarlı ve ilgi çekici bir hikâyeye dönüştüren platformlardır.

19. yüzyılın sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde kent müzelerinin ortaya çıkışı, o dönemde şehirlerin çeşitlilik ve göçmen odaklı büyümesinin bir sonucudur (Sözen, 2013, s. 18-23). Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden insanlar Amerika'da yeni fırsatlar aradılar. Yeni bir kıtaya yabancı olarak gelen bu göçmenler sıklıkla hızla büyüyen şehirlere yerleşmiş ve Kent Müzeleri, bu göçmenlerin yeni şehirlerindeki hayata uyum sağlama aşamasındaki deneyimlerini belgelemenin bir yolu olarak ortaya çıkmıştır (Onur, 2014, s. 357). Kent Müzeleri, yalnızca göçmenlerin değil, inşasına katkıda bulundukları şehirlerin de tarihinin korunmasında önemli bir rol oynamıştır. Bir kentin özelliklerini ve tarihsel birikimini korumak, onun kimliğini korumak ve sürekliliğini sağlamak açısından şarttır. Kent müzeleri ilk ortaya çıktıklarında genellikle tarih, etnografya ve arkeolojik uzmanlığa odaklanan klasik müzelere benziyorlardı (Tepekaya, 2018, s. 39-40). Başlıca işlevleri şehrin mirasıyla ilgili eserler, belgeler ve kültürel öğelerden

oluşan koleksiyonları sergilemekti. Zamanla Kent Müzeleri, tarihi ve kültürel eserlerin depolandığı bir yer olmaktan çok daha fazlasına, toplulukla aktif olarak etkileşime giren, açık ve kapsayıcı tartışmalar için platform görevi gören sivil diyalog merkezlerine dönüşmüşlerdir. (Silier, 2007, s. 11-19).

1993 yılında Londra Müzesi'nde düzenlenen Kent Müzeleri Kongresi, özellikle kentlerle ilgili müzeler bağlamında önemli bir dönüm noktası olmuştur (Onur, 2014, s. 359). Bu buluşma, Uluslararası Kent Müzeleri Birliği'nin kurulmasına yol açmış ve "yeni kent müzeleri Hareketi'nin şekillenmesine vesile olmuştur. Ayrıca 1995 yılında UNESCO'nun Museum International dergisinde iki makalenin yayınlanması da bu hareketin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu etkinlikler, şehir müzelerinin rolünün ve öneminin küresel ölçekte geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Camoc, 2021)

2005 yılında Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM), özellikle kentsel ortamlara ve şehirlere odaklanan müzeleri temsil edecek uluslararası bir komitenin kurulmasını onaylamıştır. "Kent Müzeleri Koleksiyonları ve Faaliyetleri Uluslararası Komitesi" (CAMOC) olarak bilinen bu komite, öncelikle şehirler ve kentsel alanlarla ilgili materyalleri toplayan, koruyan ve sergileyen müzelerin benzersiz ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını karşılamak üzere kurulmuştur. CAMOC, şehir müzeleri alanının geliştirilmesinde ve bu tür kurumlar arasındaki işbirliğinin küresel ölçekte teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. (URL 2) CAMOC'un amaç ve hedefleri, kent müzelerinin kuruluş amaçlarıyla yakından örtüşmektedir. Bu ortak hedefler, şehir müzelerinin hafıza mekânları olarak rolünü ve bir şehrin geçmişini ve bugününü aktaran materyallerin toplanması, korunması ve yorumlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Duncan Grewcock'un de söylediği gibi "Kent Müzeleri hâlihazırda mevcut olmasaydı, kentsel değişimin anlaşılmasına ve müzakere edilmesine yardımcı olmak için şimdi icat edilmeleri gerekebilirdi" ifadesi, Kent Müzelerinin kentsel değişimi anlamak ve yönlendirmek için vazgeçilmez kurumlar olduğunu vurgulamaktadır. Bir kentin evriminin derinlemesine anlaşılmasını sağlayarak tarih, kültür ve topluluk hafızasının depoları olarak hizmet ederler. Sakinlerin ve paydaşların kentsel çevrelerin bugünü ve geleceği hakkında anlamlı diyaloglar kurmalarına yardımcı olmada aktif bir rol oynarlar (Silier, 2007, s. 11-19).

2.4 Kent Müzesi Örnekleri

Dünyanın farklı coğrafyalarında birçok Kent Müze'si örneğine rastlanmaktadır. Bu müzelerin işlevleri ortak olsa da mimari özelliklerine göre farklı mekansal tercihler sunmaktadırlar. Bu doğrultuda Mağusa için hedeflenen Kent Müzesi'nin etkin bir şekilde tasarımı için dünyada bulunan örneklerin mimari program ve mekansal kullanımlarının incelenmesi gerekmektedir.

Bu bölümde beş adet kent müzesi incelenmiştir. Bu müzeler, Liverpool Museum, City Under City Museum, Kansas City Museum, Manavgat Kent Müzesi ve Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi'dir. Müze seçiminde, Avrupa, Amerika ve Asya gibi farklı coğrafyalardan olmasına dikkat edilmiştir. İncelenen Kent Müzelerinin sergi alanlarından idari ofislere ve depolama tesislerine kadar mimari programlarına bakılarak tablo hazırlanmıştır. Ayrıca bu müzeler için ulaşılan bilgilerin daha net ve güvenilir olması müze seçiminde etkili bir kriter olmuştur.

Her birinin mekânsal işlev dağılımı aşağıdaki tabloda açıklanmaktadır (Şekil 1);

Tablo 1: Örnek Müzelerin Mekansal İşlev Dağılımı

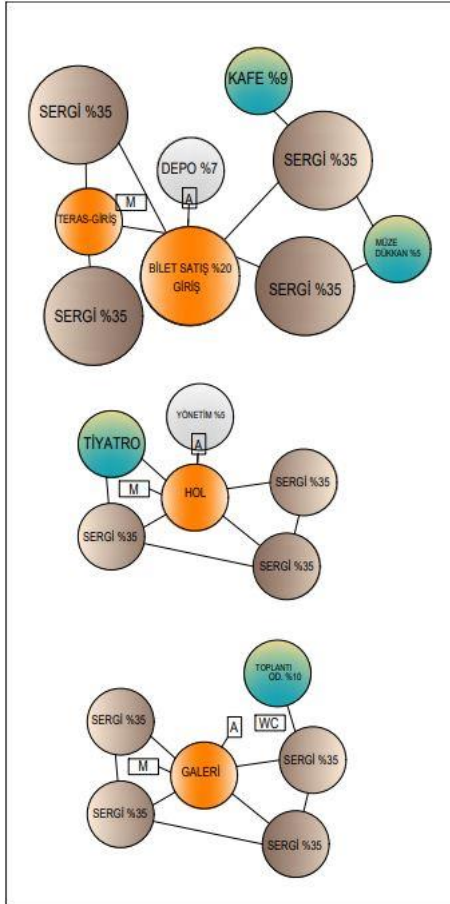
MÜZE ADI	TOPLA M ALAN m2	HALKA AÇIK ALAN (Cafe,Güvenlik,Fuaye,Müz e Dükkan)		SERGİLEM E VE DOLAŞIM ALANI (Kalıcı ve Geçici Sergi)		YÖNETİM ALANI		AKTİVİTE ALANI (Konferans Salonu,Atölye, Tiyatro,Kütüphan e)		SERVİS ALANI		DİĞER ALANLAR	
		m²	% m²	m²	% m²	m²	% m²	m²	% m²	m²	% m²	m²	% m²
Liverpool Museum	3345	496	15	677	20	464	14	508	15	984	29	216	6
City Under City Museum	2838	525	18	107 1	38	69	2	409	14	151	5	613	22
Kansas City Museum	840	284	34	302	36	42	5	136	16	34	4	42	5
Manavgat Kent Müzesi	1263	220	17	799	63	33	3	156	12	55	4	0	0
Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	1126	176	16	666	59	52	5	169	15	63	6	0	0

Bu bölümde İncelenen kent müzeleri yeni tasarlanacak olan kent müzesinin işlevsel ve mekânsal gereksinimlerinin belirlenmesinde ve müzeye dönüştürülecek yapıların mimari programlarının oluşturulmasında bize veriler sunmuştur.

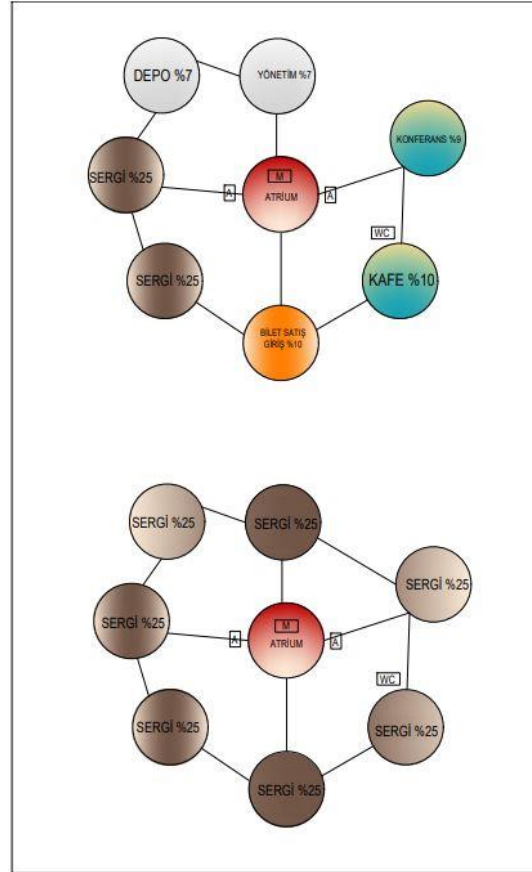
2.5 Kent Müzesi Mimari Programları

İncelenen Kent Müzelerinin fonksiyon şemaları hazırlanmış mimari programları üzerinden değerlendirme yapılmıştır. İncelenen Kent Müzelerinin planları ek 1 de sunulmaktadır.

KANSAS KENT MÜZESİ

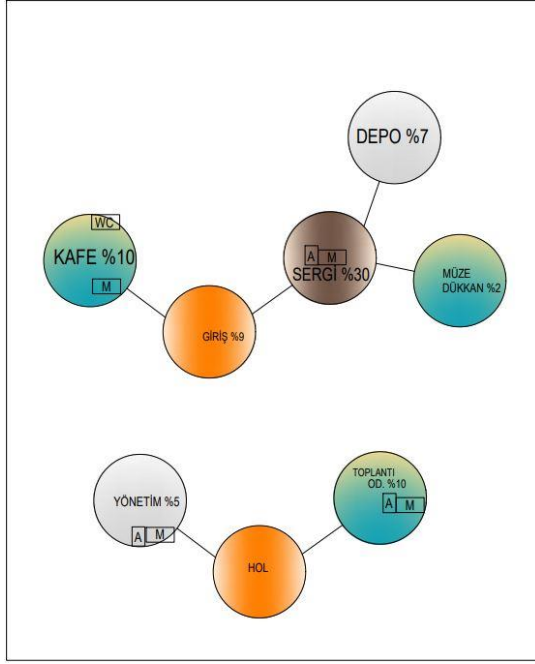

LİVERPOOL MÜZESİ

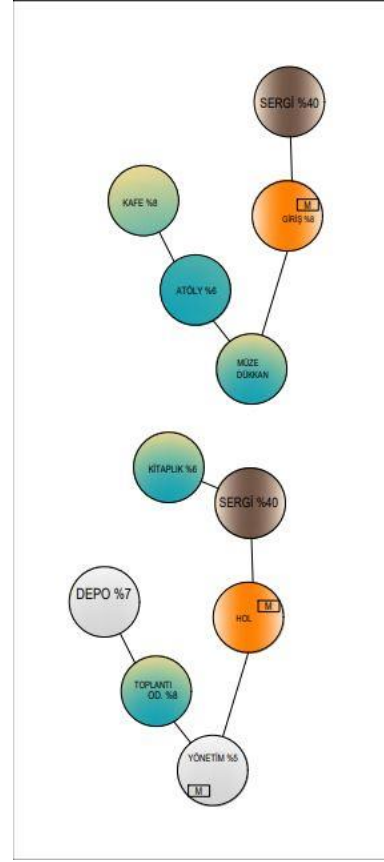

Şekil 1: Kent Müzesi Mimari Programları 1

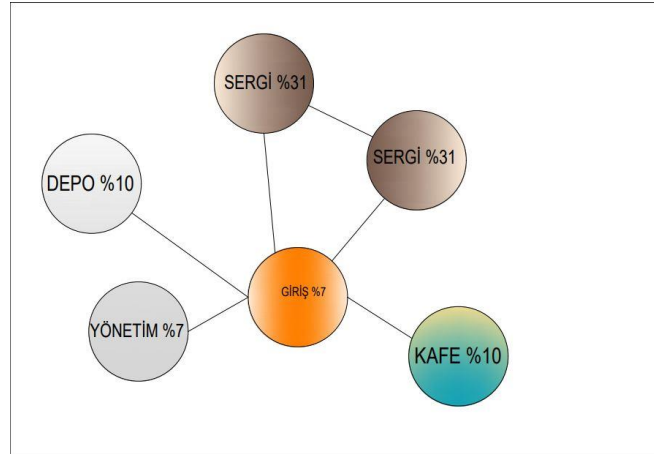
MANAVGAT ÇAYI KENT MÜZESİ

SAKIP SABANCI MARDİN KENT MÜZESİ

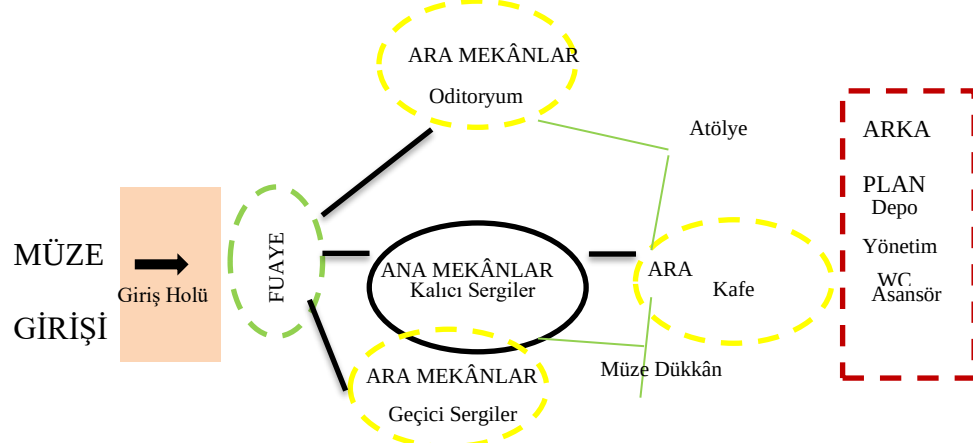

CITY UNDER CITY MÜZESİ

Şekil 2: Kent Müzesi Mimari Programları 2

İncelenen kent müzeleri değerlendirilmiş ve Kent Müzesi Mimari Programı hazırlanmıştır. Oluşturulan Mimari Program aşağıdaki gibidir;

Şekil 3: Kent Müzesi Fonksiyon Şeması

Bölüm 3

TARİHİ YAPILARIN MÜZE OLARAK KULLANIMI

3.1 Tarihi Yapıların Müze Olarak Yeniden Kullanımı

Tarihi binaların korunması, geçmişin sosyal ve kültürel kanıtı olma rolleri nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Bu yapılar geçmiş dönemlerin mimari üsluplarını, toplumsal değerlerini ve tarihi anlatılarını bünyesinde barındırmaktadır. Ancak zaman ilerledikçe tarihi yapılar orijinal işlevlerini kaybedip terk edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu zorluğa yanıt olarak, yeniden kullanım, bu binaların içinde bulundukları bölgelerin değişen ihtiyaçlarına yanıt vererek ayakta kalmasını sağlayan çok önemli bir strateji olarak ortaya çıkmaktadır. (Biber, 2023, s. 38)

Yeniden kullanım, tarihi bir binanın yeni bir işlev için yeniden tasarlanmasını ve onu toplumun çağdaş talepleriyle uyumlu hale getirmeyi içermektedir. (Madran, 2001, s. 108) Yeniden kullanım sayesinde tarihi binalar, geçmiş ile günümüz arasındaki bağlantıyı güçlendirerek çevrelerinin sosyal dokusuna katkıda bulunmaya devam edebilmektedir.

Venedik Tüzüğü'nün beşinci maddesi kültürel mirasın korunmasında temel bir ilkenin altını çizmektedir, Tüzükteki beşinci maddede yer alan “ Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir.” ifadesi ile bu yapıların en iyi şekilde, yararlı sosyal amaçlar için aktif olarak kullanılmasıyla korumaya katkıda bulunulacağı fikri ortaya konur. Bu perspektif, korumanın yalnızca tarihi yapıların fiziksel bütünlüğünü korumakla

kalmayıp, aynı zamanda bu yapılara toplumun sürekli ilgisinin ve katkısının da sağlanması gerektiği fikriyle uyumludur.

Tarihi yapıların işlevlerinin deęiřtirmesi gerektiğinde, yaygın olarak dūřūnūlen bu yapıların kūltūrel ve eęitimsel kurumlar olarak yeniden kullanılmasıdır. (Biber, 2023) Bu binaları kūltūrel ve eęitimsel alanlara dūnūřtūrmek birēok amaca hizmet edecektir. Tarihi binaları ōzellikle de mūzelere dūnūřtūrmek, yaygın olarak benimsenen bir uygulamadır. (Madran, 2022, s. 41)Tařınır ve tařınmaz kūltūrel mirasın korunmasında temel rol oynayan mūzeler, sanat eserleri ve tarihi objeler gibi tařınabilir kūltūrel mirasın ōnemli bir kısmının toplanmasını, muhafaza edilmesini ve korunmasını kendine amaē edinmiř kurumlardır. Kūltūrel miras yapılarının mūzeye dūnūřtūrūlerek yeniden kullanılması, kūltūrel ve tarihi ōnemlerinin korunmasını saęlayarak uzun vadede bozulma ve yıkılmaya karřı daha direnēli olmalarını da saęlamaktadır.

Mūzeler yerel kimlik ve gurur duygusunu geliřtirip bŋlge sakinlerini miraslarıyla baęlantı kurmaya teřvik ettięinden, topluluk katılımı da ōnemli bir faydadır. Ayrıca Mūzeler turist ēekerek yerel ekonomiye gelir saęladıęı iēin ekonomik etki de gŋz ardı edilemez. Sonuē olarak temelde tarihi binaları mūzelere dūnūřtūrmek, mirasın korunmasını, eęitimi, toplumsal katılımı ve ekonomik sūrdūrūlebilirlięi birleřtiren būtūnsel bir yaklařım olarak hizmet etmektedir.

3.2 Müzeye Dönüştürülen Yapılara Çağdaş Ek Tasarım

3.2.1 Müzeye Dönüştürülen Yapılarda Çağdaş Eklere Genel Bakış

Tarihi yapılar çoğu zaman orijinal işlevini kaybetmesi veya işlevsel olarak eskimesi gibi etkenler nedeniyle yeniden kullanım ihtiyacıyla karşı karşıya kalmaktadır (Zeren, 2010, s.12). Bu zorluklar karşısında ek mekân ve ek yapıya gerek duyulmaktadır. Tarihi yapı ve çevreye getirilen ekler, “çağdaş ek” olarak tanımlanmaktadır (Ahunbay, 2019, s.98). Kültürel varlıklar genellikle bulundukları topluluklar içinde sembolik veya kültürel öneme sahiptir. Cepheler ve formlar gibi unsurlar veya kültürel motifler taşıyabilirler. Bu özellikleri koruyarak yapı kültürel bütünlüğünü korur ve daha geniş kültürel bağlamda anlamlı bir rol oynamaya devam eder. Bu mimari unsurların Çağdaş ek yapma sürecinde titizlikle korunması, kültür varlıklarının tarihi, kültürel ve mimari öneminin korunması açısından önemlidir (Ahunbay, 2019, s.171). Bu yaklaşım, eklemelerin düşünceli bir şekilde entegre edilmesini sağlayarak, asıl değerinden ödün vermeden veya mimari mirasın somut bir parçası olarak yapılmalıdır.

Venedik Tüzüğü'nün 13. maddesine göre ; “Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir” denilmiştir.

Tarihi çevrelerde eski ve yeninin çağdaş tasarımlar çerçevesinde bütünleştirilmesi kapsamlı bir teorik temel oluşturmaktadır. Bu çerçeve genel olarak uyum arayışından karşıtlığa kadar uzansa da, bunu yalnızca eskiyi yeniden keskin bir şekilde ayıran bir yaklaşımla değerlendirmek zor görünmektedir (Kuban, 2000, s.171). Sonuç olarak, eski ile yeni arasındaki ilişkinin anlaşılması, çeşitli bağlamsal yaklaşımların dikkate alınmasının yanı sıra, tasarım teknikleri ve yöntemleri gibi fiziksel boyutlara da dikkat edilmesi gerekmektedir.

Mevcut bir alanı tamamlayacak bir ek binanın tasarımı, çevrenin kimliğini tanımlayan niteliklerin ve tarzın anlaşılmasını içermektedir. Çevresel verilerin incelenmesi ve analizi, yeni yapının mevcut bağlamla entegrasyonuna rehberlik eden önemli girdiler olarak hizmet etmektedir. Bu tasarım sürecinde üç temel boyut ön plana çıkıyor: konum-çevre, kütle oranı ve cephe malzemesi (Dabanlı, 2020)

Cephe ve malzemelerle ilgili diğer kararlar bina yüzeylerindeki dolu-boş oranını, rengi, dokuyu, süslemeyi ve ritmi içermektedir (Velioğlu, 1992, s.26). Dolu-boş oranı yapının görsel ağırlığını ve açıklığını belirlerken, renk, doku, süsleme ve ritim genel görsel dile ve tarihsel sürekliliğe katkıda bulunmaktadır (Zeren, 2010, s.27).

Yeni bina tasarımı yaklaşımlarının tarihsel alanlar içerisinde kapsamlı bir sınıflandırmasını sunarak dört farklı kategoriye tanımlamaktadır: üslup taklitti, gelenekselde öyküleme, çağdaş oluşum ve aykırı ama saygılı bir tutum. Bu sınıflandırma, tasarımcıların tarihi çevrelerle etkileşime geçmelerinin çeşitli yollarını anlamak için bir çerçeve sağlar. Meitinger (1981) sanat ve tasarımın öznel doğasını vurgulayarak ve tarihi çevrelerde inşaat için tek bir doğru yöntemin olmadığını ileri sürerek bu söyleme katkıda bulunur (Dabanlı, 2020).

Brolin, tarihsel dokular içindeki uyum kavramını derinlemesine inceleyerek bu uyumu sağlamak için birçok yol sunar. Buna mevcut mimari dilin yakından kopyalanması, benzer formların yeniden düzenlenip kullanılması, tarihi formları hatırlatan yeni formlar oluşturulması veya orijinal formların soyutlanması da dahildir (Brolin, 1980, s.18). Brolin'in bakış açıları, tarihi tasarımda uyumu yakalamaya yönelik daha geniş kategorideki çok yönlülüğü vurgulamakta ve tasarımcıların yeni yapıları entegre etmek için çeşitli stratejiler kullanabileceğini göstermektedir.

Çağdaş eklerin tasarımında üç temel tutum belirlenmektedir; Taklitçi-tekrarlayıcı yaklaşım, zıt-karşıt yaklaşım ve uyum-yorumlama yaklaşımı (Velioğlu, 1992, s.26). Bu tutumlar, tasarımcıların tarihi çevrelerde çalışırken benimseyebilecekleri kapsayıcı tasarım felsefelerini yansıtmaktadır.

Tarihi bağlamda yeni bir bina tasarlamak veya mevcut bir tarihi yapıya yeni bir yapı eklemek, çok yönlü bir inceleme ve analiz gerektirmektedir. Bu kapsamlı yaklaşım, yalnızca söz konusu binanın belirli özelliklerinin incelenmesini değil aynı zamanda daha geniş çevresel bağlamın değerlendirilmesini de içermektedir. Bütünsel bir anlayış kazanmak ve çevrenin görsel özelliklerini doğru bir şekilde ayırt edebilmek için çeşitli analizler yapılmaktadır.

3.2.2 Örnekler

Geçmiş 13. yüzyıla kadar uzanan Louvre'un zengin ve köklü bir tarihi vardır. Başlangıçta bir saray olarak inşa edilen görkemli yapı (Şekil 2), yüzyıllarca süren kraliyet yaşamına tanıklık etmiştir. Fransız Devrimi'nin ardından 1793 yılında müzeye dönüştürülmesi, varoluşunda önemli bir an olmuştur. (URL 5)

Şekil 4: Louvre Müzesi'nin Saray Olarak Kullanılması

1981 yılında Louvre'un tamamını müzeye dönüştürme kararı, Paris'te bulunan bu anıt yapının tarihsel gidişatında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bazı bölümleri 1973'ten bu yana müze olarak kullanılan Louvre, kapsamlı bir yeniden yapılanma çalışmasından geçmiştir.

Temel amaç iki yönlüdür: Louvre'un giriş ve çıkışlarını düzenlemek ve teknik hacimler için ek alan ihtiyacını karşılamak. Aynı zamanda müzeye çağdaş ve çarpıcı bir görünüm kazandırmak da amaçlanmıştır. Ünlü mimar I. M. Pei'ye bu dönüştürücü vizyonu gerçekleştirme görevi verilmiştir.

Şekil 5: Louvre Müzesi'nin Modern Hali ve Ek Yapı

Pei, projeye yaklaşırken Louvre'un o dönemde eksik olan altyapıyla donatılmasını öngörmüştür. Louvre'u yalnızca mimari kalitesi açısından değil, aynı zamanda kapsamlı ve dinamik bir kültür kurumu olarak da dünyanın önde gelen müzesi olarak konumlandırmayı hedeflemektedir.

Projede mimar I. M. Pei, Louvre'un mevcut yapısıyla bütünleşen çağdaş bir eklenti sunarak müzenin kapasitesini artırma ve işlevselliğini artırma zorluklarını

stratejik olarak ele alınmıştır. En önemli yenilik, giriş ve çıkış hacimlerini yer altına yerleştirilmesidir.

Pei'nin tasarımı, bu yeni yeraltı hacmini mevcut Louvre yeraltına bağlayarak yalnızca alan kullanımını optimize etmekle kalmamakta, aynı zamanda eski ile yeni arasında uyumlu bir geçişi de kolaylaştırmaktadır. Yeraltı bağlantısı, orijinal yapının bütünlüğünden ödün vermeden hem hizmet alanlarının hem de sergi alanlarının genişletilmesine olanak tanıyan birleştirici bir unsur olarak hizmet etmektedir (Şekil 4).

Şekil 6: Modern Ek Yapı İç Görünüm

Nur Akın, Louvre'a eklenen cam piramidi değerlendirerek, tasarımın "Devasa boyutlarda ve yaşamayan bu avlu için tasarlanan piramitler ölçekleriyle çok başarılı uygulamalardır. Piramitlerin en ve boyu ile çok iyi bir denge sağlandığı söylenebilir. Ana piramidin avluya göre küçük ama insan ölçeğinde bakıldığında çok büyük boyutlara sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca seçilen biçim çok isabetli yapıldığı da ortadadır. Piramitle sağlanan bu etki bir prizma ile veya bir başka form ile sağlanamazdı." ifadelerini kullanmıştır.

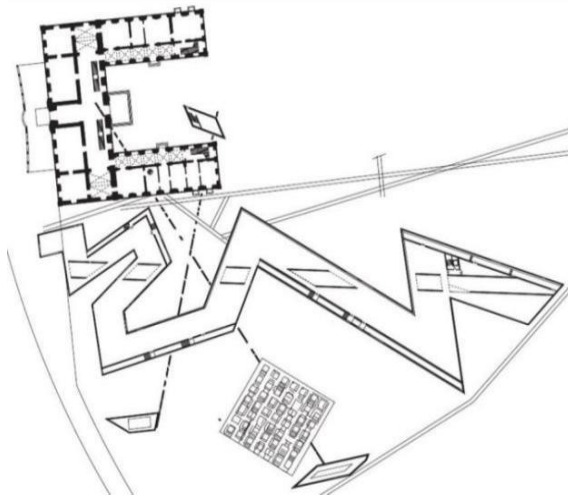
Berlin Yahudi Müzesi

1933'te açılışı yapılan ve ardından 1938'de Nazi yönetimi tarafından kapatılan Berlin'deki Yahudi Müzesi, Batı Berlin Senatosu'nun bir yarışma başlatmasıyla önemli bir değişime uğramıştır. 1988 yılında Yahudi mimar Daniel Libeskind'in çıkır açan "Çizgiler Arasında" projesi birinci seçilmiştir. Yıllar süren planlama ve inşaatın ardından, Libeskind'in vizyonunun bir kanıtı olan yeni ek bina, 2001 yılında kapılarını halka açmıştır (Şekil 5)

Şekil 7: Berlin Yahudi Müzesi Üst Görünüş

Daniel Libeskind'in Berlin'deki Yahudi Müzesi için tasarladığı tasarımda, mimari unsurların güçlü bir şekilde kullanmıştır. Tasarımının dikkat çeken özelliklerinden biri de müze boyunca dikey olarak uzanan boş alanların kasıtlı olarak yaratılmasıdır. Bu boşluklar Yahudilerin Alman toplumundan kayboluşunu simgelemede çok önemli bir rol oynamaktadır. Tarihi müze binası ile ek binanın, farklı mimari formlarına rağmen uyumlu bir şekilde bütünleşmesi, alanın genel bütünlüğüne katkı koymaktadır. Ek binaya tarihi yapının içinden bir yer altı koridoru ile zikzak formdaki yeni binaya geçiş sağlanmaktadır (Şekil 6).

Şekil 8: Berlin Yahudi Müzesi Planı

Daniel Libeskind tarafından tasarlanan Berlin'deki Yahudi Müzesi, Yahudi tarihi ve kimliğinin dokunaklı bir ifadesidir. Kendine özgü zikzaklı bir form ve sembolik boşluklarla dikkat çeken mimarisi, Yahudi deneyiminin karmaşıklığını yansıtan güçlü bir görsel anlatı işlevi görmektedir. Müze, sergileri ve sergileri aracılığıyla ziyaretçileri Yahudi yaşamının, kültürünün çeşitli yönlerini yansıtmaktadır. Çağdaş tasarımın tarihi yapıyla bütünleşmesi, Yahudi halkının gelişen kimliği üzerine düşünmeye sevk etmektedir. Binanın, zıt mimari yaklaşım tartışma konusu olmuştur. Bazıları bunun müzenin etkisini artırdığını iddia ederken, diğerleri onu geleneksel tarzlardan farklı bulmaktadır.

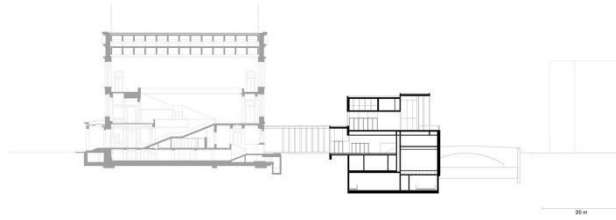
James Simon Galerisi, Almanya

James-Simon-Galerie, David Chipperfield tarafından tasarlanan Müze Adası'nın giriş binası olarak hizmet vermektedir (Şekil 7) (URL 3)

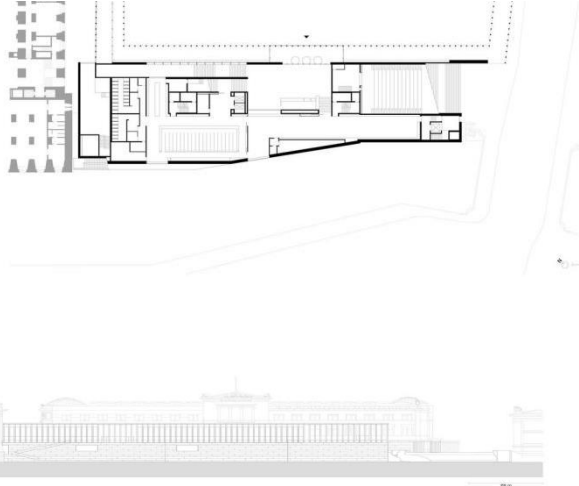
Şekil 9: James-Simon-Galerie – Giriş

James-Simon-Galerie müzeler adası için önemli bir rol oynamakta ve çağdaş bir müzenin ihtiyaç duyduğu tüm birimleri de bünyesinde barındırmaktadır. Neues Museum'da son bulan sütun dizisinin uzantısı, tarihsel süreklilik ile çağdaş tasarımın karışımını yansıtmaktadır. Mimarlar, sütun dizisinin özünü alıp onu modern bir forma dönüştürmüş ve böylece Neues Museum ile ek yapı arasında bağlantı oluşturmuştur. Bu uzantıyla aynı zamanda yeni bir avlu yaratılmıştır (Şekil 8).

Şekil 10: James-Simon-Galerie – Plan ve Cepheler

Müzenin ek binasının girişi (Şekil 9), geniş basamaklarla başlayarak ziyaretçileri sıcak bir şekilde karşılamaktadır. Bu büyük merdivenden çıkan ziyaretçiler üst kattaki geniş bir fuayeye yönlendirmektedir. Merkez görevi gören fuaye, yalnızca çeşitli sergi alanları için bir bağlantı noktası işlevi görmekle kalmamakta, aynı zamanda bilgi ve bilet gişeleri gibi temel olanakları barındırmaktadır.

Şekil 11: James Simon Galerie – Ek Yapı Sütunlu Görünüş

Galerie'nin tasarımı, Müzeler Adası'nın tarihi bağlamına saygı duyularak, mevcut unsurlardan ilham alınarak yorumlanmıştır. Tasarım, adanın topografyasına, sütunlar ve dış mekân merdivenleri gibi dış mimari özellikleri yorumlanarak vurgulanmıştır. Yeni yapı, Müze Adası'nın mimari dokusuna uygun bir malzeme seçimiyle yapılmıştır. Bina ağırlıklı olarak doğal taş agregası içeren yeniden yapılandırılmış taşlarla inşa edilmiştir.

Bu malzeme seçimi, adadaki tarihi yapılardan kireçtaşı, kumtaşı ve sıvalı cepheleri içeren Müze Adası'nın karakteristiğiyle uygunluk sağlamaktadır. Galeri'nin iç mekânlarında, malzeme olarak beton kullanılmıştır. İç mekânlardaki geleneksel malzemelerden bu ayrılma, tarihi dış mekânlarla kontrast yaratmaktadır.

Şekil 12: James Simon Galerie – Genel Görünüşler

3.2.3 Araştırılan Ek Yapı Örneklerindeki Tasarım Kriterleri

Tarihi doku bağlamında yeni yapı tasarım çalışmaları iki aşamada değerlendirilmektedir.

- Kentsel Doku Ölçeğinde
- Mimari Doku Ölçeğinde

Mimari tasarımın eski-yeni ilişkisinde bağlamsal uyumun sağlanması, birçok temel kriterin dikkatle değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu kriterler, yeni yapıların mevcut bağlamlarla bütünleşmesine katkıda bulunarak, tarihi ve çağdaş unsurlar arasında uyumlu bir ilişki kurulmasını teşvik etmektedir. Kriterler şu şekilde özetlenebilir; konum çevre ilişkisi, kütleli hareketler, cephe ve malzeme.

Tarihi doku bağlamında sürdürülebilirlik hem kentsel doku ölçeğini hem de mimari tasarım ölçeğini dikkate alan incelikli bir yaklaşımı içerir.

Yukarıda incelenen örnekler, bu kriterler ve yaklaşımlar doğrultusunda incelenmiş her bir yapı için tablolarda değerlendirme yapılmıştır.

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (LOUVRE MÜZESİ)										
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ		
Tekrar/Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	●	
Uyum/Yorum		Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Uyumlu	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek		
Zıt/Karşıt	●	Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Zıt	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek		
		Siluet	Zıt	Gabari	Uyumlu	Ritim	Zıt			
DEĞERLENDİRME		Louvre Pramidi özünde gelenek ve yenilik arasında dinamik bir kesişmeyi temsil etmektedir.								

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (LOUVRE MÜZESİ)										
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ		
Tekrar/Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	●	
Uyum/Yorum		Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Uyumlu	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek		
Zıt/Karşıt	●	Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Zıt	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek		
		Siluet	Zıt	Gabari	Uyumlu	Ritim	Zıt			
DEĞERLENDİRME		Louvre Pramidi özünde gelenek ve yenilik arasında dinamik bir kesişmeyi temsil etmektedir.								

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (BERLİN YAHUDİ MÜZESİ)									
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ	
Tekrar/Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	
Uyum/Yorum		Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Zıt	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek	
Zıt/Karşıt	●	Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Zıt	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek	●
		Siluet	Zıt	Gabari	Zıt	Ritim	Zıt		
DEĞERLENDİRME		Tüneller aracılığıyla erişe bilirliliğin sağlanması ve çağdaş mimarı unsurların getirilmesi gibi tasarım tercihleri, ek binanın eklenmesine yönelik bir yaklaşım sergilemektedir.							

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (BERLİN YAHUDİ MÜZESİ)									
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ	
Tekrar/Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	
Uyum/Yorum		Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Zıt	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek	
Zıt/Karşıt	●	Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Zıt	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek	●
		Siluet	Zıt	Gabari	Zıt	Ritim	Zıt		
DEĞERLENDİRME		Tüneller aracılığıyla erişe bilirlüğün sağlanması ve çağdaş mimarı unsurların getirilmesi gibi tasarım tercihleri, ek binanın eklenmesine yönelik bir yaklaşım sergilemektedir.							

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (JAMES SİMON GALERİSİ)									
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ	
Tekrar/ Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	
Uyum/ Yorum	●	Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Uyumlu	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek	●
Zıt/Karşıt		Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Uyumlu	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek	
		Silüet	Uyumlu	Gabari	Uyumlu	Ritim	Uyumlu		
DEĞERLENDİRME		James Simson Galerisi, eski ve yeninin başarılı bir entegrasyonu nu, tarihsel bağlamı çağdaş tasarımla çok iyi bir şekilde örneklemiştir. Bu çağdaş eklenti, çevredeki tarihi binaların cephe özelliklerinden ilham alınarak tasarlanmıştır.							

TARİHİ YAPI-ÇAĞDAŞ EK YAPI ANALİZİ (JAMES SİMON GALERİSİ)									
TASARIM YAKLAŞIMI		TASARIM KRİTERLERİ						MEVCUT YAPI İLE İLİŞKİSİ	
Tekrar/ Taklit		Konum/Çevre		Kütle/Oran		Cephe Özellikleri		İç Mekan Eki	
Uyum/ Yorum	●	Kentsel Entegrasyon	Uyumlu	Oran/Ölçek	Uyumlu	Malzeme	Zıt	Bitişik Ek	●
Zıt/Karşıt		Yol ilişkisi	Uyumlu	Form	Uyumlu	Renk	Zıt	Bağlantısı Olmayan Ek	
		Silüet	Uyumlu	Gabari	Uyumlu	Ritim	Uyumlu		
DEĞERLENDİRME		James Simson Galerisi, eski ve yeninin başarılı bir entegrasyonu nu, tarihsel bağlamı çağdaş tasarımla çok iyi bir şekilde örneklemiştir. Bu çağdaş eklenti, çevredeki tarihi binaların cephe özelliklerinden ilham alınarak tasarlanmıştır.							

Bölüm 4

MAĞUSA KENT MÜZESİ TASARIM SÜRECİ

4.1 Mağusa Suriçi'nin Genel Bir Değerlendirmesi

Mağusa Kaleiçi olarak da bilinen Mağusa Surları, tarihi ve kültürel öneme sahiptir. Orta Çağ'dan kalma surlarla çevrili bu alan, çeşitli uygarlıkların etkilerini yansıtmaktadır. Lüzinyan, Venedik, Osmanlı ve İngiliz dönemlerine ait mimari çeşitlilik ve dokuları barındırmaktadır. Kilise ve cami gibi dini anıtların varlığı şehrin kültürel ve dini zenginliğine işaret

Tarihsel olarak Mağusa, Akdeniz'deki tüccarların ilgisini çeken hareketli bir ticaret merkezi olarak hizmet vermiştir. Şehrin stratejik önemi, askeri öneminin altını çizen, iyi güçlendirilmiş surlarında açıkça görülmektedir. Bugün Mağusa Suriçi, iyi korunmuş tarihi mekanları ve canlı atmosferiyle ziyaretçilerin ilgisini çeken, popüler bir turistik cazibe merkezi olmaya devam ediyor. Koruma çalışmaları, kentin kültürel ve mimari mirasının özgünlüğünün korunması ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, siyasi bölünmeler ve kentsel gelişim baskıları da dâhil olmak üzere güncel zorluklar, ilerleme ve koruma arasında hassas bir dengeyi zorunlu kılmaktadır. Bu zorluklara rağmen Mağusa Suriçi, yüzyıllarca süren tarih ve kültürel çeşitlilikle şekillenen bir şehrin kalıcı ruhunun bir kanıtı olarak durmaktadır.

4.2 Mağusa Suriçi Kent Müze İhtiyacına Yönelik Güncel Tartışmalar

4.2.1 Mağusa Suriçi Kent Müzesi İçin Alan Seçimi

Öncelikle planlama yaklaşımımızın ilk adımı, bütünsel bir bakış açısıyla tüm bölgenin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini içermektedir. Proje alanının detaylı analiziyle çevredeki bölgeyi inceleyerek mevcut bina fonksiyonlarını ve bunların mekânla olan ilişkisi belirlenmiştir. Alan, Namık Kemal Meydanı'nın kuzeydoğu ve güneybatı kesimleri arasında merkezi bir noktada stratejik bir konuma sahip, belirgin bir konuma sahiptir ve ağırlıklı olarak konut işlevleri ve Tarihi Anıtlar ile çevrelenmiştir.

Daha geniş bir perspektiften bakıldığında çevrede yeşil alanların sınırlı olduğu ve yerel yaşam ortamının yüksek yoğunluk gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu gözlem bölgedeki sosyal tesislerin yetersizliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca proje alanı içerisinde işlevsiz veya düşük kapasiteli binaların yaygınlığı, alanın daha amaçlı kullanılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Stratejik bir öneri olarak bu yapı alanının kent müzesi adası potansiyelinden faydalanılmasını önerilmektedir. Böylece sosyal donatılarda görülen açığı kapatmayı ve bölgenin genel yaşana bilirliliğini artırmak hedeflenmektedir. Alanın bir Kent Müzesi adasına dönüştürülmesi, yalnızca bölgenin kültürel ve tarihi bağlamıyla uyumlu olmakla kalmamakta, aynı zamanda toplumun sosyalleşme ihtiyaçlarını da karşılayacaktır. Alanın bu uyarlanabilir yeniden kullanımı yalnızca mirası korumakla kalmayacak, aynı zamanda canlı ve ilgi çekici bir kentsel çevrenin yaratılmasına da önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

4.2.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Mimari Programı

Mağusa Suriçi, Kent Müzesi için müzeye dönüştürülecek yapı kompleksin de üç anıtsal yapı ve bu yapıların eksik ihtiyaçlarını karşılayacak çağdaş bir ek yapıda bulunacaktır. İncelenen Kent Müzelerinden yapılan değerlendirmeler sonucunda yapı kompleksi için ihtiyaç programı hazırlanmıştır.

Yapıların mimari programları her bir yapının metre karesine göre belirlenmiştir. Müzeye dönüştürülecek bu yapıların kalıcı ve geçici sergi alanları, halka açık alanlar (kafe, güvenlik, fuaye, müze dükkan), aktivite alanları (konferans salonları, atölyeler, tiyatro, kütüpane) ve servis mekanları (depo, wc, teknik alanlar) olarak düşünülmüştür. Yeni verilecek işlevler doğrultusunda mekanların yüzdelikleri hesaplanmıştır.

Tablo 5: Mimari Program Mekansal Yüzdeler

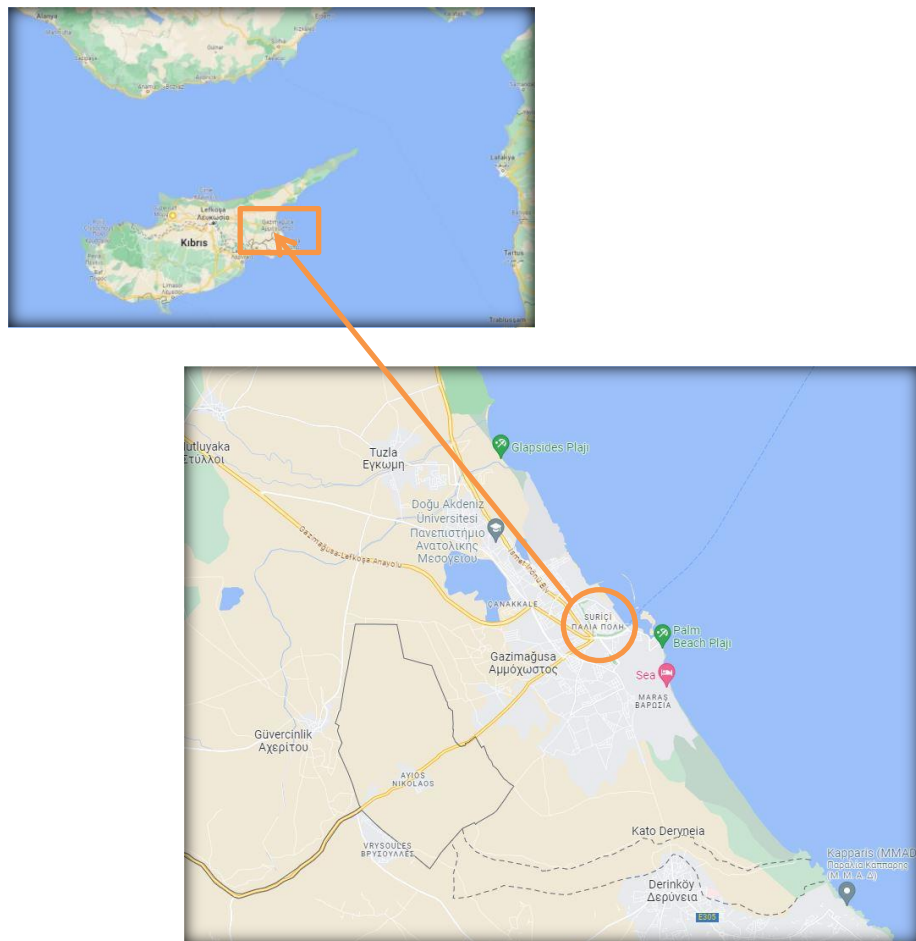
Mimari Program Mekansal Yüzdelikler						
	Sergi Alanları	Fuaye	Kafe/Müze Dükkan	Konferans Salonu /Kütüpane	Yönetim alanı	DEPO /WC
Şömineli Ev	%30-%35	5%	10%	15%	%5-%15	%5-%10
Karakol Binası	%30-%35	5%	10%	15%	%5-%15	%5-%10
Gazi İlkokulu	%20-%30	5%	10%	15%	%5-%10	%5-%10
Çağdaş Ek	%20-%30	5%	20%	15%	%5-%10	%5-%10

Bölüm 5

**MAĞUSA SURİÇİ KENT MÜZESİ'NE
DÖNÜŞTÜRÜLMEK ÜZERE SEÇİLEN YAPI ADASININ
DEĞERLENDİRMESİ**

5.1 Konum

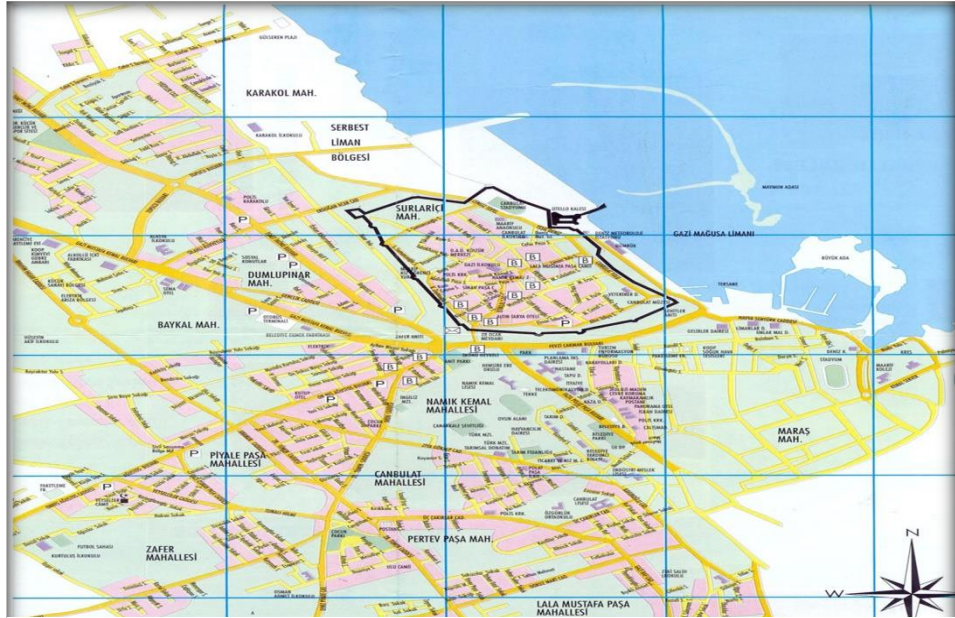
Çalışma konusu olan yapı adası, Mağusa Kent Sınırları içerisinde, Suriçi olarak adlandırılan bölgede yer almaktadır (Şekil 11)

Şekil 13: Yerbulduru Haritası

Mağusa, Doğu Akdeniz’de 3. büyük ada olan Kıbrıs Adası’nın en önemli liman kentidir. Başkent Lefkoşa’nın yaklaşık 68km doğusunda konumlanmıştır. Başlıca şehirler olan Girne’ye 73km, Güzelyurt’a 93km, İskele ’ye 23km, Karpaz’a 65km, Larnaka’ya 52km ve Baf’a 185km yol mesafesindedir (Google Maps). Hemen batı sınırında Mağusa Körfezi bulunmaktadır. Yüzölçümü yaklaşık 997 km² olup, 10 farklı mahalleden oluşmaktadır.

Çalışma alanı, bu mahallelerden biri olan Suriçi Mahallesi’nde yer almaktadır (Şekil 12-<https://www.gazimagusabelediyesi.org/kent-haritasi/>)

Şekil 14: Mağusa Suriçi Mahallesi

5.2 Tarihsel Gelişim

Çalışma alanının da bulunduğu Mağusa Kenti, tarih boyunca Kıbrıs adasının önemli sosyal ve ticari merkezlerinden biri olmuştur. Özellikle barındırdığı liman, ticari ve kültürel etkileşimlerinin yoğunlaşmasını sağlamış, kentin bu anlamda gelişimine en büyük katkıyı koymuştur.

Bölgedeki Mağusa öncesi tarihin, ulaşılabilen kaynaklarda, “Arsinoe” isimli antik bir kent ile başlatılabileceği belirtilmektedir (Tümer, 2017). M.Ö 300’lü yıllara gelindiğinde ise, Kral Philadelphus tarafından, Arsinoe Antik Kenti üzerine bugünkü Mağusa’nın kurulduğu düşünülmektedir.

Tarih boyunca, Kıbrıs adası yönetiminin farklı medeniyetlerin idaresine geçmesi ile, Mağusa kenti de bu etkileşimin bir parçası olmuş ve bu dönemlere özgü ticari, mimari, sosyal ve kültürel kırılımlar yaşamıştır.

Kent’de, başlıca dönemler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Latinler Dönemi (1192-1489)

3. Osmanlı Dönemi (1571-1878)

4. İngiliz Dönemi (1878-1960)

5. Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-1974)

6. Kıbrıs Türk Federe Devleti Dönemi (1974-1983)

7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (1983 Sonrası)

Latinler Dönemi

Latinler Dönemi; I. Lüzinyan Hanedanı (1192-1373), Cenevizliler (1373-1464), II. Lüzinyan Hanedanı (1464-1489) ve Venedikliler (1489-1571) yönetiminde bulunan dönemlerini kapsamaktadır. Latinler Dönemi, İngiliz Kralı I. Richard’ın 1191 yılında haçlı seferleri sırasında Kıbrıs’ı ele geçirmesi ve 1192 yılında adayı Kudüs Kralı Guy De Luzinyan’a satmasıyla başlamıştır (Edbury, 1991). Lüzinyanlar hanedanı yönetiminin ilk yıllarında, yönetsel düzenlemeler ve çeşitli teşviklerle zengin ve soylu tüccarların bölgeye gelmesi sağlanmış böylece ticari gelişimin önü açılmıştır. Lüzinyan dönemi öncesinde Mağusa, Ortodoks hac yeri, Havarî St.Barnabas’ın yakınlarındaki ünlü mezar gibi birkaç özellikli yapı dışında önemli yapıları bulunmayan, önemsiz bir kent durumundaydı (Enlart, 1987:210). Özellikle

1291 yılından sonra yakın coğrafyadaki siyasi süreçlerin bir sonucu olarak Mağusa Limanı'nın etkin şekilde kullanılmaya başlaması ile, yoğun ticari faaliyetin başladığı ve zenginleşmenin sağlandığı bir kente dönüşmüştür. Bu zenginleşme Mağusa'ya birçok önemli yapının kazandırılmasına da vesile olmuştur (Tümer, 2017). 1300'lü yıllar sonrasında kentteki refah öylesine artmıştır ki, burada yaşayan insanlar, dışarıdan gelen ziyaretçiler tarafında aşırı gösterişli ve abartılı yaşamlarıyla eleştirilir duruma gelmişlerdir.

Mağusa'da ticaretin ve zenginleşme sürecinin kırılımı ise 1348 yılında başlayan veba salgını ile gelmiştir. Salgın neticesinde azalan nüfus ve sosyal yaşama getirdiği olumsuzluklar ticareti etkilemiş, limanların etkinliği azaltmıştır (Edbury, 1991).

Kent, 1373 yılında Cenevizliler tarafından işgal edilmiştir, Cenevizliler yönetimi, Mağusa için zor bir sürecin başlangıcı olmuştur (Tümer, 2017). Şehrin gerileme ve giderek ticari önemini yitirmesi bu dönemde ivme kazanmıştır. Ceneviz işgali sırasında, yağmalanan veya hasar verilen birçok zenginlik, bu zenginliği yaratanların bölgeyi terk etmelerine neden olmuştur. Giderek azalan nüfus, yönetim merkezi olan Cenova'ya olan uzaklık, güvenlik tehlikeleri gibi etkenler şehrin gelişimini terse çevirmiştir. Bu koşulları iyileştirmeyi başaramayan Cenevizliler, ticareti ve refahı birtürlü artıramamış ve kenti yeniden Lüzinyan yönetimine teslim etmişlerdir. Böylelikle II. Lüzinyan Hanedanı yönetimi başlamış olmuştur. Ancak kent bakımsız kaldığından çeşitli salgın hastalıklar baş göstermiş, bu sağlıksız koşullar kral ve tek oğlunun ölümüne neden olmuştur (Enlart, 1987). Böylece II. Lüzinyan yönetimi çok kısa sürmüştür.

Kısa süren II. Lüzinyan yönetiminin ardından, kentteki hakimiyet Kraliçe Katerina Kornaro'nun da katkısıyla Venedik yönetimine geçmiştir. Venedik idaresi,

1571 yılındaki Osmanlı İmparatorluğu'nun adayı fethine kadar sürmüştür. Bu süreç içerisinde Venedikliler, kent nüfusunu artırmaya çalışmış, çeşitli ayrıcalıklarla ticarete etkili olabilecek tüccarların yeniden bölgeye gelmesini sağlamışlardır. Bu yöntemle gelen Suriyeli ve Yahudilerin ekonomiye önemli katkıları olmuştur (Arbel, 1984). Venedikliler dış saldırılara karşı askeri alandaki harcamalar ve özellikle surların geliştirilmesine önem vermişlerdir. İnşa edilen yeni surlar ve adaya getirilen oldukça fazla miktarda savaş aracı, adanın ve kentin bir savunma ve savaş üssü niteliği de kazanmasına yol açmıştır. “Daha önce Cenevizlilerin kentte neden olduğu tahribat ve daha sonra Osmanlı Dönemi'nde görülen harabeleşme göz önüne alındığında, Venedik Dönemi yoğun nüfusu ve imar çalışmalarıyla, Mağusa'nın 20. yüzyıldan önce yaşadığı son parlak dönem olarak değerlendirilebilir” (Tümer, 2017).

Osmanlı Dönemi

Osmanlı Dönemi, 1571 yılında adanın fethi ile başlamış ve 1878 yılına kadar devam etmiştir. Mağusa, fetih öncesinde de Osmanlı İmparatorluğu tarafından yakından takip edilen ve hatta ticaret yapılan bir şehirdi. Venediklilerin, 11 ay süren Osmanlı kuşatması sırasında Mağusa'nın ele geçirilmesini önlemek için diğer şehirlere nazaran ilave birçok önlem almış olması, şehrin önemini açık şekilde ortaya koymaktaydı (Walsh, 2005)

Fetih sonrası dönemde ise, Mağusa Limanı'nın geri plana atılması ve şehirde bulunan hristiyan nüfusun uzaklaştırma politikası şehrin ticari ve sosyal statüsünü geriletmiştir. Bu durumun, şehrin güvenliğin sağlamak pahasına ticari öneminin azaltılması olarak değerlendirilebileceği de belirtilmektedir (Tümer, 2017). Osmanlı Dönemi boyunca, burada donanma gibi askeri unsurların konumlandırılması ve sürgün edilecek kişilerin buraya gönderilmesi, şehrin güvenlikle ön plana çıkan bir sürgün yeri olarak anılmasına neden olmuştur.

Osmanlı Dönemi'nin ilk yıllarında, fetih sonrası yıkılan surların ve diğer önemli olabilecek yapıların tamiratları yapılmıştır (Doratlı ve Numan, 1998). Bölgedeki en büyük sorun olan bataklıklar ve bu bataklıkların yarattığı sağlık sorunları ise çeşitli ıslah çalışmalarına rağmen giderilememiştir (Tümer, 2017).

Osmanlı Dönemi, Mağusa'nın gelişimi açısından çok parlak geçmemiştir. Gerek Mağusa Limanı'nın ikinci plana atılmış olması gerekse kentteki nüfus politikası ve sağlık sorunlarından dolayı nüfusun azalması, şehirdeki refah düzeyini azaltmıştır. Bu dönemde, sadece şehrin ihtiyacına yönelik bir yeni yapılaşma ve mevcut yapıların tamirâtı için bütçe ayrıldığı gözlenmektedir. Şehre gücü ve gösterişi temsil edecek pek fazla mimari mekan kazandırılmamıştır.

Bölüm 6

YAPI ADASINDA BULUNAN YAPILARIN

ÖZELLİKLERİ

6.1 St. Francis Kilisesi

6.1.1 Tarihçe

Kökenleri 13. Yüzyılın sonlarına dayanan eski bir Latin dini yapısı olan St. Francis kilisesi, Venedik Sarayı'nın avlusunun hemen kuzeyine konumlanmıştır. Tarihsel olarak Fransiskan tarikatına bağlı olan bu kilise, Fransiskan manastırının ayrılmaz bir parçası olarak hizmet vermiştir. Adanın en eski ve en saygın tarikatlarından biri olan Fransiskanlar Tarikatı, 1221 yılında Kıbrıs adasına gelmişlerdir. (Lazarides, 1999, s. 254).

Lüzinyan kralları tarafından sıcak karşılanan Fransiskanolara adada ayrıcalıklı bir yer verilmiştir (Tümer, 2017, s. 74). Yüzyıllar boyunca adanın tamamına dağılmışlar ve 15. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde bölgedeki tüm Latin dini tarikatları arasında sayıca en fazla mensubu olan ve en etkili tarikat haline gelmişlerdir. Adanın Türkler tarafından ele geçirilmesinin ardından Fransiskanların tarihi hakkında bir veriye rastlanılmamıştır. Ancak tarihi kayıtlarda, 1593 yılında kendilerine Kıbrıs'a dönme fırsatı verildiği belirtilmektedir (Lazarides, 1999, s. 254). Mağusa'da bulunan St. Francis Kilisesi'nin 13. Yüzyılın sonlarına doğru, Fransiskanları himayesine alan Kral II.Henry,(1285-1324) döneminde inşa edildiği varsayılıyor (Enlart, 1987, s. 263). 22 Ekim 1296 tarihli bir noter belgesinde, St. Francis Kilisesi'nin mezarlığına gömülmeyi vasiyet eden Philipe d'Antioche

kardeşin adı yer almakta (Soulard, 2006, s. 95) ve kilisenin o dönemdeki varlığına işaret edilmektedir. İlgi çekici bir tarihi not ise kilisenin kraliyet sarayına gizli bir geçitle bağlandığına ilişkindir (Enlart, 1987, s. 263). Bu da iki yapı arasındaki yakın ilişkinin altını çizmekte ve muhtemelen bu tünelin hem manevi hem de stratejik amaçlara hizmet ettiğini göstermektedir. Yapılan kazılar sırasında çevrede Fransız, Cenevizli ve Venedikli tüccar ve soylulara ait 14.-15. yüzyıllardan kalma çok sayıda mezar bulunmuştur (Lazarides, 1999, s. 254). İngiliz yönetimi sırasında, kazılar ve birçok onarım gerçekleştirilmiştir.

Şekil 15: St. Francis Kilisesi

6.1.2 Mimari Özellikler

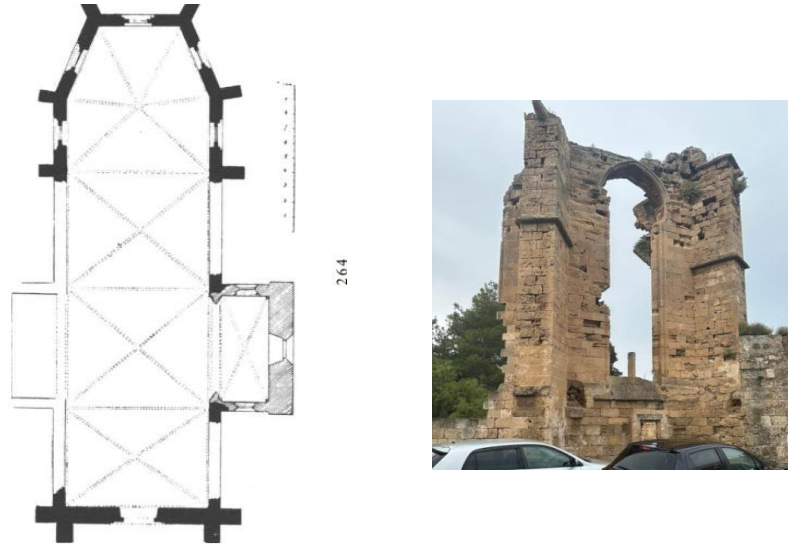
Eski şehrin tam merkezinde, Venedik sarayının tam kuzeyinde yer alan kilise (Şekil 14), orta çağ kentinin tarihi ve mimarisinde önemli bir yere sahiptir. Çeşitli kaynaklarda St. Francis Kilisesi'nin Batı Fransa? Gotik tarzında inşa edildiği belirtilmiştir (Enlart, 1987, s. 264)

Şekil 16: İngiliz Dönemi 1929 Haritası

St. Francis Kilisesi kendine özgü üç kenarlı bir apsisi ve yanlarda iki şapeli bulunan tek nefli bir yapıdır.(Şekil 15). Üç kenarlı apsis Kıbrıs'ın 14. Yüzyıl kiliselerinde yaygın olarak kullanılan bir formdur. Kutsal alanı neften ayıran basamaklar günümüze kadar ayakta kalmayı başarmıştır (Şekil 16). Bu kilisenin en dikkat çekici özelliklerinden biri de iç mekânını süsleyen 15. Yüzyıldan kalma duvar resimleridir (Şekil 16). Yapının ayakta kalan kısımlarındaki taş işçiliği ile taş detayları oldukça üst düzeydedir. Temelden korkuluğa kadar altı adet payanda yükselmektedir. Kilisenin çatısı üç kare bölüm üzerine oturan çapraz tonozlarla,

apsis de nervürle desteklenen 6 üçgen dilimden oluşan bir tonozla örtülmüştür. Kilise apsis duvarlarındaki 5 pencere ve yan duvarlarda yer alan pencerelerle aydınlatılmaktadır. Kuzey ve güney taraflarına sonradan iki yan şapel eklenmiştir. (Enlart, 1987, s. 264) Halen ayakta olan Güney yönündeki şapelin zemininde farklı tarihlerin yer aldığı mezar taşları da mevcuttur. Bu şapelin güney tarafındaki sivri uçlu pencere ile doğu ve batı duvarlarının yukarısındaki küçük dairesel pencereler halen korunmaktadır (Şekil 17).

Şekil 17: Kilise Planı ve Güney Cephesi

Şekil 18: Kutsal Alandaki Basamaklar ve Duvar Resimleri

Şekil 19: Doğu Cephesi ve Güney Şapeli Pencereler

6.1.3 Malzeme ve Strüktür Özellikler

St. Francis Kilisesinin taşıyıcı sistemi, ince destekleyici duvarları, payandaların ve sütunların sağladığı yapısal bütünlüğün taşıdığı tonozlu çatısı ile karakterize edilir. Kilise tamamen sağlam ve dayanıklı bir malzeme olan kesme taştan inşa edilmiş. Temel yapısal özellikleri incelendiği zaman kilise duvarları ince olmasına rağmen tüm yapı için gerekli desteği sağladıkları anlaşılmaktadır. Yapının çatısı, ortaçağ kiliselerinde yaygın bir üst örtü tercihi olan tonozlarla örtülüdür.

Tonozlu tasarım yapısal yükü dağıtmaya yardımcı olur ve binanın yapısal stabilitesine katkıda bulunur. Kilise yapısını desteklemek için payandalar kullanılmıştır. Payandalar, özellikle tonozlu çatıları olan yapılarda duvarları güçlendirmek ve desteklemek için tasarlanmış mimari elemanlardır. Çatının uyguladığı yanal kuvvetlere karşı koymaya yardımcı olurlar ve ek yapısal destek sağlarlar. Kilisenin içindeki sonradan yapılan şapel ise hem yapısal hem de işlevsel amaçlara hizmet edebilir niteliktedir. Günümüzde kilisenin kalıntıları apsisin orta ve sağ tarafları ile güney duvarlarının ve güney şapelinin bir kısmından oluşmaktadır.

Müze adası kompleksinde yer alan St. Francis Kilisesi birçok yapı özelliklerini yitirmiştir ve yeniden ilerlendirmeye uygun değildir. Bu tez kapsamında incelenmesi mümkün olamamıştır. Başka bir tez veya akademik çalışma kapsamında ele alınmalıdır.

6.2 Cafer Paşa Hamamı

6.2.1 Tarihçe

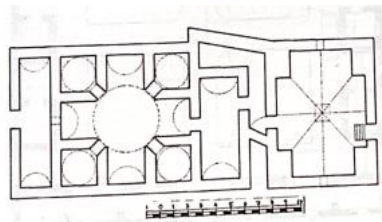
Mağusa'da Namık Kemal Meydanı'nın kuzey-batı sınırında yer alan Cafer Paşa hamamı (Şekil 18), tarihi ve mimarisi ile önemli yapılardan biridir. Lüzinyan döneminden kalma St. Francis Kilisesi'nin avlusunda inşa edilen bu hamam, kentin kültürel dokusunda kalıcı bir iz bırakmıştır. Evkaf arşivlerinde bulunan tarihi belgeler, bu hamamın 1601 yılında inşa edildiğini doğrulayarak, şehirde uzun yıllara dayanan varlığını kanıtlıyor (Andız, 1990, s.50).

Şekil 20: Cafer Paşa Hamamı Konumu (260)

6.2.2 Mimari Özellikleri

Cafer Paşa Hamamı Namık Kemal Meydanı'nın Kuzey-Batı köşesinde yer alan tarihi bir yapıdır. Bina orta çağ Fransiskan Manastırı Kompleksi'nin içinde, St. Francis Kilisesi'nin apsisinin önünde yer almaktadır. Dikdörtgen bir plana sahip olan yapı soyunmalık, ılıklik, sıcaklık ve külhan bölümlerinden oluşmaktadır. Osmanlı döneminde yaygın bir yapı malzemesi olan kesme taştan yapılmıştır. Mimari özellikleri ve yapı sistemi Osmanlı döneminin tipik hamam örneklerine benzemektedir. Yapının soyunmalık kısmı kilisenin apsisinin bitişiğinde yer alır ve muhtemelen St. Francis Kilisesi'nin bir parçası olarak inşa edilmiştir. Çatısı çapraz tonozla örtülü olan yapının soyunmalık kısmına Güney yönünde bulunan bir kapıyla girilmektedir. Doğu tarafında bir pencere ve bitişikteki St. Francis yapısının apsisi yönünde iki penceresi bulunmaktadır. (Şekil 20) Hamamın sıcaklık ve ılıklik kısımları Osmanlı döneminden kalmadır. Soyunmalık mekanının kuzey duvarındaki bir kapıdan, sıcak odalara geçişi sağlayan beşik tonozla örtülü L şeklinde bir koridordan geçilmektedir. Bunu dikdörtgen planlı beşik tonozlu ılıklik mekânı izler. Ardından da yapının kuzey kısmında yer alan kare şeklindeki dört eyvanlı sıcaklık mekanına ulaşılır. Sıcaklığın merkezinde, eyvanların ortasında bulunan ana mekân kubbelidir. Sıcaklığın köşelerinde yine kubbelerle örtülü, halvet olarak bilinen küçük odalar, ve onların aralarında da ana mekana açılan beşik tonozlarla örtülmüş dört eyvan bulunmaktadır. Külhan dikdörtgen planlı olup, beşik tonozla örtülüdür.

Şekil 21: Cafer Paşa Hamamı Vaziyet Planı

Şekil 22: Güney Duvar Giriş ve St. Francis Apsisindeki İki Pencere

Şekil 23: Sıcaklık Bölümü ve Yan Odalarındaki Kubbeler

6.2.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri

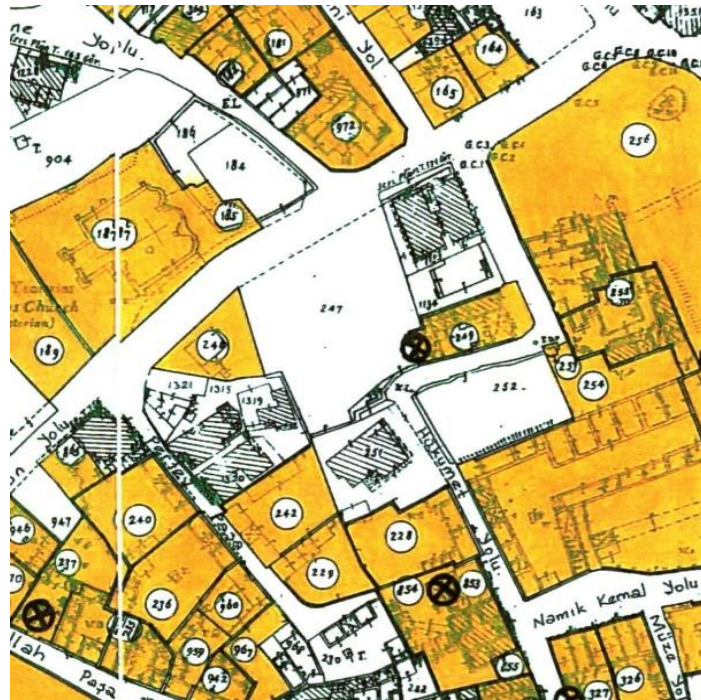
Türk hamamı olarak da bilinen Osmanlı hamamları, Osmanlı Türk kültürü ve mimari mirasının ayrılmaz bir parçasıdır. Osmanlı hamamları, her biri kendine özgü özelliklere ve amaçlara göre seçilen malzemeler kullanılarak inşa edilmiştir. Cafer paşa hamamı Osmanlı hamamlarının temel yapı malzemesi olan kesme taş örgü sistemiyle inşa edilmiştir. Ahşap özellikle kapılarda, demir ise hem yapının strüktürel sistemini desteklemek için hem de yapıdaki çeşitli akşamlarda kullanılmıştır. Çatı örtüsü olarak sıcaklıktaki ana mekân ve yan odalarda (halvetlerde) kubbeler, geçiş mekânları ve koridorlarda ise beşik tonozlar kullanılmıştır.

Cafer Paşa Hamamı'nın girişi meydana olduğundan ve müze kompleksi içerisinde erişimi bulunmadığından kompleks kapsamında değerlendirilmemiştir.

6.3 Şömineli Ev (Mağusa Ortaçağ-Osmanlı Konağı)

6.3.1 Tarihçe

Şömineli Ev, sahip olduğu kültürel ve mimari değer nedeniyle Mağusa şehrinin en önemli yapı gruplarından birisidir. 255 ve 256 nolu parsellerde bulunan ve tümü birden Şömineli Ev olarak adlandırılan konut yapıları (Şekil 22) Lüzinyan, Venedik ve Osmanlı dönemlerinin farklı mimari tarzlarının birlikteliğini yansıtır ve çok katmanlılık bu yapı grubunu bölgenin kültürel miras yapıları arasında öne çıkarır.

Şekil 24: İngiliz Dönemi 1929 Haritası-Şömineli Ev Vaziyet Planı

Bugün 'Şömineli Ev' olarak resmi kayıtlara geçmiş olan konut yapılarından çeşitli kaynaklarda farklı isimlerle söz edilmiştir. Bazı kaynaklar bu konutları 'Türk

Evi’ olarak adlandırırken bazıları ‘Dwelling House’ veya ‘Venedik- Osmanlı Konağı’ olarak adlandırır (Bağışkan, 2005, s. 381).

Şekil 25: Şömineli Ev 1949 Görünümü

Şömineli Ev olarak bilinen konutların tarihi önemini daha da artıran unsurlardan biri, geçmiş ortaçağ yapılarının güçlü bir temeli üzerine inşa edilmiş olmalarıdır. Adını 12. yüzyılın sonlarından 15. Yüzyıla kadar Kıbrıs’ta hüküm süren Lüzinyan hanedanından alan Lüzinyan tarzı Gotik unsurlarla karakterize edilen yapım stili adanın birçok tarihi binasında yaygındır. 15. Yüzyılın sonlarında ve 16. Yüzyılın başlarında Kıbrıs’taki Venedik Dönemi sırasında ortaya çıkan Venedik tarzı, yerel kireç taşı kullanımı ve Rönesans unsurlarının dâhil edilmesiyle ayırt edilir. 16. Yüzyılın sonlarında Kıbrıs’ın Osmanlı fethi sonrasında ortaya çıkan Osmanlı tarzı ise, kubbeler ve beşik kemerler gibi geleneksel Osmanlı mimari unsurlarının kullanımıyla öne çıkar.

Şömineli ev, bu farklı mimari tarzların zaman içinde nasıl birleşerek Mağusa’da benzersiz ve farklı bir mimari kimlik oluşturduğunun bir örneğidir. Farklı stillerin biraradalığı, bölgenin zengin kültürel mirasının ve onu zaman içinde

şekillendiren çeşitli farklı mimari yaklaşımların bir kanıtıdır. Yapılar, başta şömine başlıkları olmak üzere özgün mimari özellikleriyle dikkat çekmektedir. Kaynaklara göre, şömine başlıklarının tasarımı Fransa’da, özellikle Figeac kasabasında bulunanlarla benzerlikler taşımaktadır (Enlart, 1987, s. 459).

Şekil 26: Kuzey Dış Cephe'deki Şömine

Şömineli Ev, yıllar içinde işlev ve mülkiyet açısından çeşitli değişikliklere uğramıştır. Metruk vaziyette bulunan yapılar müzeye dönüştürülmek üzere 1948’de devlet tarafından satın alınmış ve kısa bir süre restorasyon çalışmalarına başlanmış (Report, 1950, s. 11), 1956 yılında ise bölgede yapılan kazılarda ortaya çıkan eserlerin, muhafazası için depo olarak yeniden işlevlendirilmiştir (Report, 1957, s. 13). Yapı daha sonra öğrenci yurdu ve Eski Eserler Dairesi tarafından müze olarak hizmet vermiştir (Bağışkan, 2005, s. 382).

Yıllarca atıl durumda bırakılan yapılar 1990lı yılların sonlarına doğru gerçekleşen restorasyon çalışmalarının ardından DAÜ Mimarlık Fakültesi’nin atölye çalışmalarında kullanılmıştır. (E.E.D.A)

Şömineli Ev'in son restorasyon çalışmaları 2016 yılında tamamlanmış ve müze olarak açılması planlanmıştır. Ancak çeşitli sebeplerden dolayı müze işlevini üstlenmesi mümkün olamamış ve yapılar bu tarihten itibaren halka kapalı kalmıştır.(E.E.D.A)

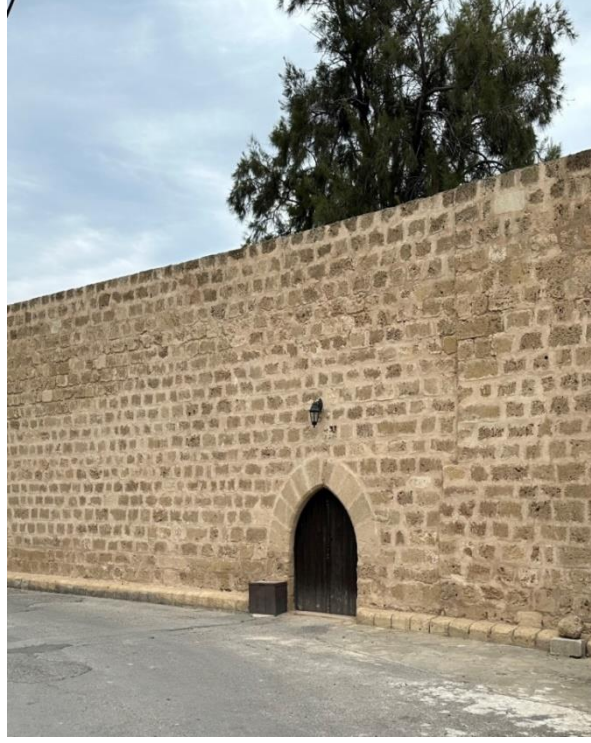
Şömineli Ev, Mağusa'da oldukça önemli bir tarihi ve mimari mirası olarak halen daha aktif bir şekilde kullanılacağı, yerel halkın günlük hayatının ve turizmin bir parçası haline geleceği zamanı beklemeye devam etmektedir. Bakımı ve korumasını üstlenen kurum olarak Eski Eserler ve Müzeler Dairesi, yeniden halka açılması için çeşitli projeler üretmeye devam etmekte ancak Şömineli Ev bir türlü hak ettiği canlılığa kavuşturulamamakta ve yaşayan bir kültürel miras alanına dönüştürülememektedir .

6.3.2 Mimari Özellikleri

Şömineli Ev Mağusa kentinin en bütünlüklü, en eski ve en yüksek kültürel ve mimari değere sahip konut yapılarından oluşan bir komplekstir. Mağusa Suriçi'nde Kışla yolu ile Necip Tözün Caddesinin köşesinde yer alan yapı grubu çeşitli tarihi etkilere rağmen mimari bütünlüğünü korumayı başarmış ve günümüze kadar ayakta kalmıştır. Dış cephesinde Venedik mimari unsurlarını yansıtırken, iç mekanlar belirgin bir şekilde Osmanlı mimari özelliklerini taşımaktadır. Kompleks iki kapalı avluya bakan dış sofalı iki konut yapısı, bir hamam ve bir dış bahçeden oluşmaktadır. Kompleksin ana girişi, Batı cephesindeki A1 avlusuna açılan kemerli bir kapı ile sağlanmaktadır. Ayrıca aynı cephede Güney konut birimine özel ayrı bir giriş kapısı bulunmaktadır. 1952 yılında yapılan onarımlar sırasında önemli bir değişiklik yapılmış ve daha önce yüksek bahçe duvarıyla ayrılmış iki konut yapısının avlularını birbirine bağlayan bir kapı açılmıştır. Bu değişiklikle birleşik bir alan yaratılarak, iki yapının birlikte kullanılması mümkün kılınmıştır (Şekil 25) (Tuncer, 2005:3) .

Şekil 27: Kuzey Yapı Birimi

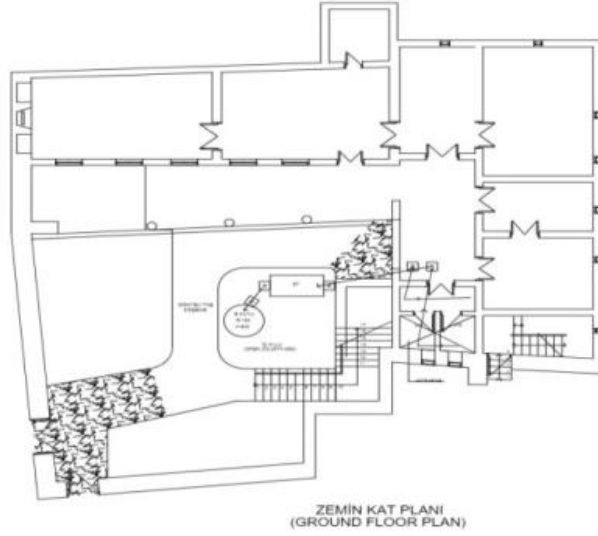
Şekil 28: Batı Cephesi Kemerli Giriş Kapısı

Şekil 29: Sonradan Açılan ve İki Birimi Birbirine Bağlayan Kapı

Kuzey Konut Birimi

Konut Batı yönündeki kemerli bir girişle A1 avlusuna açılmaktadır. Avlu 80 m²'lik bir alana sahiptir ve bir kısmı toprak bir kısmı gönyeli taşı ile döşenmiştir (Şekil 29). Avlu içerisinde 4 adet 40x40 cm ebatında Rogar, Septik Tank ve 150 cm çapında 6 m derinliğinde bir emici kuyu bulunmaktadır. (Şekil 30)

Şekil 30: Kuzey Konut Birimi Zemin Kat Planı

Şekil 31: A1 Avlusu ve Gönyeli Taş Döşeme

Şekil 32: Avlu içerisindeki Rogar ve Septik Tank

Kuzey konut birimine avlunun doğu kenarında yer alan taş bir merdivenle çıkılmakta (Şekil 31) ve iki kattan oluşmaktadır. Konutun zemin katında beş oda ve iki tuvalet bulunmaktadır. Bu odaların önünde kemerli bir veranda (Iliakos) yer almaktadır.

Şekil 33: Üst Kata Çıkılan Taş Merdiven

Veranda düzenli aralıklarla yerleştirilmiş taş sütunlarla taşınan, ahşap mertekli düz damlı bir revak şeklindedir (Şekil 32). (Şekil 33).

Şekil 34: Kuzey Avludaki Revak

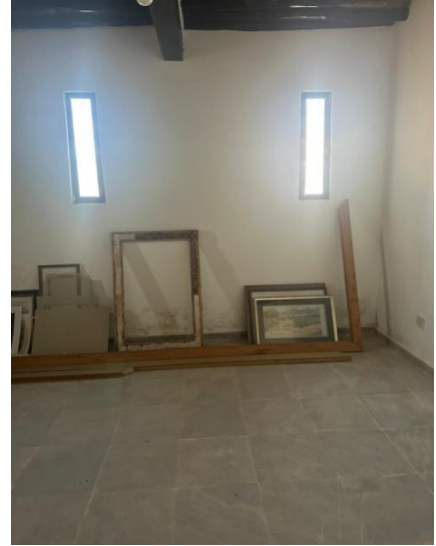
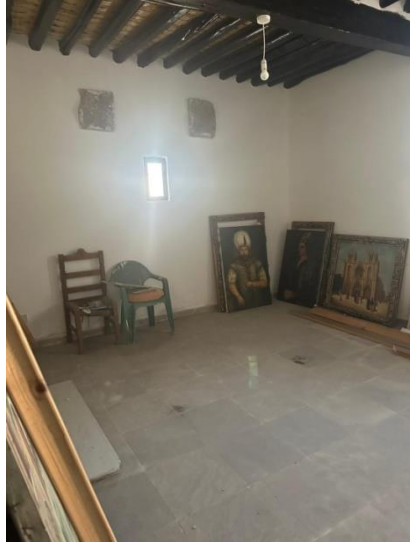
Şekil 35: Betonarme Döşeme

Zemin Kat: Zemin katta 5 adet oda (Z/01,Z/02,Z/03,Z/04,Z/05) ve tuvaletler bulunmaktadır. Bu odalara, üstü örtülü yarı açık bir revaktan erişilmektedir. Güney konut birimine bakan oda tuvalete dönüştürülmüştür ve tuvaletler için gerekli su depolarının ağırlığını desteklemek için mekanın içerisine betonarme plak eklenmiştir. (Şekil 34).

Şekil 36: Tuvalet ve Üzerine Yapılan Sende Betonarme Döşeme

Z/01 odasına erişim güney konut biriminden sağlanmaktadır. Bu odadaki merdivenlerle de üst kata çıkılmaktadır. Zemin katın doğu cephesine bakan Z/02 odasında iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Yine aynı cephede bulunan Z/03 odasında dört adet ahşap pencere bulunmaktadır. (Şekil 35). Kuzey cephesine bakan Z/04 odası depo odasına ve şömineli odaya bağlanmaktadır. Z/05 odasının içerisinde 2 adet niş ve şömine bulunmaktadır. Yine bu odada beş adet pencere ve nişlerin üzerinde iki adet tepe penceresi bulunmaktadır.

Şekil 37: Z/02 Odası

Şekil 38: Z/05 ve Z/03 Odası

Konutun üst kat odalarına yapının doğu cephesinde konumlandırılan taş bir merdivenle ulaşılmaktadır (Şekil 37). Bu merdiven, üst kata birincil erişim noktası olarak hizmet etmektedir. Birinci kat seviyesinde, odaların önünde, Türk Evi'nde 'Açık Sofa' olarak tanımlanmış, odalar arası sirkülasyonun ve açık alan etkinliklerinin gerçekleştiği yarı açık mekan vardır (Şekil 38).

Şekil 39: Batı Duvarına Konumlanmış Üst Kat Merdiveni

Şekil 40: Birinci Kattaki Açık Sofa

Kuzey konut biriminde gerçekleşen restorasyonlarda üst katın çatısındaki merteklerin üzerine kamıştan yapılmış hasır serilmiş ve köpük beton ile kapatılmıştır. Hem sofa hem de odalarda zeminde 40x40 ebatlarında Kiracıköy Mermeri döşenmiştir. (Şekil 39). Bu katta 3 adet oda (B1/02,B1/03,B1/04) bulunmaktadır. Doğu cephesine bakan B1/02 odasına alt kattan merdivenlerle erişim sağlanmaktadır. B1/03 odasında şömine, bir adet pencere ve tepe penceresi bulunmaktadır. B1/04 odasında 9 adet ahşap pencere, 10 adet tepe penceresi ve 3 adet niş bulunmaktadır (Şekil 41). Bu nişlerden iki tanesi ahşap çerçeve ile kaplıdır (Şekil 40).

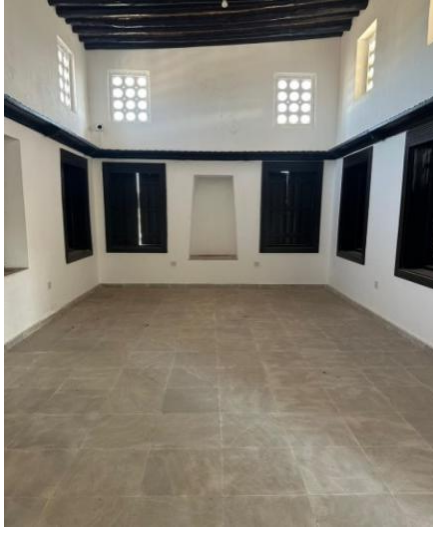

Şekil 42: Üst Kat Çatı
Örtüsü Hasır

Şekil 41: B1/02 Odası

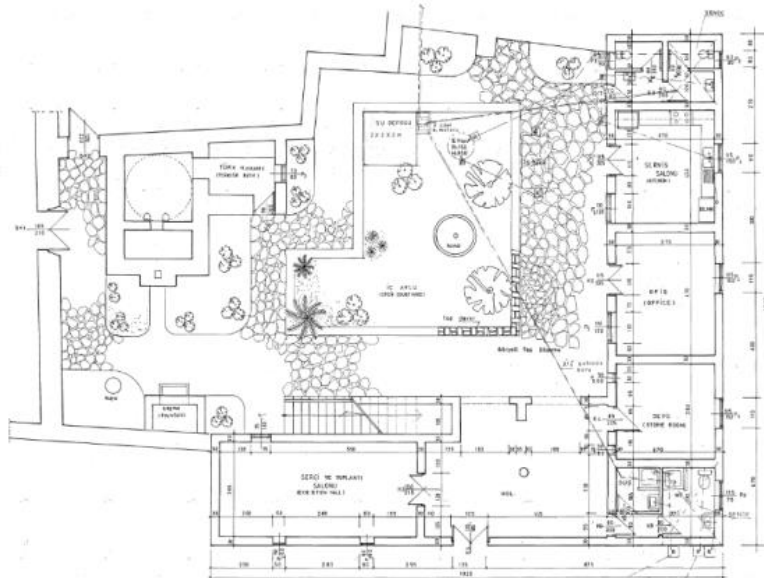

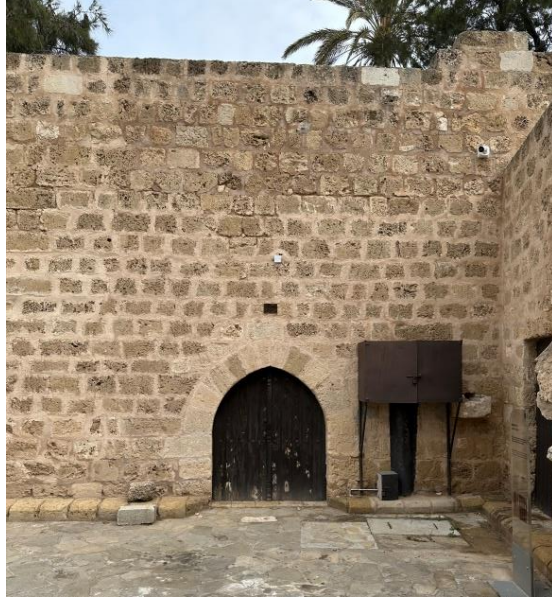
Şekil 43: B1/04 Odası Nişler

Güney Konut Birimi

Kuzey konut biriminden , Güney konut birimine ahşap bir kapı ile bağlanmıştır. Bu kapı iki birim arasında geçiş görevi görmektedir. Ayrıca ana giriş dış sokakta yer alan kapı ile sağlanmaktadır (Şekil 44).

Şekil 44: Güney Birim Plan

Şekil 45: Sokaktaki Ana Giriş Kapısı

Avlu içerisinde ortaçağ şapelinden dönüştüğüne inanılan (Tuncer,2010:3839), Osmanlı döneminde yapılmış bir hamam (Şekil 44) ve bu hamama ait bir şömine bulunmaktadır (Şekil 45). Güney duvarındaki kapıdan girilen Hamam, soyunmalık ve sıcaklık kısımları olarak ayrılmıştır. Beşik tonozla örtülü soyunmalık kısmından, küçük bir kubbenin örttüğü sıcaklık kısmına geçilmektedir (Şekil 46).

Şekil 46: Güney Avlusunda Bulunan Osmanlı Dönemi'ne Ait Hamam

Şekil 47: Osmanlı Dönemine Ait Hamama Ait Şömine ve Giriş Kapısı

Şekil 48: Soyunmalık ve Sıcaklık Bölümleri

Şekil 49: Güney Avlusundaki Çeşme ve Kuyu

İç avluda 60 cm yüksekliğinde taşla çevrili havuzlu bir bahçe düzenlenmiştir. Bahçe içerisinde ayrıca su deposu da bulunmaktadır.

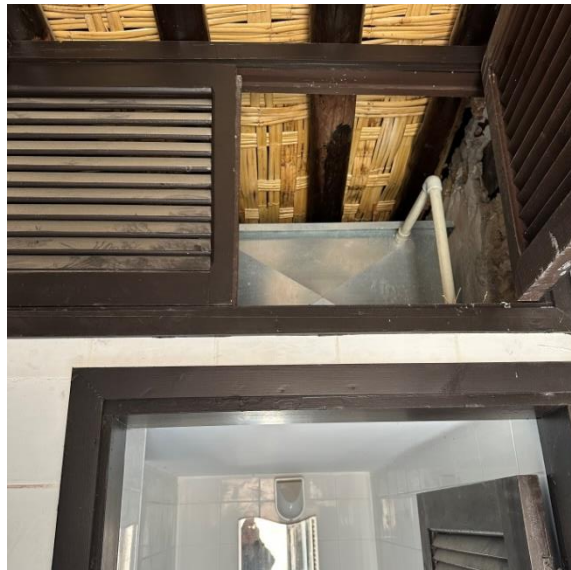

Şekil 50: Güney Avlusu Genel Görünüş

Zemin Kat Odaları: Güney konut biriminin zemin katında Z/01,Z/02,Z/03,Z/04,Z/05 odaları ve tuvaletler bulunmaktadır. Kuzey konut biriminde olduğu gibi tuvaletlerin üzerine betonarme plakla alçak tavan eklenmiştir. Daha sonra betonarme döşeme üzerine su depoları yerleştirilmiştir. Plan kemerli bir geçitten sofaya bağlanmakta ve etrafında Z/01 ve Z/02 odaları yer almaktadır Z/05 odası mutfak olarak kullanılmaktadır.

Şekil 51: Güney Binası Tuvaletler ve Z/02 Odası

Şekil 52: Güney Birimi Sende Kat

Şekil 53: Güney Birim Z/05 Odası

Son restorasyon çalışmasından sonra, orijinal kiracı köy mermeri korunarak, sofanın ve odaların zeminindeki eksikler tamamlanmıştır. (Şekil 52).

Şekil 54: Güney Binasındaki Kiracıköy Mermerleri

Güney birimdeki sofada bulunan kapıdan arka bahçeye bir geçiş sağlanmaktadır (Şekil 54).

Şekil 55: Arka Bahçeye Geçiş Kapısı ve Arka Bahçe

Güney konut biriminin üst kat odalarına, avludaki çeşmenin yanından geçildiğinde karşılaşılan taş bir merdivenle çıkılmaktadır (Şekil 54). Bu odalar, üst katta taş sütunlar ve ahşap merteklerin taşıdığı bir çatıyla örtülmüş olan bir sofanın etrafında konumlanmaktadır.

Şekil 56: Üst Katta Çıkış Taş Merdiven ve Sofa

Sofa ve odaların çatısı kuzey binasında olduğu gibi özgün malzeme ve detay doğrultusunda restore edilmiştir. Ancak mertekler üzerine serilen kamış hasırın üzeri özgünündeki gibi kırıklı çamur ile değil köpük beton ile örtülmüştür. Hem açık sofa, hem de odalarda zeminlere kiracı köy mermeri döşenmiştir. Mermerler 40x40 ebatlarında olup konağın iç ve dış alanlarında kullanılmıştır (Şekil 55).

Şekil 57: Üst Kat Sofa ve Odalar Kiracıköy Mermeri

Şekil 58: Üst Kat Çatı Örtüsündeki Mertek Ve Hasır Kullanımı

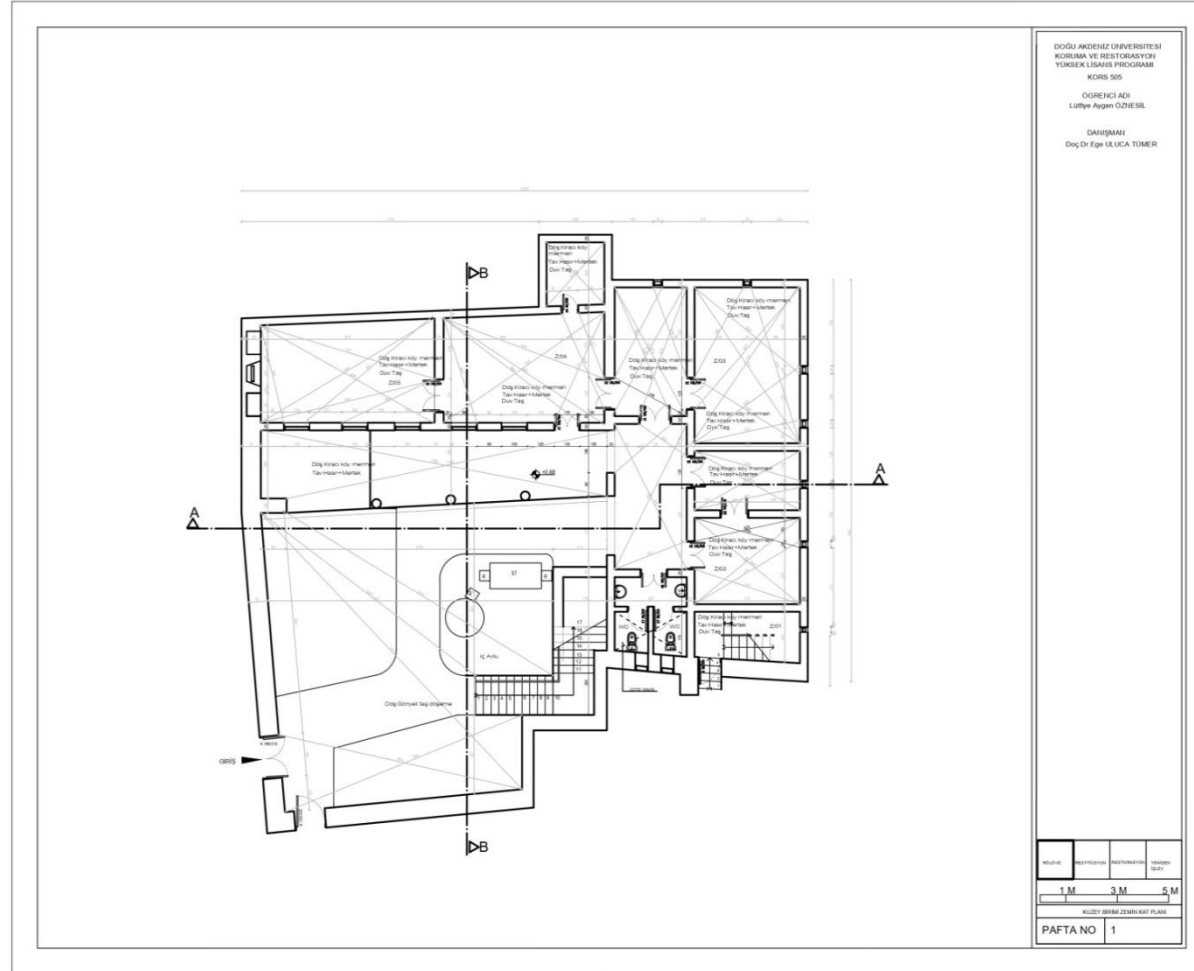
Baş Oda (B1/01) üst katın güney tarafında yer alan ilk odadır. Osmanlı konut mimarisinin ilkelerine göre baş oda, konutun en özenilerek dekore edilmiş başlıca odasıdır. Bu odada doğal ışığı sağlayan dört adet pencere ve tepe pencereleri bulunmaktadır. Osmanlı konut mimarisinin önemli öğelerinden biri, bir niş bulunmaktadır. Oda içerisinde iki basamaklı bir merdivenle erişilebilen ve seki üstü olarak tabir edilen, yükseltilmiş bir oturma alanı bulunmaktadır (Şekil 57).

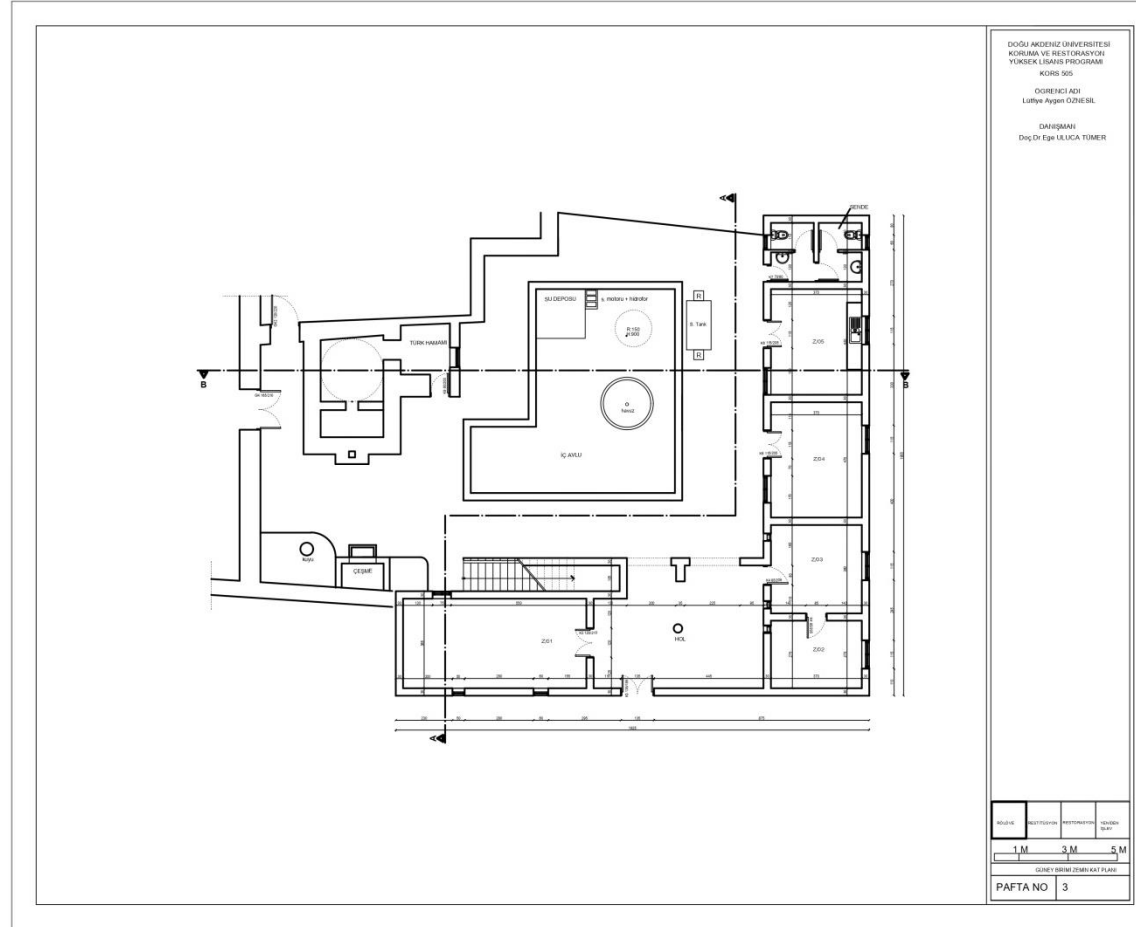
Şekil 59: B1/01 Odası

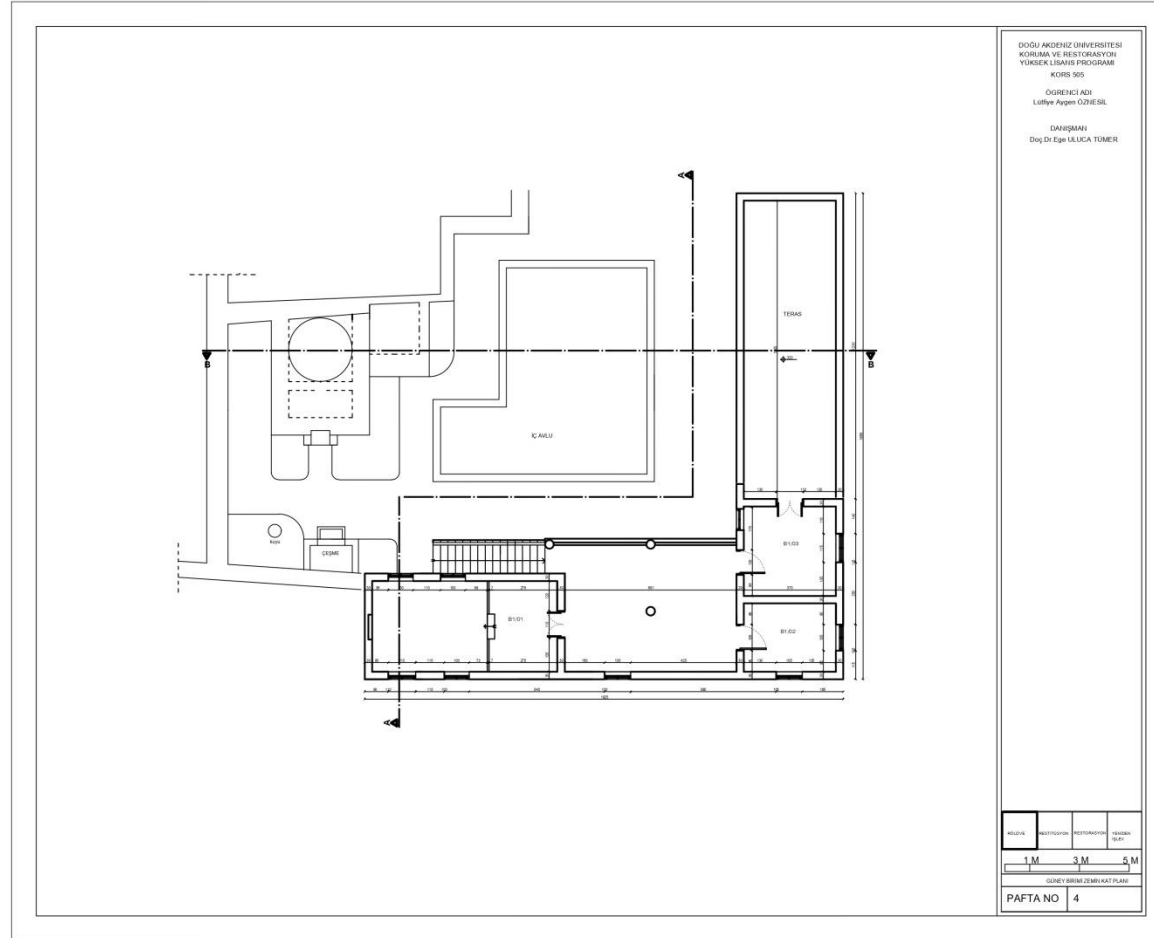
Şekil 60: Üst Kat Çatı Örtüsü

Şekil 61: Rölöve Zemin Kat Planı (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

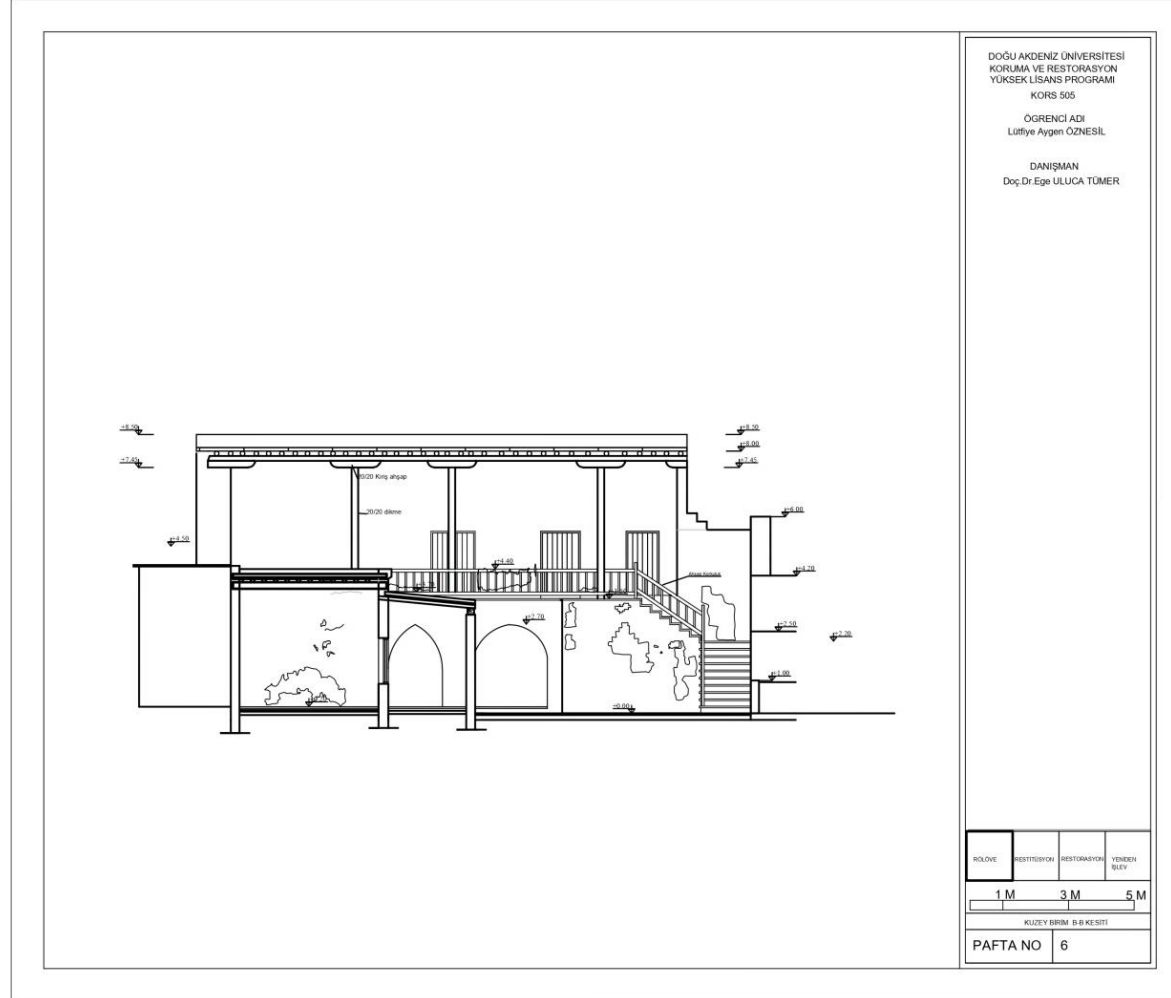

Şekil 63: Rölöve Güney Birim Zemin Kat Planı (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

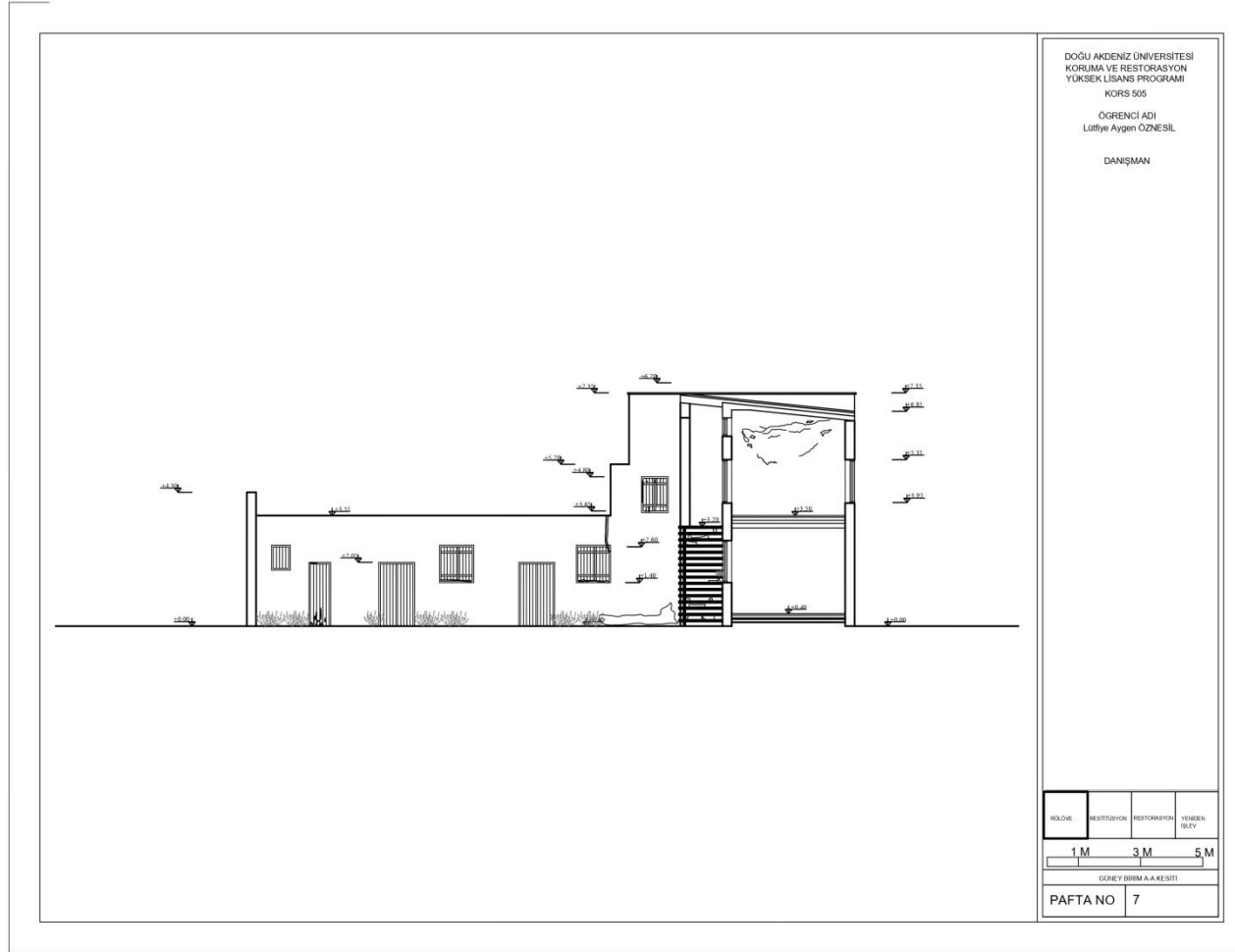

Şekil 64: Rölöve Güney Birim 1. Kat (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından

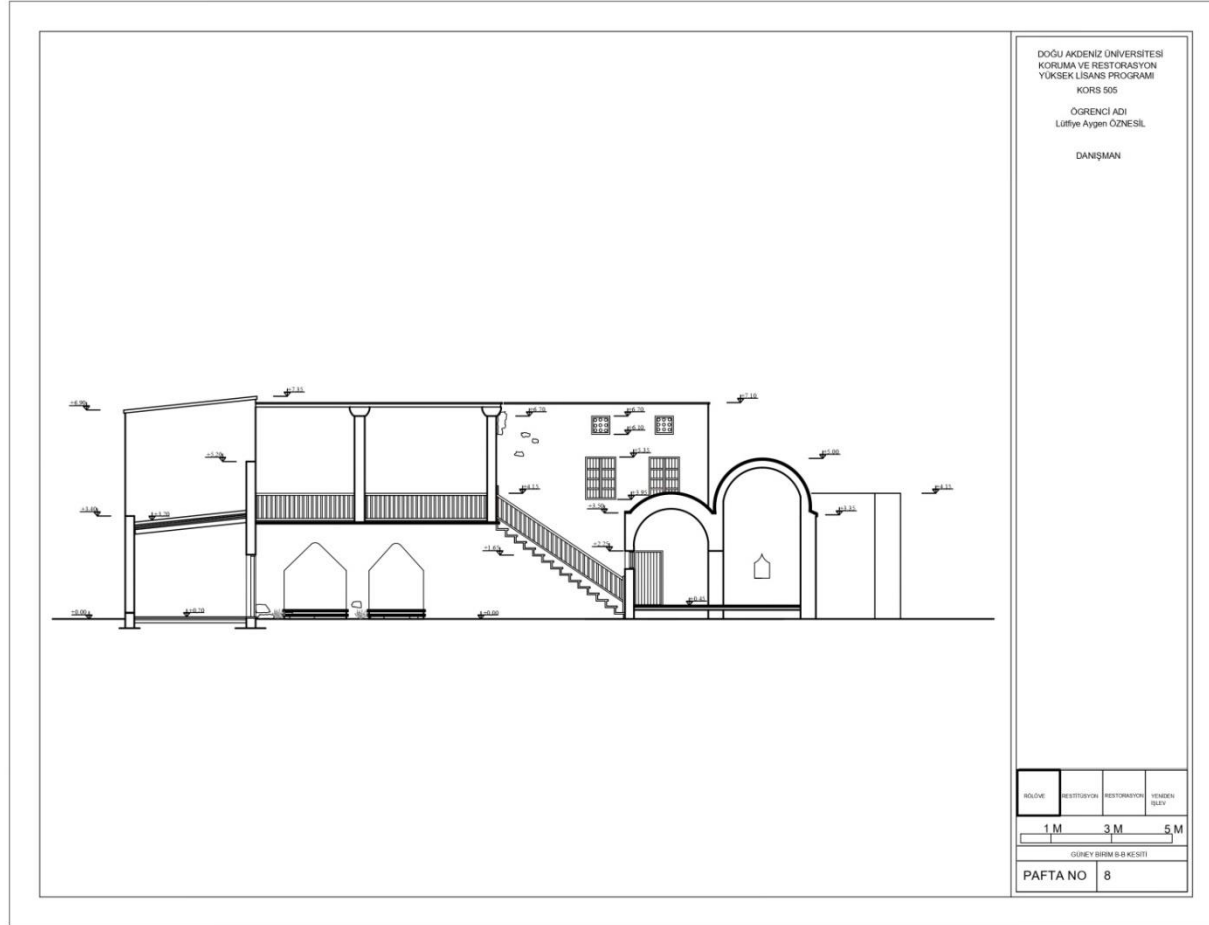
Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

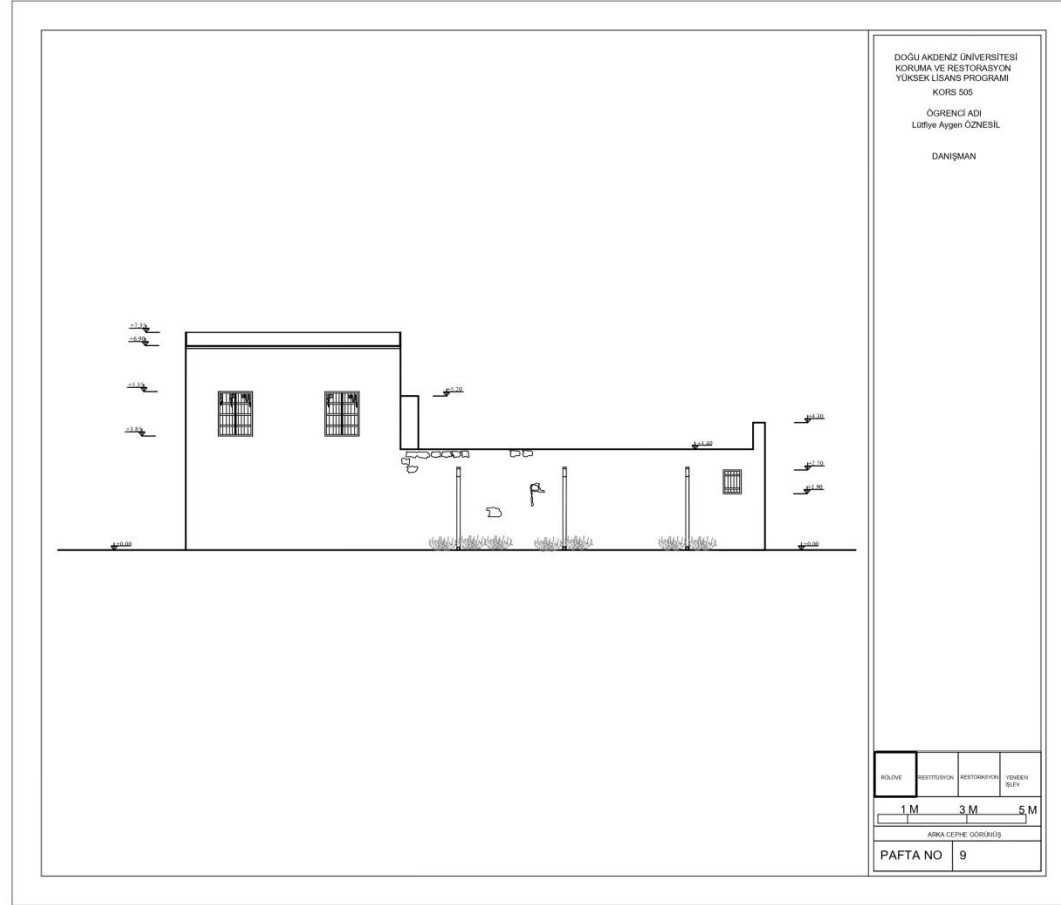
Şekil 66: Rölöve Kuzey Birim B-B Kesiti (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır.)

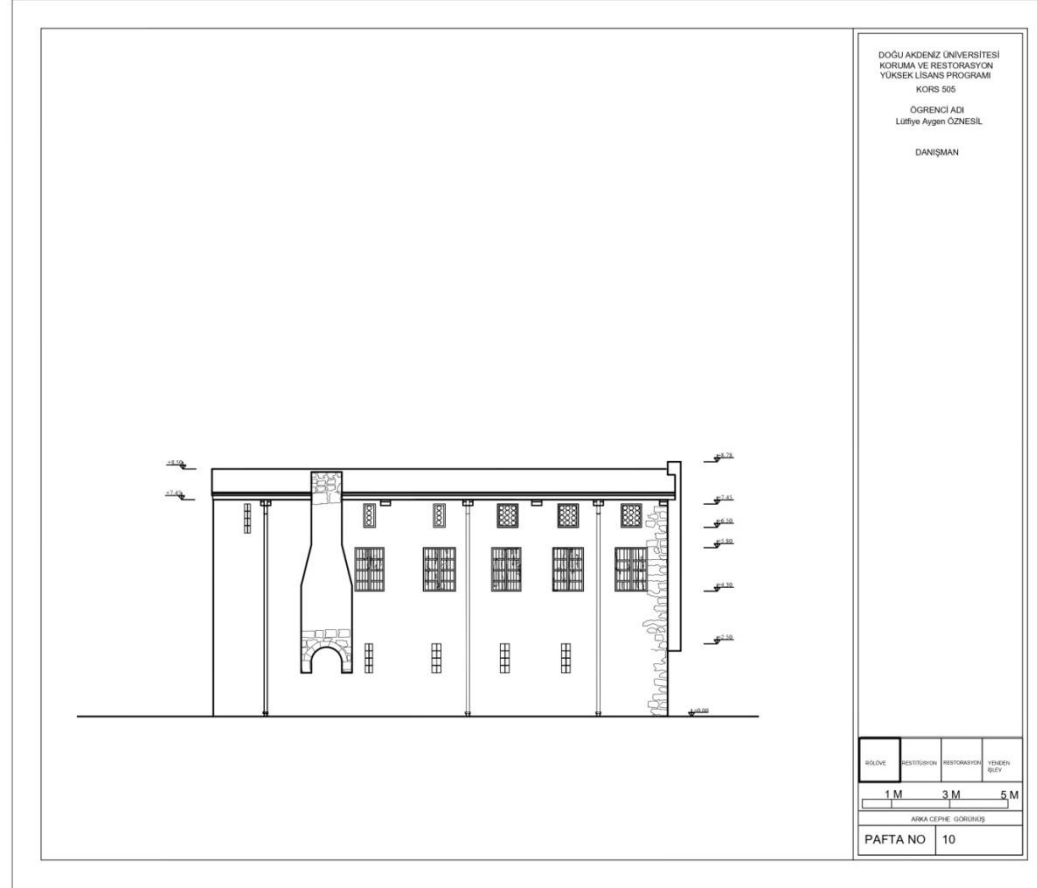
Şekil 67: Rölöve Güney Birim A-A Kesiti (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

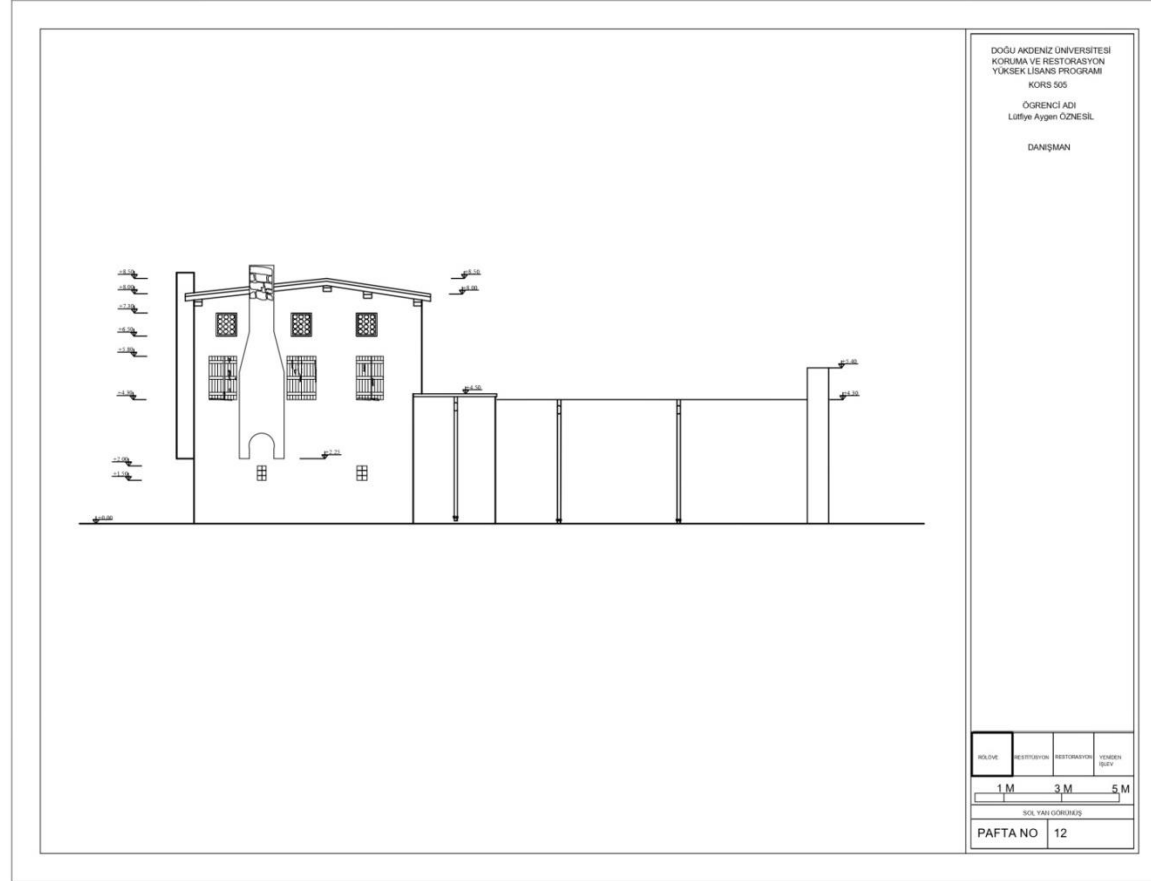
Şekil 68: Rölöve Güney Birim B-B Kesiti (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

Şekil 69: Rölöve Sağ Cephe Görünüş (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

Şekil 70: Rölöve Arka Cephe Görünüş (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

Şekil 71: Rölöve Sol Yan Görünüş (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

6.3.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri

Şömineli ev, orta çağ kalıntıları üzerine özenle kesilmiş Mağusa ve çevresindeki ocaklardan çıkarılan kesme taşlarla ve yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 68).

Şekil 72: Şömineli Ev Kuzey Giriş Cephesi

Yapılar kompleksinin hem Güney’inde, hem de Kuzey’inde bulunan yapıların avlularında yer yer Gönyeli Taşı kullanılmıştır (Şekil 671).

Şekil 73: Avlular Gönyeli Taşı Döşemeleri

Yapıda gerçekleşen restorasyonlarda, her iki yapıdaki tüm pencere ve kapılarda, Osmanlı mimarisinde doğramaların tümüne yakınında tercih edilmiş olan ahşap kullanılarak geleneksel ve özgün görünüm korunmuştur (Şekil 72).

Şekil 74: Kuzey Birim Ahşap Kapı Ve Pencereler

Şekil 75: B/01 Odası Ahşap Kapı

Her iki birimde de tüm odaların iç mekânlarında ve revaklarında kiracıköy mermeri kullanılmıştır (Şekil 74).

Şekil 76: Kiracıköy Mermeri Döşemeleri

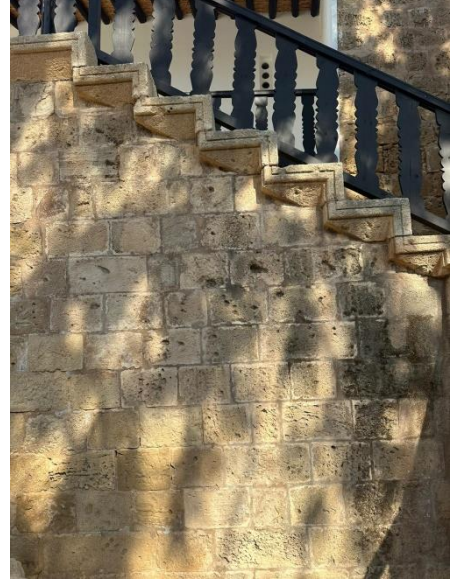

Şekil 77: Üst Kat sofa döşeme

Her iki birimin üst katına çıkan taş merdivenlerin korkulukları, geleneksel Osmanlı konutlarında yaygın olarak görüldüğü üzere ahşaptandır. Üst katlardaki tüm korkuluk ve dikmeler de ahşaptan yapılmıştır (Şekil 76).

Şekil 78: Kuzey Birim Merdiven Korkulukları

Şekil 79: Güney Birim Üst Kat Korkulukları

Şekil 80: Güney Birim Merdiven Korkulukları

Her iki birimde de odalardaki denizliklerin bir kısmı, şömine içleri ve nişler Kiracıköy mermerinden, bir kısmı ise ahşaptan yapılmıştır. Tüm iç ve dış duvarlar restorasyon sıvası ile sıvanmıştır (Şekil 79).

Şekil 81: Kiracıköy Mermerinde Denizlikler

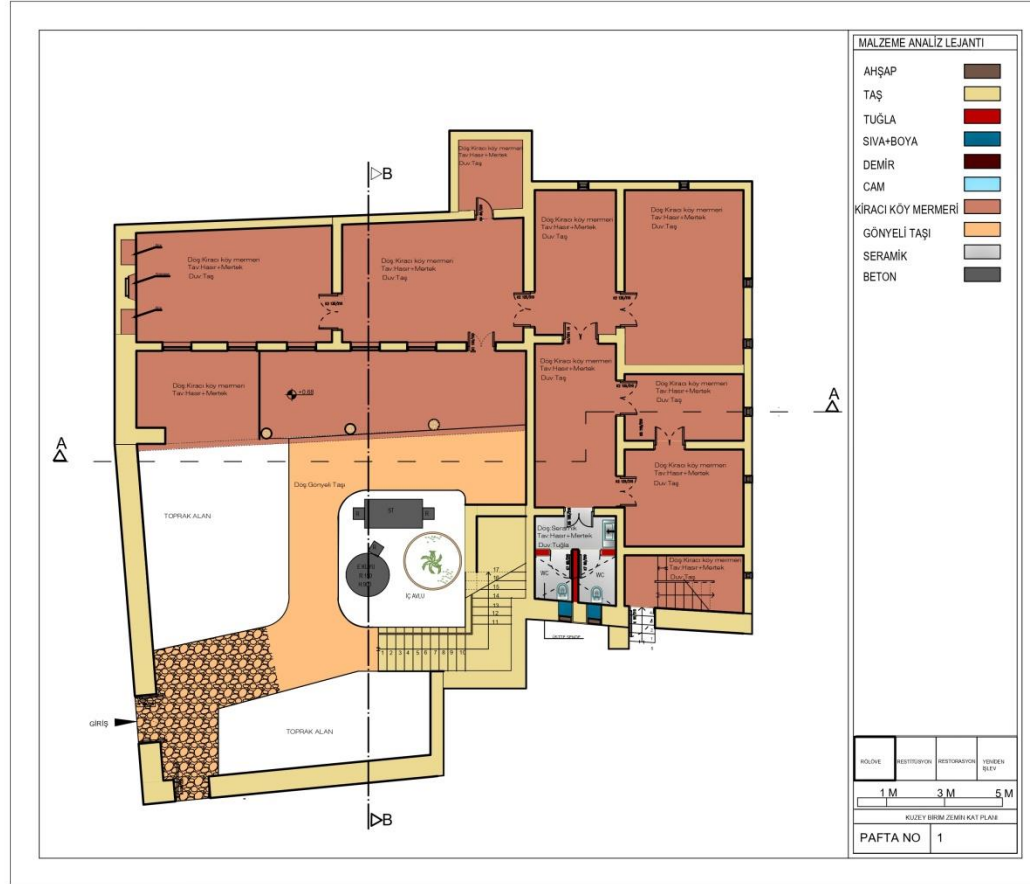
Şekil 82: Şömine Denizlikleri

Her iki birimde de hem üst hem alt kattaki tavanlar ahşap mertekler üzerine hasır kamış serilerek yapılmıştır. Restorasyonlar sırasında kamış hasır üzerine köpük beton eklenmiştir. Mağusa Suriçi'ndeki tüm Osmanlı yapılarında yaygın olan oluksuz serbest akışı olan, Kiracıköy mermeri ile desteklenen saçaklar, ahşap alt ve alın tahtalı saçaklara dönüştürülmüştür (Şekil 81).

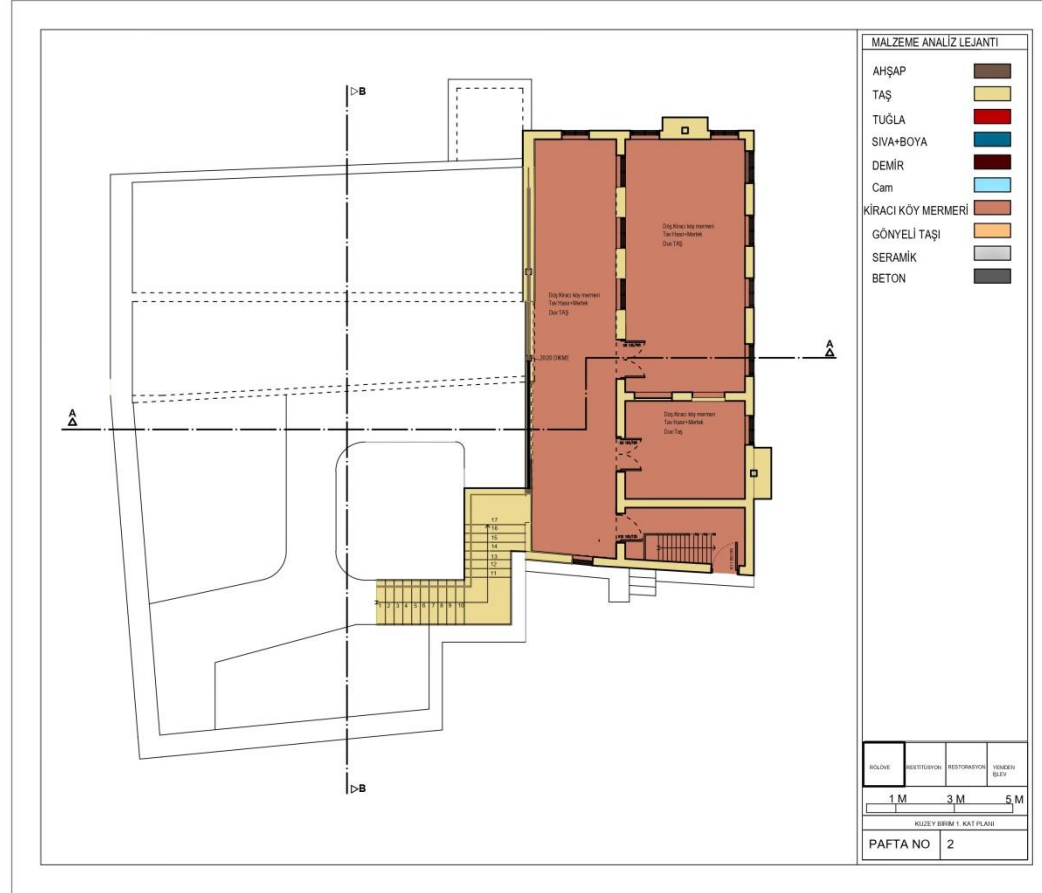

Şekil 83: Ahşap Mertek Üzeri Hasırlar

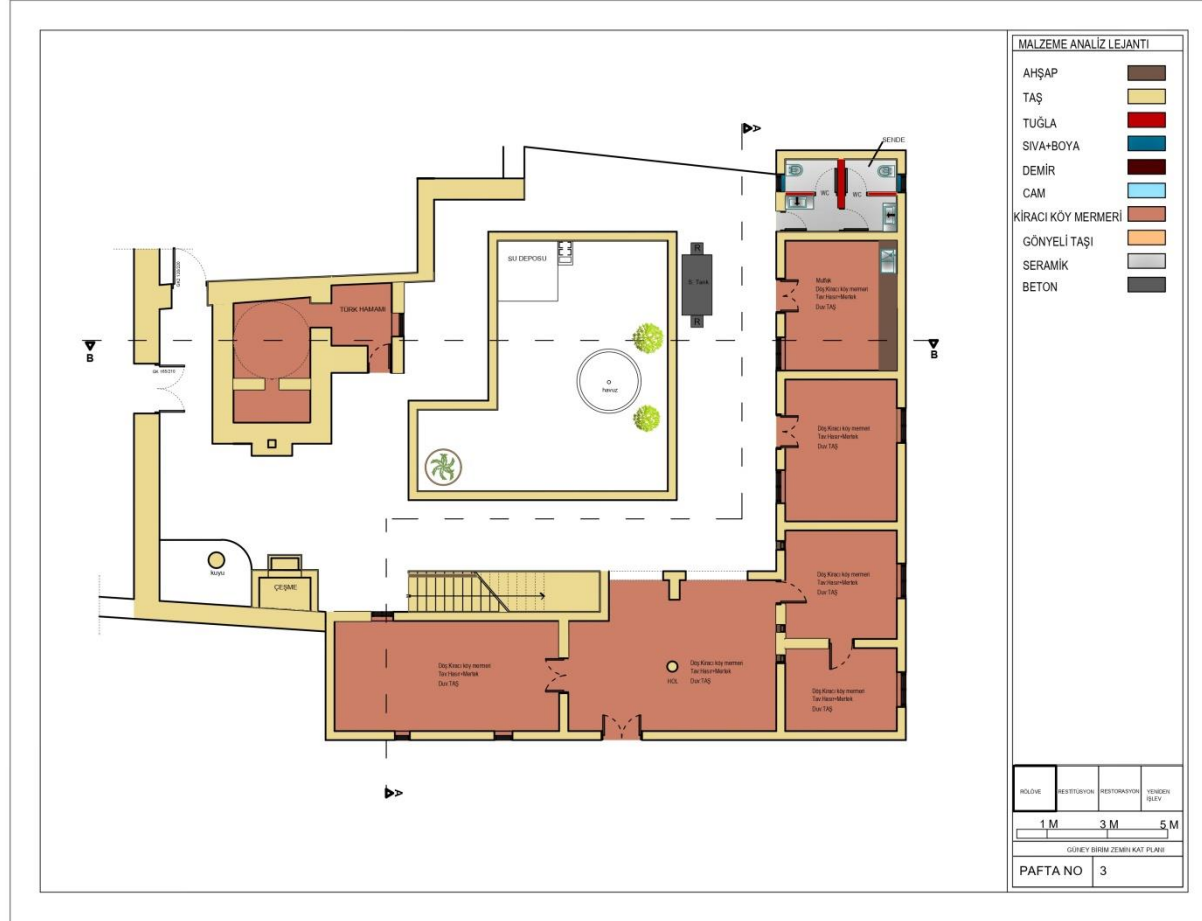
Her iki birimde de 1999 yılındaki restorasyonunda (E.E.M.A) sonradan tuvalete dönüştürülen odalarda, mimari bütünlük korunarak özgün yapı modern ihtiyaçlara uyarlanarak tuğla ve sıva uygulanarak bölme duvar örüldü. Dayanaklığı ve bakım kolaylığı nedeniyle tüm ıslak hacimlerde fayans kullanıldı. Güney avlusunda bulunan hamamda taş kullanılmıştır. Mekânın iç kısmı gönyeli taşı ile döşenmiştir. Hamam içerisindeki pencere ve kapılar da ahşaptan yapılmıştır. Güney avluda kesme taş örgü ile yapılan bir taş havuz bulunmaktadır.

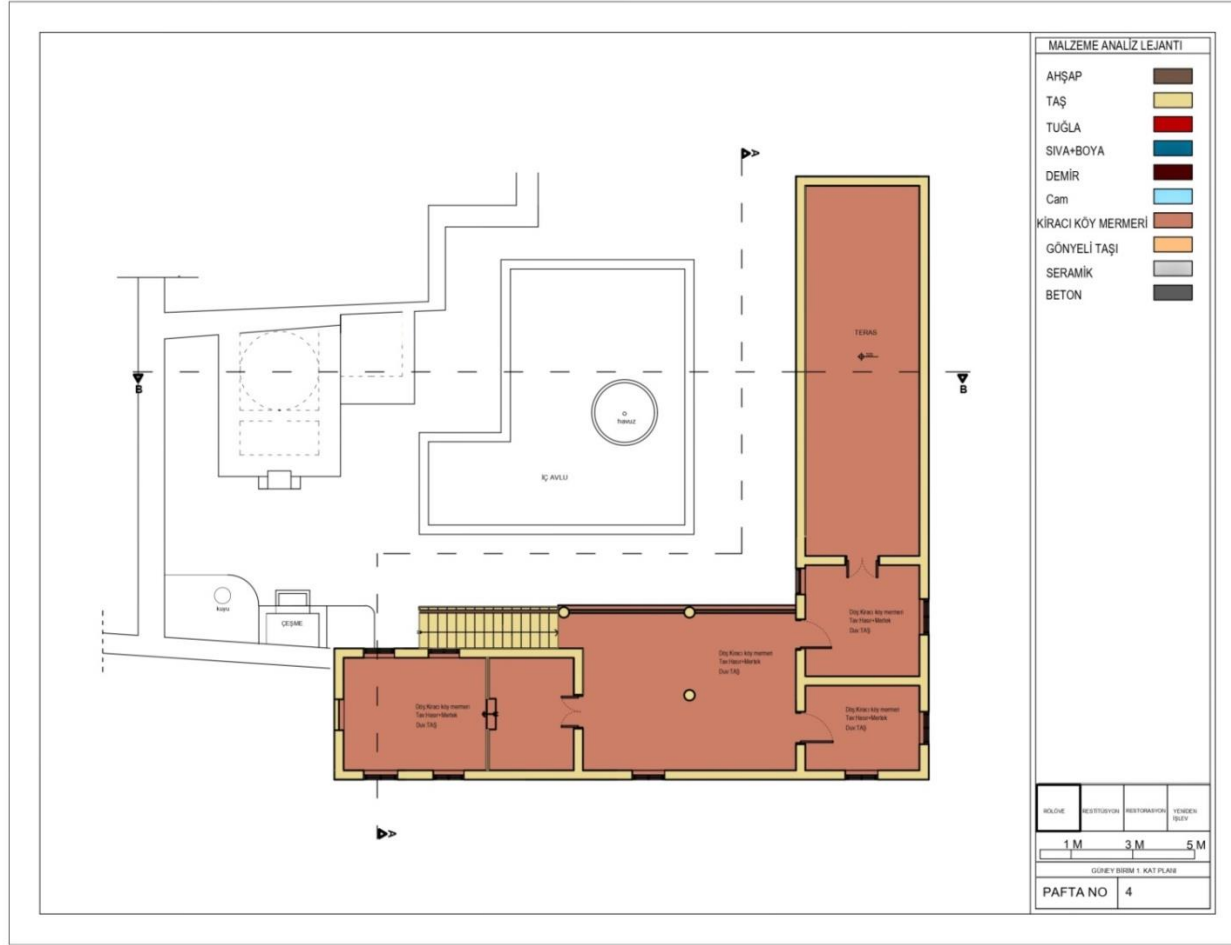
Şekil 84: Kuzey Birim Zemin Kat Malzeme Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

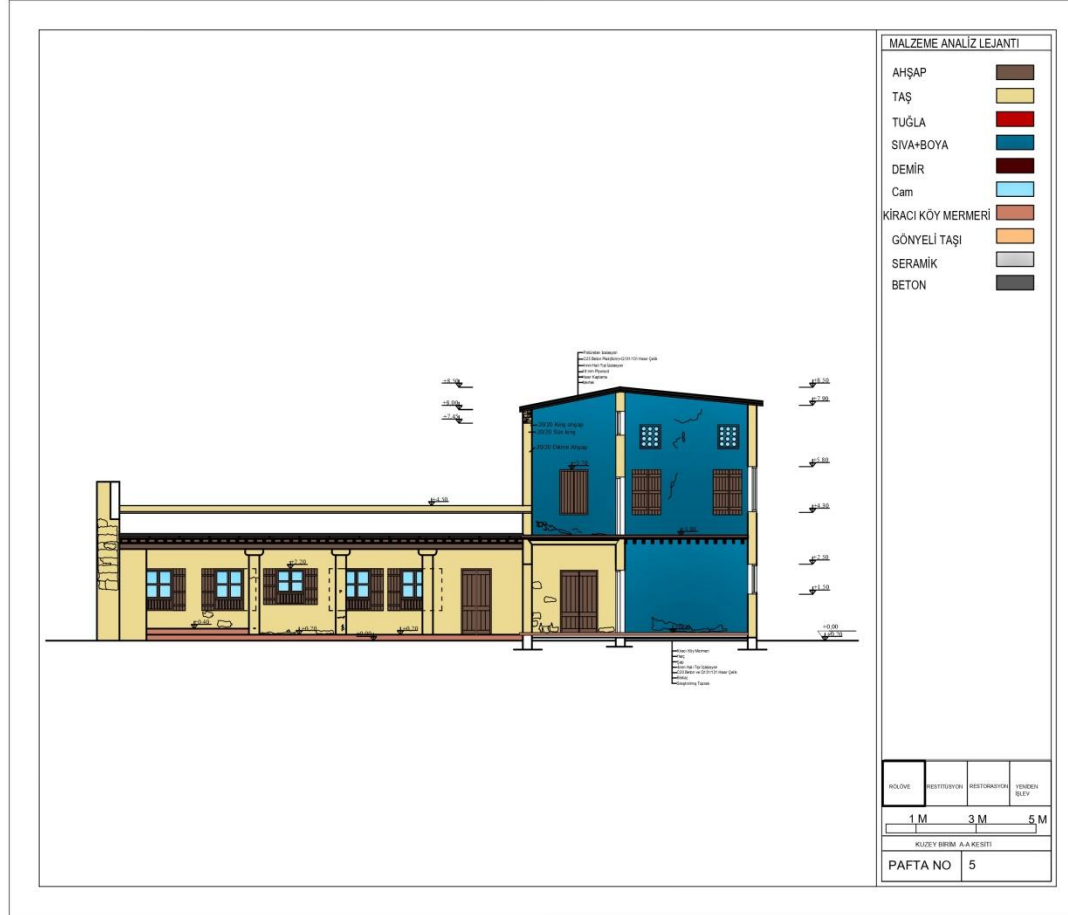
Şekil 85: Kuzey Birim 1. Kat Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

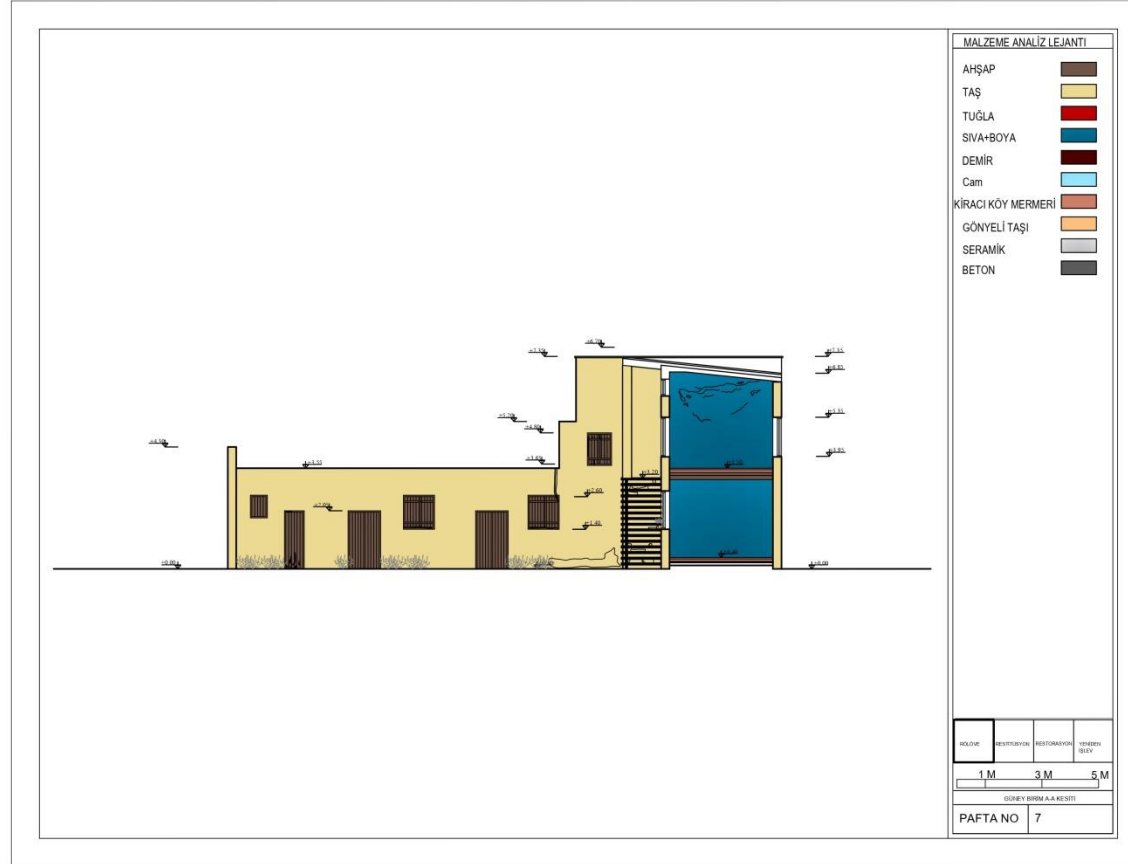
Şekil 86: Güney Birim Zemin Kat Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

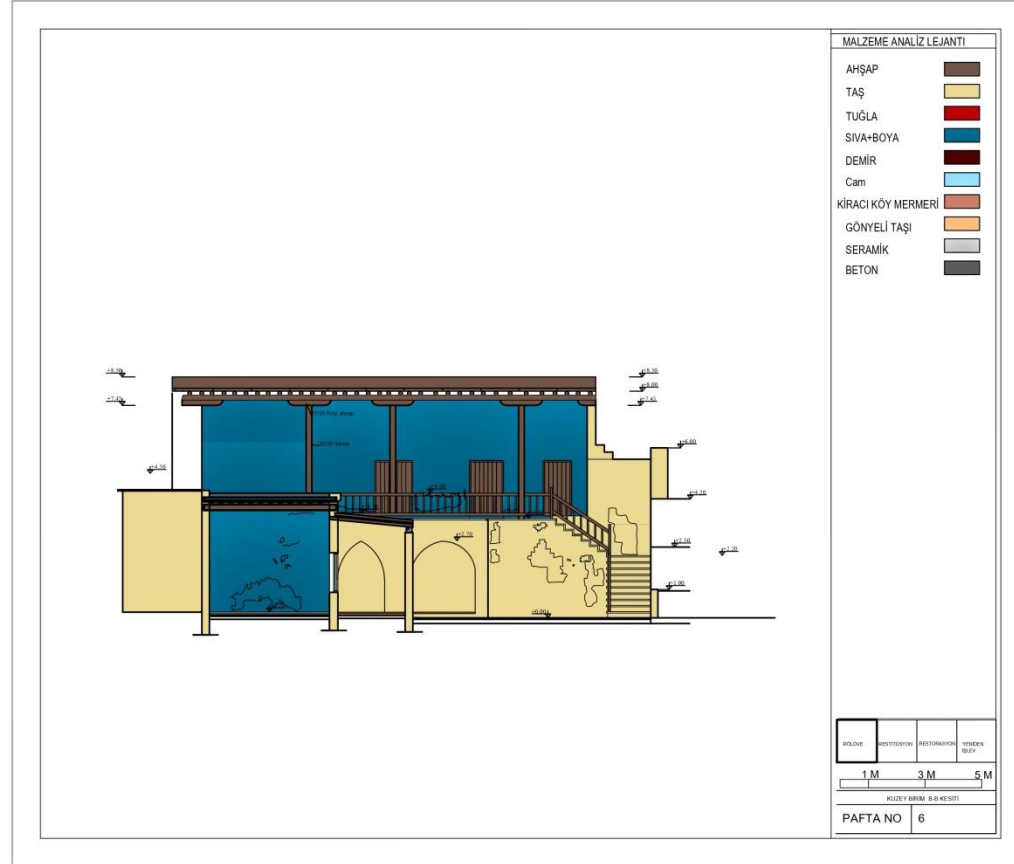
Şekil 87: Güney Birim 1. Kat Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

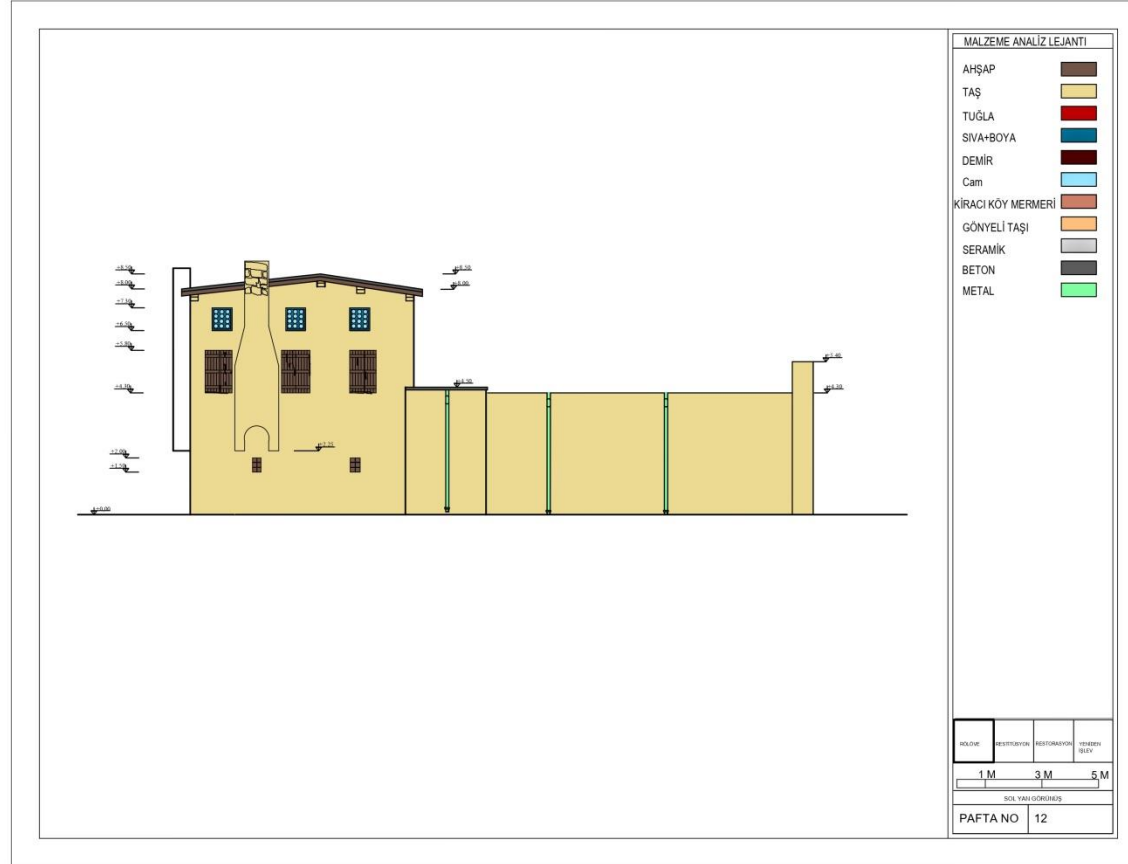
Şekil 88: Kuzey Birim A-A Kesit Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

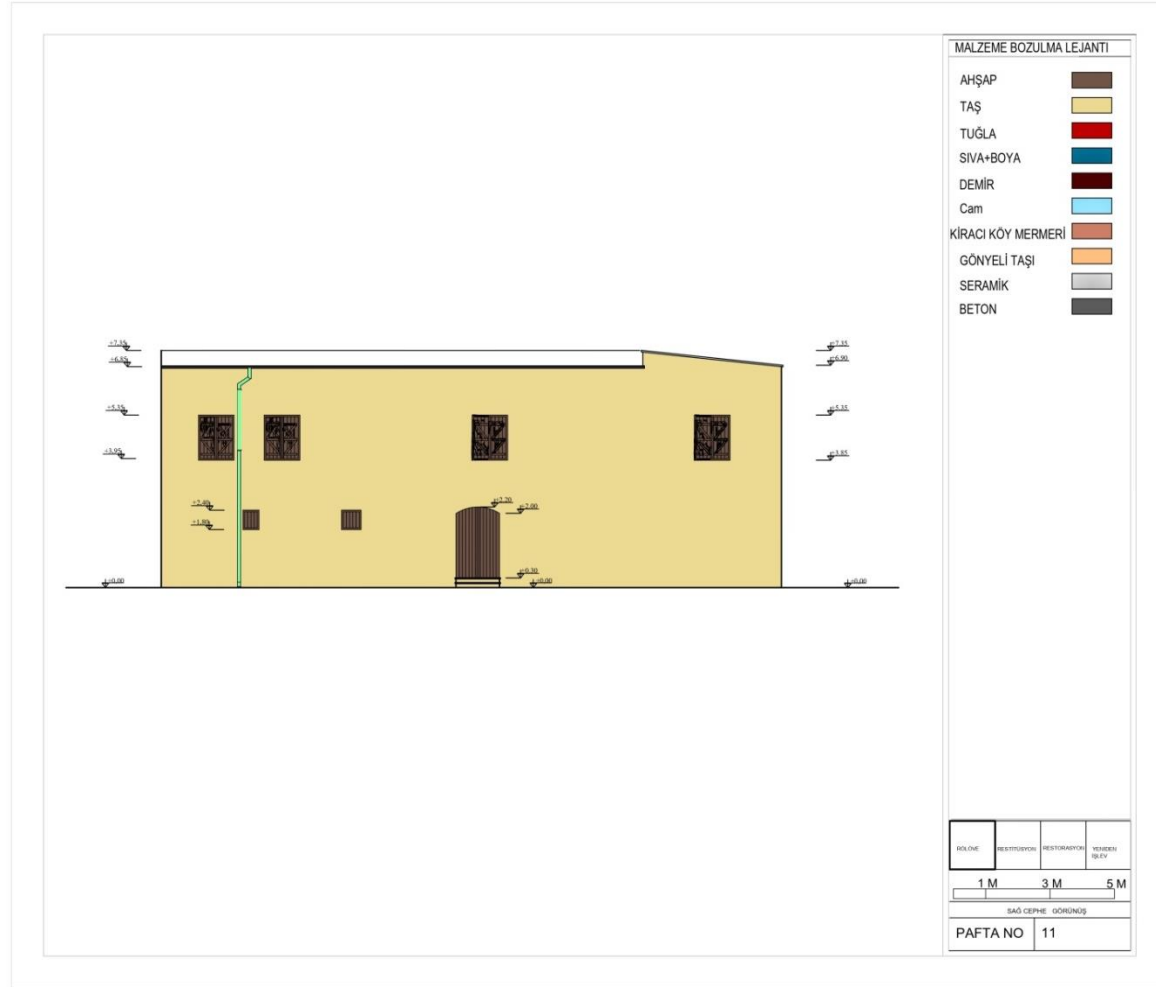
Şekil 89: Güney Birim A-A Kesit Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

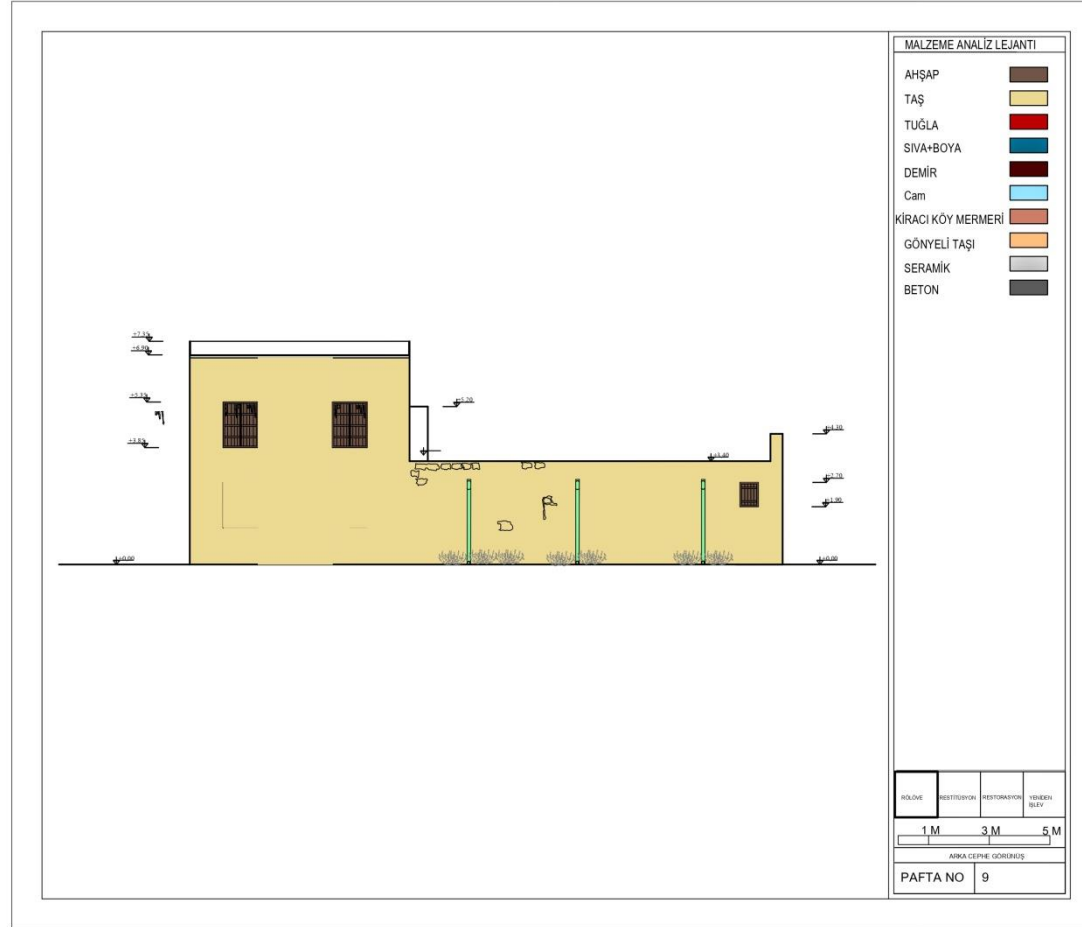
Şekil 91: Kuzey Birim B-B Kesit Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

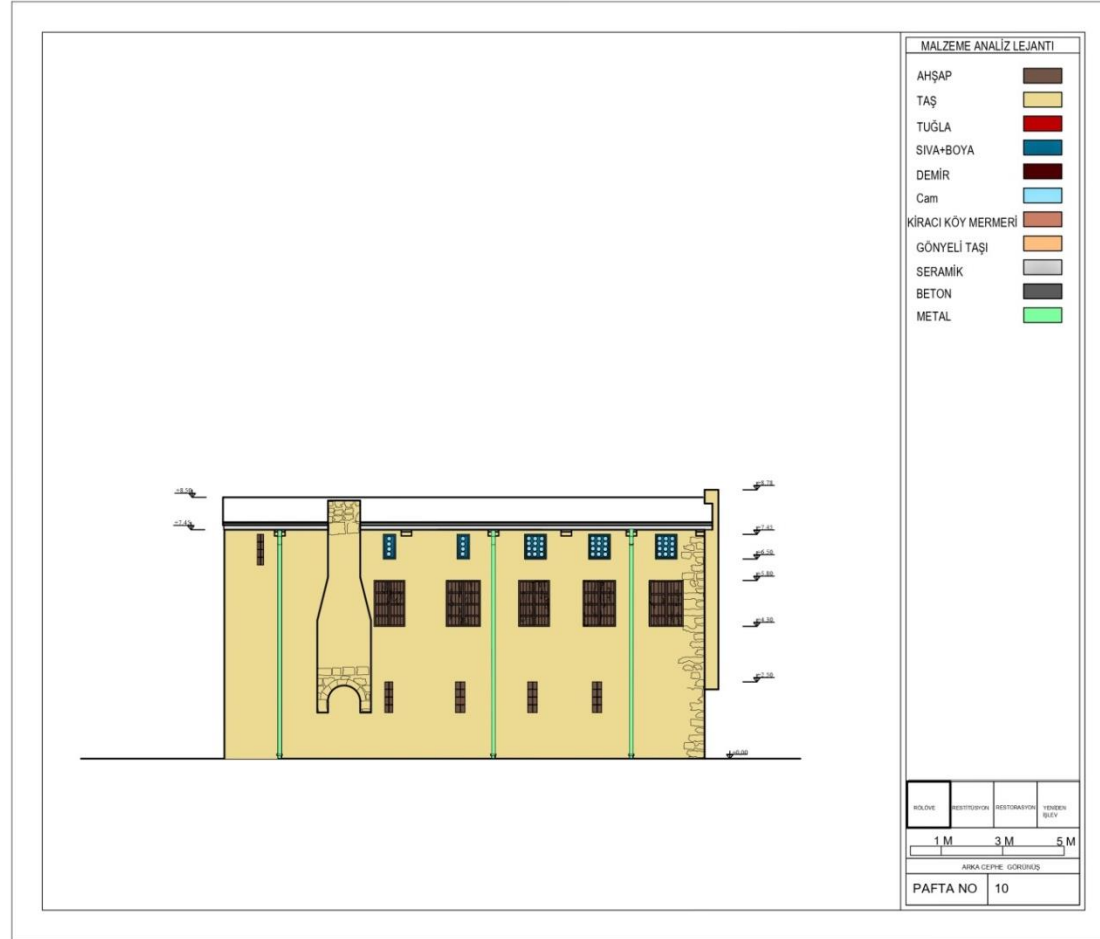
Şekil 92: Sol yan Cephe Görünüş Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 93: Sağ Cephe Görünüş Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 94: Arka Cephe Görünüş Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 95: Arka Cephe Görünüş Malzeme Analiz (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

6.4 Karakol Binası

6.4.1 Tarihçe

"İngiliz Sömürge Dönemi" olarak bilinen Kıbrıs'taki İngiliz yönetiminin ilk yılları, yönetim, yönetim ve altyapıda önemli değişikliklere tanık oldu. Bu dönemde Gazimağusa polis karakolunun da aralarında bulunduğu kamu binaları inşa edildi.

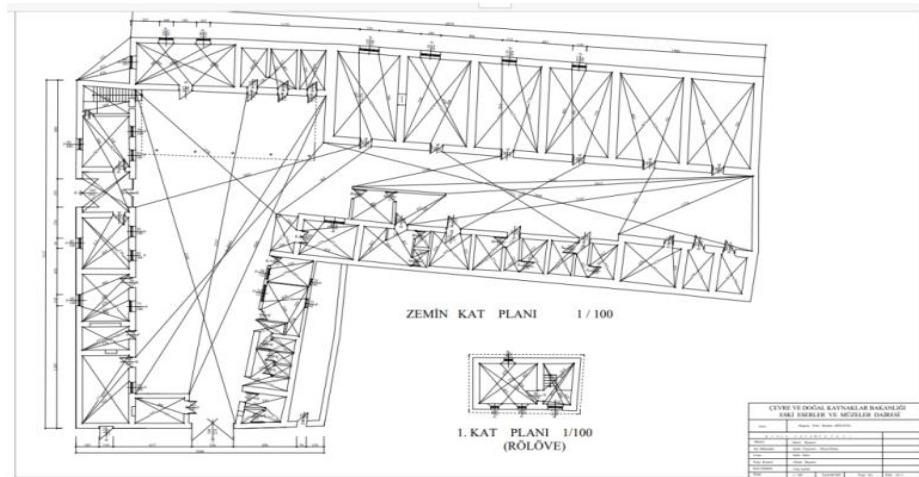
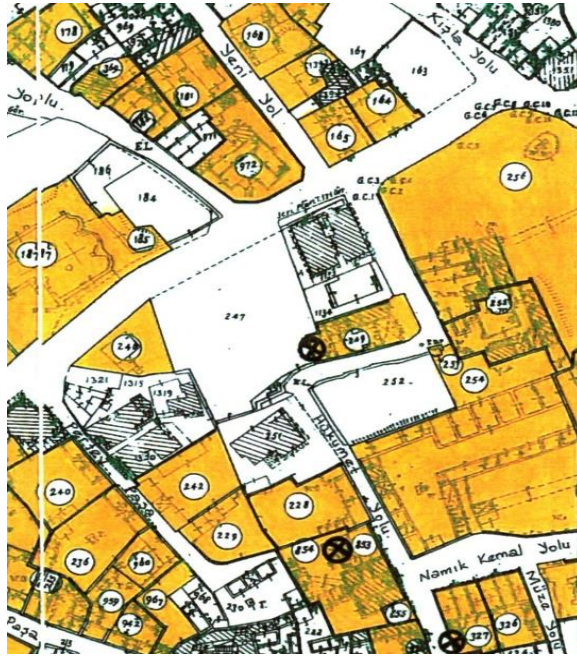
İngiliz egemenliğinin ilk yıllarında inşa edilen Gazimağusa polis karakolu binası önemli bir mimari dönüm noktası olarak ortaya çıktı. İnşaatı muhtemelen bölgedeki İngiliz sömürge yönetiminin gelişen idari ihtiyaçlarına bir yanıtı.

Gazimağusa Polis Karakolu binasının mimari tarzı, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki eklektik etkileri yansıtmaktadır. (Georghiou, 2013, s. 25)

1960 yılında Kıbrıs, İngiliz yönetiminden bağımsızlığını kazandı ve ada, tarihinde yeni bir aşamaya geçti. Gazimağusa polis karakolu binası, 1986 yılına kadar polis karakolu olarak hizmet vermiştir. 1986 yılında Eski Eserler ve Müzeler Dairesine devredilen binanın restorasyon çalışmaları yapılmasına rağmen yeterli kaynağın bulunamamasından dolayı kapalı bir şekilde E.E.M.D' nin deposu olarak kullanılmaktadır.(E.E.M.A)

6.4.2 Mimari Özellikleri

Namık Kemal Caddesi üzerinde yer alan Karakol Binası kendine özgü bir tarihi bağlamı ve mimari stili olan tarihi bir yapıdır. İngiliz Yönetimi Dönemi'nde inşa edilen bina L biçimli bir avlu ve tamamı bu avluya bakan, küçük bir bölümü hariç tek katlı odalardan oluşmaktadır (Şekil 94).

Şekil 96: İngiliz Dönemi 1929 Hartası

Yapının Batı cephesine bakan bölümünde Z/01,Z/02,Z/03,Z/04,Z/05,Z/06,Z/07 odaları bulunmaktadır. Bir zaman subay odaları olarak kullanılan bu odalar şu anda E.E.M.D tarafından mutfak(Z/05), evraklar arşiv(Z/07) ve depo (Z/01,Z/02,Z/03,Z/04) olarak kullanılmaktadır (Şekil 96-98-99). Odaların giriş kapıları ve pencereler, taş sövelerle çerçevelenmiştir (Şekil 100).

Şekil 97: Batı Cephesindeki Giriş

Şekil 98: Batı Cephesindeki Giriş

Şekil 99: Güney Cephesindeki Demir Kapı

Şekil 100: Batı Cephedeki Z/05 Odası

Şekil 101: Batı Cephesi Z/05 Odası

Şekil 102: Kapı Etrafındaki Taş Söveler

Şekil 103: Pencere Etrafındaki Taş Sövele

Bu odalarda batı cephesine bakan ahşap pencereler ve avlusuya bakan iki ahşap pencere bulunmaktadır. Z/03 odasına avludan ahşap bir kapı ile girilmektedir, güney yönünde ahşap bir pencere ve batı yönünde de ahşap bir penceresi bulunmaktadır. Bu birimdeki Z/04, Z/05 ve Z/06 odalarına demirbaş ve malzemelerin bulunmasından dolayı girilememiştir. Z/01 odası ek yapı niteliğinde bir depo olarak sonradan eklenmiştir. Bu odaların içleri genel olarak sıvanmıştır. Tavanlarda ve duvarların bir kısmında ahşap kaplamaların olduğu görülmektedir. Zemin döşemelerinde ise sonradan eklenen mermerler kullanılmıştır.

Şekil 104: Z/02 Odası ve Z/01 Odası Ek Yapı

Şekil 105: Z/05 Odası Döşeme ve Tavan

Z/07 odasının yanından ilk basamakları taş sonraki basamakları ahşap merdivenlerle üst kata çıkılmaktadır.(Şekil 105). Bu oda amir odası (B1/01) olarak kullanılmaktaydı. Batı cephesi yönünde ahşap bir pencere ve avluya bakan iki penceresi bulunmaktadır. Özgün taş duvarların sıvanıp üzerlerinin sunta panellerle kapatılmış olduğu görülmektedir. Tavanlar asma tavanla kapatılmış ve zeminler ahşap parke ile döşenmiştir (Şekil 106)

Şekil 106: Taş Merdiven ve Ahşap Merdiven

Şekil 107: B1/01 Odası Özgün Taş ve Ahşap Tavan

Yapının güney cephesindeki kapıdan girildiğinde sağ tarafta bulunan birimler tuvalet ve depo olarak kullanılmaktadır. Bu bölümlere geçiş avludan sağlanmaktadır. Tuvalet kısmı haricinde bu bölümdeki hiç bir odaya girilememiştir. Sonradan tuvalete dönüştürülen odanın duvarları sıvayla kapatılmış tavanı ise ahşap mertekler üzerine ahşap kaplama ile döşenmiştir (şekil 107).

şekil 108: Z/30-Z/29 Odası Tuvalet ve Tavan

Tuvaletlerin biraz ilerisinde, sağ i köşede şt kapalı bir ek sundurma oluşturulmuştur (şekil 108). Odaların arka kısmında, doğu yönünde bir i avlu bulunmaktadır. Bu avluya yapının güney cephesinde yer alan demir bir kapıdan geçilmektedir (şekil 109).

şekil 109: Ek Sundurma

Şekil 110: Demir Kapı ve İç Avlu

Binanın kuzey cephesindeki idari bölüm (Z/08, Z/09 Z/10, Z/11) ve hücre(Z/12, Z/13, Z/14, Z/16, Z/17, Z/18) olarak kullanılmış . Z/08, Z/09, Z/010, Z/011 odalarının önünde üstü kapalı bir garaj oluşturulmuştur. Şu anda Z/08 odası haricindeki diğer üç odanın içleri depo olarak kullanılmaktadır ve girişleri E.E.M.D'ne ait eşyalarla kapatılmıştır. Eski Eserler ve Müzeler Dairesi arşivinden alınan bilgiye göre, Z/08 odasının (Şekil 106) binanın polis karakolu olarak kullanıldığı dönem adli şube tahkikat odası olarak kullanıldığı bilinmektedir. Odanın kuzey yönünde iki adet, batı yönünde ise bir adet ahşap penceresi bulunmaktadır. Ancak bu pencereler sonradan sunta paneller ile kapatılmıştır. Duvarların bir kısmı sunta panel ve sıva ile, tavanı ise sunta panel ile kaplanmıştır. Zemin döşemesinde dökme mozaik kullanılmıştır. Günümüzde, bu odalar da depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 110-111).

Şekil 111: Garaj ve Kuzey Cephe Z/08 Odası Pencere

Şekil 112: Kapalı Durumda Bulunan Odalar ve Z/08 Odası Zemin

Şekil 113: Z/08 Odası Tavanı

Yapının kuzey bölümünde, yapının hapisane ve karakol işlevini üstlendiği dönemlerde hücre olarak kullanılan altı oda Z/12, Z/13, Z/14, Z/16, Z/17, Z/18 bulunmaktadır. Z/12 odası da şu anda E.E.M.D'ne ait demir baş eşyaları depolamak için kullanılmaktadır ve bu yüzden içine girilememiş, iç mekan ile ilgili tespitler yapılamamıştır. Odanın orijinal penceresi kapatılarak, kuzey avluya bakan yeni bir pencere açılmıştır. Ayrıca odada bir tane özgün tepe penceresi de bulunmaktadır. Muhtemelen hücre olduğu dönemde hem dışarıyla iletişimi koparmak, hem de doğal gün ışığının kapalı alana girmesi için sadece tepe penceresi tercih edilmiştir. (Şekil 113)

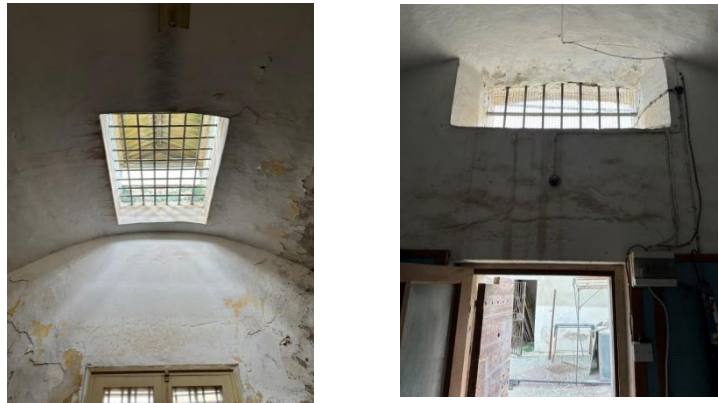
Şekil 114: Z/12 Odası Pencere ve Tepe Penceresi

Odanın avluya bakan kuzey cephesi karakol olarak kullanıldığı dönemde parke/sunta panel kaplamayla kapatılmıştır. Tüm duvarlar sıvalı olup zemin kaplaması ahşap parkedir (Şekil 109).

Şekil 115: Z/13 Odası Kapatılan Pencere, Ahşap Parke Döşeme

Z/13 ve Z/14 odalarının da özgün pencereleri kapatılmış. Z/14 ile Z/15 odası arasındaki kemerli geçişte kapatılmamıştır. Z/16 odasının kuzey yönündeki duvarı ahşap panellerle kaplanmıştır. Z/13, Z/15 ve Z/16 odalarında tüm duvarlar sıvalı olup, zeminlerde ahşap parke kullanılmıştır. Genel olarak tüm hücre mekânlarında çatı pencereleri bulunmaktadır. Tüm kapılar ve çatı pencereleri, büyük kilit taşları ve dendanlı taşla örülmüş sövelerle çerçevelenmiştir. Bu detay binanın tüm kapı ve pencerelerinde bulunmaktadır. İngiliz dönemimin tipik bir örneğidir. Z/17 ve Z/18 odalarına da EED'ne ait eserler bu odalarda depolandığından dolayı girilememiştir.

Şekil 116: Z/15 Odasındaki Çatı Pencereleri

Şekil 117: Z/16 Odasındaki Ahşap Parke

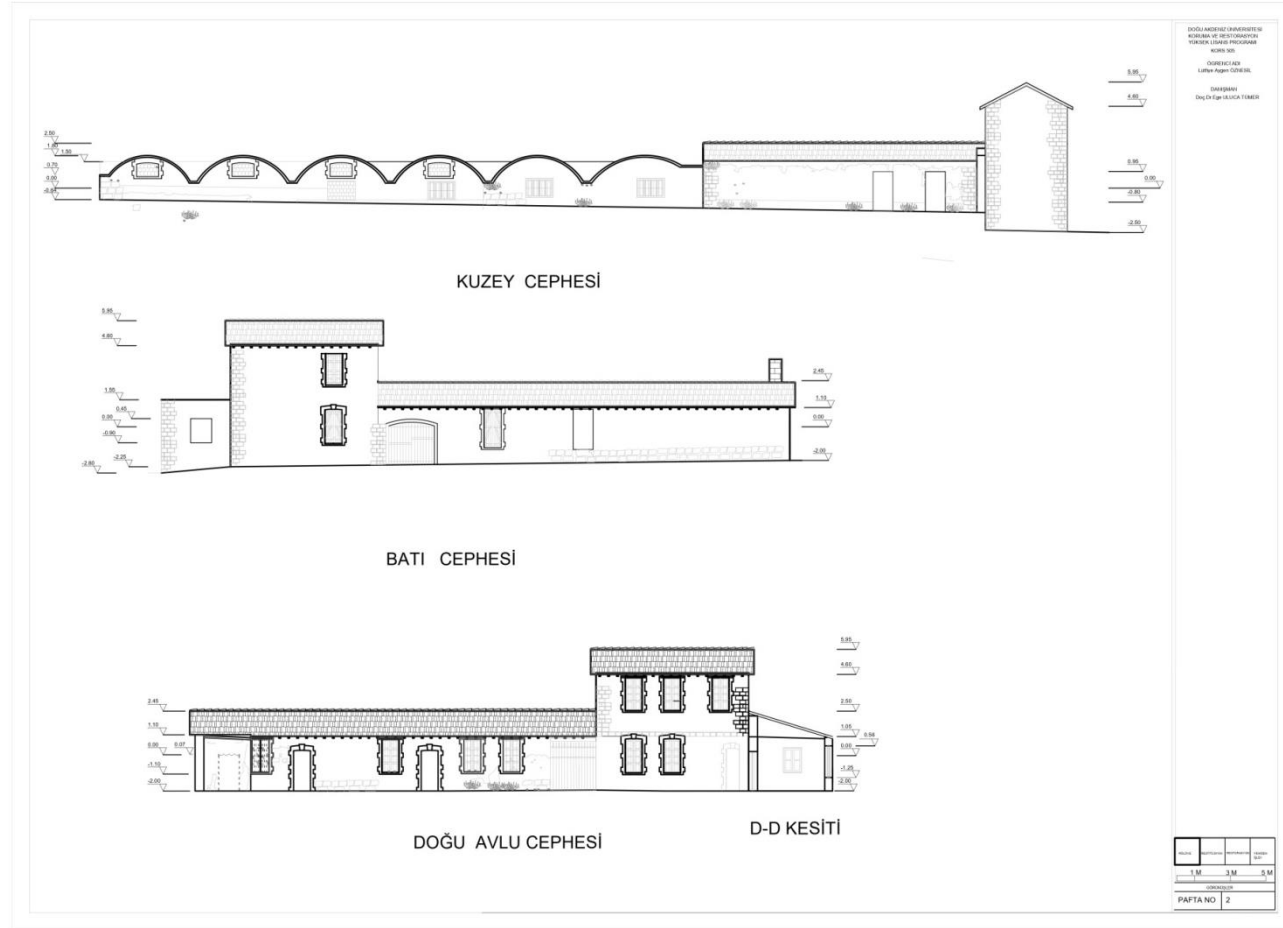
Güney cephesindeki bölümde sekiz adet hücre(Z/19, Z/20, Z/21, Z/22, Z/23, Z/24, Z/24, Z/25, Z/26) bulunmaktadır. Bu hücreler sonradan yapıldığı düşünülen (Annual Reports,1929) tek kişilik hücrelerdir. Bunlarda da diğer hücrelerde olduğu gibi kapı üstü çatı pencereleri vardır ve önlerinde demir parmaklıklar bulunmaktadır. Bu odalarda duvarlar sıvalı, tavan ve zemin döşemesi ise betondur. Bu yapı kanadının ön kısmına ek yapı niteliğinde bir depo yapılmıştır. Bu cephedeki hücrelerde de diğer birimlerde olduğu gibi pencere ve kapı kenarlarında taş söve detayı bulunmaktadır ancak tepe pencereleri diğer hücrelerde olduğu gibi standart ölçülerde, konumda ve detayda değil, gelişigüze'dir.

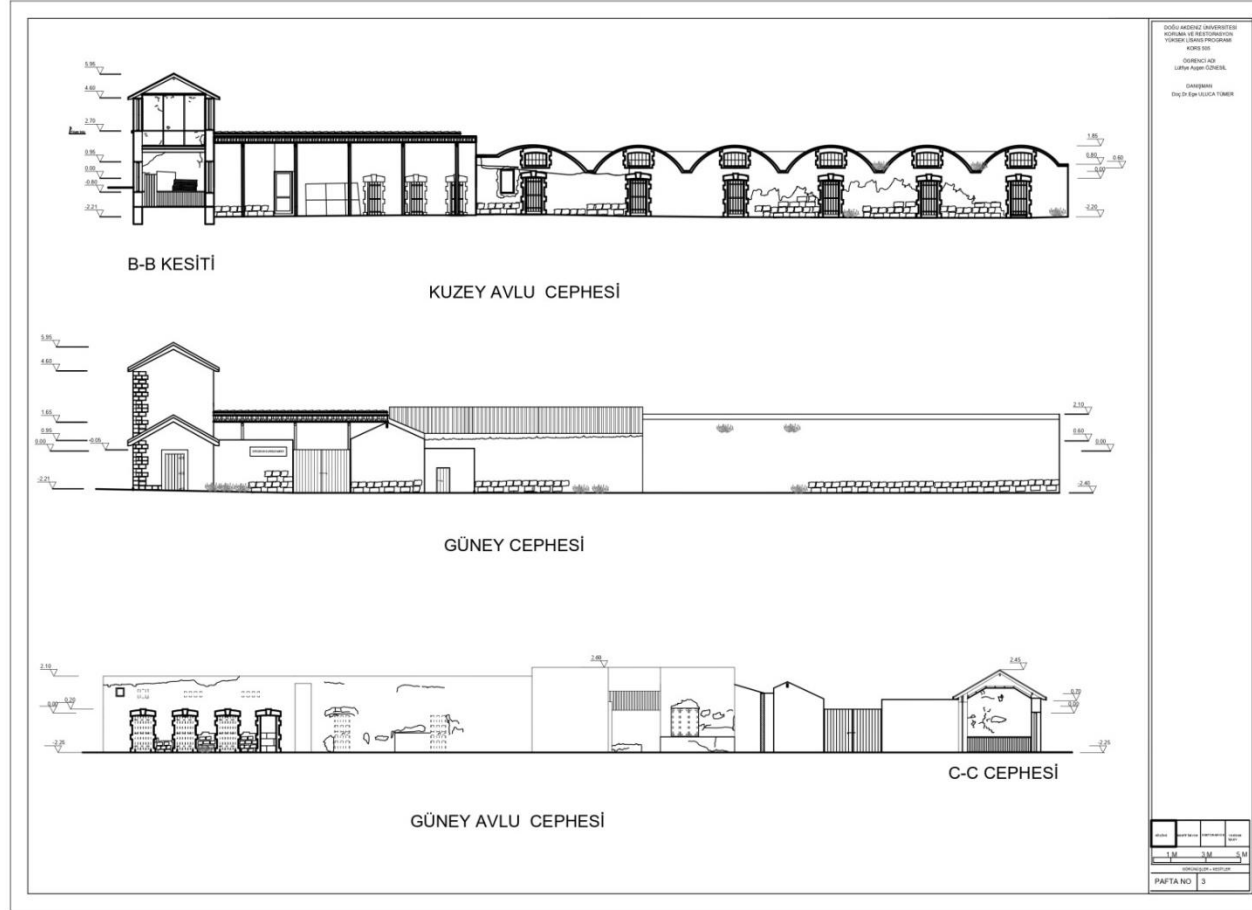
Şekil 118: Betonarme Zemin ve Tepe Pencereleeri ile Taş Söveler

Şekil 119: Güney Birimdeki Hücreler ve Ek Yapı

Şekil 121: Rölöve Kesit ve Görünüşler (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

Şekil 122: Rölöve Kesit ve Görünüşler (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

6.4.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri

Karakol binasının yapımında yığma taş inşaat sistemi kullanılmıştır. Binanın ana yapı malzemesi kesme taştır. Daha sonradan tuvalete dönüştürülen odaların bölücü duvarlarının kalınlığından dolayı tuğla kullanılarak inşa edildikleri düşünülmektedir. Yapının tüm iç ve dış duvarları beton sıva ile kaplanmış, bazı mekanlarda bir dönem müdahalesiyle sıva üzerine ahşap panellerle kaplamalar yapılmıştır.

Beşik çatılar ahşap mertekler kullanılarak inşa edilmişlerdir. Hücre odalarının kuzey cephesinde olanları beşik tonoz çatı, güney cephesinde bulunanları ise beton düz çatı ile örtülüdür. (Şekil 123)

Şekil 123: Çatılar

Yapının içerisinde farklı dönemlerden ve farklı niteliklerde döşeme kaplamaları bulunmaktadır. Binanın avlusu beton şap ile kaplanmıştır. Batı cephesine bakan mekanlardaki döşemeler mermer kaplanmıştır. Batı cephesinde üst kata çıkan basamakların alt 12 adet basamağı taştan, üstteki 4 adet basamağı ve korkulukları ise

ahşaptan yapılmıştır. Sahanlığın da bir kısmı şap kaplanmış, bir kısmı parke ile döşenmiştir. Üst kat döşemesi ahşap parke ile kaplanmıştır (Şekil 124).

Yapının doğu cephesinde, alt ve üst katlarda bulunan tüm kapı ve pencerelerde ahşap, denizliklerde mermer ve ahşap kullanılmıştır. (Şekil 125).

Şekil 124: Ahşap Parke ve Ahşap Korkuluklar

Şekil 125: Ahşap Pencere ve Mermer Denizlik

Batı cephesinde bulunan zemin kattaki tüm pencere ve kapılar ahşap malzemedir. Ancak sadece Z/02 odasındaki kapı alüminyumdur. Tüm pencerelerin önünde demir parmaklıklar kullanılmıştır. Yapının çatısında ahşap mertekler üzerine

sunta kullanılmış ve Marsilya tipi kiremitle döşenmiştir. Doğu iç cephesinde bulunan tüm pencere ve kapı söveleri de taştır. Bu cephede sonradan yapıldığı düşünülen Z/01 Odasında tuğla kullanılmıştır.

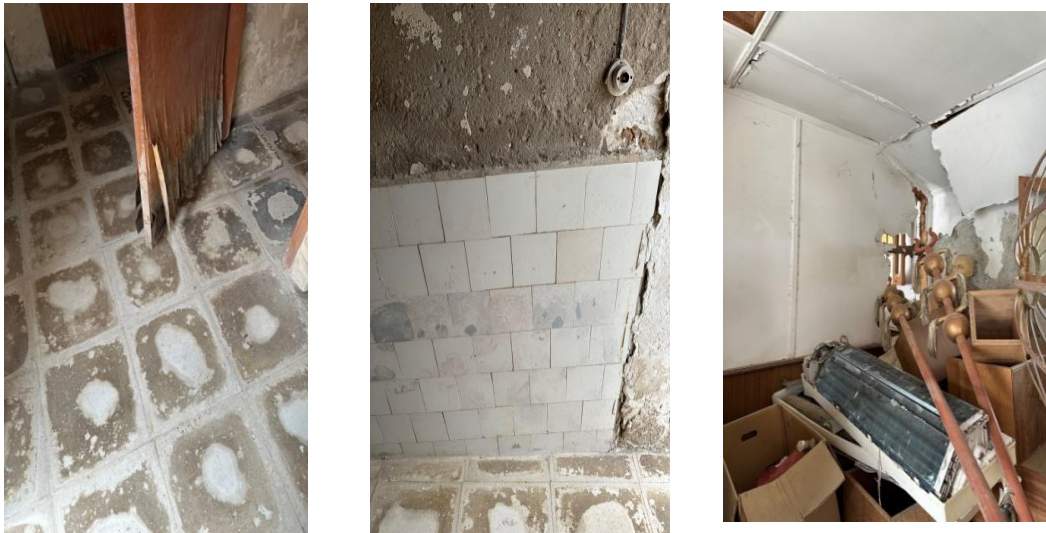
Şekil 126: Batı Cephesi

Kuzey cephesinde bulunan odaların kapıları ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. Kapıların dış taş söveleri boya ile boyanmıştır. Kapıların kilitli ve kapalı olmasından dolayı bu bölümde pencere ve duvarların malzeme durumu gözlemlenememiştir. Kuzey cephesinde bulunan tüm hücrelerin dış duvarlarına spirit sıvası, iç duvarlarında da beton sıva üzerine boya uygulanmıştır. İlk hücreye (Z/12) sonradan eklenen alüminyum pencere dışındaki tüm kapılar, pencereler ve döşemeler ahşaptan yapılmıştır. Kapı önlerinde ve tüm pencerelerde demir parmaklıklar mevcuttur.

Batı cephesinde bulunan binalardaki duvar kaplamalarında iki farklı malzeme kullanılmıştır. Dış ve iç duvarlarda bazı bölgelerde beton sıva üzerine boya uygulanırken diğer kısımlar sprit sıva ile sıvanmıştır. Binaların içindeki döşemelerde tuvalet kısmı mermer ile, diğer bölümler de beton ile döşenmiştir. Tuvaletler için

ayrılan bölümde bazı duvarlarda fayans kullanılmıştır. Çatı yapısının tamamı ahşap kirişlere sabitlenmiş, ahşap kaplama levhaları üzerine bir kısmı Marsilya tipi kiremit, diğer kısmı ise oluklu kiremit ile döşenmiştir (Şekil 123). Çatının bir kısmı asma tavanla ve bazı duvarlar da ahşap malzeme ile kapatılmıştır Bu binadaki tüm kapı ve pencereler ahşaptan yapılmış olup, pencere denizlikleri mermerden yapılmıştır (Şekil 124).

Yapının güney cephesinde bulunan hücrelerde ve bitişiğindeki binada tüm dış duvarlarda ve kapı ve pencere sövelerinde sprit sıva uygulanmıştır. Hücrelerin iç duvarlarında beton sıva üzerine boya ile kaplanmıştır. Hücrelerdeki tüm zemin beton ile döşenmiştir. Hücrelerdeki kapı ve pencerelerde iki çeşit malzeme kullanılmıştır. Bazı hücrelerde kapı ve pencereler demirden yapılırken, diğerlerinde ve bitişiğindeki binanın kapı ve pencerelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 125). Kuzey iç cephede bulunan hücrelerdeki tavanlar beton plaka, bitişiikteki odada ise ahşap kaplamadır. Bu binanın çatı örtüsü asbest ve çinkodan yapılmıştır.

Şekil 127: Z730-Z/29 Odası Zemin Döşemesi ve Z/04 Odası Ahşap Kaplama

Şekil 128: Z/27-Z/28-Z/29-Z/30 Odaları Kirişler, Kaplama Levhası ve Kiremit

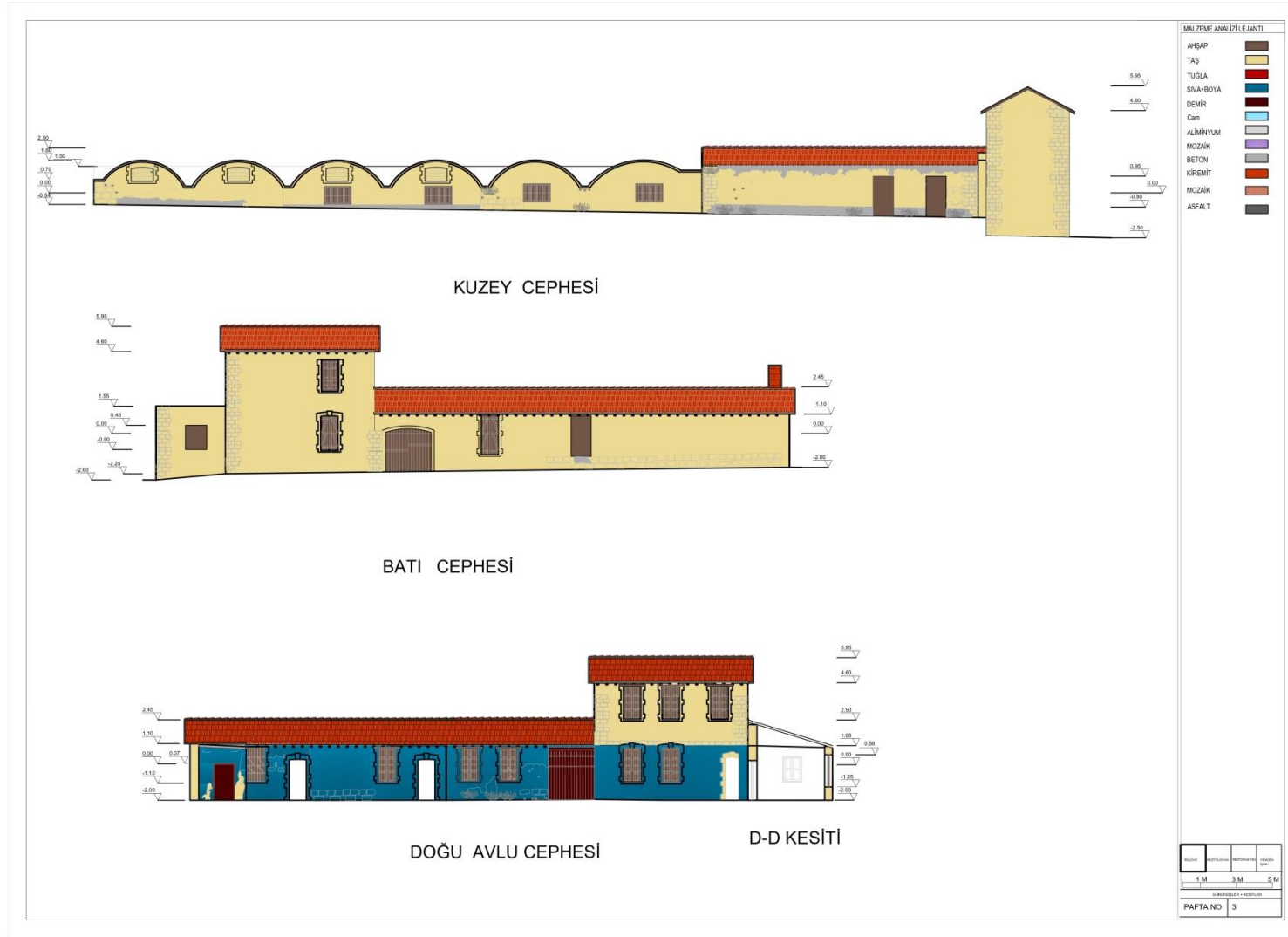
Şekil 129: Güney cephesi Çinko ve Aspest Çatı

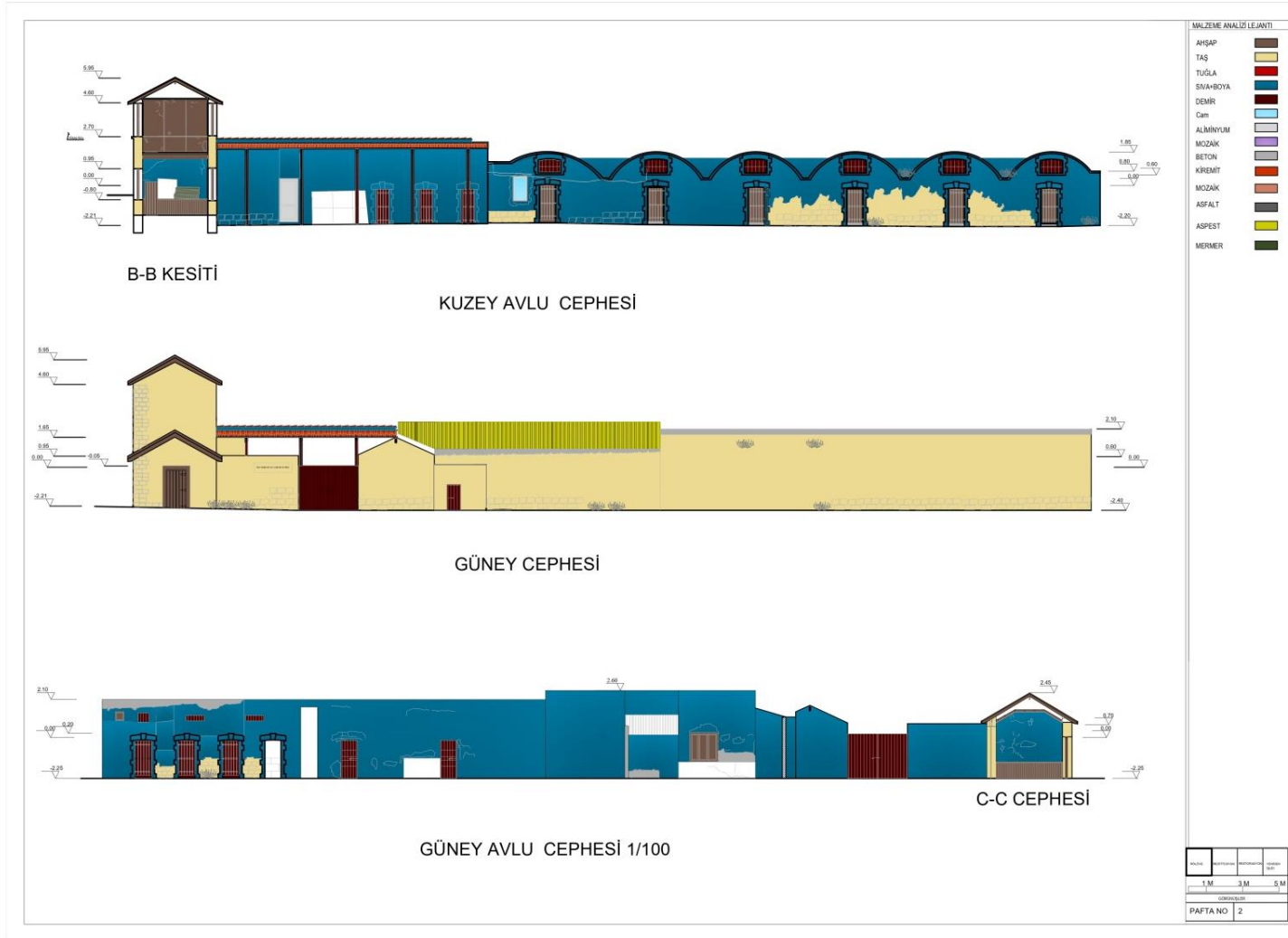
Şekil 130: Z/28 Marsilya tipi kiremit, Z/30 Odası Alaturka Kiremit

Şekil 131: Zemin ve 1.Kat Malzeme Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 132: Kesit ve Görünüşler Malzeme Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 133: Kesit ve Görünüşler Malzeme Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

6.5 Gazi İlkokulu

6.5.1 Tarihçe

Önemli bir tarihi eser olan Gazi İlkokulu 1924 yılında İngiliz Yönetimi döneminde inşa edilmiştir. Yapı ilk yıllarında şimdiki adıyla değil farklı isimlerle tanımlanmıştır. 1938 tarihli bir fotoğrafta “Mağusa Türk Mektebi”, olarak anılırken, 1941 yılında “Mağusa Muhtelit Mektebi “ olarak belgelenmiştir (İrkad, 1986). Okul binası, kurulduğu günden bu yana yerel topluluğa hizmet veren, zenginve çok yönlü bir tarihe sahiptir. İkinci dünya Savaşı’nın olduğu yıllarda bina geçici olarak garnizona dönüştürülmüş, 1945’te, 1940’lardaki Alman hava saldırıları sırasında burada bulunmuş olan çok sayıda gazinin onuruna “Gazi” adını almıştır (İrkad, 1986)

Şekil 134: 1938 ve 1941 Yılı Fotoğrafları

Şekil 135: II. Dünya Savaşı Dönemi Hava Saldırısı Sonucu Oluşan Hasarlar

Gazi İlkokulu'nun bahçesinde Victoria Dönemi okullarındaki bir geleneği hatırlatan sembolik palmye ağaçlarının bulunması dikkat çeken bir özelliğidir. Anlaşılan İngiliz Dönemi yöneticileri bu uygulamaya Kraliçe Victoria'nın 1901 yılındaki ölümünden sonra da devam etmişlerdir. Yıllar geçtikçe binaya yapılan bazı eklemelere rağmen Gazi İlkokulu özgün karakterini büyük ölçüde korumuştur. Yüzüncü yılını bu yıl tamamlayan okul, Mağusa 'daki kalıcı eğitim ve tarihi koruma mirasının bir kanıtı olarak özel bir öneme sahiptir ve bu ikonik bina, bölgedeki tarihi açıdan en önemli simge yapılarından biri olmayı sürdürmektedir.

6.5.2 Mimari Özellikler

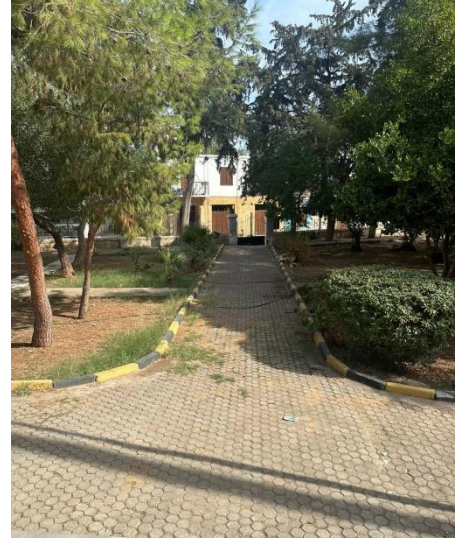
Gazi ilkokulu, İngiliz Kraliyet Kolonisi Dönemi’nden dikkat çekici ve mimari açıdan önemli bir yapıdır. Tarihi Mağusa Suriçi’nin Kışla Yolu Caddesi üzerinde yer alan bu bina inşa edildiği dönemde yaygın olan Neoklasik üslubunun bir örneği olarak, kentin mimari miras çeşitliliğinde özel bir yere sahiptir (Şekil 137).

Şekil 136: 1929 Yılı Haritası

Gazi İlkokulu’nun dikkat çeken özelliklerinden biri geniş açık alanların içerisinde yer almasıdır. Geniş bahçeler binanın ön ve yan kısmında, oyun alanları arka tarafta konumlanmıştır (Şekil 138). Yapının planı “E” şeklini oluşturan simetrik olarak düzenlenmiş kanatlardan oluşmaktadır. 1960’lı yıllarda okul kompleksine aynı biçim korunarak, E’nin dış kanatlarının uç kısımlarına birer sınıf daha eklenerek genişletilmiştir. Ön cephenin mimari kompozisyonu iyon düzeninde yapılmış tetrastil alınlıklı revak ile karakterize edilmektedir (Georghiou, 2013). Bu revak alınlıklı çatıyı destekleyen, dört adet iyonik sütunla taşınmaktadır. Tüm cephe boyunca

pencereler uyumlu ve dengeli bir simetri oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Bu pencerelerin dizilişini bir ritim takip etmektedir (şekil 141).

şekil 137: Giriş Kısımındaki Bahçe

şekil 138: n Cephe

Şekil 139: Arka Taraf Oyun Alanı ve Sonradan Yapılan İki Ek Yapı

Şekil 140: Pencere Düzeni

Okul binasının iç düzeni, öğrencilerin ve personelin sınıflara erişimini sağlayan üstü kapalı dolaşım alanlarından oluşmaktadır. Ana girişten okula girildiğinde, binanın idari mekânlarına ulaşılmakta, bu mekanlar öğretmenler odası ve sekreter odası olarak kullanılmaktadır. Öğretmenler için ayrılan kısımda (Z/01), içlerinde ahşap çerçeveli camlı dolapların yer aldığı ve kazanılan ödüller sergilendiği iki adet niş bulunmaktadır. Yapının özgün durumunda giriş holü olarak kullanılan ve verandaya bağlanan bu alan, mevcut durumunda üç taraftan ahşap levhalarla ve camdan yapılmış bir bölmeyle kapatılarak giriş mekânından ayrılmıştır (Şekil 143).

Şekil 141: Z/01 Öğretmenler Odası ve İçerisinde Bulunan Niş

Şekil 142: Z/02 Odası Ahşap ve Cam Panel

Z/03 Müdür odası, öğretmenler odasının tam karşısına konumlandırılmıştır ve bu odaya ahşap kitabeli üst camlı bir kapı ile girilmektedir (Şekil 136). Okulun ilk inşa edildiği dönemde de bu oda idari birim olarak hizmet vermiştir. Ulus Irkad'ın yayınlanmamış arşivinden edinilen bilgiye göre II. Dünya Savaşı sürecinde binanın bu bölümünde ciddi hasarlar ve yıkılmalar oluşmuştur. Okulun bu bölümü daha sonra özgün tasarıma sadık kalınarak yeniden inşa edilmiştir. Müdür Odasının içerisinde, karşılıklı iki adet niş bulunmaktadır. Bu nişler camlı dolaplara dönüştürülmüş ve sergileme amaçlı kullanılmaktadır. Odanın Güney Batı cephesinde üç adet penceresi bulunmaktadır.

Şekil 143: Z/03Müdür Odası ve Giriş Kapısı

Binanın Kuzeybatı kanadı ve Güneydoğu kanadı bir birini yansıtacak şekilde simetriktir. Her kanatta dörder sınıf bulunmaktadır ve her iki kanattaki tüm detay ve özellikler ayındır. Her sınıfta verandaya açılan ahşap kitabeli üstü camlı bir kapı

bulunmaktadır. Bu sınıfların verandaya bakan birer adet penceresi ve dış mekana bakan kapatılmış birer niş bulunmaktadır. Nişler sövelerle belirginleştirilmiştir.

Şekil 144: Verandaya Açılan Sınıf Kapısı ve Niş

On cephedeki her 1k1 kanatta da bulunan sınıfların sütunlarla bölünmüş 3 açıklıklı 4 adet penceresi bulunmaktadır. Kuzeydoğu ve Güneydoğu cephelerine bakan sınıflarda da sütunlarla bölünmüş 2 adet üç açıklıklı ve bir açıklıklı pencere bulunmaktadır. Ayrıca cephelerde çeşitli seviyelerde (sütunların üstü, su basman seviyesi, saçak altı) taş silmeler ve üçgen çatıdaki akroterler gibi klasisizm ilkelerine bağlı mimari unsurlar da bulunmaktadır.

Şekil 145: Güneydoğu Kanadı Pencereleeri

Şekil 146: Kuzeydoğu Kanadı Pencereleeri

Yapıya sonradan eklenilen sınıfların Kuzeybatı kanadı ve Güneydoğu kantatında iki adet penceresi bulunmaktadır. Yine bu sınıflara ait Güneybatı cephesine bakan her iki kanatta da üçer adet pencere bulunmaktadır (Şekil 147).

Şekil 147: Güneydoğu Cephesi Pencereleeri

Şekil 148: Güneybatı Cephesi Pencereleeri

Binanın ön cephesindeki beş basamakla binaya girilmektedir. Merdiven basamakları, elde edilen fotoğraflardan anlaşıldığına göre (Ulus Irkad Arşivi) önceden taş olarak yapılmış, günümüzde ise mermer olarak yeniden yapılmıştır (Şekil 150).

Şekil 149: Giriş Basamakları

Okul binasının erişilebilirliği sadece ön girişle sınırlı değildir. Okula erişim binanın arka tarafından da sağlanarak öğrenciler, personel ve ziyaretçiler için kolaylık sağlanmıştır. Binanın arka kısmında da taş sütunlarla desteklenen ve üç basamakla çıkılan verandaya ulaşılmaktadır (Şekil 151).

Şekil 150: Verandadaki Basamaklar

Şekil 151: Taş Sütunlar

Ana okul binasının arkasında aynı parsel üzerinde iki bina daha eklenmiştir. B binası daha önceki bir dönemde inşa edilmiş olup, tasarımı o dönemdeki üslubu yansıtmaktadır. Okul malzemeleri ve ekipmanları için bir depolama alanı, bina bakım ve gözetim personeli için hademe odası ve öğrenciler için kantin bu yapı içerisinde yer almaktadır (Şekil 153).

Şekil 152: B Binası Kantin

Şekil 153: B Binası Depo ve Hademe Odası

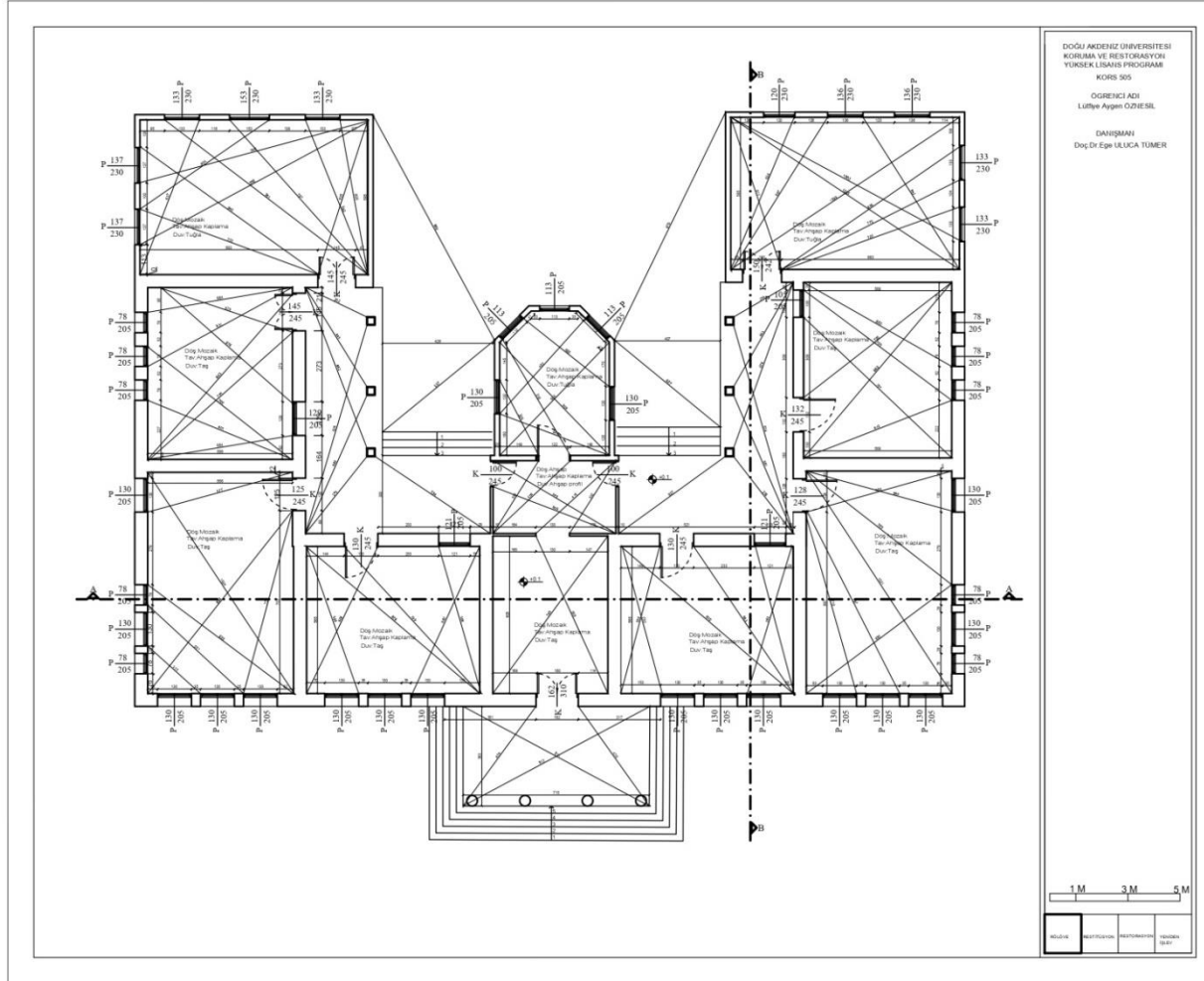
C binası okulun gereksinimlerine bağlı olarak eklenmiştir. Bu binada ek sınıflar bulunmaktadır. Ayrıca bu binanın tam karşısında bir eşme de bulunmaktadır (şekil 156).

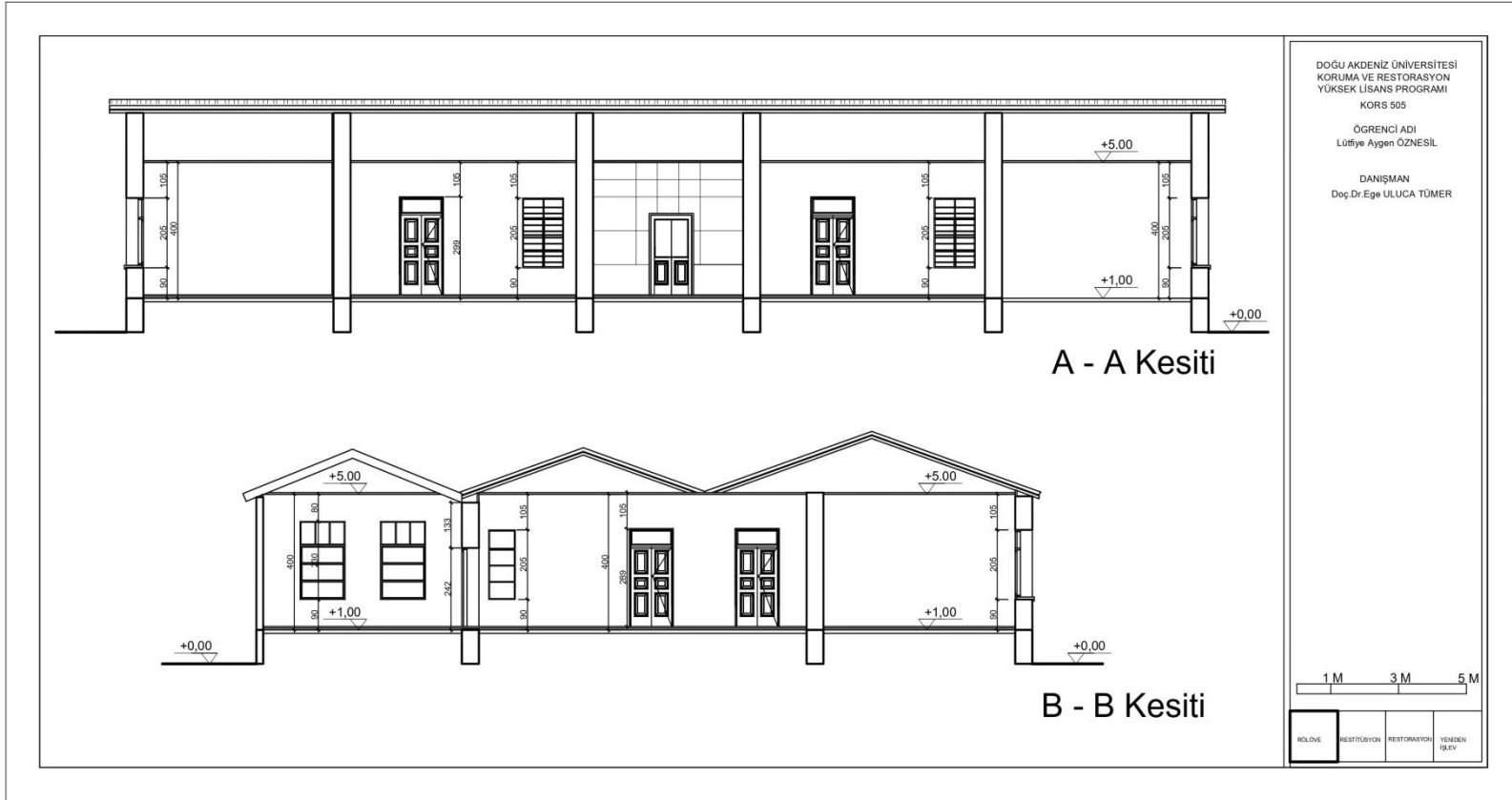
şekil 154: C Binası Ek Sınıflar

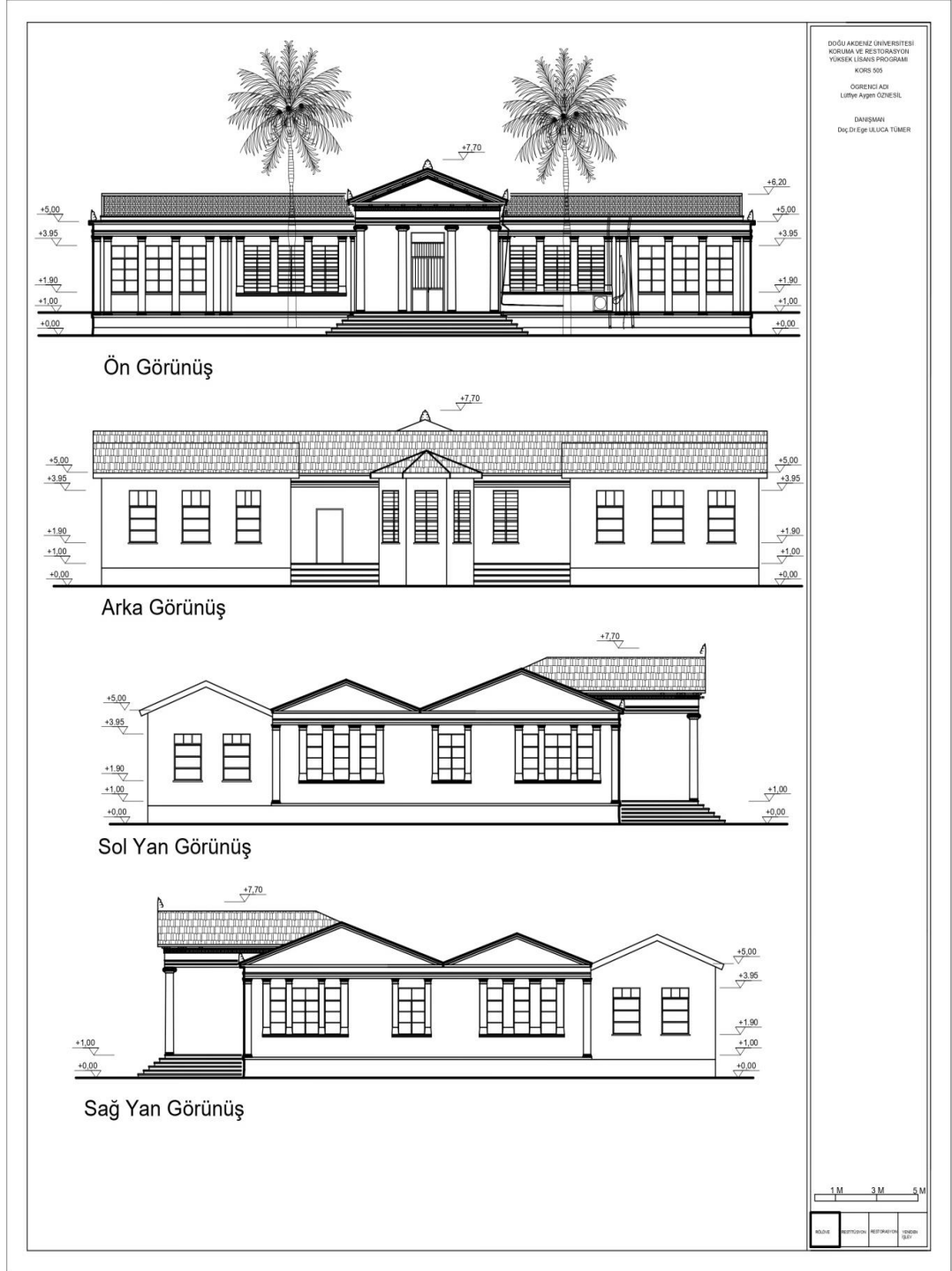
şekil 155: eşme

Şekil 156: Rölöve Planı (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 157: Rölöve Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

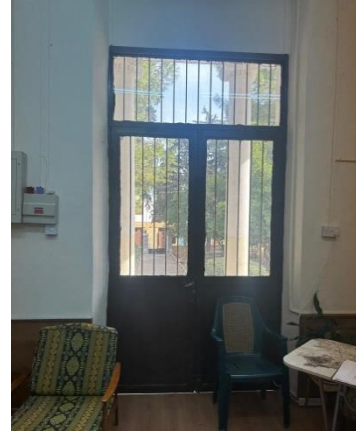
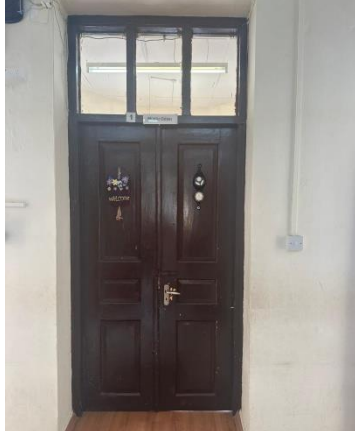
Şekil 158: Rölöve Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

6.5.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri

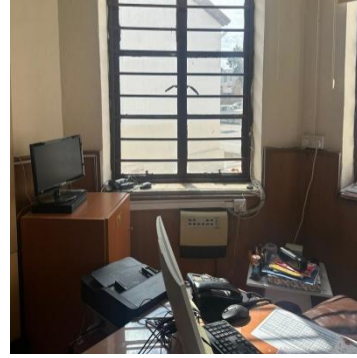
İngiliz dönemi yapılarından olan Gazi İlkokulu binasının yapımında yığma sistem kullanılmıştır. Tek katlı yapının duvarları taştan yapılmış ve tüm iç ve dış yüzeyleri sıvanmıştır. Üçgen formdaki çatısı Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır. Tüm yağmur suyu boruları ve olukları çinkodur. Binanın önündeki zemin parke taşı ile döşenmiştir. Giriş merdivenleri mermerden yapılmıştır. Okulun ana giriş kapısı çift kanatlı metal camlı panel kapıdır. Öğretmenler odası(Z/01) ve müdür(Z/03) odasının duvarları sıva ile kapatılmıştır. Duvarların belli kısımlarında belli bir yüksekliğe kadar ahşap kaplama ile kapatılmıştır. Tavanlarda ve zemin döşeneside ahşap kullanılmıştır. Yapıya sonradan eklenen ahşap bölmenin ve müdür odasının verandaya açılan kapıları da ahşaptır.

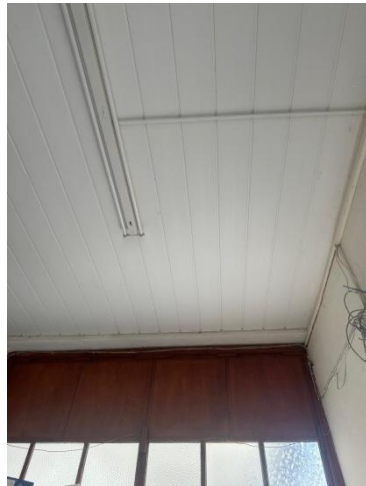
Şekil 159: Giriş Mermer Basamaklar ve Parke Taşı

Şekil 160: Z/02 Odası Ahşap Kapı ve Z/01 Metal Cam Kapı

Şekil 161: Z/01-Z/03 Ahşap Duvar Kaplaması

Şekil 162: Z/01-Z/02 Ahşap Zemin ve Tavan Kaplaması

Tüm dış veranda ve sınıfların (Z/04, Z/05, Z/06, Z/07, Z/08, Z/09, Z/10, Z/11) zemin döşemesi mozaikle döşenmiştir. Verandaya çıkan basamaklar mermerdir. Yapıdaki tüm sınıf kapıları çift kanatlı ahşap kitabeli üstü sabit camlıdır. Sınıflardaki tüm tavanlar ahşap kaplama ile kapatılmıştır. Yapı içerisindeki tüm pencereler demir denizlikleri ise taştır. Ancak sonradan eklenen sınıflarda ahşap çerçeve içerisinde alüminyum pencereler yapılmıştır. Bu pencerelerin denizlikleri mermerdir.

Şekil 163: Veranda ve Z/04 Sınıfı Mozaik Döşeme

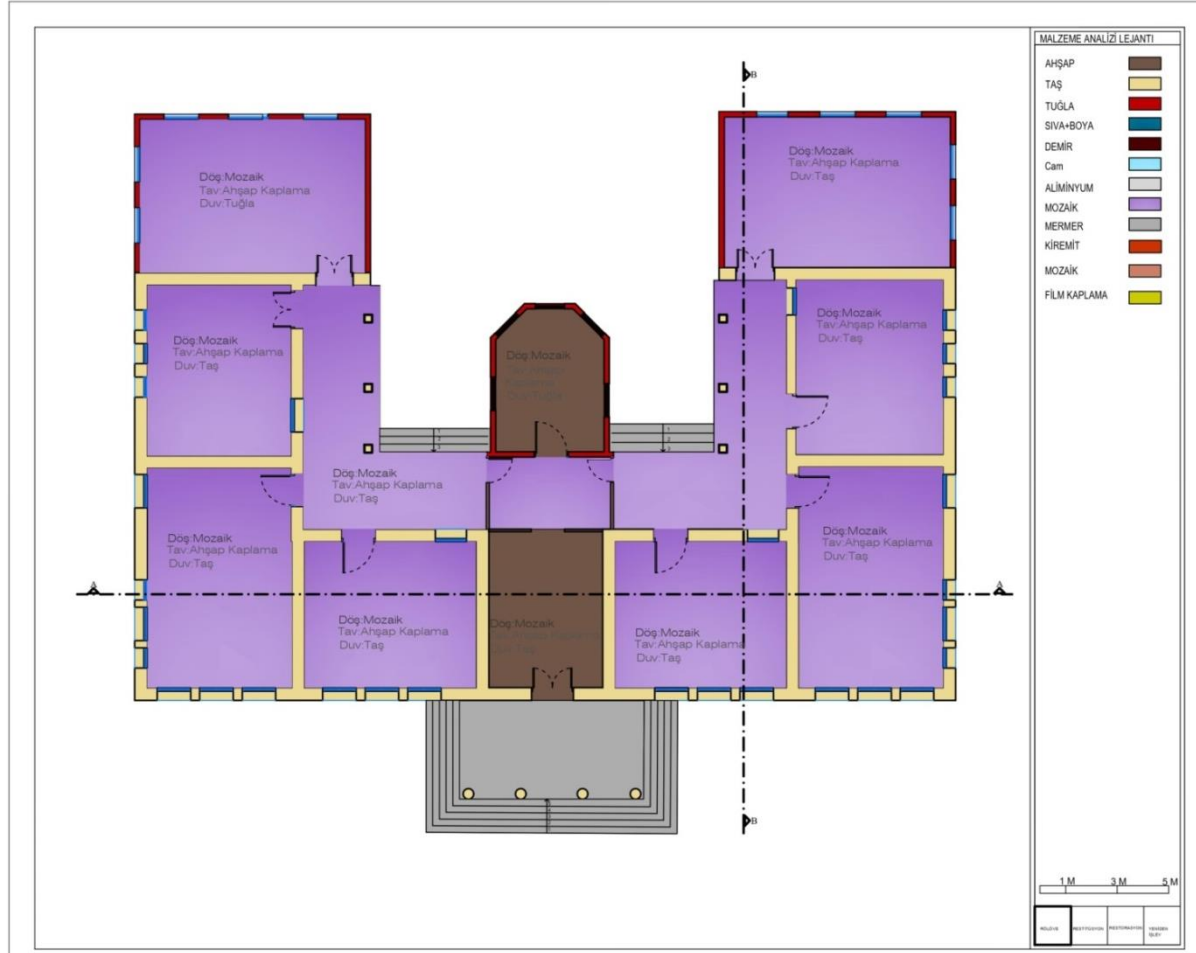
Şekil 164: Z/07 Sınıfı Ahşap Kapı ve Mermer Döşeme

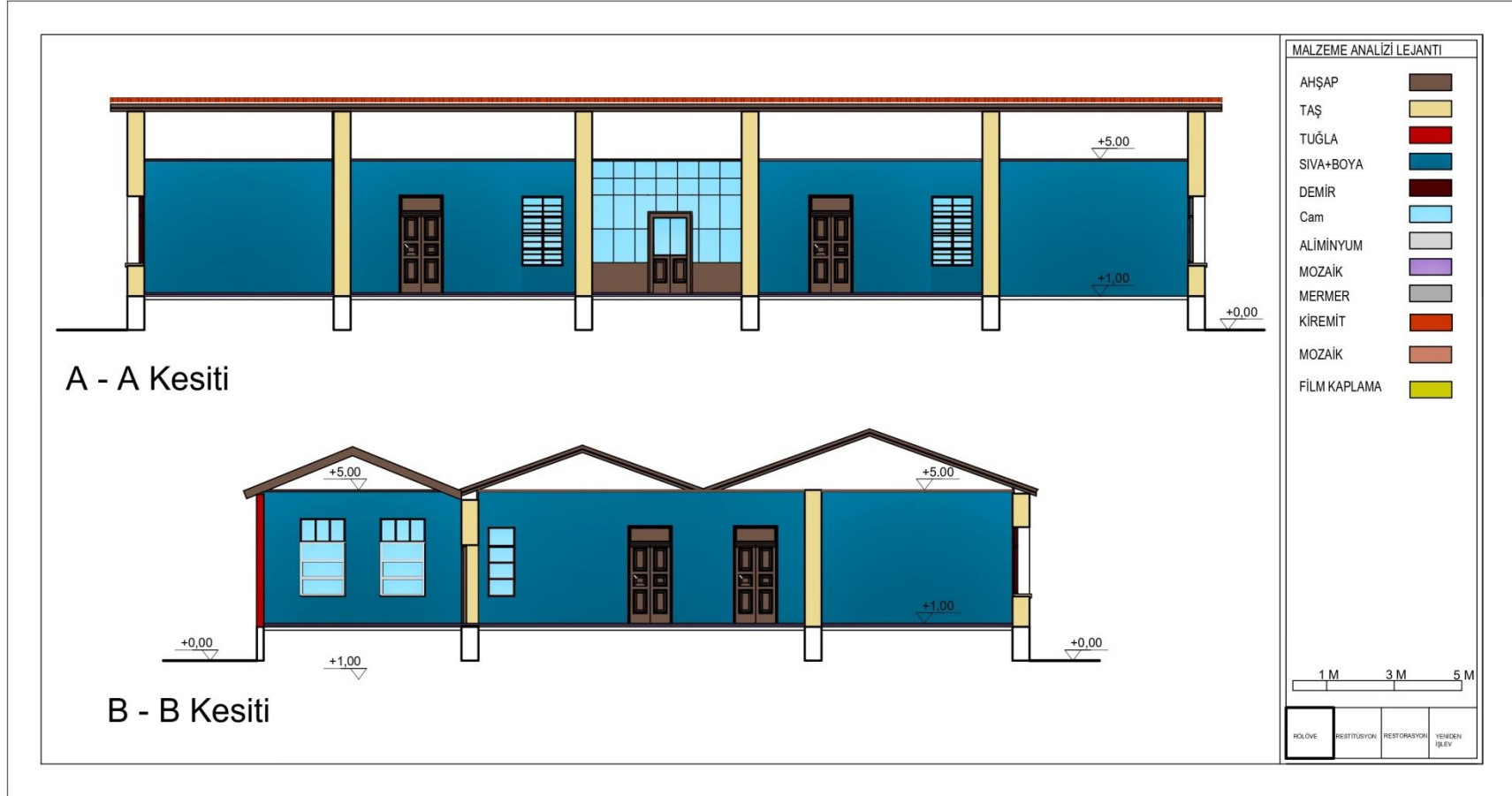
Şekil 165: Z/08 Tavan
Ahşap Kaplama

Şekil 166: Z/06 Sınıfı Demir Pencere ve Taş Denizlik

Şekil 167: Malzeme Analizi (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 168: Malzeme Analizi Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 169: Malzeme Analizi Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

Bölüm 7

252-260 NO'LU PARSELLERDEKİ TARİHİ YAPILARIN MÜZE KOMPLEKSİNDE İŞLEVLENDİRİLMESİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

7.1 Şömineli Ev

7.1.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar

Yakın zamanda restorasyon geçiren Şömineli Ev'in, yapısal olarak sağlam ve iyi durumda olduğu görülmüştür. Restorasyon çalışmaları evin tarihi ve mimari öneminin korunmasında hayati bir rol oynamıştır. Her iki bölümde de genel yapısal bütünlüğün ve yapımında kullanılan malzemelerin kalitesinin büyük ölçüde bozulmadan kaldığı ortaya çıkmıştır. Ancak yapının kuzey ve güney kısımları yakından incelendiğinde, bazı genel aşınma ve yıpranma belirtileri tespit edilmiştir.

Şekil 170: Duvarlarda Sıva ve Boya Dökülmeleri

Bu birimlerin çeşitli odalarında, öncelikle boyaların soyulması, şişme, kırılma ve çatlaklar olarak kendini gösteren, gözle görülür aşınma belirtileri mevcuttur. En belirgin problemin kuzey birimindeki tuvalet alanındaki önemli miktarda sıva kaybı olduğu tespit edilmiştir. Oda içlerindeki bazı süpürgeliklerde gözle görülür kırılma ve hasarlar görülmektedir, bu da zamanla oluşan doğal aşınma ve yıpranmayı göstermektedir (Şekil 173).

Şekil 171: Sıva Dökülmeleri ve Kırık Süpürgelikler

Şekil 172: Sıva Çatlakları

Her iki birimde de bitki büyümesi görülmektedir. Binanın güney kısmındaki bazı odalarda sıvadan büyüyen bitkiler tespit edildi. Bu, duvarlardaki bitkisel büyümeye katkıda bulunabileceği için nem veya rutubet sorunlarının varlığının dikkat gerektirebileceğini göstermektedir. Binaların cephelerinde, özellikle taş yüzeyler ve merdivenler, yosun ve bitki örtüsünün arttığı gözlemlenmiştir. Bu büyüme doğrudan yapısal bir sorun olmasa da uzun vadeli dayanıklılığını etkileyebilir. Binanın kuzey bölümünde bazı kısımlarında duvarlarda nispeten küçük de olsa hafif renk değişiklikleri gözlemlenmiştir. Bu değişiklikler muhtemelen yapının güneş, yağmur ve sıcaklık değişimlerine maruz kalmasının sonucudur (Şekil 175)

Şekil 173: Bitkilenme

Şekil 174: Taş Duvarlar Üzerinde Yosunlanma ve Renk Değişimi

Her iki birimde de ahşap unsurlar farklılık göstermektedir. Kapalı alanlardaki ahşaplar iyi durumda gözükmemektedir. Ancak güneş ışığına maruz kalan dış ahşaplarda yer yer soyulma ve bozulma belirtileri görülmektedir. Bazı ahşap elemanların da çürümeye başlaması, acil onarım veya değiştirme ihtiyacını işaret etmektedir. Bu kusurlar eski binalarda yaygındır ve genellikle doğal yerleşimden, sıcaklık ve nem değişikliklerinden veya sadece uzun zaman kapalı kalmasından kaynaklanır (Şekil 177).

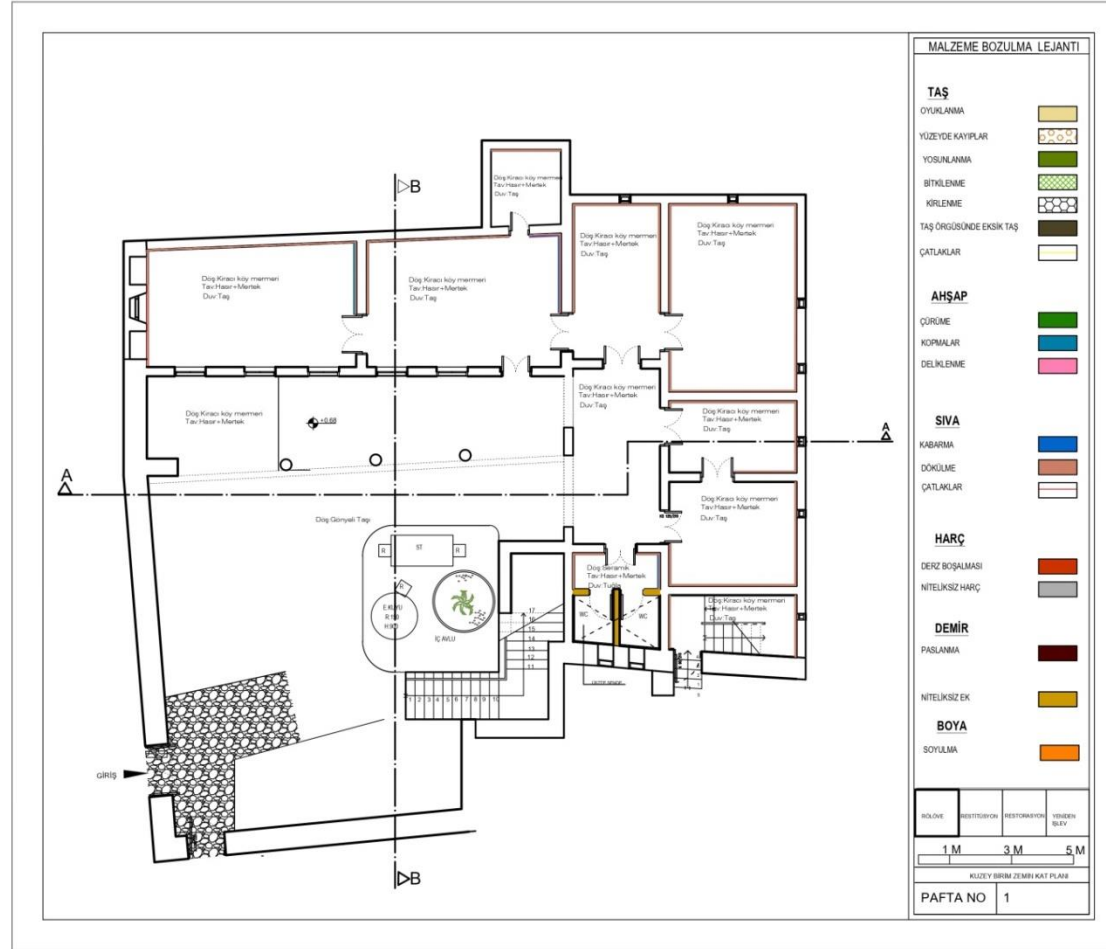

Şekil 175: Ahşap Kapılarda Boya Soyulması

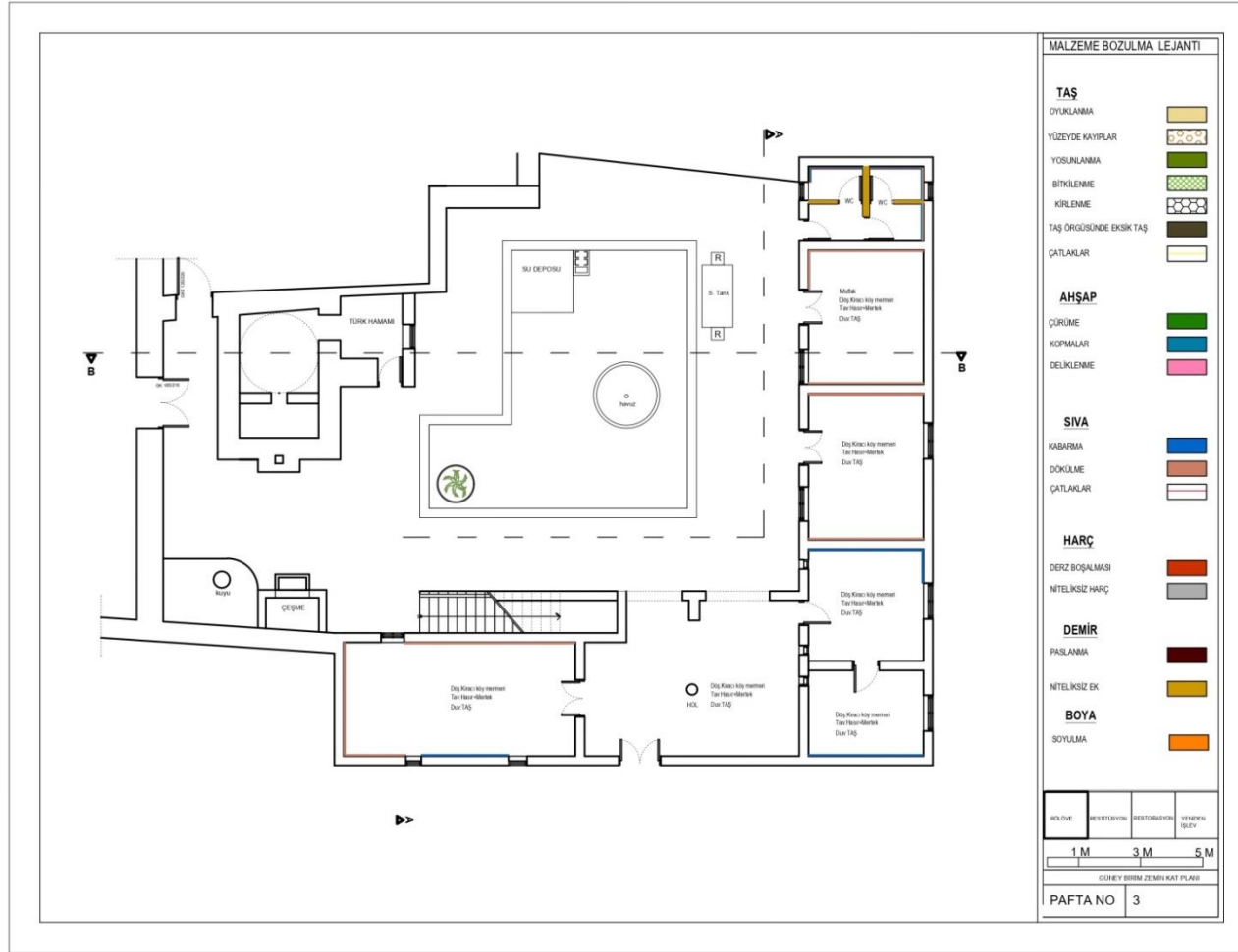

Şekil 176: Dış Cephelerdeki Bozulmalar

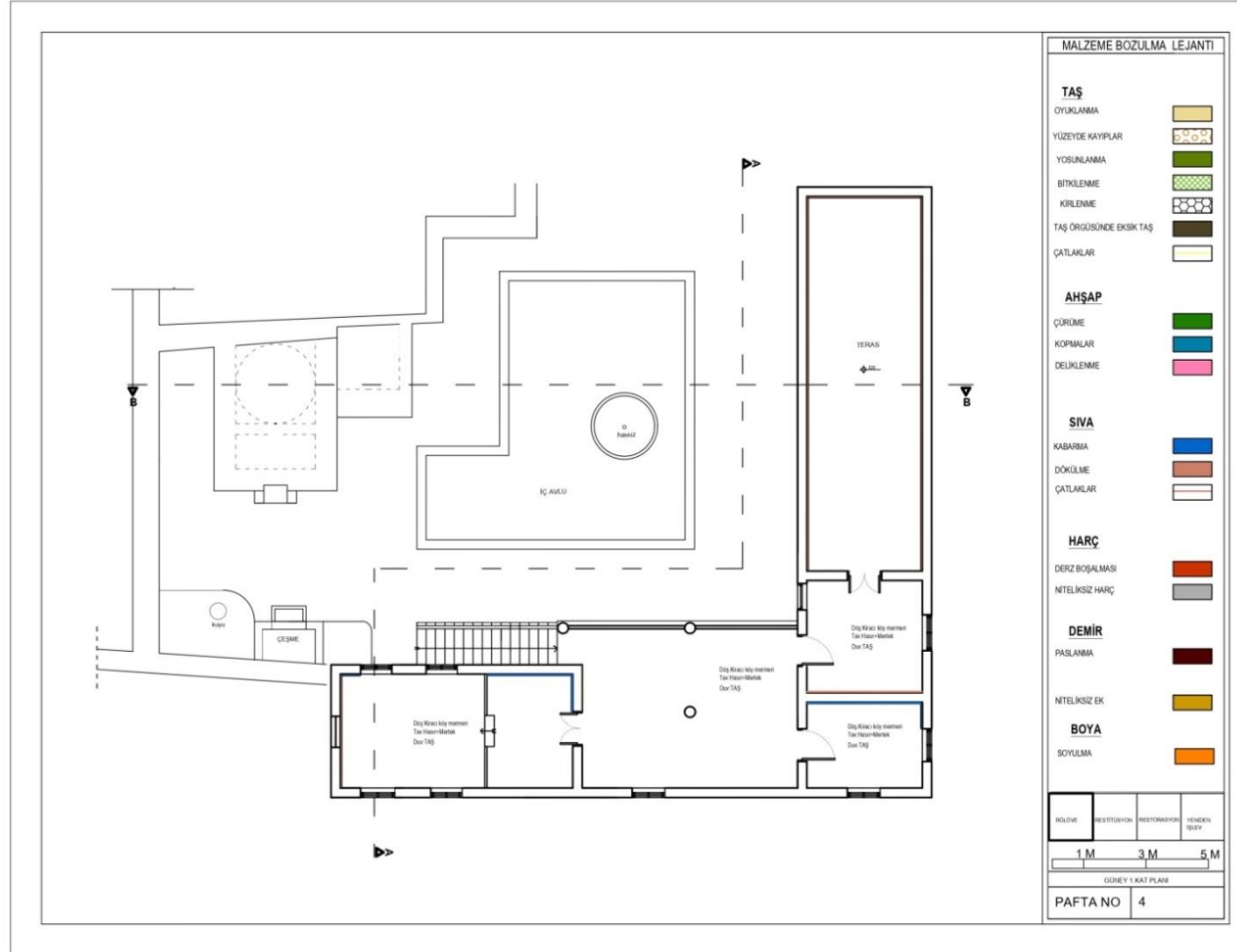
Yapılan incelemeler sonucunda yapının temel yapısının sağlam olduğu gözlemlenmiştir. Her iki birimde de birtakım hasarlar tespit edilmiştir, boya soyulması, sıva hasarı, ahşabın bozulması ve bitki örtüsünün büyümesi gibi bu sorunların ele alınması, tarihi öneme sahip olan bu binanın sürekli olarak korunmasını sağlamak için çok önemlidir. Bu bulgular, binanın tarihi önemini korumak için sürekli bakım ve korumanın önemini vurgulamaktadır.

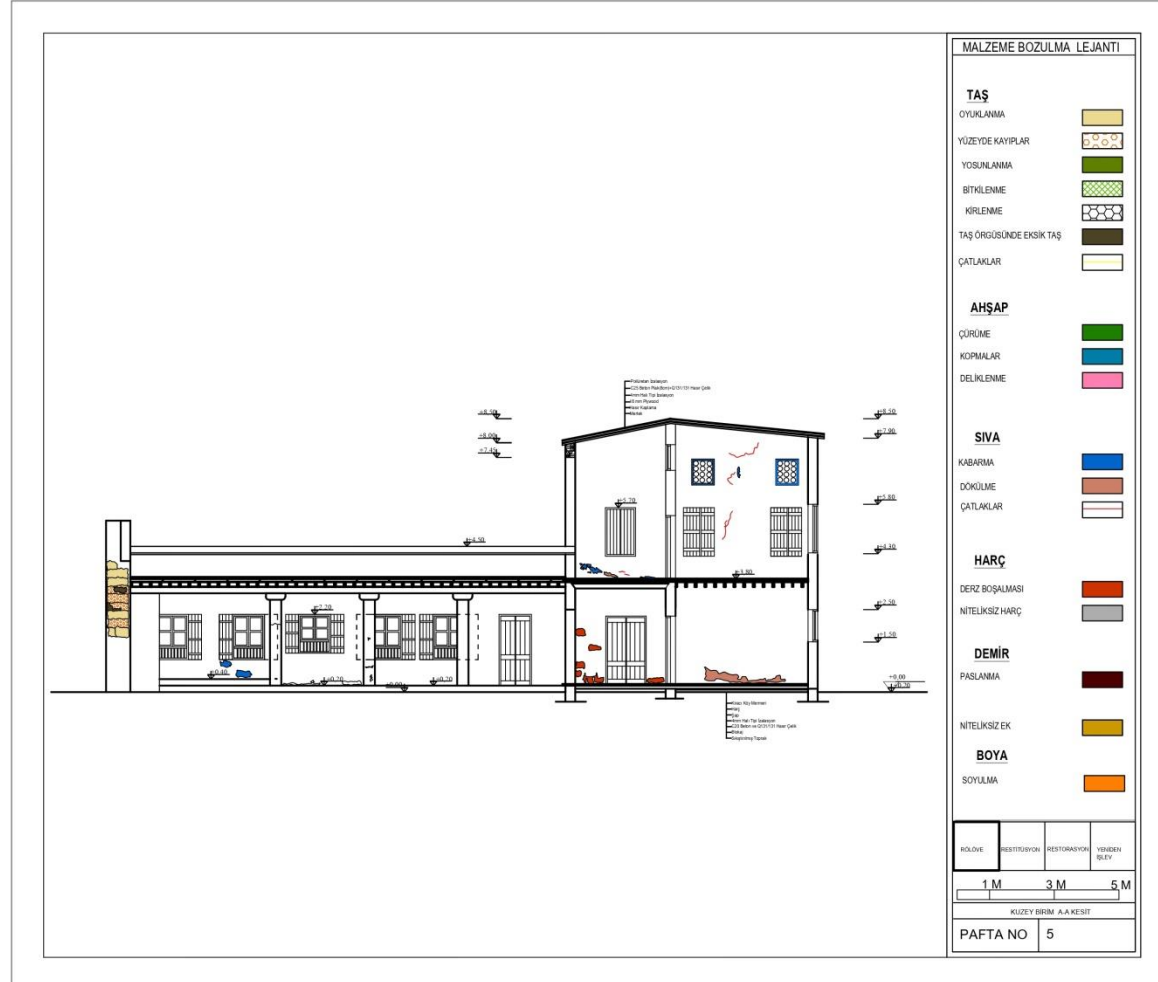
Şekil 177: Kuzey Birim Zemin Kat Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

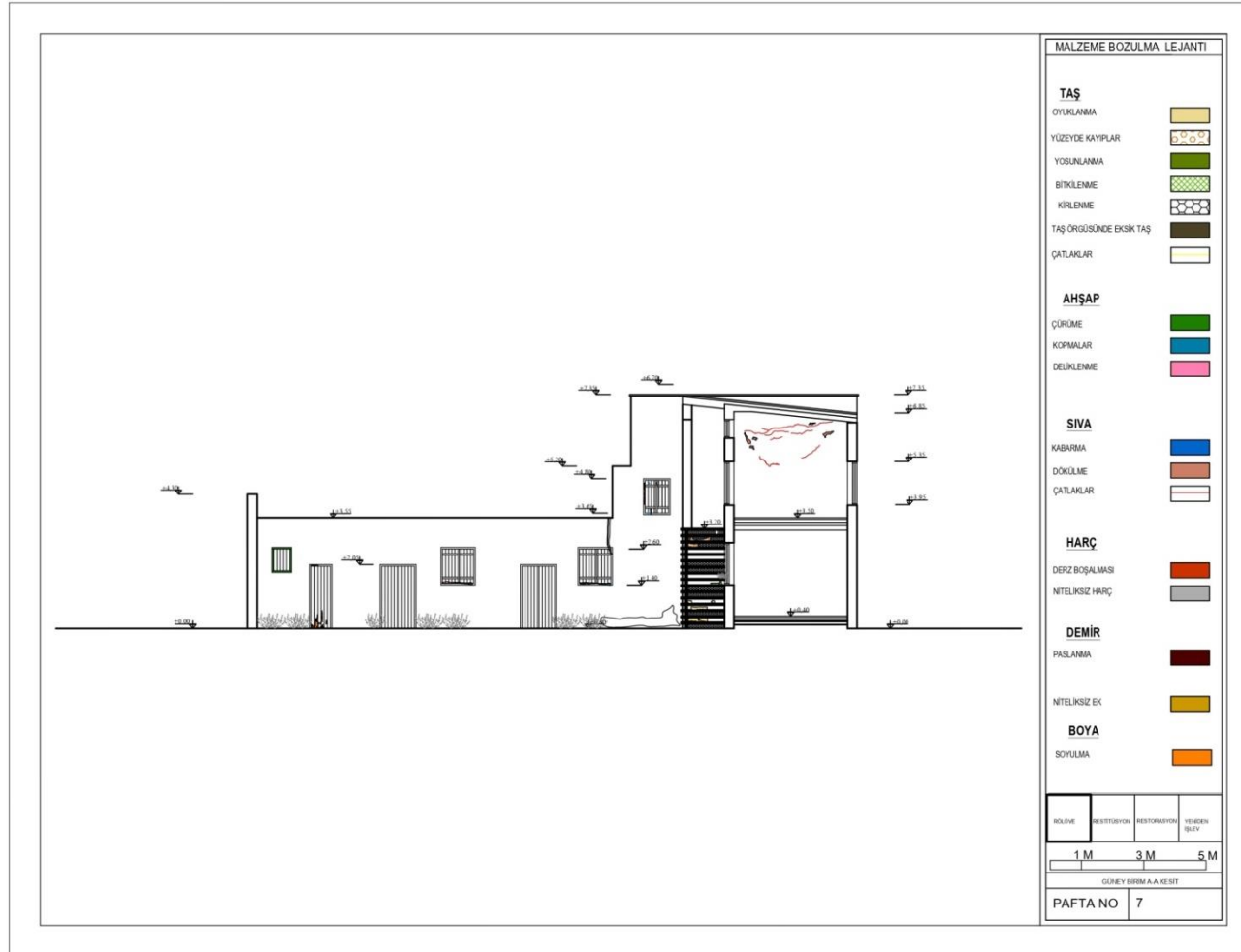
Şekil 179: Güney Birim Zemin Kat Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

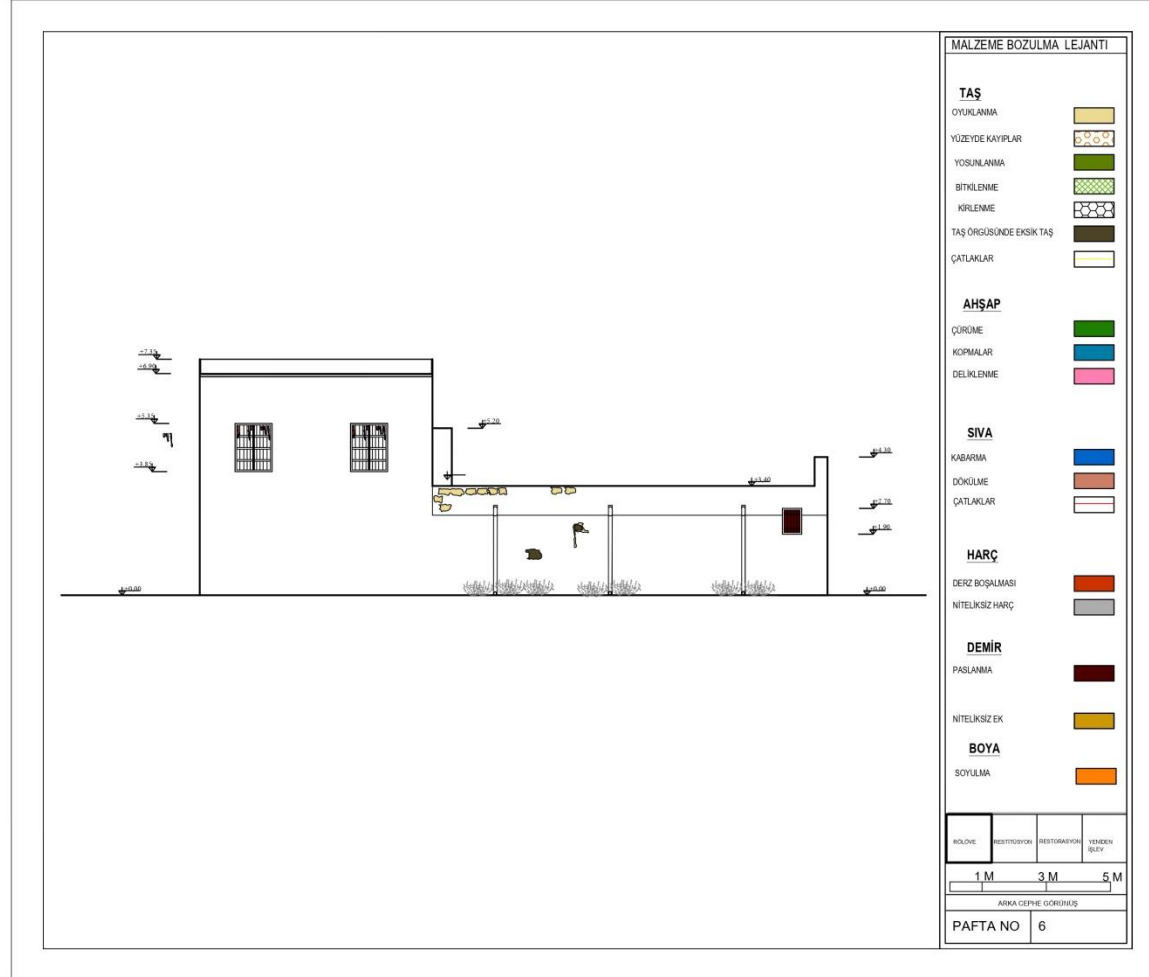
Şekil 180: Güney Birim 1.Kat Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

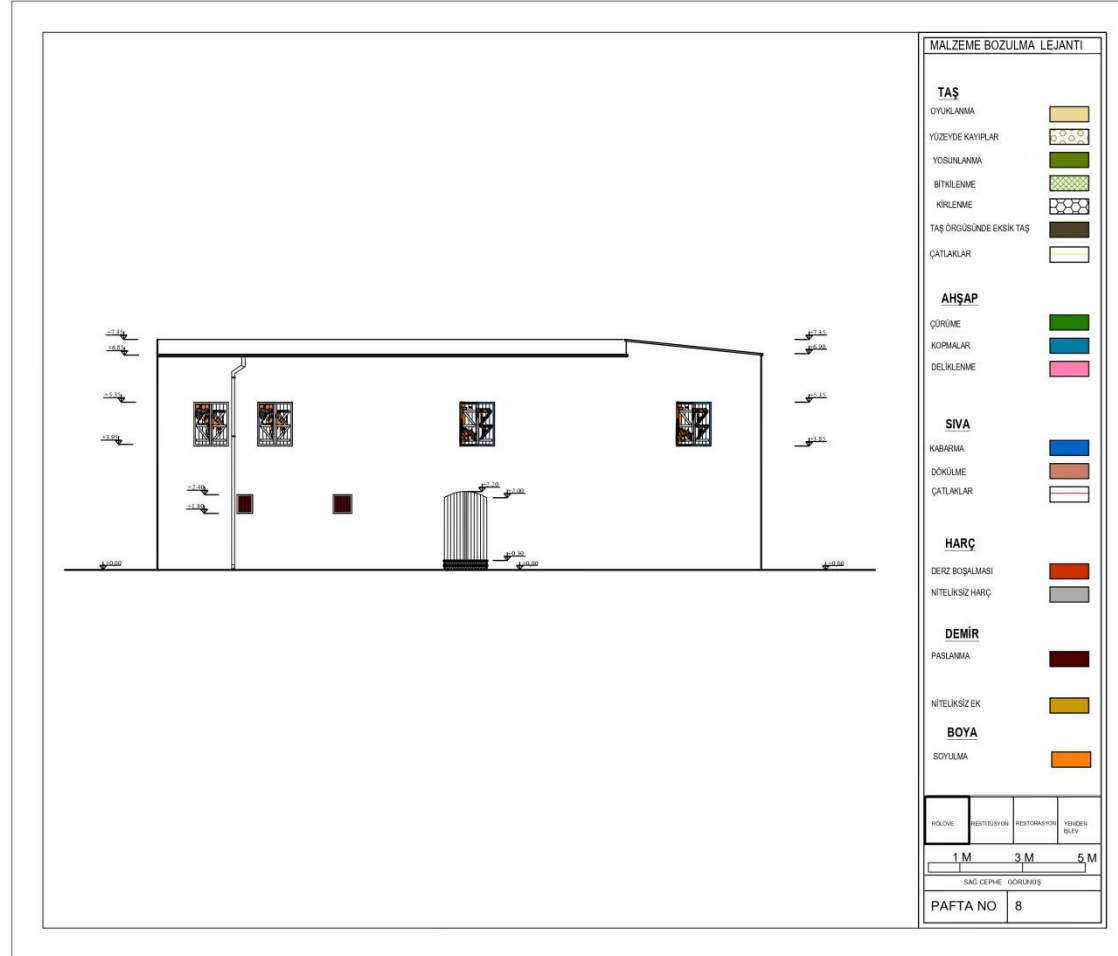
Şekil 181: Kuzey Birim A-A Kesit Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

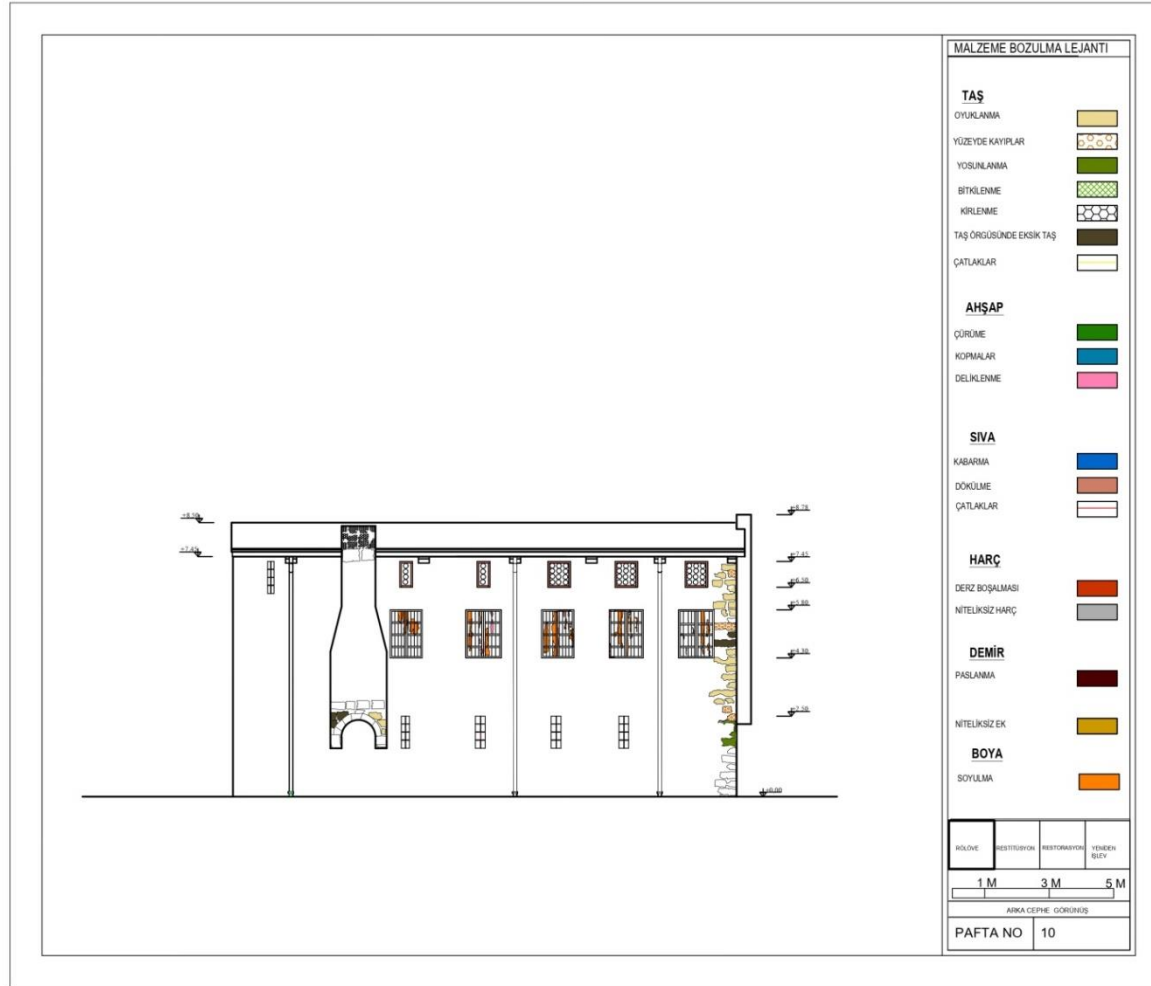
Şekil 182: Güney Birim A-A Kesiti Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

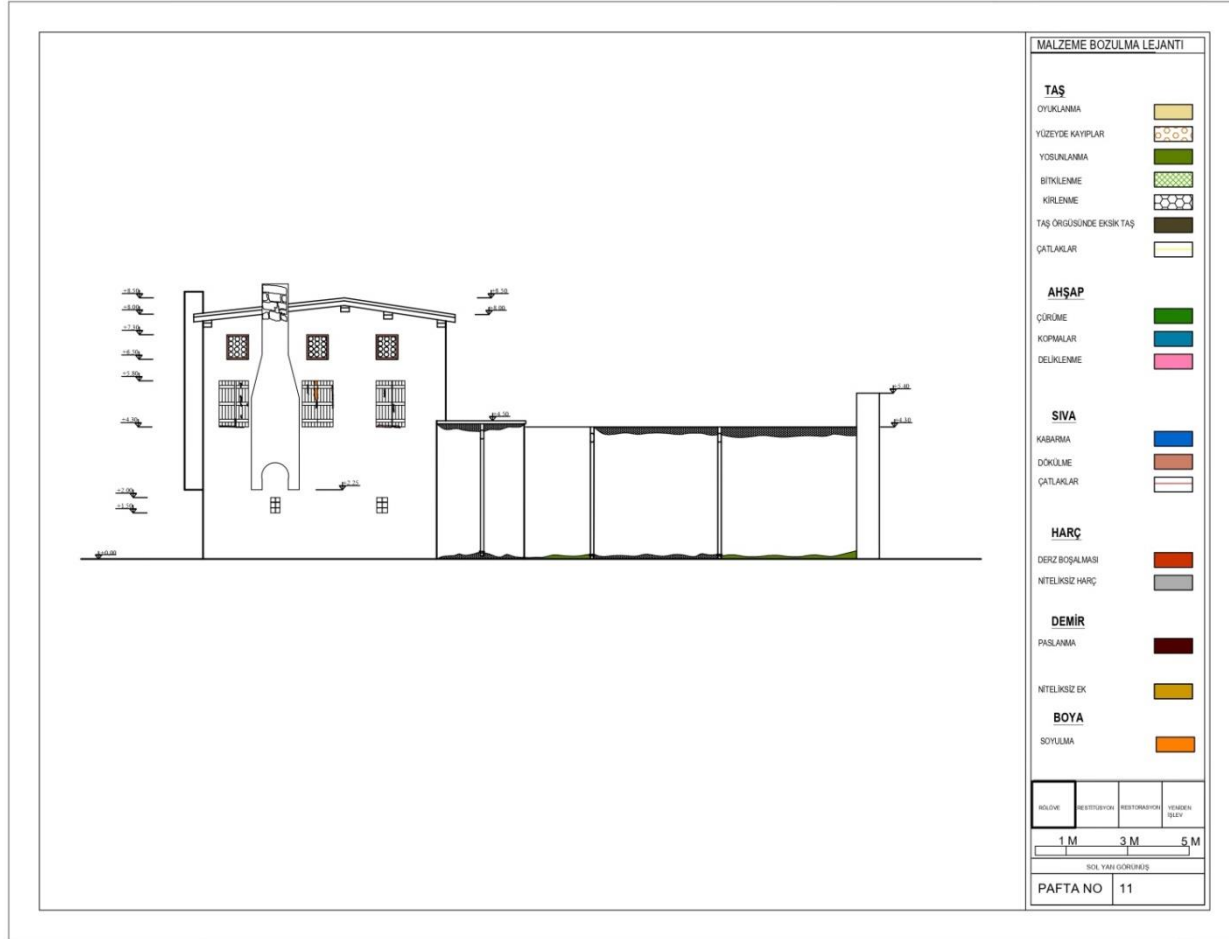
Şekil 183: Arka Cephe Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 184: Sağ Cephe Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 185: Arka Cephe Malzeme Bozulma Analizi (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 186: Sol Cephe Bozulma Analizi EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır

7.1.2 Dönem Analizi

Şömineli ev Osmanlı döneminden kalma önemli bir korunmuş yapı olarak hizmet vermektedir, ancak aynı zamanda daha önceki Latin ve Venedik etkilerinin izlerini de taşımaktadır. Bina öncelikle Osmanlı dönemi yapısı olup o dönemin mimari üslubunu ve özelliklerini yansıtmaktadır. Osmanlı mimari unsurları en çok binanın iç kısmında görülmektedir. Osmanlı köklerine rağmen yapı, erken dönem Latin ve Venedik etkilerinin açık izlerini taşımaktadır. Binanın dış duvarları özellikle Venedik dönemini anımsatmaktadır. İçerisindeki hamamın ise ortaçağ kalıntıları üzerine inşa edildiği düşünülmektedir (Bağışkan, 2006).

Bu durum yapının zaman içerisinde mimari dönüşüm ve uyarlamalara uğradığını göstermektedir. Binanın, üç tarihi dönemden unsurları birleştiren melez bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Bu mimari birleşim, binanın tarihsel gelişiminin ve bölgede meydana gelen kültürel etkileşimlerin de bir kanıtı niteliğindedir.

Güney biriminde bulunan binanın avlusunda bulunan duvarların başlangıcına dair izler ve yine bu birimdeki hamama bitişik payandaların geçmişine dair ek kanıtlar sunmaktadır. Yapının güney kısmının daha erken inşa edildiğine işaret etmektedir.

Şekil 187: Dönem Analizi

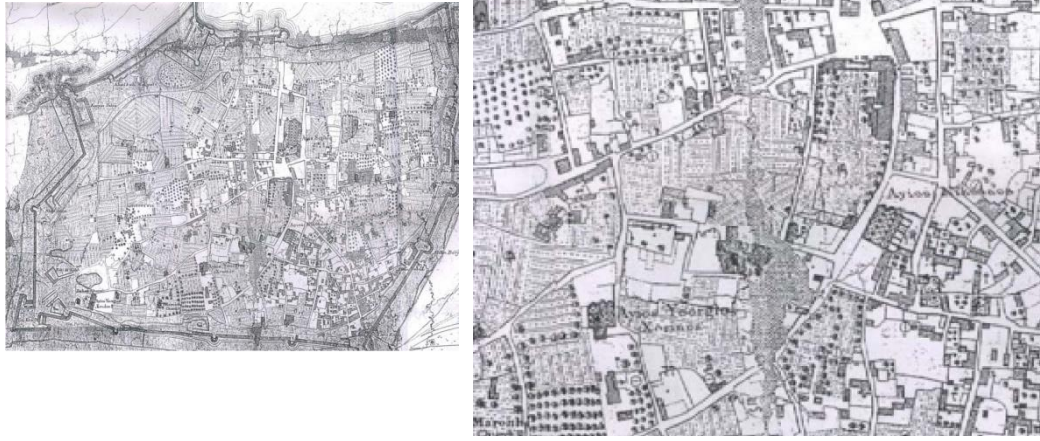
7.1.3 Restitüsyon Çalışması

Şömineli ev, Osmanlı dönemi ve sonrasına uzanan katmanlı bir geçmişi olan önemli bir kültür varlığı olarak karşımıza çıkıyor. Yapıya yapıldığı günden günümüze kadar pek çok farklı işlevler verilmesine rağmen, gerek plan şeması, gerekse cephe özelliklerini büyük ölçüde korumayı başarmıştır.

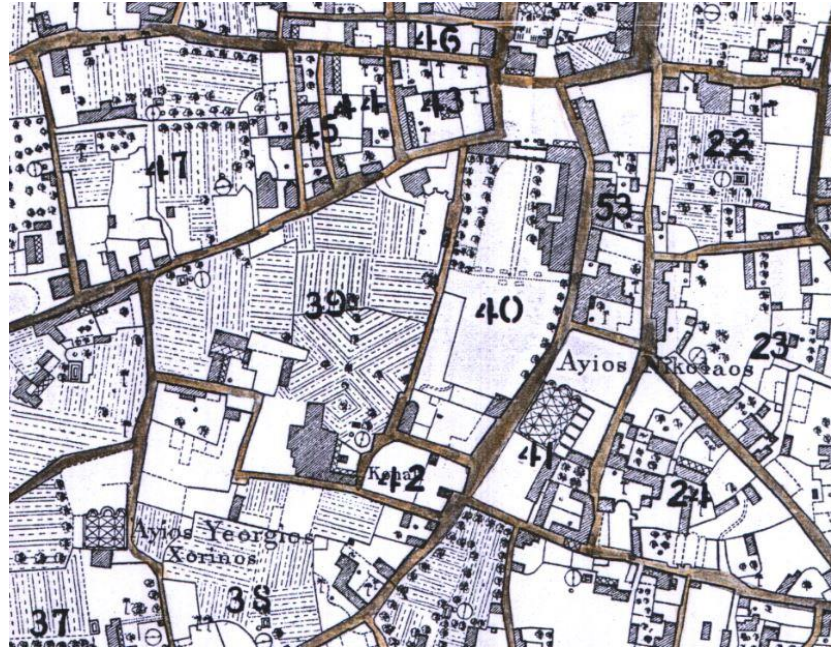
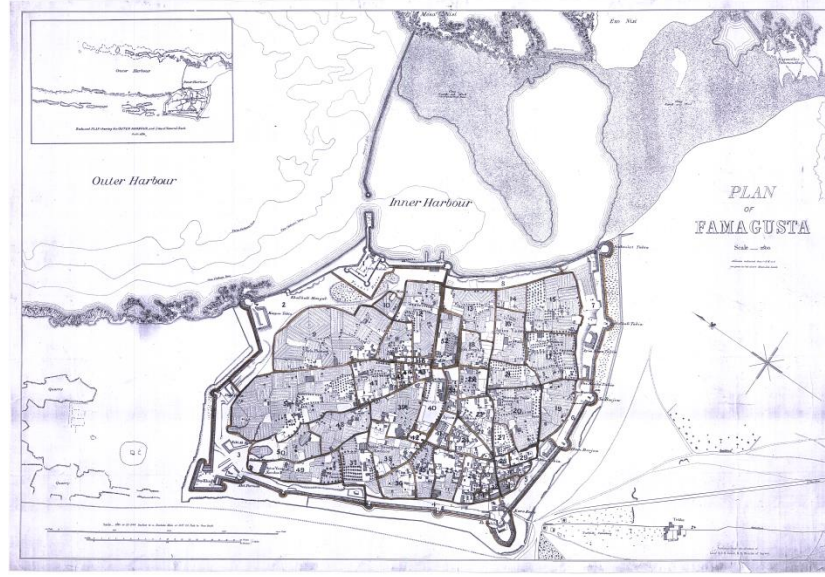
Yapının restitüsyon araştırması yapılırken Milli Arşiv ve Eski Eserler Dairesi Arşivindeki eski haritaları, Güney Kıbrıs Eski eserler Dairesi Kütüphanesindeki ‘Cyprus Annual Reports’ ve yapının eski fotoğrafları incelenmiştir. Yapının restitüsyonuna ilişkin 4 farklı dönem ön görülmektedir. İlk dönemde Yapının varlığı 1888 yılı haritasında tespit edilmiştir. Bu dönemde konak olarak kullanıldığı sanılmaktadır. İkinci dönemde yapının 1929 yılı tarihli şehir haritasında ayrıntılı ve orantılı olarak gösterilmiştir. Üçüncü dönem de, 1948 yılında devletin yapıyı satın almasıdır. Bazı kaynaklara göre bu dönemde ismi Dwelling House olarak geçmektedir (Annual Report, 1949) ve yapıda bir takım restorasyon çalışmaları

yapılmıştır. Dördüncü dönemde de yapı devlet mülkiyetinde kalmaya devam etmiştir. Bu dönemde eski eserler ve müzeler dairesi tarafından yeniden restorasyonu gerçekleştirilmiştir.

Yapının birinci dönem restitüsyonunda mimarisiyle ilgili kaynak bulunamamıştır. Sadece harita üzerinden varlığı tespit edilmiştir. Değerlendirme harita üzerinden yapılmıştır.

Şekil 188: Milli Arşiv (1888 Yılı Haritası)

Şekil 189: Milli Arşiv (Tohn Thomson arşivinden alınmıştır)

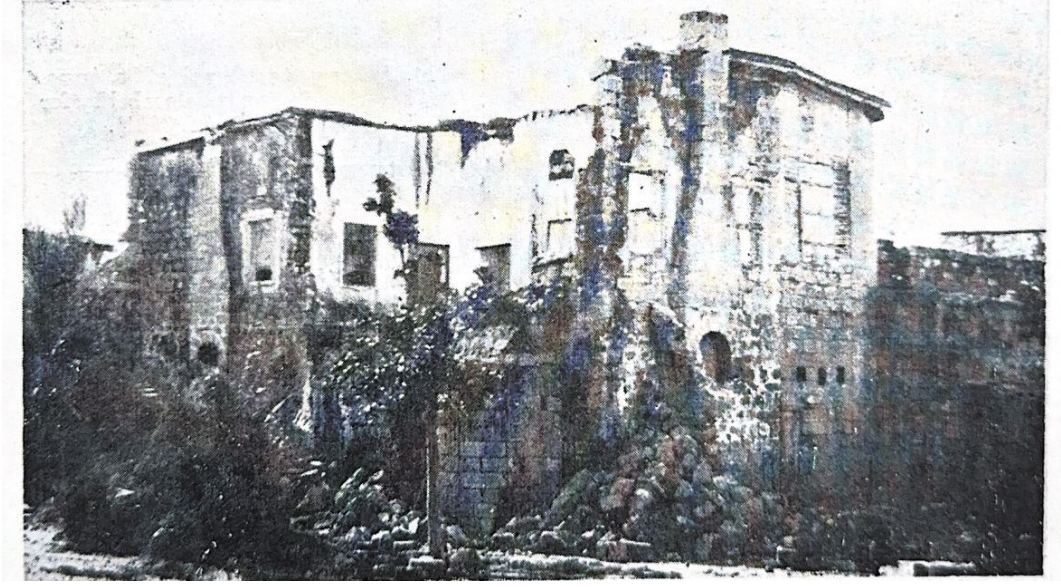
Yapının vaziyet planında, hamam bölmü için boş bir alanın görülmesi, bu dönemde yapılmadığını veya henüz yapılmak üzere olduğunu göstermektedir. Ek olarak haritada binanın yeşil alanlarla çevrili olduğu belirtilmektedir.

Yapının 1929 yılı tarihli haritası, ikinci dönem restitüsyon önerisine yönelik olarak, mimari özellikleri ve zaman içinde yerleşim değişiklikleri hakkında detaylı bilgi vermektedir. 1929 yılı haritası binanın düzenini açık ve orantılı bir şekilde göstermektedir. Hamam yapısı erken dönem Osmanlı haritasının aksine, 1929 yılı haritasında net bir şekilde görülmektedir. Yine güney yapı biriminde havuz ve çeşmenin olduğu belirtilmektedir. Bu birimde şu anda mutfak olarak kullanılan alan kapalı veranda olarak tanımlanmaktadır. Bu kapalı verandadan sağda ve solda yer alan odalara bir kapı ile girildiğine dair işaret bulunmaktadır. 1929 yılına dayanan ikinci dönem restitüsyon projesi, tadilatları, eklemeleri ve avludaki hamam havuz ve çeşme gibi spesifik özellikleri sergileyerek binanın planının daha ayrıntılı anlaşılmasını sağlamıştır.

Şekil 190: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 Yılı Haritası)

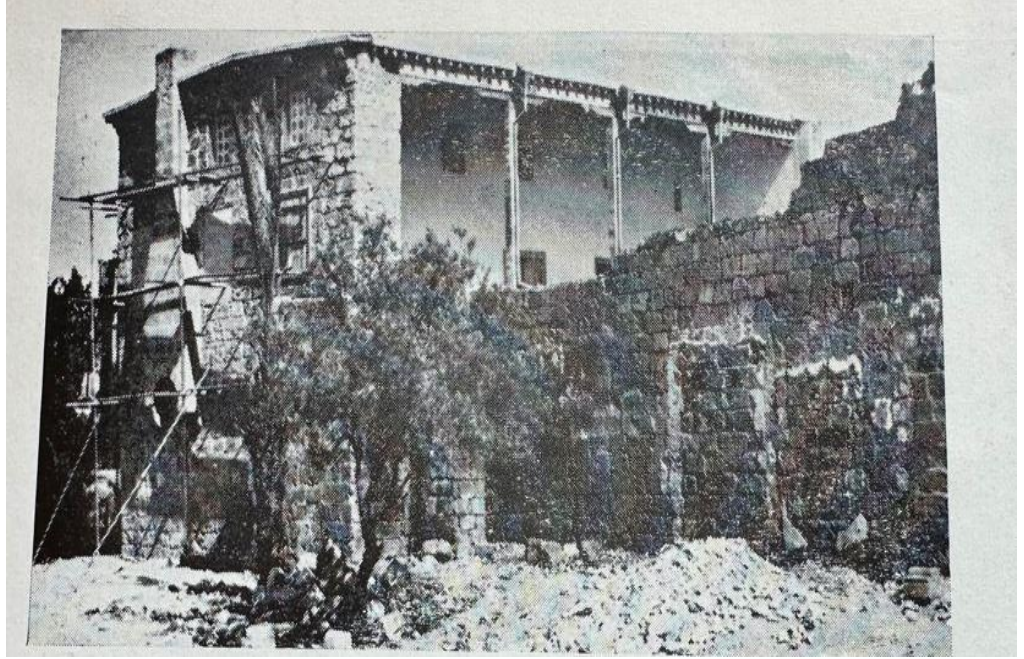
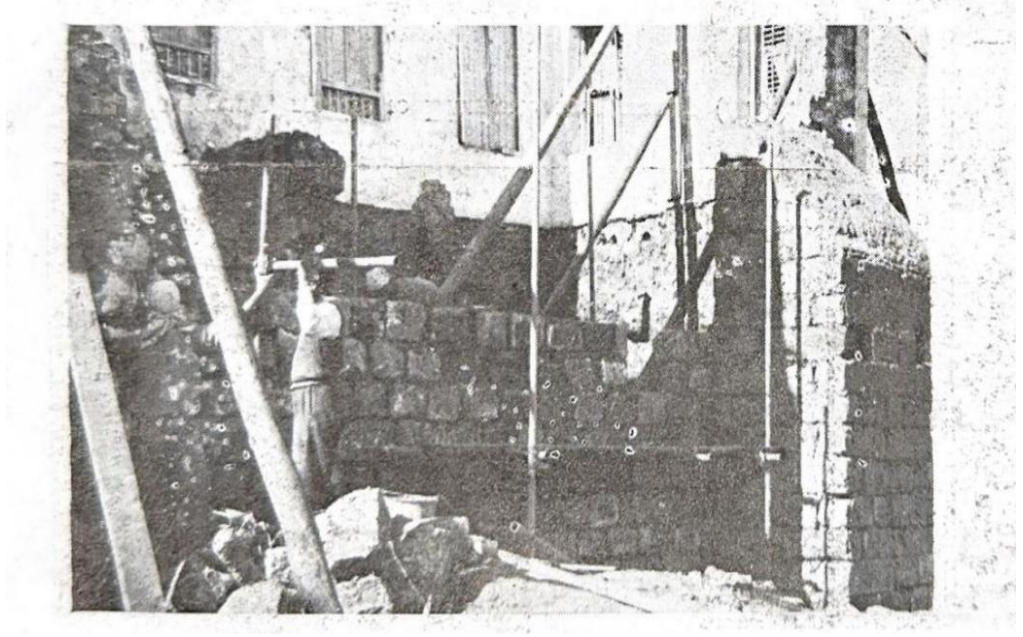
Yapının üçüncü dönem restitüsyonu, yapının 1948 yılında hükümet tarafından satın alınması ile binada gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarına dayanmaktadır. Güney Kıbrıs Eski eserler Dairesi Kütüphanesindeki Cyprus Annual Reports bize o dönem yapı da uygulanan müdahaleleri belgelemektedir. Bu raporlar 1949-1956 yıllarını kapsamaktadır. Öncelikle bu dönemde yapının kazılarda bulunan eserlerin sergilenmesi ve depo olarak kullanılmak için müzeye dönüştürülmesine karar verilmiştir. Evin müze amaçlı kullanıma uygun hale getirilmesi için bazı restorasyon ve tadilatlardan geçtiğini göstermektedir. Yapıda çatı ve pencere onarımları, batı cephesindeki yüksek taş duvarın beş sıra haricinde yıkılıp yeniden yapılması, ayrıca batı duvarının da yoğun hava şartlarından yıkıldığı ve tekrar yapıldığı belirtilmiştir (Şekil 194). Duvarların çoğunluğu sıva ile kapatılmış, üst katlarda yeni kapı ve pencereler yerleştirilmiştir. Kuzey birimdeki oda içerisindeki şu anda mevcutta bulunan merdivende o dönem inşa edilmiştir. Yine bu birimdeki üst kat pencerelerinin bazıları beton bloklarla kapatılmıştır. Bu birimin üst katı ve çatısı yıkılarak yeniden yapılmıştır. Güney birimde de bir takım tadilatlar yapılmıştır. Güney duvarını desteklemek amacı ile yeni bir payanda inşa edilmiş, tüm avlu çimento ile döşenmiş ve avluyu çevreleyen duvar yükseltilmiştir. Yine bu birimde kot seviyesi düşürülmüştür. Zemin kat doğu odaları depo olarak kullanılmış ve bu odalardan bir tanesi mutfığa dönüştürülmüştür. Üst kattaki sundurmanın çatısı ve zemin döşemesi yeniden yapılmıştır. Güney birimine geçişin sağlanması için de bir kapı açılmıştır. Her iki yapı üzerinde uygulanan bu müdahaleler yapının özgün kimliğini de etkilemiştir.

Şekil 191: Yıkılan Doğu Duvarı (Report 1949, S:18)

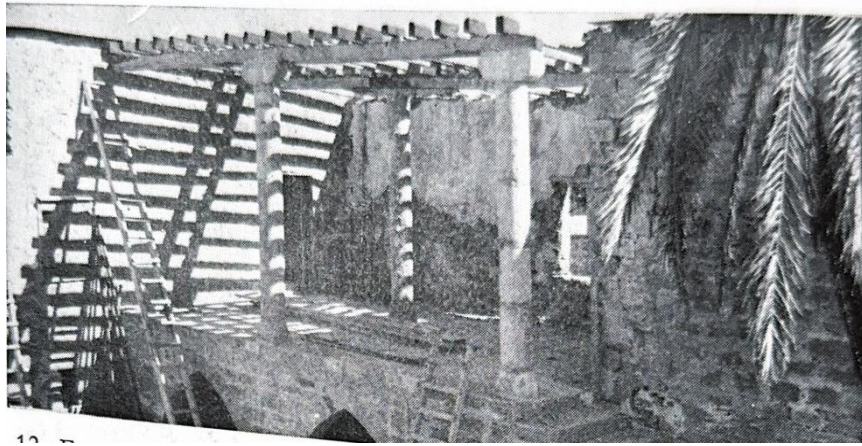
Şekil 192: Batı Cephesinde Yıkılıp Yeniden Yapılan Duvar
(Report 1949 S:18)

Şekil 193: Doğu Duvarının Yeniden İnşası

Şekil 194: Kuzey Birimde Yeniden Yapılan Çatı

Şekil 195: Güney Birimdeki Sundurmanın Çatı ve Döşemesinin Yeniden Yapılması

Yapının dördüncü dönem restitüsyonu ise 1997 yılında eski Eserler ve Müzeler Dairesi tarafından yapılan restorasyon çalışmalarını kapsamaktadır. Bina, İngiliz dönemindeki restorasyon çalışmalarından sonra uzun süre bakımsız kalmıştır. 1997 yılında Eski Eserler ve Müzeler Dairesi tarafından önemli bir restorasyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Öncelikli hedef binanın müze olarak yeniden işlevlendirilmesi olmuştur. Bu döneme ait sözlü-yazılı bilgiler ve fotoğraflar 1997

yılında gerçekleştirdiği restorasyon çalışmalarını niteliğinin belirlenmesinde önemli bir kaynaktır. Restorasyon kapsamında zemindeki beton zemin kaldırılmıştır. Beton zeminin yerine yöresel mermer kullanılmıştır. Binanın tüm çatıları yenilenmiş ve kaplatılan şömine içleri açılmış alçı sıva ile sıvanmıştır. Güney birimde kapatılan kemerler ve sundurmanın kapatılan kısmı açılmıştır. Hamam kısmının da restorasyonu yapılmıştır. Tonoz kısmındaki delikler cam fonoz ile kapatılmıştır. Binanın işlevselliğini artırmak amacıyla kuzey ve güney birimlere tuvaletler eklenmiştir.

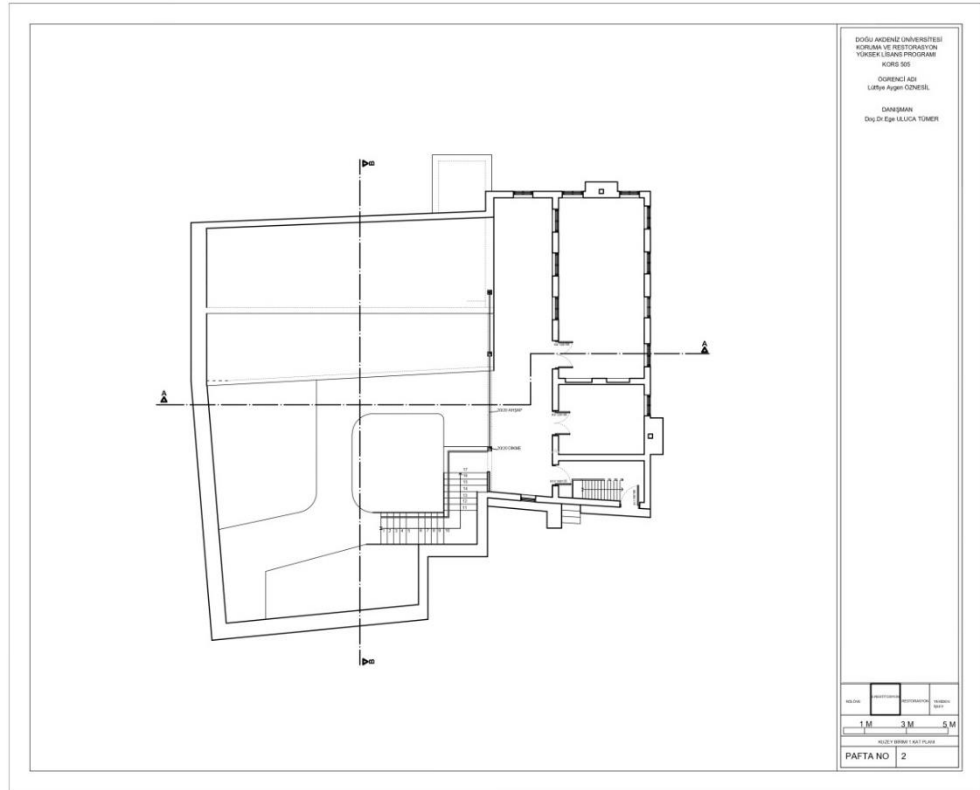
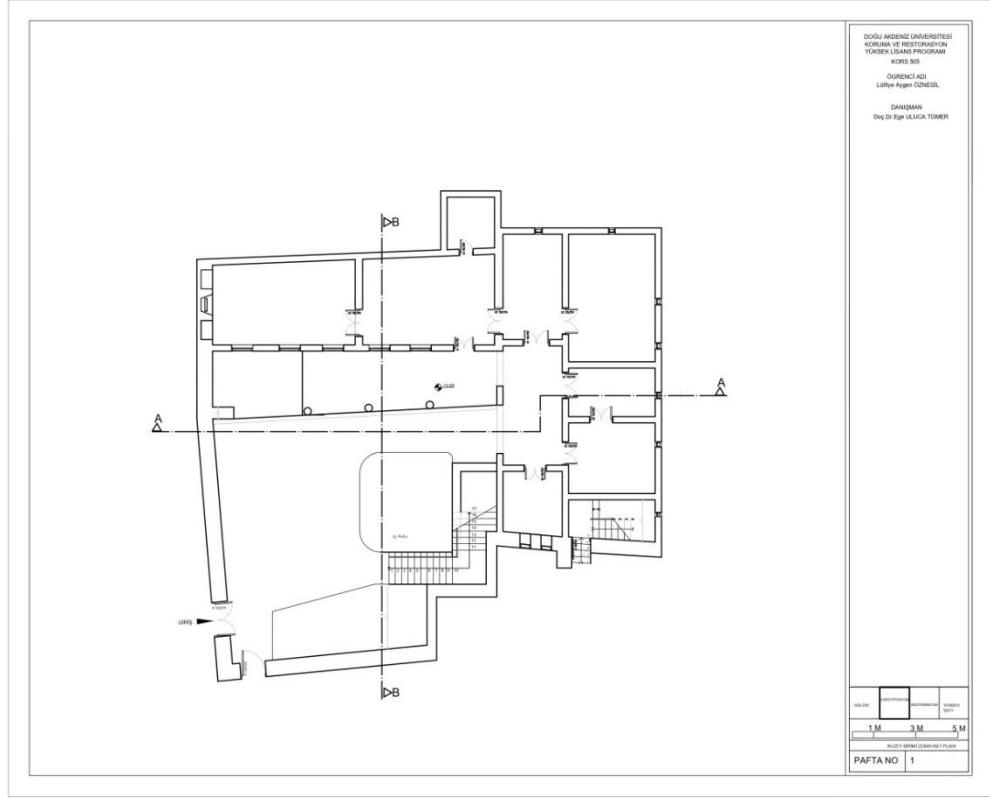
1997 yılındaki ilk restorasyon sonrası (Şekil 198), 2016 yılında bir restorasyon daha yapılmıştır. 2016 yılındaki restorasyon, binanın özgünlüğünü ve tarihi karakterini korumayı amaçlanarak yapılmıştır.

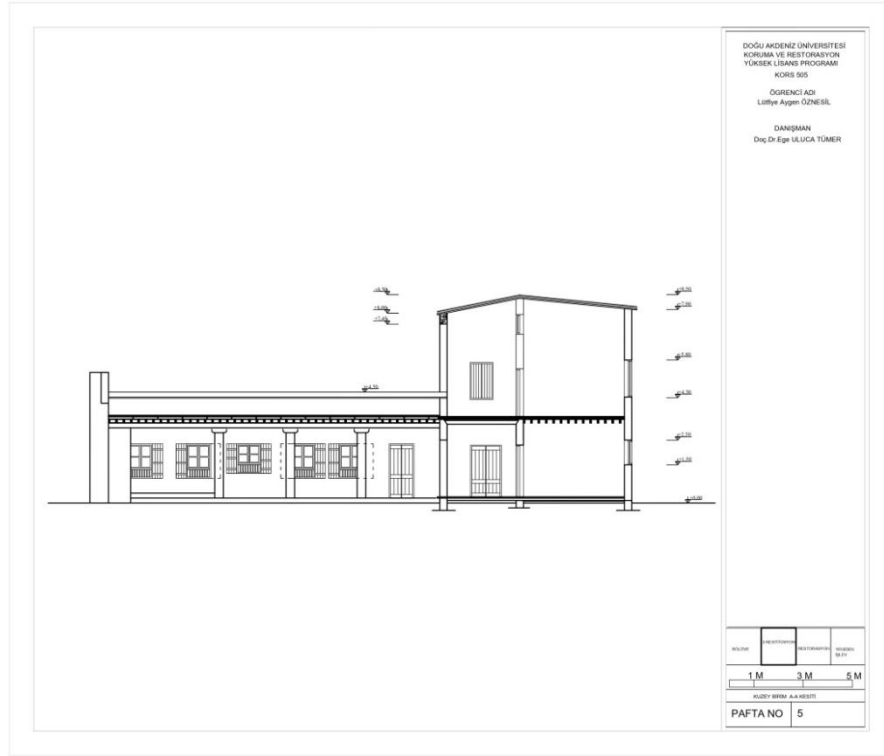
Şekil 196: 1997 Yılı Restorasyon Çalışmaları

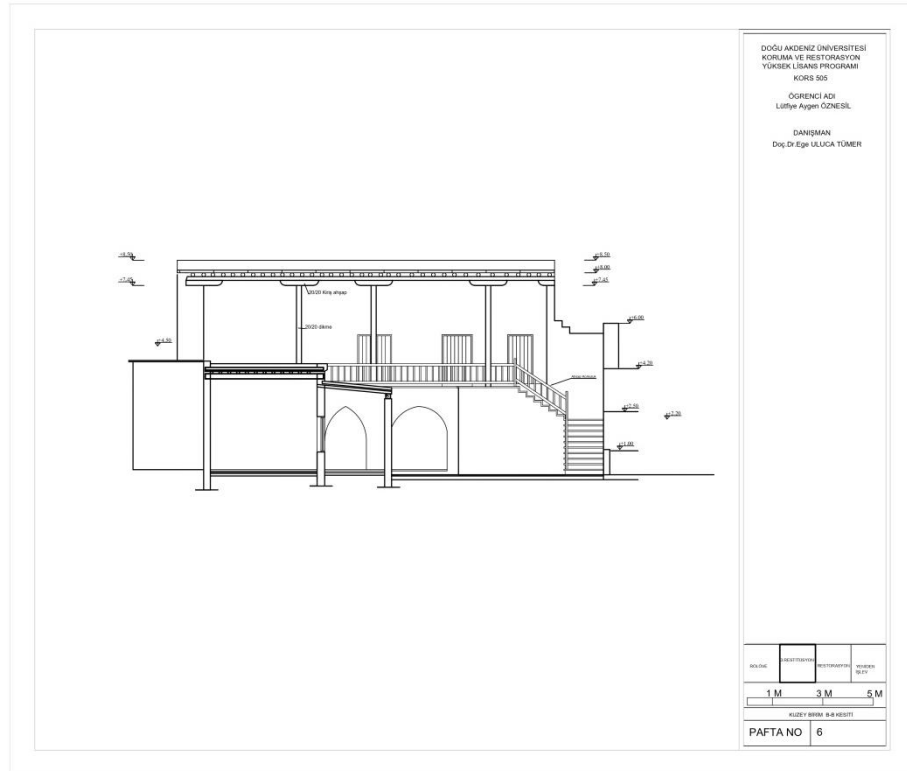
Şekil 197: 2016 Yılı Restorasyon Çalışmaları

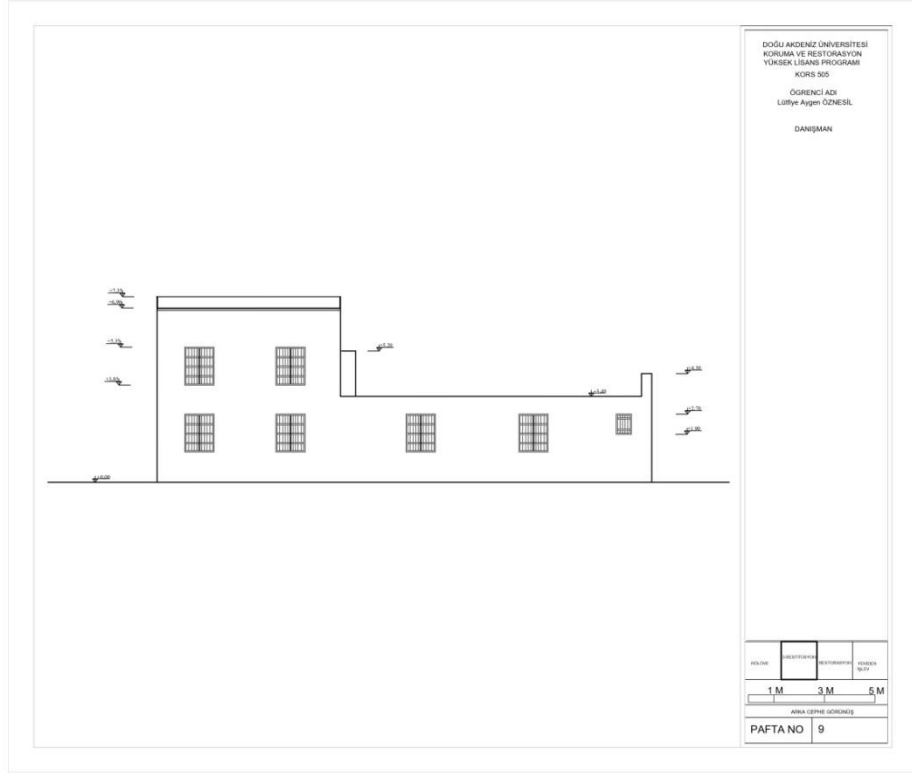
Şekil 198: 1. Dönem Restitüsyon Kuzey Birim Zemin ve 1.Kat

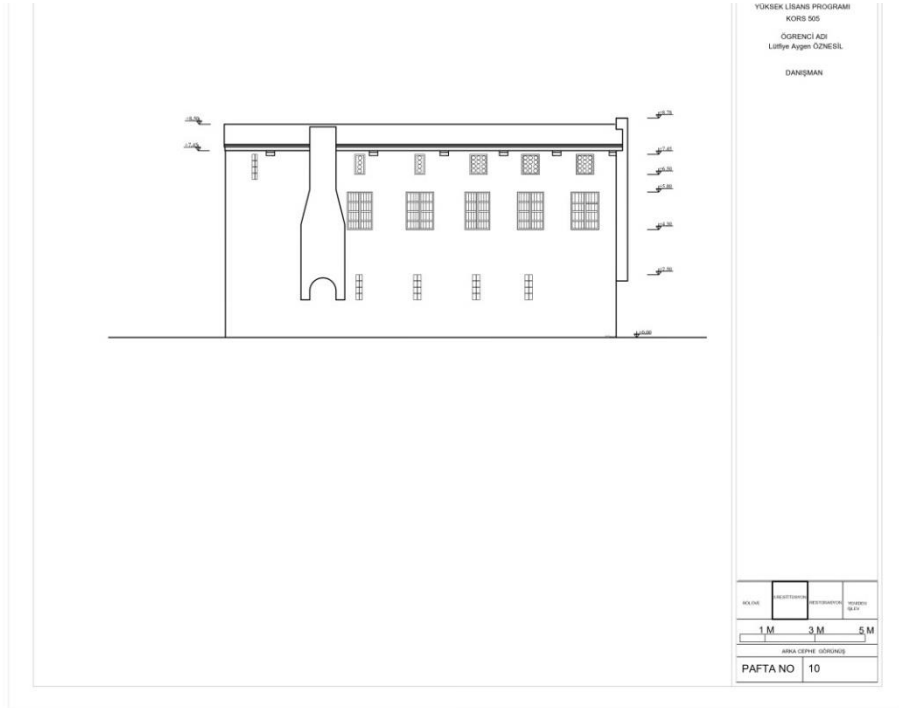
Şekil 199: Kuzey Birim B-B Kesiti

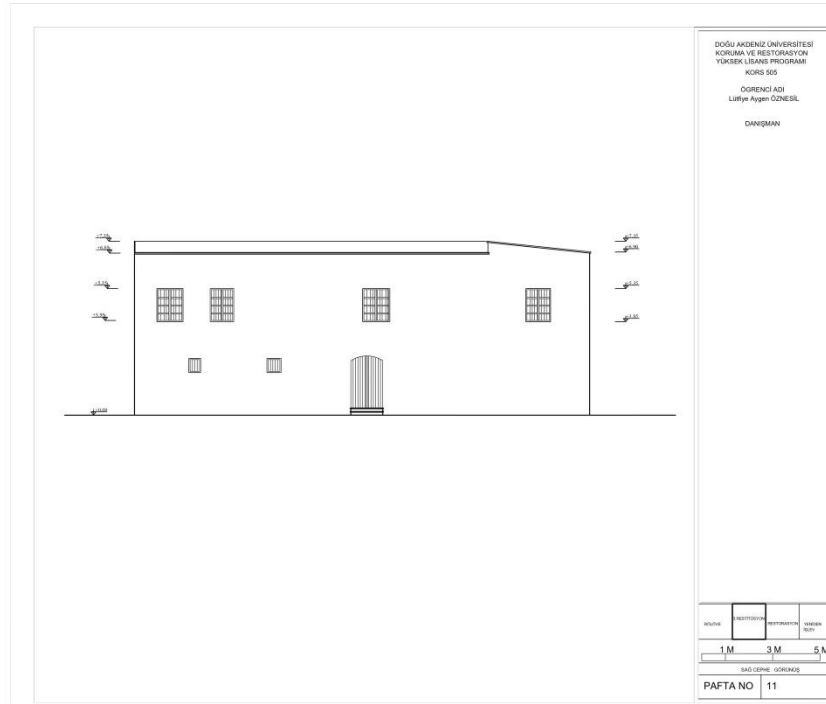
Şekil 200: Kuzey Birim A-A Kesiti

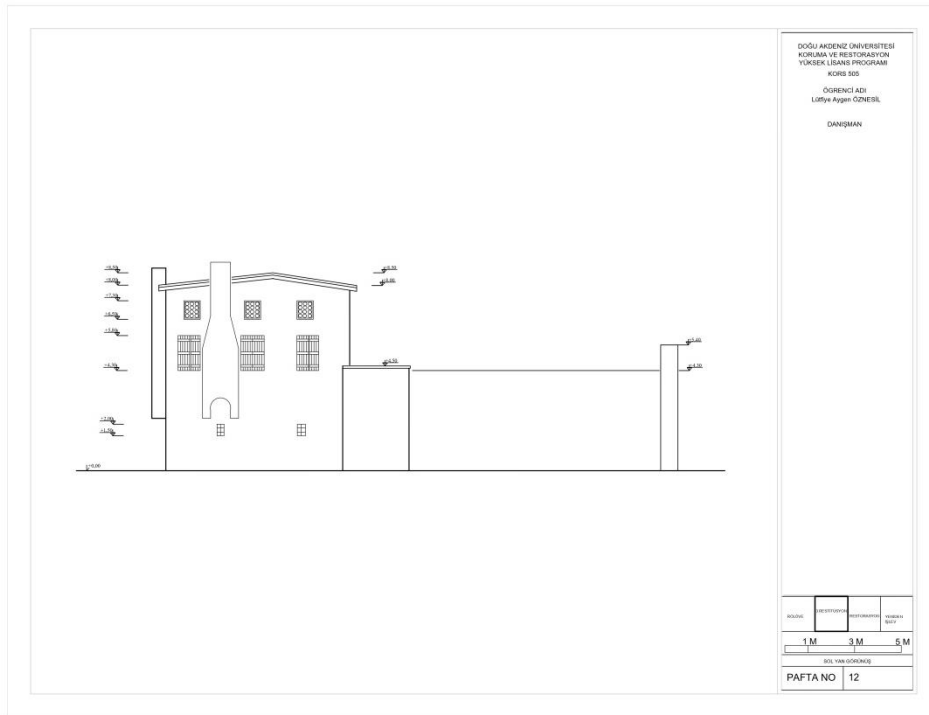
Şekil 201: Arka Cephe Görünüş

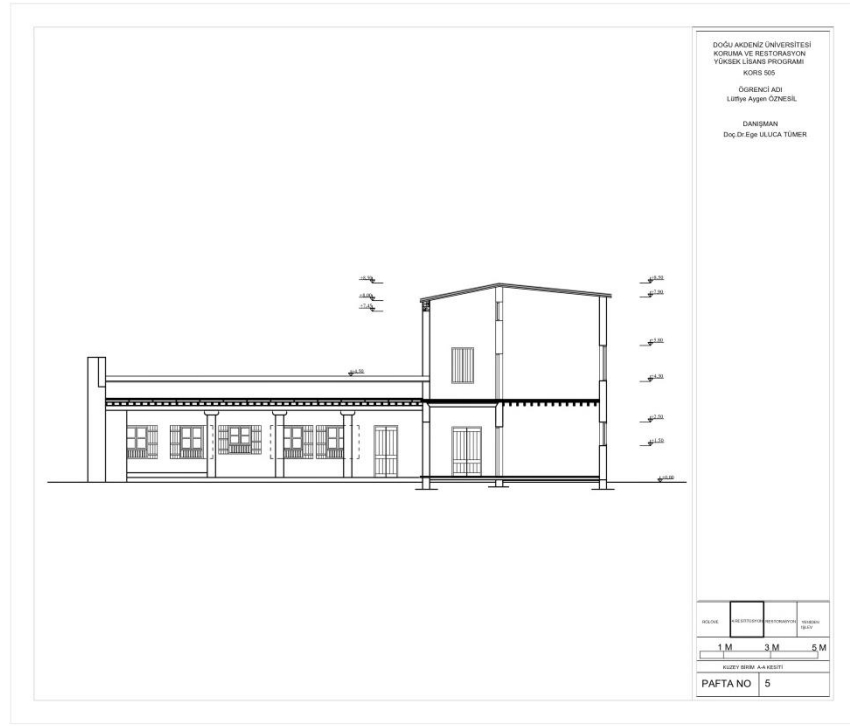
Şekil 202: Arka Cephe Görünüş

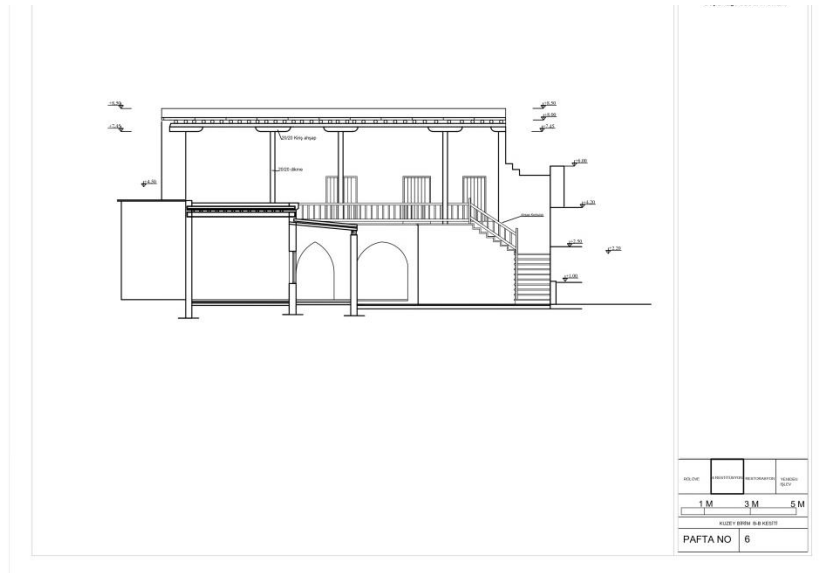
Şekil 203: Sağ Yan Cephe Görünüş

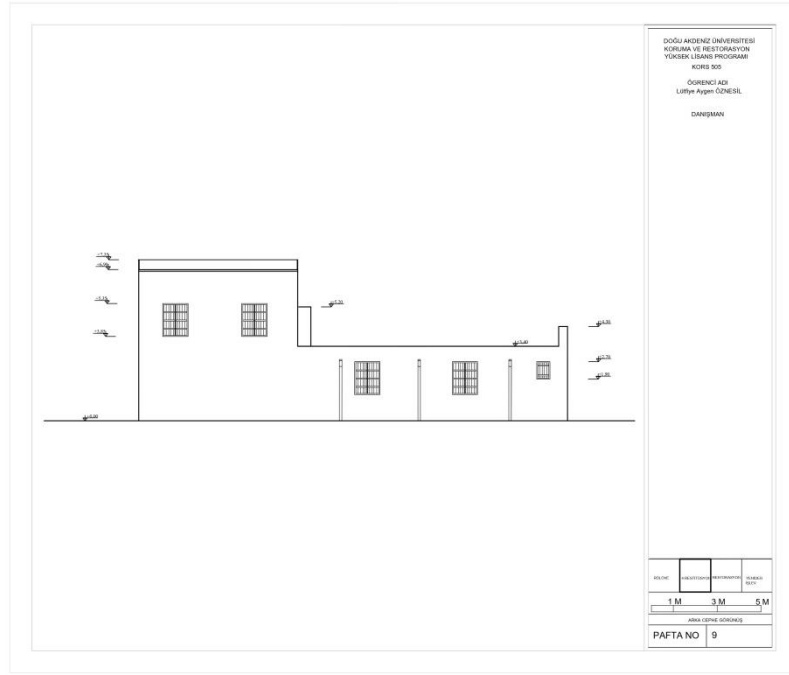
Şekil 204: Sol Yan Cephe Görünüş

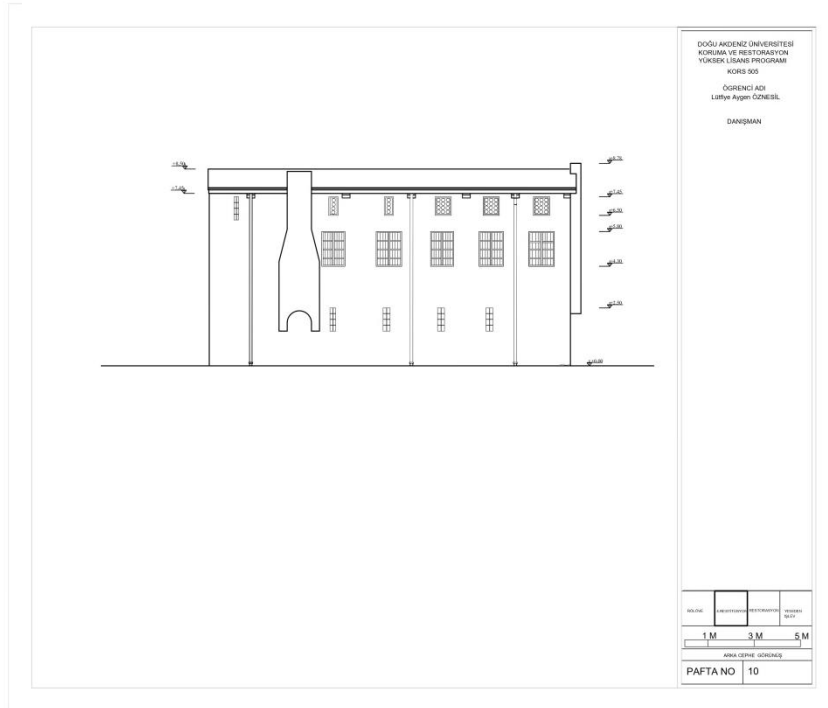
Şekil 206: Kuzey Birim A-A Kesiti

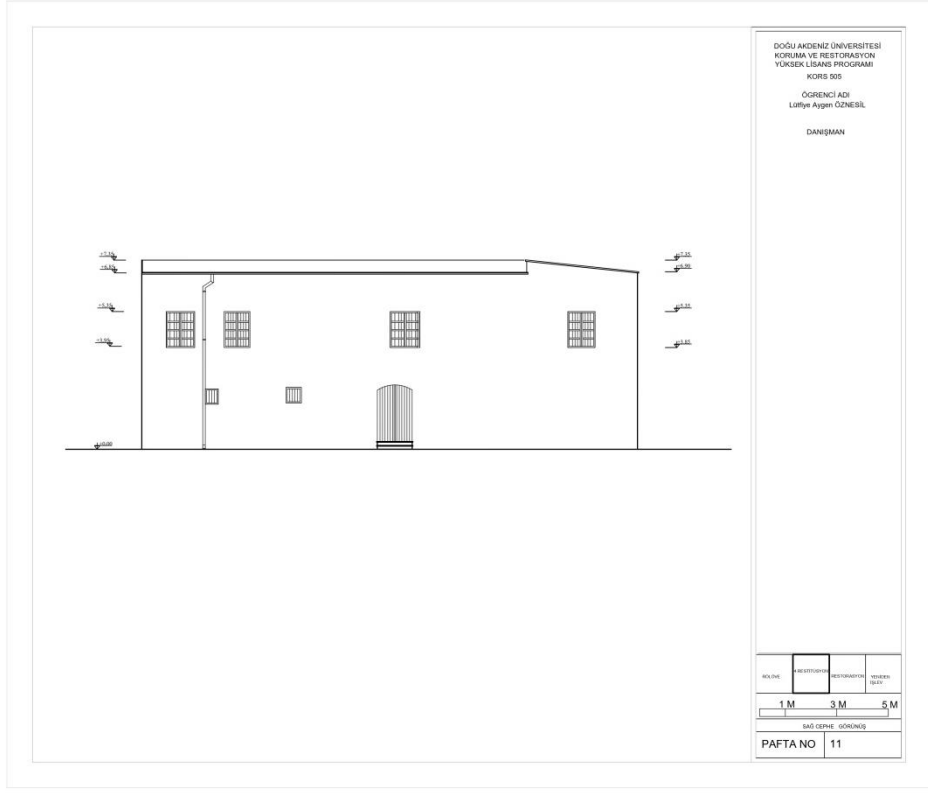
Şekil 207: Kuzey Birim B-B Kesiti

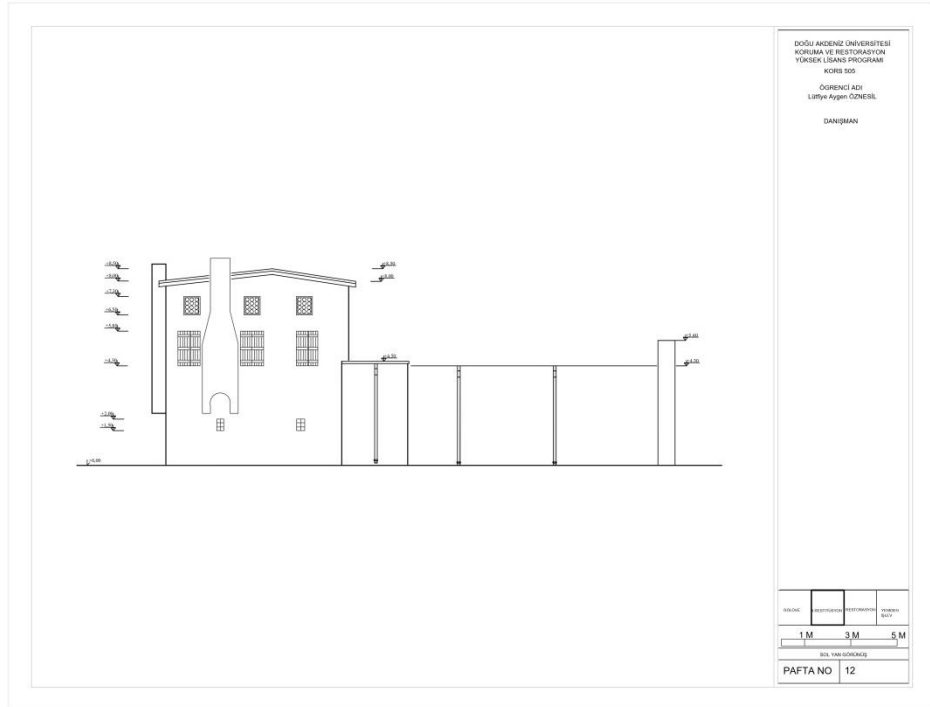
Şekil 208: Arka Cephe Görünüş

Şekil 209: Arka Cephe Görünüş

Şekil 210: Sağ Yan Cephe Görünüş

Şekil 211: Sol Yan Cephe Görünüş

7.1.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi

Tarihi yapıların restorasyon projesi hazırlanırken temel amaç, yapının kendine özgü unsurlarını (malzemeler, yapım teknikleri, taşıyıcı sistem, cephe ve diğer mimari özellikler) en üst düzeyde korumak olmalıdır.

Şömineli Evin son restorasyonu 2016 yılında gerçekleştirilmiş ve strüktürel açıdan iyi durumda olduğu görülmektedir. Ancak restore edildiği günden beri kapalı halde tutulan yapıda zaman içerisinde birtakım bozulmalar meydana geldiği tespit edilmiştir. Restorasyon çalışmasında dönem analizleri ve restitüsyon çalışmaları temel alınarak yeni verilecek işlev doğrultusunda birtakım onarımların yapılması önerilmiştir. Bu doğrultuda şömineli evi bir kent müzesi olarak yeniden işlevlendirmek ve onu gelecek nesiller için kalıcı bir mirasa dönüştürmek amaçlanmıştır.

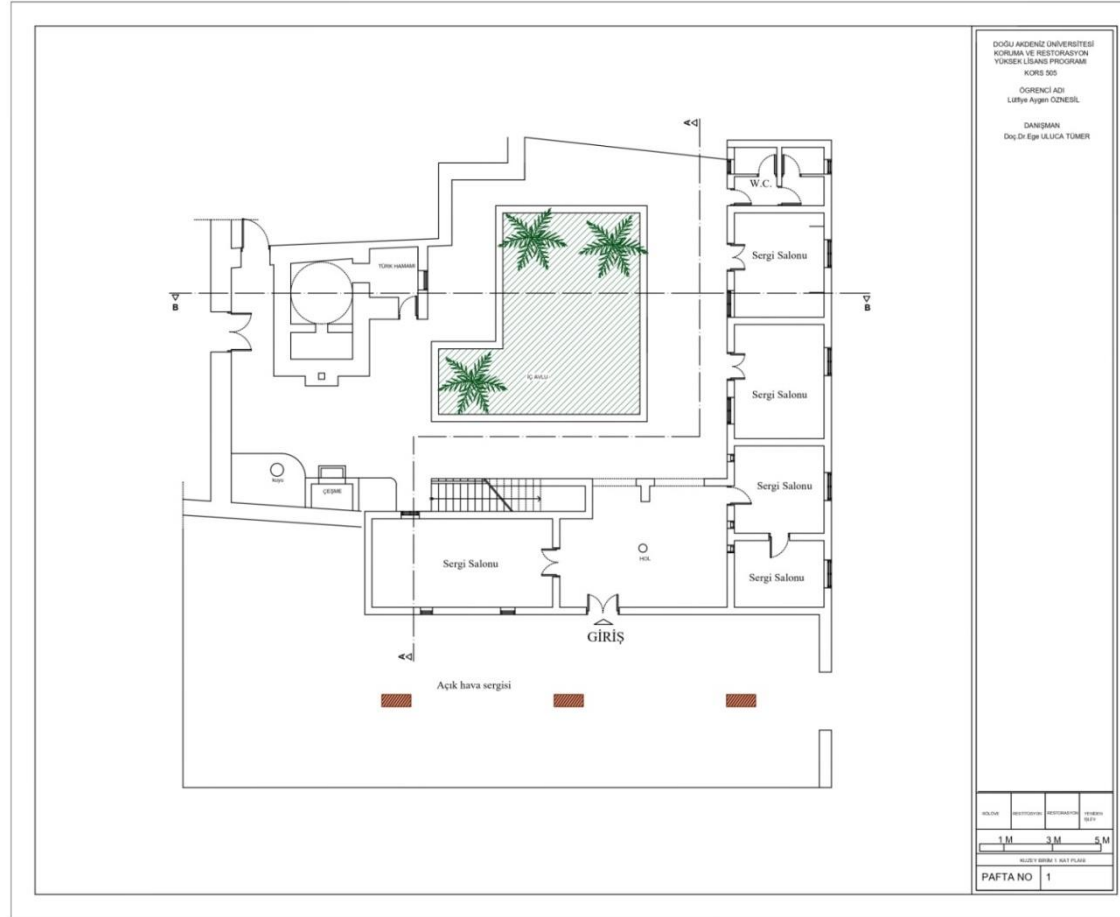
Çalışmada öncelikle her iki birimde de iç ve dış avlularda duvar yüzeylerinde oluşan bitkilerin temizlenmesi gerekmektedir. Bu sorunu etkili bir şekilde ele almak için iki aşamalı bir yaklaşım önerilmektedir. İlk aşama iki birimdeki avlu içerisindeki mevcut bitkilerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu işlem zayıf bitki köklerinin dikkatli bir şekilde, elle sökülmesidir. İkinci aşamada yeni bitki oluşumunun önlenmesidir. Daha sağlam köklere sahip mevcut bitkilerle mücadele etmek için önerilen bir yöntem, 'biyosit' olarak bilinen sıvı kimyasal çözücülerin uygulanmasıdır. Biyositin uygulanmasından önce alanın kapsamlı bir şekilde hazırlanması önemlidir. Yüzey temizlenmeli ve fırçalanmalı, fazla toz ve kirin uzaklaştırılması sağlanmalıdır. Bu hazırlık aşaması, biyositin etkili etkisini kolaylaştırmak ve bitki materyaline nüfuzunu optimize etmek için çok önemlidir. Alan hazırlandıktan sonra biyosit, bir sprey cihazı veya el pompası kullanılarak bitkilerin yapraklarına uygulanır. Biyosit uygulamasının bir sonraki süreci izleme dönemidir. İlk uygulamadan 7 ve 15 gün

sonra uygulama yapılan bölgenin kontrol edilir. Bu aralıklarda bitkilerin veya köklerin yeterince kuruyup kurumadığını değerlendirmek için gözlemler yapılmalıdır. 15 gün sonra organik büyüme tamamen kurumamışsa, istenen etki elde edilene kadar biyosit uygulamasının aynı sistematik sırayla tekrarlanmalıdır. İşlemin başarılı bir şekilde tamamlanması ve bitkilerin veya köklerin tamamen kuruduğunun doğrulanmasının ardından son adım, işlenmiş yüzeyin temizlenmesidir. Bu, düşük basınçlı temiz su püskürtme kullanılarak yapılır ve böylece her türlü biyosit kalıntısının ve işlenmiş bitki örtüsünün kalıntılarının uzaklaştırılması sağlanır.

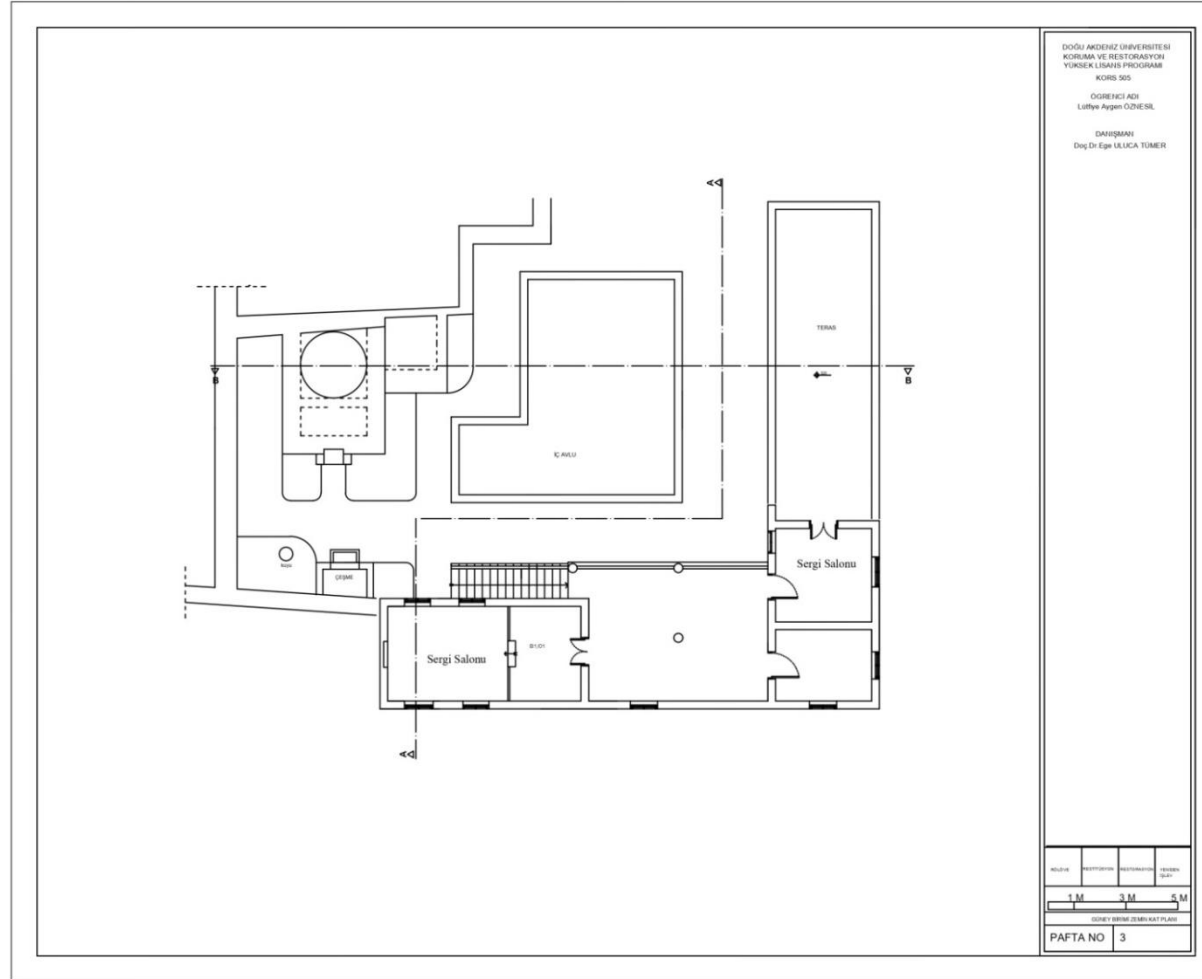
Kuzey ve güney birimde bulunan yapıların taş yüzeylerinde ve merdiven basamaklarında yer yer yosunlaşmalar oluşmuş ve iklimsel etkilerin sonucunda taş yüzeylerde kirlenmeler meydana gelmiştir. Bu yüzeylerin temizliğinin taşın yüzeyine zarar vermeyecek şekilde bir yöntem tercih edilerek yapılması gerekmektedir. Bunun için taş yüzeylerin tel fırça ile temizlenmesi önerilmektedir. Temizlik işlemi yapılırken el aletleri ve yumuşak elyaf fırçalar kullanılmalıdır. Fırçalama sonrası yüzeyler düşük basınçlı sodyum klorür içermeyen su ile temizlenmelidir.

Her iki birimde de zemin ve üst kat odalarda, dıştaki sıvalı duvarlar ile hamamın içinde nem ve rutubetten kaynaklı sıvalarda ve boyalarda kabarmalar dökülmeler meydana gelmiştir. Tüm sıvanacak yüzeyler için, doğal hidrolik kireç bağlayıcı, doğal silika, polimer ve elyaftan oluşan doğal hidrolik kireç esaslı hazır sıva harcı kullanılarak yapılması önerilmektedir. Başarılı bir uygulama sağlamak için sıva yapılacak yüzeyler iyice temizlenmeli, tüm toz ve kirler uzaklaştırılmalıdır. Sıva işlemine başlamadan önce bu yüzeyler hafifçe nemlendirilmelidir. Kuzey ve güney birimde sonradan tuvalet olarak konumlandırılan odalarda da sıva kayıpları bulunmaktadır. Bu odalarda tuğla ile örülen ara duvarların ve sende kat üzerindeki depoların kaldırılmasına, çimento sıva ile sıvanan yüzeylerin sökülüp restorasyon

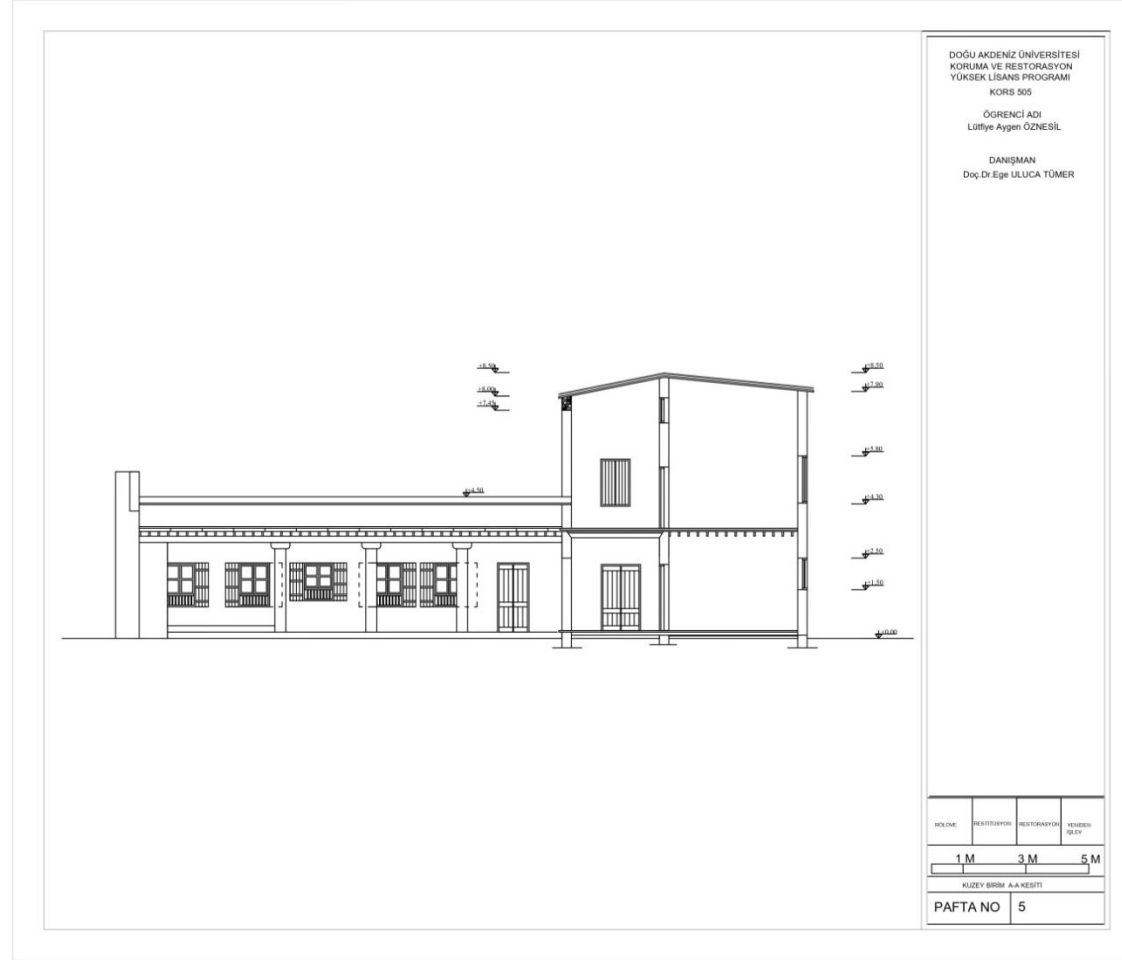
harcı ile sıvanmasına karar verilmiştir. Her iki birimde de tüm oda içleri ve dıştaki sıvalı tüm duvarlar nefes alan boya ile boyanacaktır. Kuzey birimdeki zemin kat odalarında bazı süpürgeliklerin kırılmış ve eksik olduğu görülmektedir. Eksik olan parçaların orijinal malzemeye uygun olarak tamamlanması gerekmektedir. Tüm dış cephelerdeki ahşap pencerelerde sıcaklık değişimleri, yağmur, uv ışınları gibi iklimsel faktörlerden kaynaklı bozulmalar gözlemlenmiştir. Özellikle doğu dış cephesinde ve kuzey avluya bakan pencerelerde yoğun bir şekilde boyalarda kabarmalar yer yer soyulma ve ahşapta bozulma belirtileri görülmektedir. Boya sökerken seçilecek yöntem ahşaba zarar vermeyen, özgün boyayı koruyan ve sağlığa zararlı olmayan bir yöntem olmalıdır. Bu işlemin sıcak hava tabancası kullanılarak yapılması önerilmektedir. Boyaları sökülüp zımparalanan ahşapların gerekli yerlerinde tadilatları yapıldıktan sonra yağlı boya ile boyanmaları gerekmektedir. İki birimi birbirine bağlayan kapıda ve güney iç avlusuna bakan kapılarında da bozulmalar görülmektedir. Tüm kapıların elden geçirilip çürüyen veya kopan parçalarının kesilip aynı cins ahşapla tamamlanarak boyanması önerilmektedir. Her iki birimde de bulunan ahşap korkuluklarda zımparalanıp yağlı boya ile boyanacaktır. Kuzey ve güney birimlerinde pencere önlerindeki tüm demir parmaklıklar zımparalanacaktır daha sonra antipas sürülecek ve üzeri yağlı boya ile boyanmalıdır. Tüm yağmur suyu boruları elden geçirilip boyaları sökülen kısımlar boyanacaktır. Her iki birimde de duvarlara eklenen klimaların kaldırılması gerekmektedir.

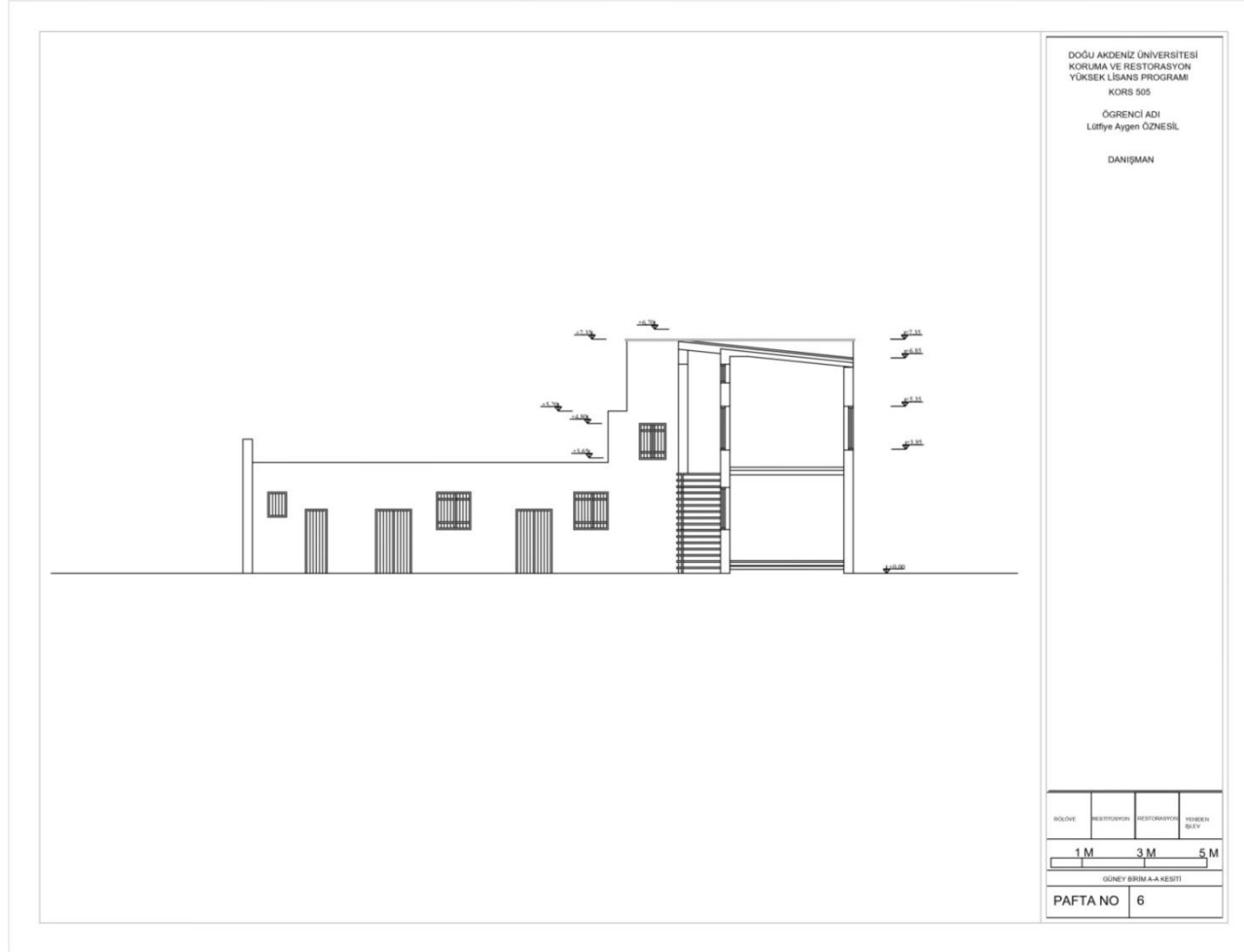
Şekil 212: Restorasyon Projesi Güney Birimi Zemin Kat (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

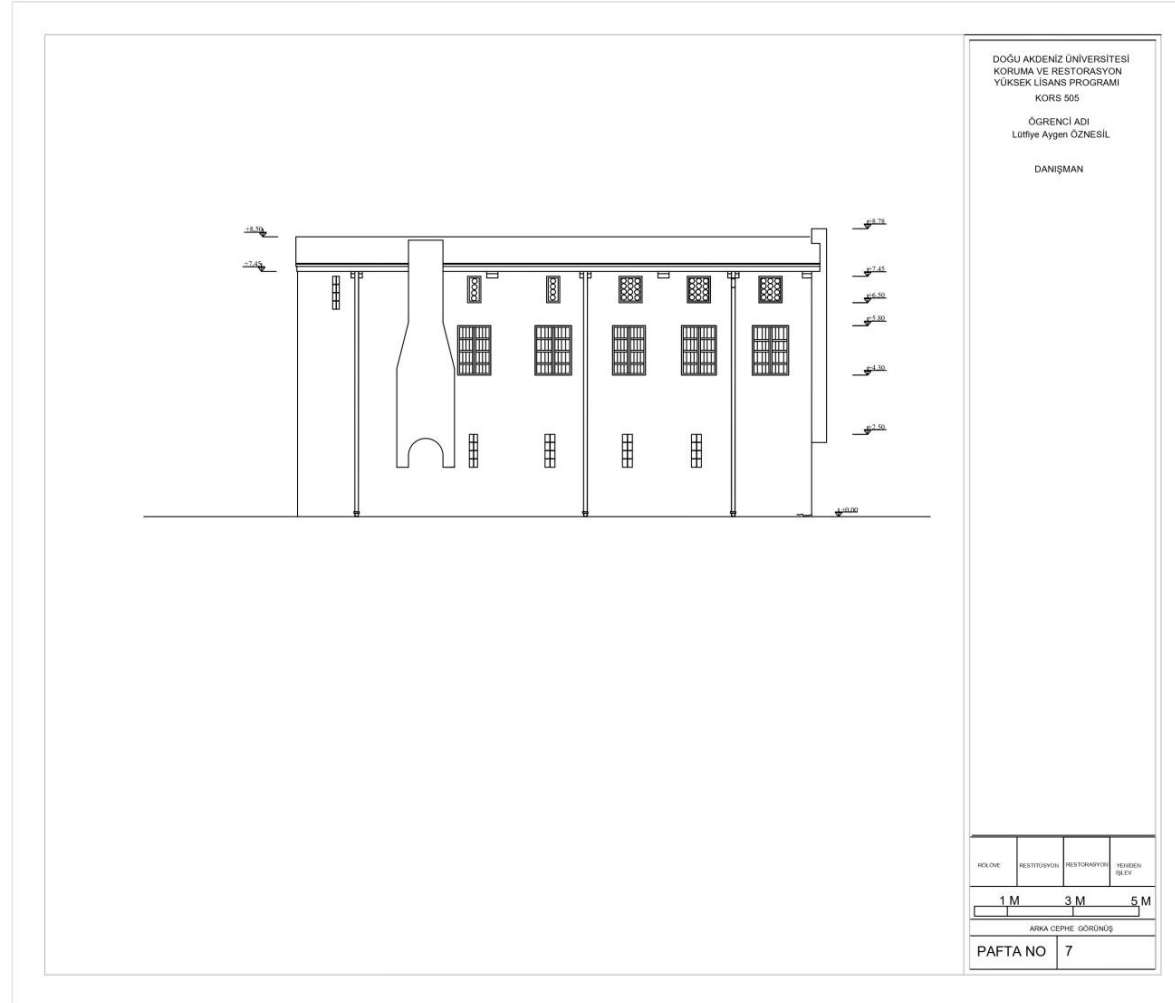
Şekil 213: Restorasyon Projesi Güney Birimi 1. Kat (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

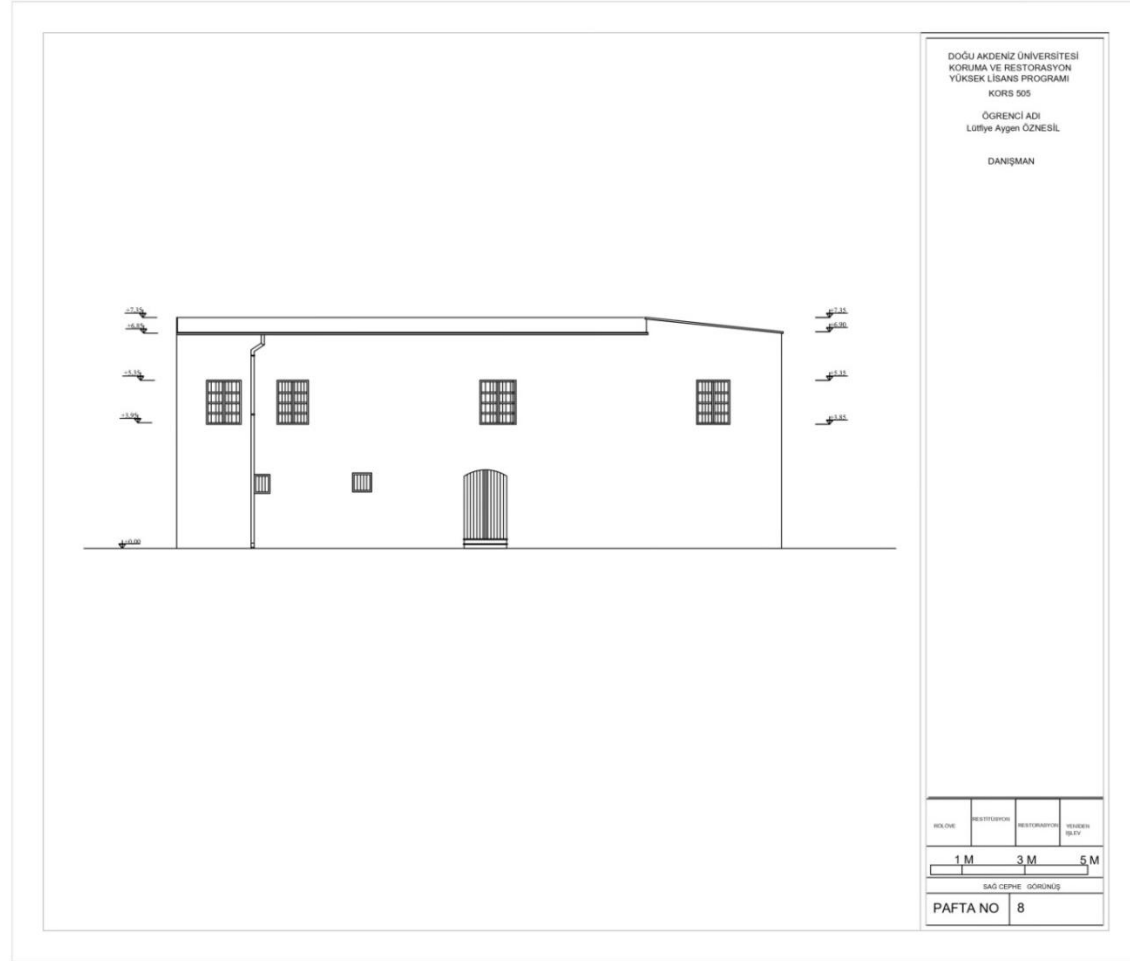
Şekil 214: Restorasyon Projesi Güney Birimi A-A Kesiti (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 215: Restorasyon Projesi Küzey Birimi A-A Kesiti (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 216: Restorasyon Projesi Arka Cephe Görünüş (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 217: Restorasyon Projesi Sağ Yan Görünüş (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

7.2 Karakol Binası

7.2.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar

Çalışmanın konusu olan yapılardan biri olan karakol binasında gözlenen yapısal bozulmalar insan etkisi ve dış faktörlerin birleşiminden kaynaklanmıştır. İnsan kaynaklı faktörler arasında uygun bakımın yapılmaması, yanlış müdahaleler ve niteliksiz eklentilerin eklenmesi yer almaktadır. Bu kullanıcı etkileri toplu olarak binada görülen yapısal hasara katkıda bulunmuştur. Ayrıca yapının kapalı durumda bulunması bozulmaların ilerlemesinde önemli rol oynamıştır. Düzenli bakım ve uygun müdahalelerin olmayışı, hasarların artmasına neden olarak binanın genel bütünlüğünü ve sağlamlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Yetersiz bakım ve müdahaleler gibi insan eylemlerinin kapalı kalma gibi dış faktörlerle birleşmesi, yapıda gözlemlenen yapısal bozulmalara yol açmıştır.

Binanın tamamındaki yaygın rutubet, başta çatıların kötü durumda oluşu ve bakım eksikliği olmak üzere çeşitli faktörlere bağlanabilir. Çatının uzun süre bakımsız kalması iç kısım elementlere karşı savunmasız hale gelerek yağmur ve nemin yapıya serbestçe sızmasına izin vermektedir. Bu aşırı nem, binanın çeşitli bileşenleri üzerinde ciddi sonuçlar doğurmuştur. Özellikle ahşap kaplamaların, kapıların, merteklerin ve pencerelerin bozulmasında belirgindir. Neme uzun süre maruz kalması bu malzemelerin çürümesine yol açarak hem yapısal bütünlüklerini tehlikeye atmıştır. Bu sorunların ele alınması, daha fazla hasarı azaltmak ve binayı yaşanabilir ve yapısal olarak sağlam bir duruma getirmek için çatının açılıp kapatılması, yapının restorasyonu ve özenli bakım uygulamaları dâhil olmak üzere kapsamlı müdahaleleri gerektirecektir.

Şekil 218: Malzeme Bozulmaları

Binanın tüm duvarlarında sıvanın şişmesi ve zaman zaman soyulmaların olduğu gözlemlenmiştir, bu durum nem ve su hasarı ile ilgili önemli sorunlara işaret etmektedir. Altta yatan neden; sızıntılar, artan nem veya uzun süre yüksek neme maruz kalma gibi çeşitli faktörlere bağlanabilir. Bu sorunu etkili bir şekilde gidermek için nemin kaynağının kapsamlı bir şekilde araştırılması önemlidir. Sızıntıların belirlenmesi ve giderilmesi, daha fazla hasarın önlenmesine yardımcı olabilir. Ek olarak, uygulanan uyumsuz sıvaların değiştirilmesi ve iç mekân nem seviyelerini kontrol etmeye yönelik önlemlerin uygulanması, binanın yapısal bütünlüğünün uzun vadede korunması açısından çok önemli olacaktır.

Binanın güney iç cephesindeki hücrelerin betonarme döşemelerinde gözlenen şiddetli korozyon, kritik bir yapısal sorun oluşturmaktadır. Donatı korozyonu, beton içindeki çeliğin uzun süre neme ve oksijene maruz kalması sonucu pas oluşumuna neden olur. Bu durumda, korozyonun boyutu, takviyenin yapısal özelliklerini

kaybettiği ve artık elle kolayca kırılabileceği noktaya kadar şiddetlidir. Bu korozyon beton levhanın yapısal bütünlüğünü tehlikeye atarak yük taşıma kapasitesini ve genel stabiliteyi zayıflatmaktadır. Bu sorunun çözümü için acil müdahale gerekmektedir.

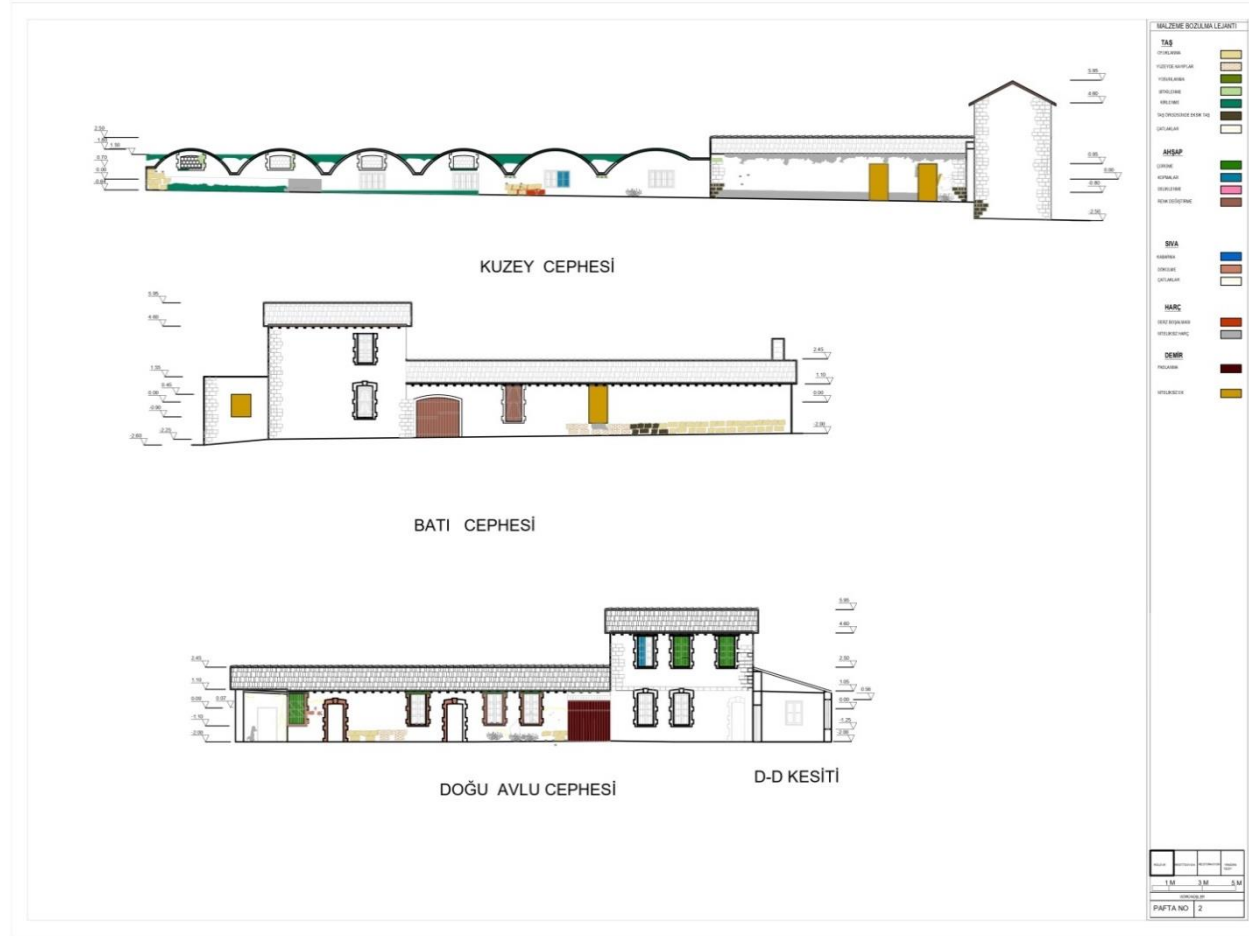
Mekânlardaki yoğun nem ve rutubet, yapının ahşap kaplama, pencere, kepenk ve kapı gibi ahşap bileşenlerine zarar vererek ciddi çürümelere yol açtı. Bu bozulma, mantar büyümesine ve ahşabın çürümesine elverişli bir ortamın oluşmasına neden olan yüksek düzeyde neme uzun süre maruz kalmanın bir sonucudur. Bu sorunun giderilmesi başlangıçta, çatıdaki sızıntıların giderilmesi, hasarlı pencerelerin onarılması ve genel havalandırmanın iyileştirilmesi gibi aşırı nem kaynaklarının belirlenmesi ve düzeltilmesi çok önemlidir.

Yapının hem iç hem de dış ceplerindeki tüm taş yüzeylerde uygunsuz şekilde uygulanan beton sıva açıkça görülmektedir. Bu uygunsuz sıvama, bu taş elemanların nefes alabilirliği ve uzun süreli korunamamasına yol açmaktadır. Ayrıca iç odalarda taşların belli kısımlarının ahşapla kaplanması doğal nefes alma kabiliyetini engellemektedir. Ayrıca nemden kaynaklanan sorunlara yol açabilmektedir. Üst kata çıkan taş merdivenlerde de bozulmalar görülmüştür. Taşların hem iç hem de dış yüzeylerinde bitki oluşumları ve lekeler gözlemlenmiş olup, bu durum nem ve biyolojik büyüme ile ilgili potansiyel sorunlara işaret etmektedir. Ayrıca Vandalizm nedeniyle bazı kapılarda bozulmalar yaşanmıştır.

Son olarak yapının demir kapı ve korkulukları dâhil tüm metal aksamalarında korozyon görülmüştür. Çoğunlukla neme ve çevresel unsurlara maruz kalmanın neden olduğu korozyon, metal elemanların yapısal bütünlüğünü tehlikeye atmaktadır.

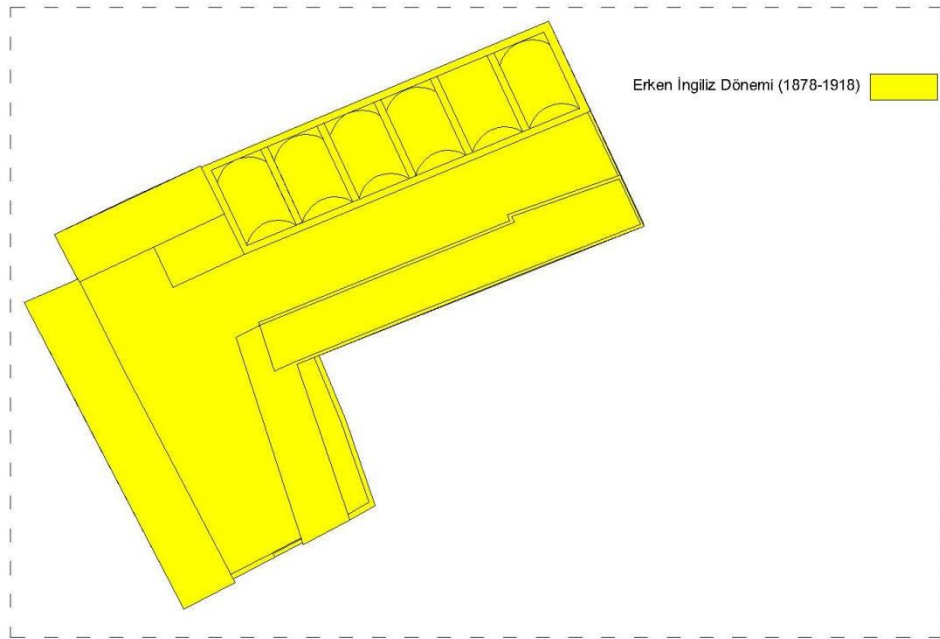
Şekil 220: Malzeme Bozulma Analizi Kesit ve Görünüşler (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

Şekil 221: Malzeme Bozulma Analizi Kesit ve Görünüşler (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

7.2.2 Dönem Analizi

Kıbrıs adasının 1878'de İngiliz egemenliğine girmesi, ada tarihinde önemli bir döneme işaret etmektedir. İngiliz yönetiminin ilk yıllarında, dönemin mimari etkisini yansıtan çok sayıda kamu binası inşa edildi. Bu yapılar arasında, erken İngiliz sömürge döneminin kamu mimarisinin dikkate değer bir örneği olan Mağusa polis karakolu binası da bulunmaktadır. İngiliz yönetiminin ilk yıllarında inşa edilen Mağusa polis karakolu binası o tarihi dönemin karakteristik özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu özellikler, erken İngiliz yönetimi sırasında yaygın olan mimari tarzları, tasarım öğelerini ve inşaat tekniklerini içermektedir.

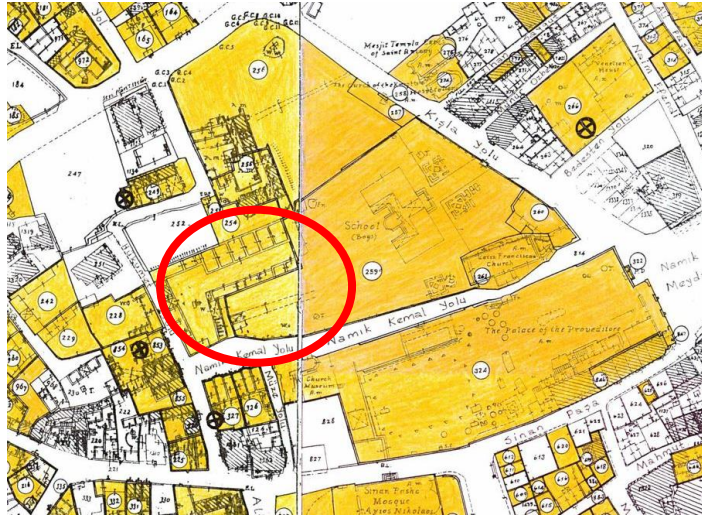

Şekil 222: Dönem Analizi

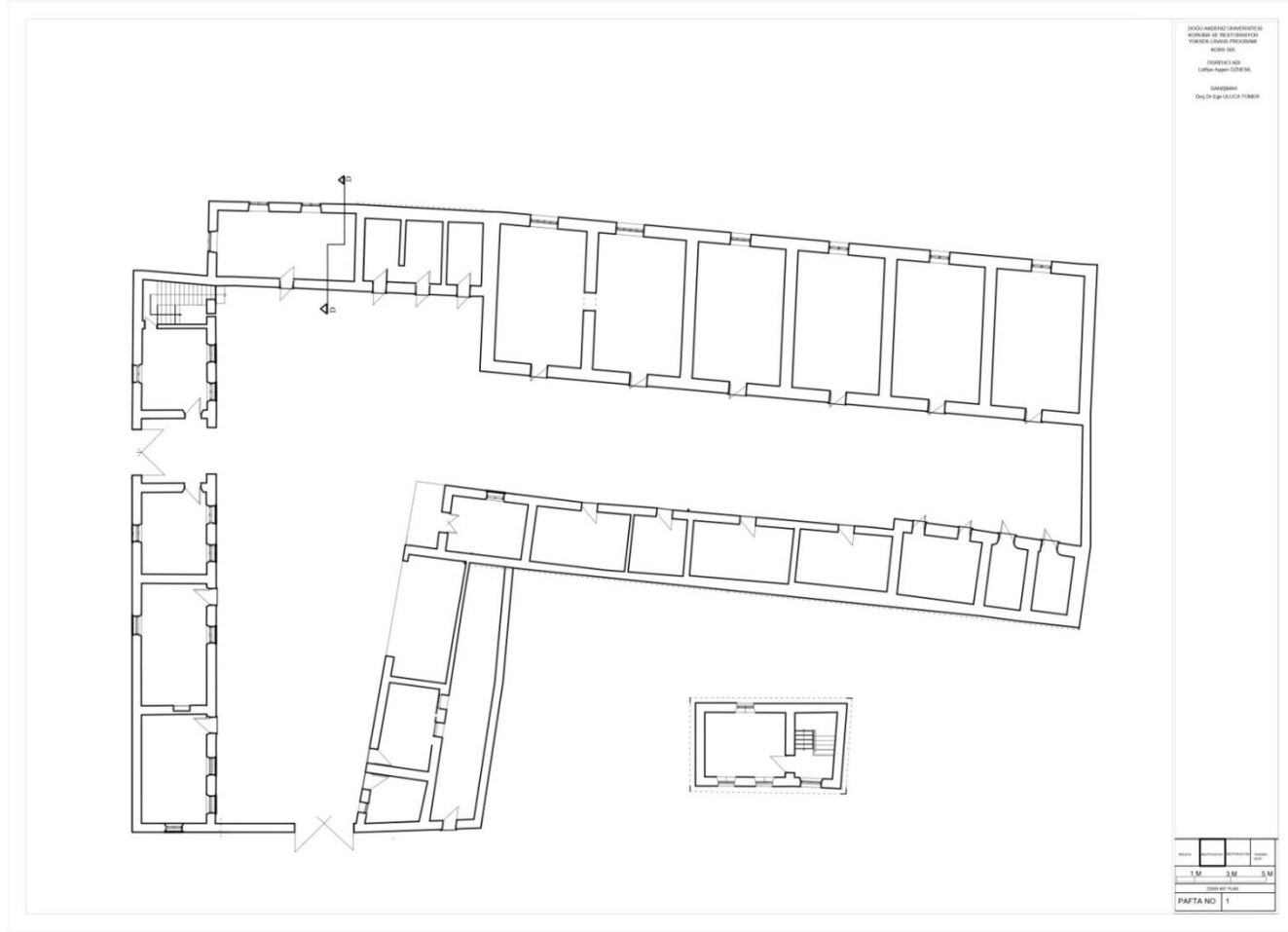
7.2.3 Restitüsyon Çalışması

20. yüzyılın başlarında inşa edilen karakol binası, mimari sürekliliğin ve işlevsel korumanın dikkate değer bir kanıtı olarak durmaktadır. Orijinal plan şeması büyük ölçüde bozulmadan kalmıştır. Binanın cephe özellikleri de aynı şekilde korunarak 20. yüzyılın başlarındaki mimari tarzı yansıtmaktadır. Yapının restitüsyon araştırması yapılırken Milli Arşiv ve Eski Eserler Dairesi Arşivindeki eski haritaları, Güney Kıbrıs Eski eserler Dairesi Kütüphanesindeki Cyprus Annual Reportlar ve yapının eski fotoğrafları incelenmiştir. Söz konusu yapı, kullanım ve restitüsyon açısından iki farklı dönem yaşamıştır. Başlangıç evresi yapının ilk olarak inşa edildiği ve erkek hapishanesi olarak kullanıldığı döneme denk gelmektedir. Yapının ikinci dönemi 1960 sonrası dönemden günümüze kadar olan dönemi kapsamaktadır.

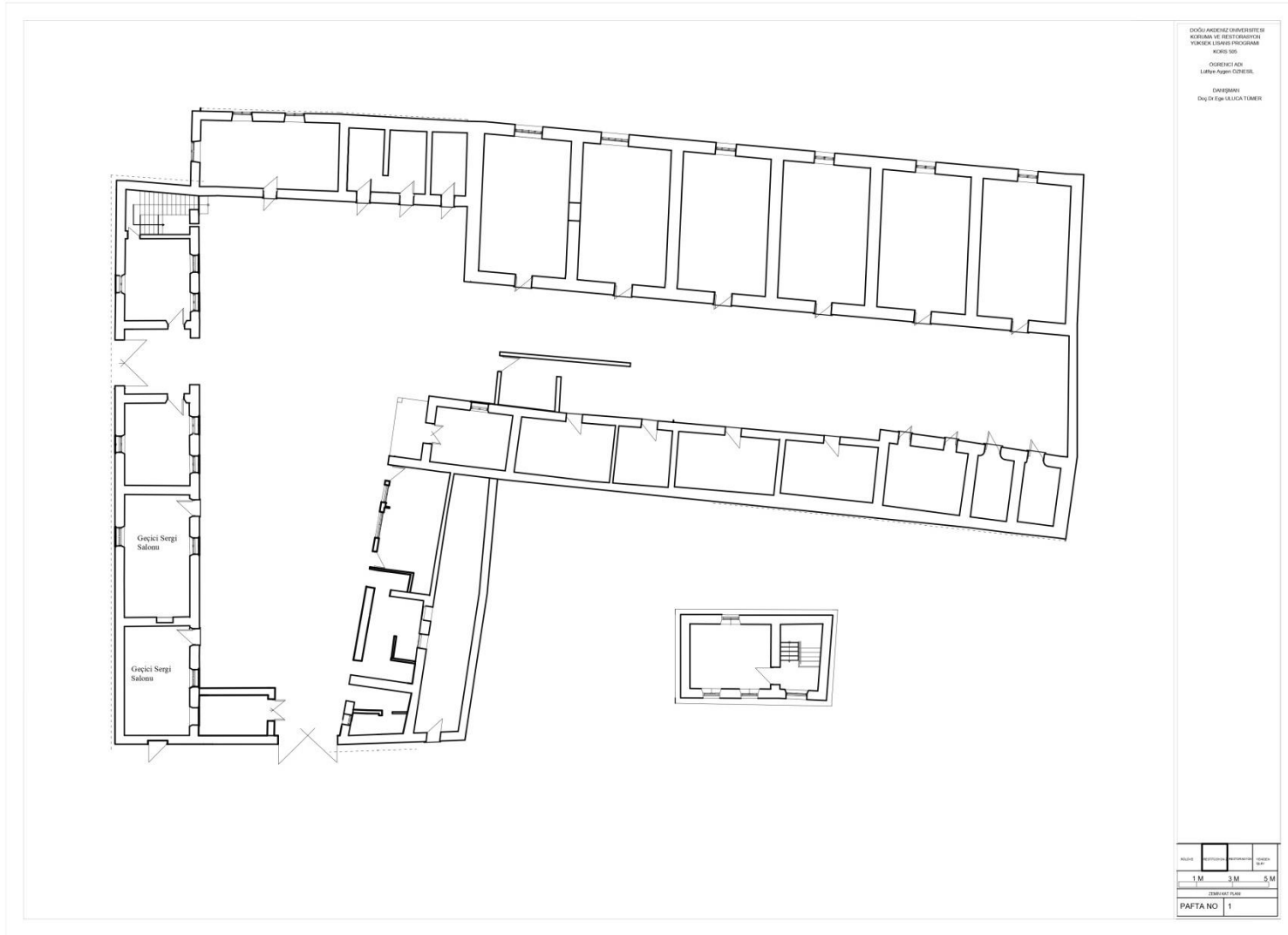
1929 yılına ait haritanın varlığı, yapının ilk restitüsyon dönemine ilişkin detaylı bilgiler sağlayan değerli bir tarihi belgedir. Bu harita, binanın bir erkek hapishanesi olarak varlığının ilk döneminde mimari özellikleri, yerleşim planını ve meydana gelen yerleşim değişikliklerini anlamak için önemli bir kaynak görevi görmüştür. Haritanın incelenmesi, binanın erkek hapishanesi olarak kullanıldığı ilk dönemdeki özgün tasarımı, mekânsal organizasyonu ve işlevsel düzeni hakkında bilgi vermektedir.

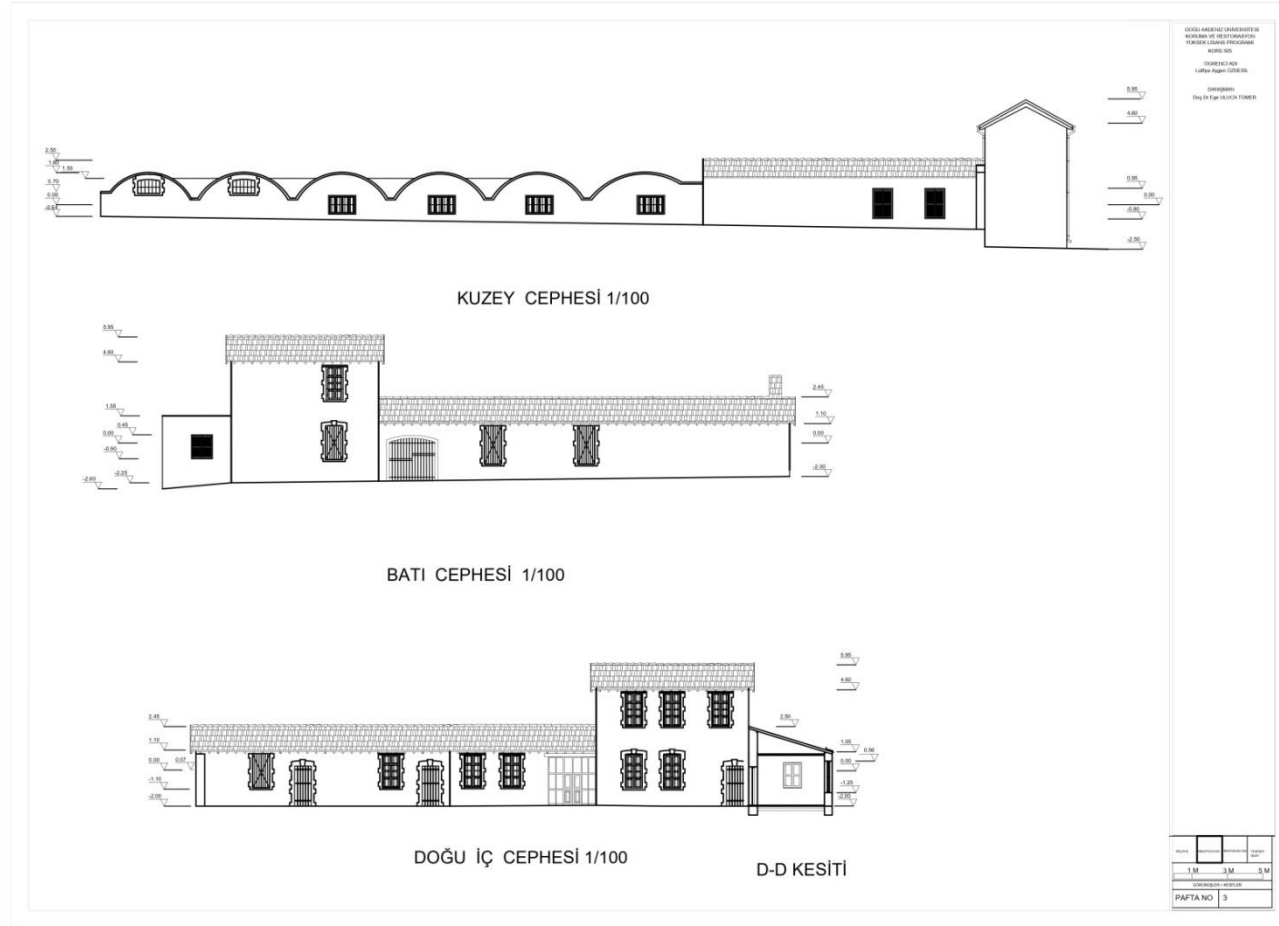
değişiklikler içermektedir. Önemli değişikliklerden biri, ana giriş kapısının kapatılması ve binanın arkasına demir bir kapı yerleştirilerek erişimin yeniden yönlendirilmesidir. Ayrıca doğu cephesinde farklı bir amaç için kullanılan revak, bu ikinci restitüsyon döneminde tuvalete dönüştürülmüştür. Bazı odaların pencereleri ve kapılarının kapalı olması, söz konusu belirli alanların planında veya amacında bir değişiklik olduğunu göstermektedir. Binanın içindeki hücrelerin aktif kullanımı, bu dönemde de devam etmiştir. Orijinal döşemen değiştirilmiş ve bina içinde kot farkı yaratılmıştır. Bu da iç mekân düzeninde daha fazla değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Genel olarak, restitüsyonun ikinci döneminde İşlevsel nedenlerle bazı değişiklikler yapılırken, yapının özgün mimari ve mekânsal özellikleri de değiştirilmiştir. Yapının Güney iç cephesine bakan kısmında tuğla bir duvar örülerek ek bir alan da yaratılmıştır. Günümüzde ise, yapı Eski Eserler ve Müzeler Dairesi'ne devredildikten sonra, odalar depo olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca yapının Kuzey iç cephesinde de üstü kapalı bir garaj yapılmıştır.

Şekil 225: 1. Dönem Restitüsyon Zemin Kat ve 1.Kat

Şekil 228: 2. Dönem Restitüsyon Zemin Kat ve 1.Kat

Şekil 230: 2. Dönem Restitüsyon Kesitler ve Görünüşler

7.2.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi

Yapıldığı ilk günden beri hapishane ve polis karakol binası olarak kullanılan yapı çok uzun süreden beri kapalı şekilde tutulmaktadır. Tarihi kentin merkezi konumunda bulunan yapı günümüzde işlevini yitirmiştir.

Bu tarihi yapıyı korumanın en iyi yolu, ona yeni bir kullanım sağlamaktır. Bu doğrultuda karakol binasını bir kent müzesi olarak yeniden işlevlendirmek ve onu gelecek nesiller için kalıcı bir mirasa dönüştürmek amaçlanmıştır. Binanın önerilen yeni fonksiyonuna yönelik onarım çalışmaları yapılırken öncelikli amaç, yapının bütünlüğünü ve özgünlüğünü koruyarak mevcut gereksinimleri doğrultusunda dönem analizleri ve restitüsyon çalışmaları temel alınarak onarımların yapılmasıdır. Bunu başarmak için koruma yönetmeleri önerilmiştir.

Seçilen koruma yöntemleri arasında temizleme, sağlamlaştırma bütünleme ve yenileme yer almaktadır.

Temizleme, Sağlamlaştırma, Bütünleme ,Yenileme

Öncelikle yapıya sonradan eklenen niteliksiz eklerin tamamının sökülüp yapıdan uzaklaştırılmasına karar verilmiştir. Sonradan Kapatılmış kemerler-kapılar-pencereler, eklenti duvarlar, oda içindeki beton kütleler ve niteliksiz garajın yıkılıp kaldırılması gerekmektedir. Böylece yapı bütünlüğünü bozan eklerden arındırılmış olacaktır. Yapı üzerindeki niteliksiz sıva ve harç kalıntılarının varlığı, bozulmalara yol açmaktadır. Özellikle iç odalarda ve dış duvarlarda uygulana niteliksiz sıvaların kaldırılmasında taşın dokusunu koruyan ve daha fazla hasarı önleyen teknikler kullanılmalıdır. Tüm niteliksiz sıvaların elle dikkatli bir şekilde düşürülerek gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Binanın dış cephesindeki bitki örtüsünün varlığı, yapısal bütünlüğü açısından tehdit oluşturmaktadır. Bu sorunu etkili bir şekilde ele almak için iki aşamalı bir yaklaşım önerilmektedir.

İlk aşama mevcut bitkilerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu işlem zayıf bitki köklerinin dikkatli bir şekilde, elle sökülmesidir.

İkinci aşamada yeni bitki oluşumunun önlenmesine odaklanmaktadır. Daha sağlam köklere sahip mevcut bitkilerle mücadele etmek için önerilen bir yöntem, 'biyosit' olarak bilinen sıvı kimyasal çözücülerin uygulanmasıdır. Biyositin uygulanmasından önce alanın kapsamlı bir şekilde hazırlanması önemlidir. Yüzey temizlenmeli ve fırçalanmalı, fazla toz ve kirin uzaklaştırılması sağlanmalıdır. Bu hazırlık aşaması, biyositin etkili etkisini kolaylaştırmak ve bitki materyaline nüfuzunu optimize etmek için çok önemlidir. Alan hazırlandıktan sonra biyosit, bir sprey cihazı veya el pompası kullanılarak bitkilerin yapraklarına uygulanır. Biyosit uygulamasının bir sonraki süreci izleme dönemidir. İlk uygulamadan 7 ve 15 gün sonra uygulama yapılan bölgenin kontrol edilir. Bu aralıklarda bitkilerin veya köklerin yeterince kuruyup kurumadığını değerlendirmek için gözlemler yapılmalıdır. 15 gün sonra organik büyüme tamamen kurumamışsa, istenen etki elde edilene kadar biyosit uygulamasının aynı sistematik sırayla tekrarlanmalıdır. İşlemin başarılı bir şekilde tamamlanması ve bitkilerin veya köklerin tamamen kuruduğunun doğrulanmasının ardından son adım, işlenmiş yüzeyin temizlenmesidir. Bu, düşük basınçlı temiz su püskürtme kullanılarak yapılır ve böylece her türlü biyosit kalıntısının ve işlenmiş bitki örtüsünün kalıntılarının uzaklaştırılması sağlanır.

Tüm dış duvarlar, komşu taraftaki dış duvarlar, iç cephelerde ve oda içlerinde bulunan tüm taş duvarlar, kemerler tonozlar pencere ve kapı kenarlarında bulunan taş çerçeveler, tüm taş elemanlar ve binada bulunan yosunlaşmış ve mantarlamış taş

yüzeyler taşlara zarar verilmeden tel fırça ile temizlenmesi gerekmektedir. Temizlik işlemi yapılırken el aletleri ve yumuşak elyaf fırçalar kullanılmalıdır. Fırçalama sonrası yüzeyler düşük basınçlı sodyum klorür içermeyen su ile temizlenmelidir.

Binanın pencere önü ve tepe pencereleri, hücre kapılarının önünde bulunan demir korkuluklar da dâhil olmak üzere çeşitli metal bileşenlerde korozyon tespit edilmiştir. Korozyona yönelik önerilen yöntem her türlü demir yüzeylerin, telli fırça ile temizlenip, raspa edildikten sonra zımparalanmasıdır. Daha sonra antipas uygulaması yapılması önerilmektedir.

Bina içindeki tüm duvarlar için kapsamlı bir yapısal güçlendirme girişiminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zamanla bu duvarları oluşturan taşlar doğal etkilerle bozularak yapısal bütünlük açısından risk oluşturabilir. Bu, duvarların genel yapısal sağlamlığını arttırmak için statik güçlendirme tekniklerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Öncelikle Duvarların güçlendirilmesinde kesme ve doldurma (cut and fill) tekniği ile yapılması önerilmektedir. Hasar görmüş taşlar kısmen veya tamamen değiştirilmelidir. Sıvalar düşürüldükten sonra sağlamlığını yitirmiş olduğu tespit edilen taşlar usulünde yerinden çıkarıldıktan sonra orijinal pozisyonunda ve ebatında yeni taşla değiştirilmelidir. Değiştirilecek taş yerinden çıkartılırken sağlam taşlara zarar verilmemesine dikkat edilmelidir. Yeni taş, binanın hem tarihi hem de yapısal özgünlüğü korunacak şekilde kireç harcı kullanılarak dikkatlice yerleştirilecek ve yerine sabitlenmelidir.

Yığma yapılarda görülen derz boşlukları, hava şartlarının olumsuz etkilerine karşı hassas olup, bozulmaya elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Zamanla derz boşalması içe doğru ilerleyerek derz harcı zayıfladığından taşlar arasındaki bağlayıcılık özelliklerinin kaybolmasına neden olabilmektedir. Buna karşı koymak için yapısal bütünlüğü korumak amacıyla bağlantıların güçlendirilmesi gerekli hale

gelir. Derz onarımı, bu tür bozulmaların artmasını önlemek için bir önlemdir. Yapının özellikle komşu tarafa bakan duvarlarında derz boşalmaları gözlemlenmiş ve derz onarımı önerilmektedir. Restorasyon işlemi, orijinal harçla uyumlu bir harçla derzlenmesidir. Bu sürecin esası, orijinal harçtan numune alınması ve bunun daha sonra laboratuvar ortamında incelenmesidir.

Yapıda bulunan tonozlu kısımlar hariç tüm çatıların açılıp orijinal çatı şekline, eğimine göre projede çizildiği şekilde bakım ve onarımı yapılması gerekmektedir. Doğu iç cephesinde bulunan yapının çatı örtüsü açıldıktan sonra orijinal malzemesi ile projede çizildiği gibi aynı kot ve meyille getirilmesine karar verilmiştir. Çatı örtüsündeki sökülen kiremitlerden sağlam olanlar iyice temizlendikten sonra tekrar kullanılmasına, eksik kiremitler ise tespit edilip tamamlanması gerekmektedir. Doğu iç cephesinde bulunan yapının betonarme, asbest ve çinko olan tüm niteliksiz çatılarının sökülüp çatı örtüsünün yeniden yapılması önerilmektedir. Tüm çatılardaki çatı olukları ile yağmur suyu oluklarının sökülüp yeniden imal edilerek yerine takılmasına karar verilmiştir.

Zemin ve I. Kattaki odaların asma tavanların sökülmesi gerekmektedir. Orijinal detay ve malzemesine uygun olarak yeniden yapılması uygun bulunmuştur.

Binanın iç duvarlarında nem ve rutubetten dolayı sıvalarda bozulma görülürken, dış duvarlarda yağmur ve rüzgâr gibi dış hava koşullarından kaynaklanan dökülmeler görülmektedir. Bu sorunların kapsamlı bir şekilde ele alınabilmesi için sıvalı duvarların, özellikle taş bölümlerin hem iç hem de dış yüzeylerinin, orijinal yapısına uygun olarak hidrolik kireç esaslı sıva ile restorasyon yapılması önerilmektedir.

Tarihi yapılar için tasarlanmış, doğal hidrolik kireç bağlayıcı, doğal silika, polimer ve elyaftan oluşan doğal hidrolik kireç esaslı hazır sıva harcı kullanılacaktır.

Başarılı bir uygulama sağlamak için sıva yapılacak yüzeyler iyice temizlenmeli, tüm toz ve kirler uzaklaştırılmalıdır. Sıva işlemine başlamadan önce bu yüzeyler hafifçe nemlendirilmelidir. Sıvanan tüm duvarlara aderans artırıcı astar sürülecektir. Astar üzerine nefes alma özelliğine sahip su bazlı boya ile boyanması önerilmektedir.

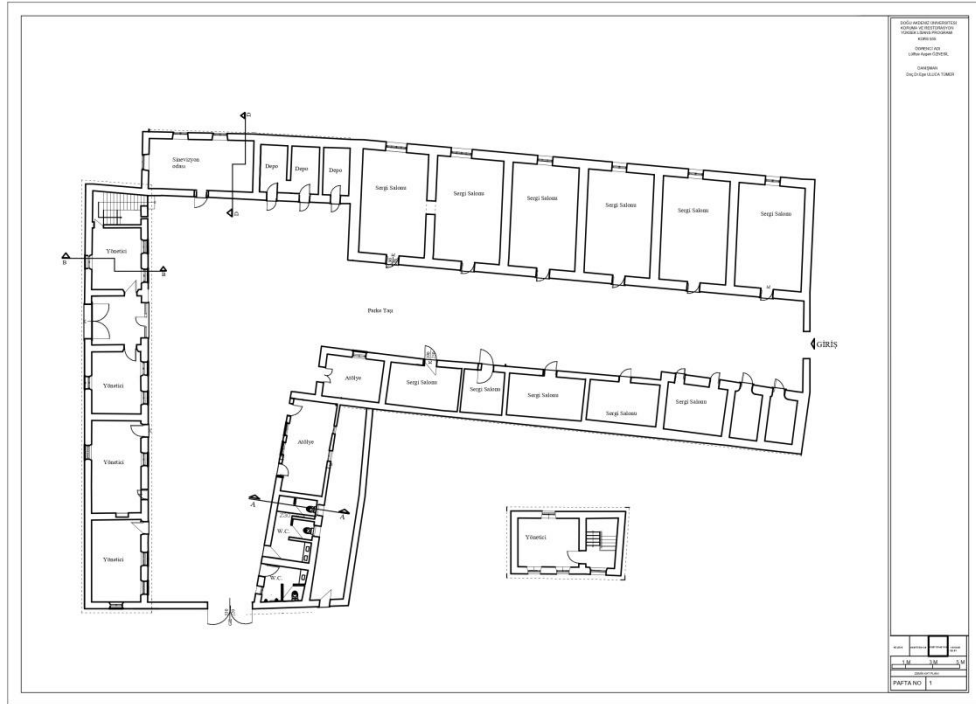
Çatının açılması ile ortaya çıkan tüm ahşap çatı elemanları, kapı pencereler, panjurlar da dâhil olmak üzere tüm ahşap elemanların uzun süre suya ve neme maruz kalması nedeniyle çürümeye maruz kaldığı görülmektedir. Sonuç olarak bu elemanlar taşıyıcılık özelliklerini ve yapısal bütünlüklerini kaybetmişlerdir. Bu bozulmayı gidermek için ahşap malzemenin mantar, böcek gibi biyolojik faktörlerden ciddi şekilde zarar görmüş kısımlarının tespit edilerek kaldırılması gerekmektedir. Çürüyen ve işlevini yerine getiremeyen ahşap malzemeler, çürümenin dağılımına göre, bölgesel olarak ya da bütünüyle aynı cins ve ebatta ahşap elemanlar ile değiştirilmesi önerilmektedir.

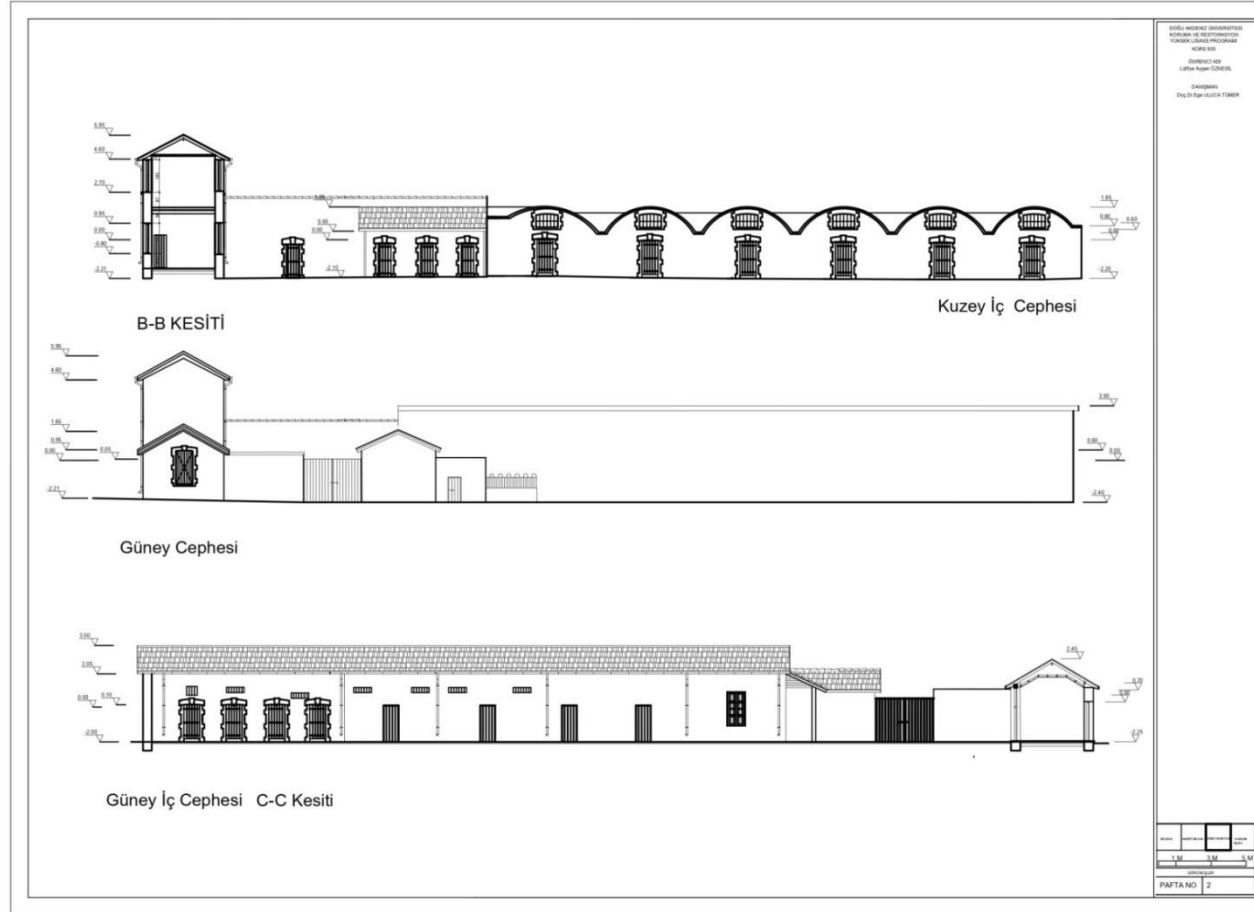
Özellikle binanın iç doğu cephesine bakan bölümünde kapsamlı bir çatı yenileme kararı alınmıştır. Binanın batı iç cephesi başta olmak üzere zemin ve birinci kattaki asma tavan ve kaplama levhaları kaldırılması gerekmektedir. Bu süreç sırasında, tüm ahşap unsurlar elden geçirilecektir. Ahşap elemanların çürümüş ve yıpranmış kısımları onarılacak veya aynı cins ve büyüklükte ahşapla değiştirilecektir. Kullanılamaz olduğu düşünülen tüm ahşap elemanlar özgün detaya uygun olarak yeniden imal edilmelidir.

Örijinal ve sağlam olan kapı, pencere ve panjurlar iyice temizlenecek, eksik ve çürük kısımları tamir edilip yerine takılacaktır. Eksik kısımları tamamlanan tüm ahşap elemanlar ve yeni yapılan kapılar, pencereler ve panjurlar mantar ve böceklerle karşı gerekli olan yerlerde enjeksiyon yöntemi ile sağlamlaştırma yapılması önerilmektedir. Tüm ahşap elemanlara ahşap koruyucu uygulanmalıdır. Merdiven

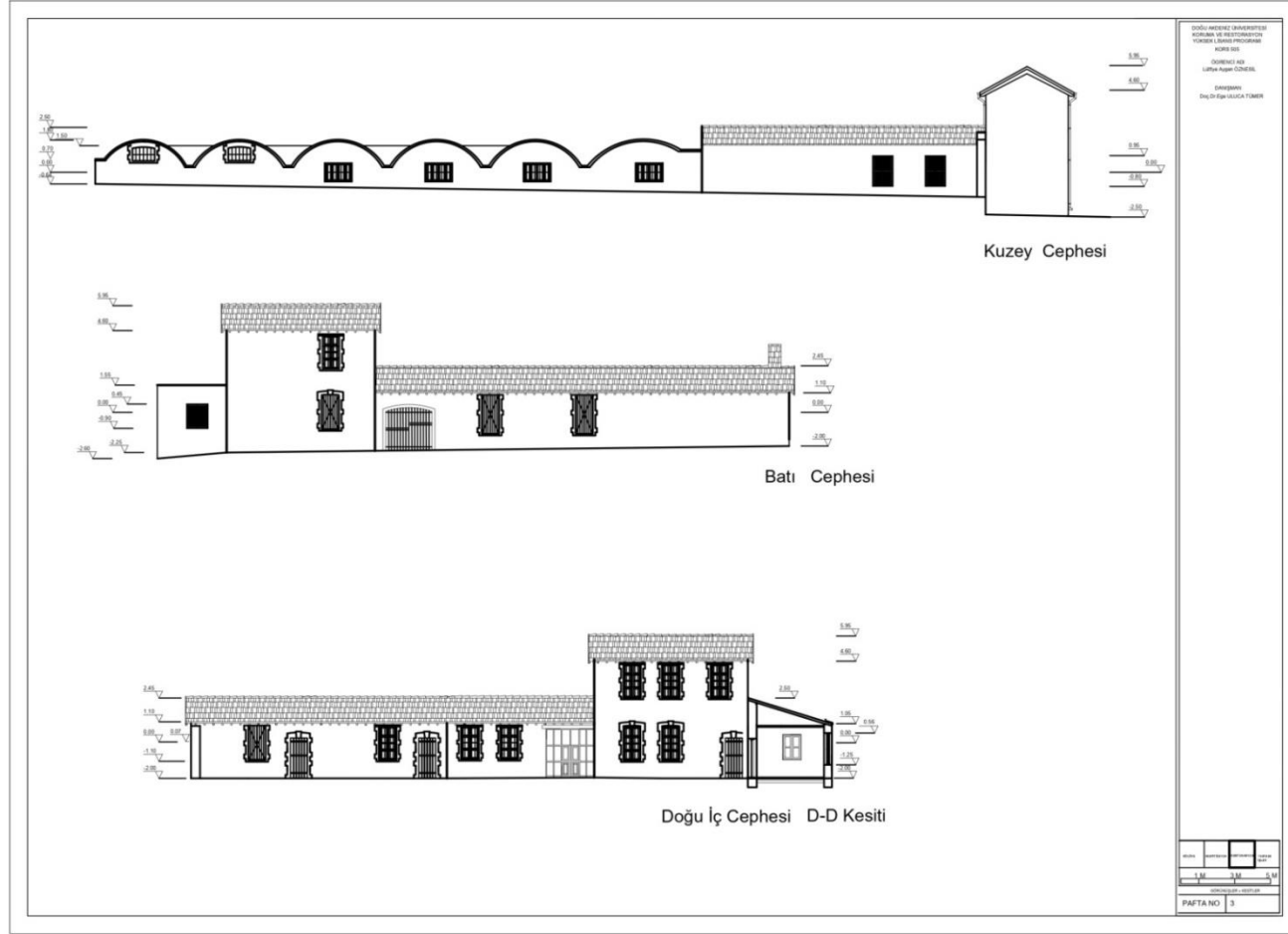
basamakları orijinal ebat ve malzemesine göre taş olanlar taş ahşap olanlar ise ahşap olarak yeni imal edilmesine karar verilmiştir. Merdiven korkulukları projede belirtildiği şekilde yeniden yapılması gerekmektedir. Birinci katta bulunan oda ve hol kısmının ahşap döşemesi dikkatli bir şekilde kaldırılıp ve orijinaline uygun ahşap döşeme ile döşenmesi gerekmektedir. Tüm ahşap yüzeyler ahşap koruyucu ile boyanacaktır.

Tüm iç avlunun mevcut zeminin tamamının kaldırılıp, gerekli kod ayarlaması yapıldıktan sonra parke döşemeyle kaplanmasına karar verilmiştir.

Şekil 232: Restorasyon Projesi Zemin ve 1.Kat (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır)

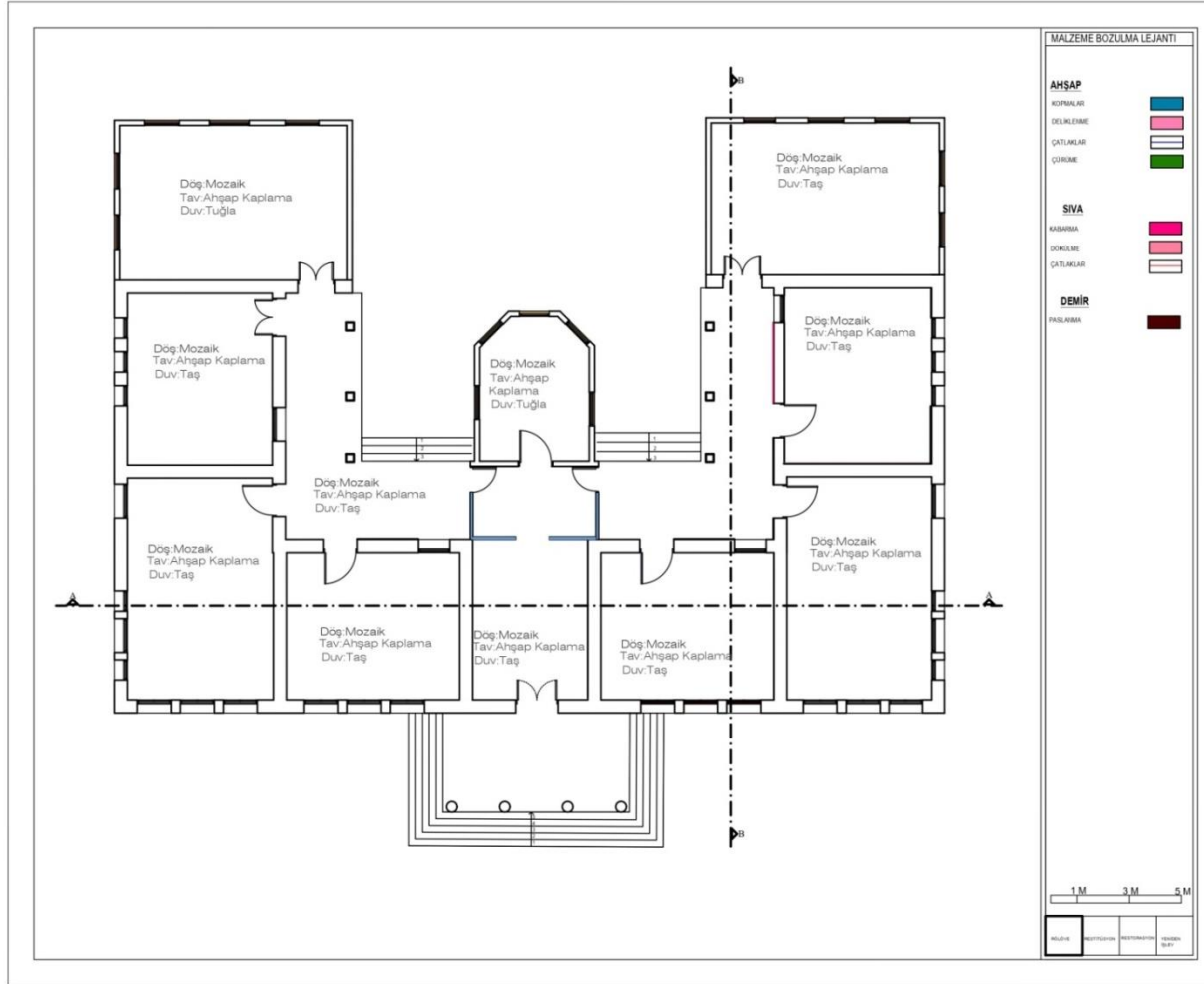
Şekil 233: Restorasyon Projesi Kesitler ve Görünüşler (EEMD Tarafından Hazırlanan Çizimlerden Yazar Tarafından Uyarlanmıştır Uyarlanmıştır)

7.3 Gazi İlkokulu

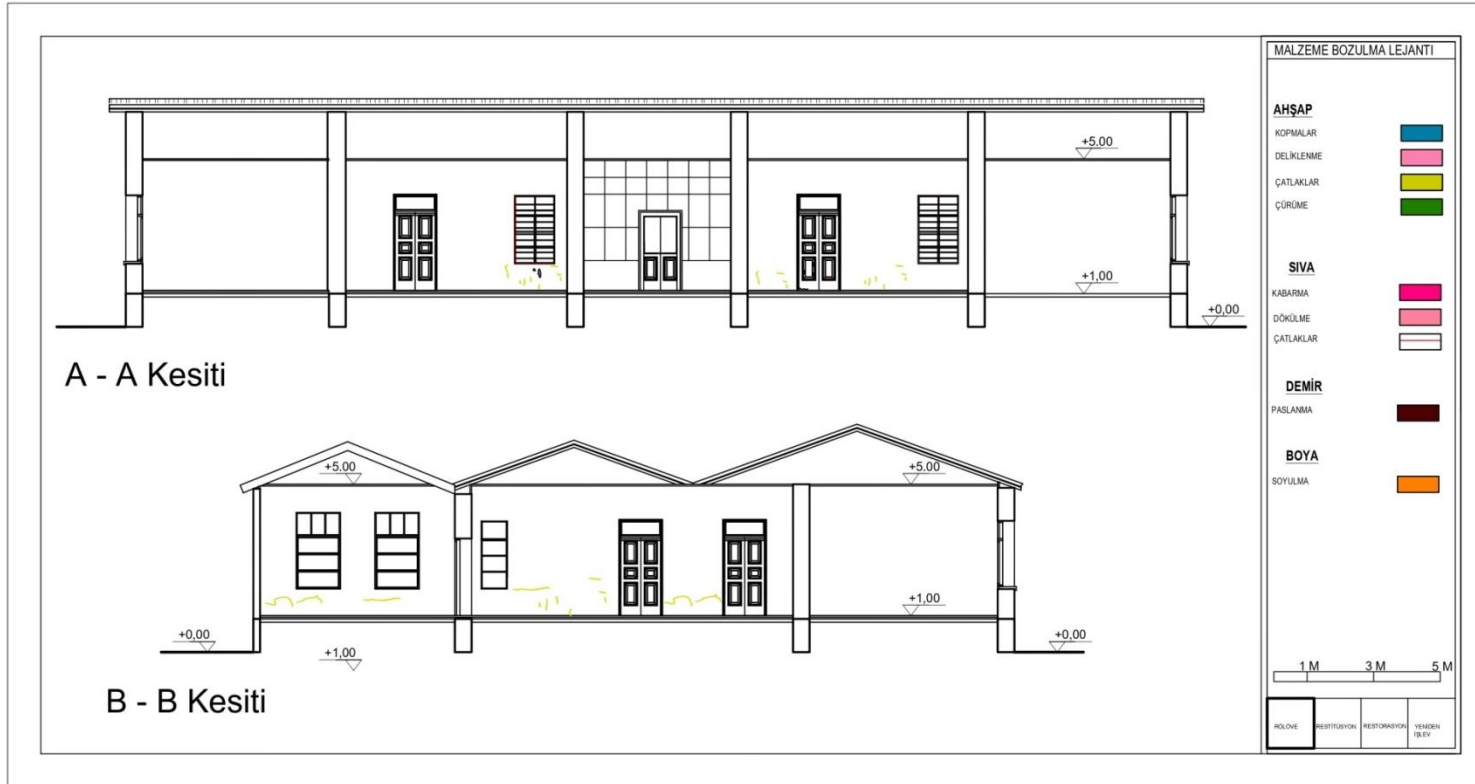
7.3.1 Malzeme ve Strüktürel Bozulmalar

Gazi ilkokulu İngiliz sömürge dönemi Neo-klasik mimarisinin önemli örneklerindendir. Yapımından bu yana özgün tasarımını koruyarak sürekli okul olarak kullanılmıştır. Yıllar boyunca yapımına verilen önem, yapının yapısal bütünlüğünün korunmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Yapılan incelemeler sonucunda yapının bakım çalışmaları, önemli ölçüde yapısal bozulmayı önleme de etkili olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca binanın genel yapısal bütünlüğün ve yapımında kullanılan malzemelerin kalitesinin büyük ölçüde bozulmadan kaldığı ortaya çıkmıştır.

Binanın içindeki ahşap unsurlar genel bir dayanıklılık sergilemektedir ancak kapılardaki boyanın soyulması, paslı demir pencereler, eskimiş macun ve ahşap pencere çerçevelerindeki bölgesel bozulma gibi sorunlar, hedefe yönelik müdahaleler gerektirmektedir. Tamir, pas giderme, macun değişimi ve yerel onarımları kapsayan kapsamlı bir restorasyon planı, yalnızca binanın mimari bütünlüğünü korumakla kalmayacak, aynı zamanda kültürel bir varlık olarak uzun ömürlü olmasına da katkıda bulunacaktır. Yapılan çalışma kapsamında incelenen yapıdaki bozulmalar gözleme dayalı yapılmıştır.

Şekil 234: Malzeme Bozulma Analizi Zemin Kat Planı (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 235: Malzeme Bozulma Analizi Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 236: Malzeme Bozulma Analizi Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

7.3.2 Dönem Analizi

20. Yüzyılın başlarında inşa edilen Gazi İlkokulu, İngiliz sömürge döneminde kamu binalarında yaygın olan Neoklasik mimari tarzın bir kanıtıdır. Okul, kuruluşundan bu yana nispeten değişmeden kalmış ve kendine özgü mimari özelliklerini korumuştur. Simetriye, sütunlara ve klasik motiflere vurgu yapan Neoklasik tasarım, Victoria'nın dönemi etkisini yansıtmaktadır. Gazi İlkokulu bu mimari özelliklerini yıllar boyunca korumayı başarmıştır. Ada İngiliz yönetiminden ayrıldıktan sonra yapıya Kıbrıslı Türkler tarafından iki sınıf eklenerek genişletilmiş, okulun mimari bütünlüğü korunmuş ve İngiliz sömürge döneminin kalıcı mirasının canlı bir örneği olarak hizmet etmektedir.

7.3.3 Restitüsyon Çalışması

Kurulduğu günden bu yana bir eğitim kurumu olarak hizmet veren Gazi İlkokulu, özgün formunu ve karakterini büyük ölçüde koruyarak, dayanıklı bir mimari eser olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Yapının restitüsyon araştırması yapılırken Eski Eserler Dairesi Arşivindeki eski haritalar, Ulus Irkad'ın yayınlanmayan makalesinden ve arşivinden yapının eski fotoğrafları incelenmiştir.

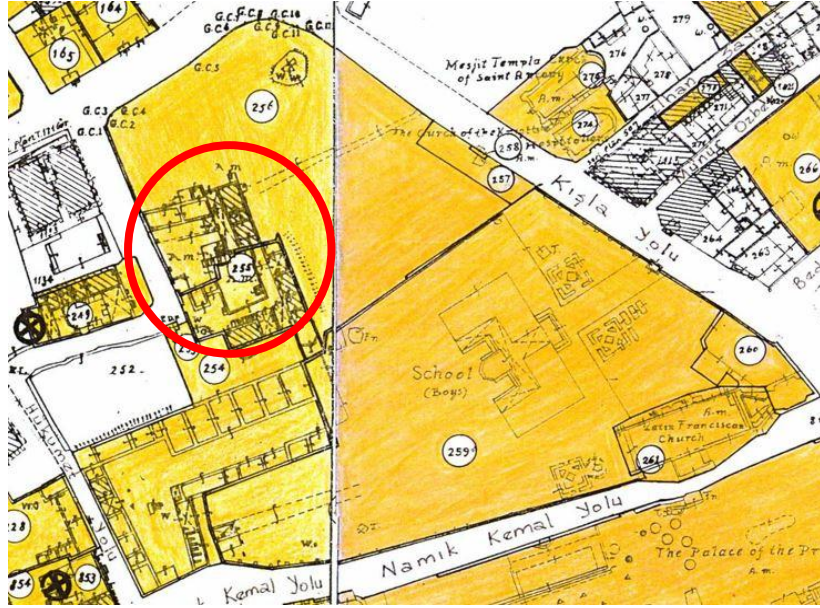
Yapılan araştırmalar doğrultusunda yapının yapım aşamasından günümüze kadar plan şemasında ve genel kütleinde çok az değişiklik olduğu görülse de kullanım gereksinimlerine bağlı olarak bazı müdahaleler görmüştür.

Yapı iki farklı tarihsel dönem bağlamında incelenmiştir. Yapının 1929 İngiliz dönemi haritasındaki varlığıyla işaretlenen ilk dönemi. Binanın ikinci dönemi, 1960'tan günümüze kadar uzanan İkinci Dünya Savaşı sonrasını anlatıyor. Bu dönem, binanın hasar gördüğü küresel çatışmanın ardından karakterize edilir.

Restitüsyon projeleri Gazi İlkokulu eski müdürü Ulus Irkad'ın arşivlerinden alınan bilgi ve fotoğraflarla belgelenen değişiklikler, binanın günümüze kadar

geçirmiş olduğu eklentileri ve tadilatları kapsamaktadır. Yapının birinci dönem restitüsyonun da 1929 yılı haritasından kuruluş yıllarına dair bilgiler sunmaktadır.

Binanın o döneme ait mimarisiyle ilgili kaynakların azlığı, nedeniyle yapının planı 1929 yılı haritasından ve eski fotoğrafların incelenmesi ile yapılabilmektedir.

Şekil 237: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası)

Şekil 238: Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi (1929 yılı haritası)

Yapının ilk yapıldığı dönem kapalı bir veranda aracılığıyla ana giriş ile koridorlar arasında bir bağlantı kurulmuş olduğu görülmektedir. Yine üstü kapalı koridorlardan sınıflara erişim sağlanmaktadır.

Tarihi kayıtlardan binanın ilk inşasında altı dersliğin bulunduğu anlaşılmaktadır. 1936 yılına ait bir fotoğraftaki detaylar, yapının orijinal malzemesine dair bilgi sunmaktadır. Giriş basamaklarında taş kullanılmış ve kitabeli ahşap giriş kapısının varlığı görülmektedir.

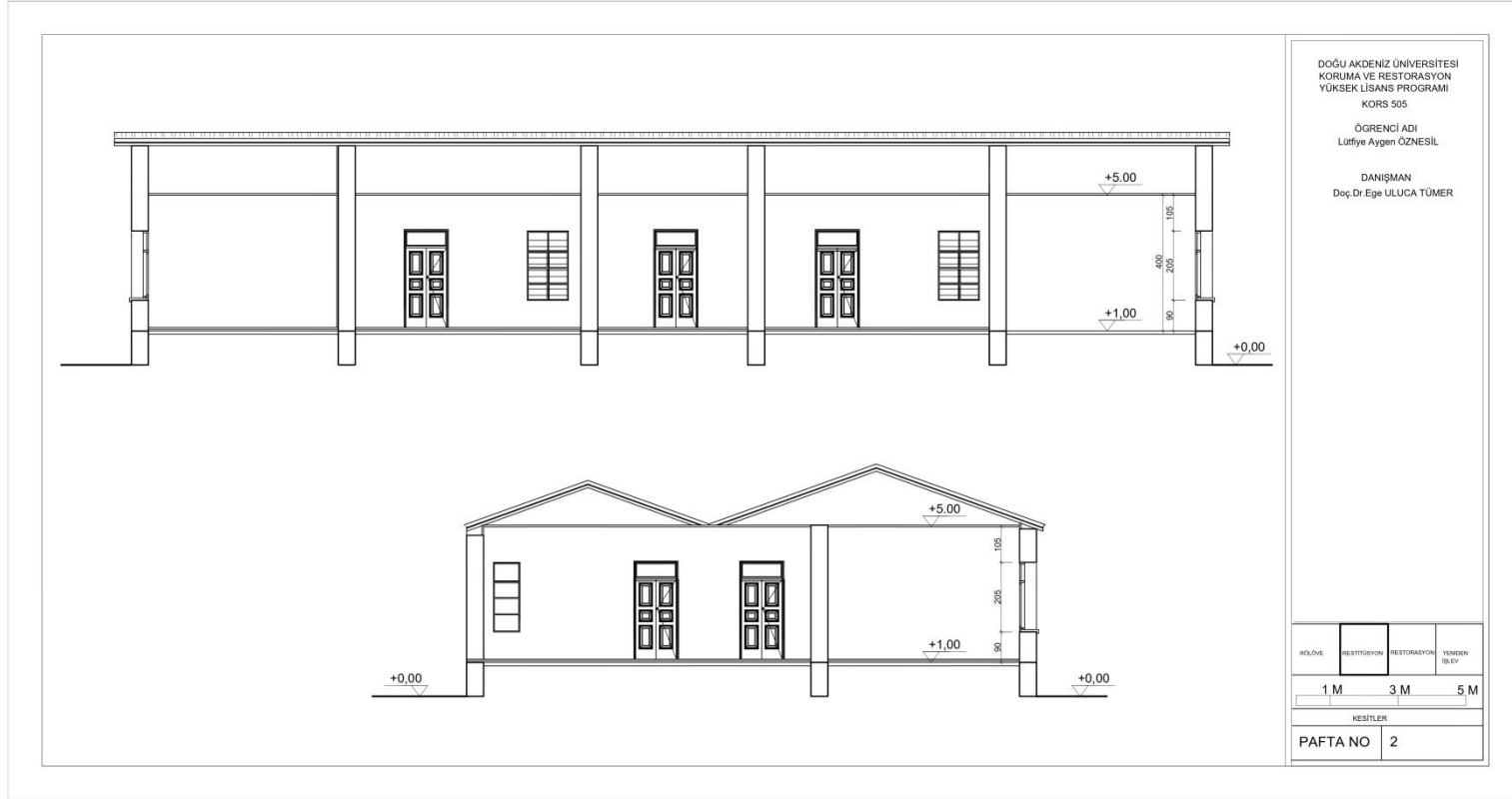
Şekil 239: Ulus Irkad Arşivi (1936 Yılı Fotoğrafları)

1960'tan günümüze uzanan ikinci restitüsyon dönemi, hem yazılı hem de sözlü kaynaklar sonucunda yapılmıştır. Okulun bombalanmasıyla bu döneme ait fotoğraflar, bombalama sonucu çatının önemli bir bölümünün yandığını belgelemektedir (Şekil 191). 1964 tarihli fotoğraf, yeniden inşa sürecine ilişkin ek bilgiler sunmaktadır. Yeniden inşa edilen çatı ve pencerelerdeki ahşap pancurların varlığını göstermektedir. Sözlü kaynaklarda, günümüzde öğretmenler odası olarak kullanılan odanın savaş sırasında yıkılmış olduğu söylenmektedir. Bu odanın 1960'lı yıllarda yeniden inşa edildiği belirtilmiştir. Orijinal inşaatta taş kullanımı, o dönemin diğer okul binalarında da görüldüğü gibi, dönemin yaygın mimari uygulamalarıyla uyumludur. Yeniden inşa edilen bölümde taştan tuğla duvarlara geçiş, daha sonraki eklemelerin fark edilebilir bir işareti haline gelmektedir.

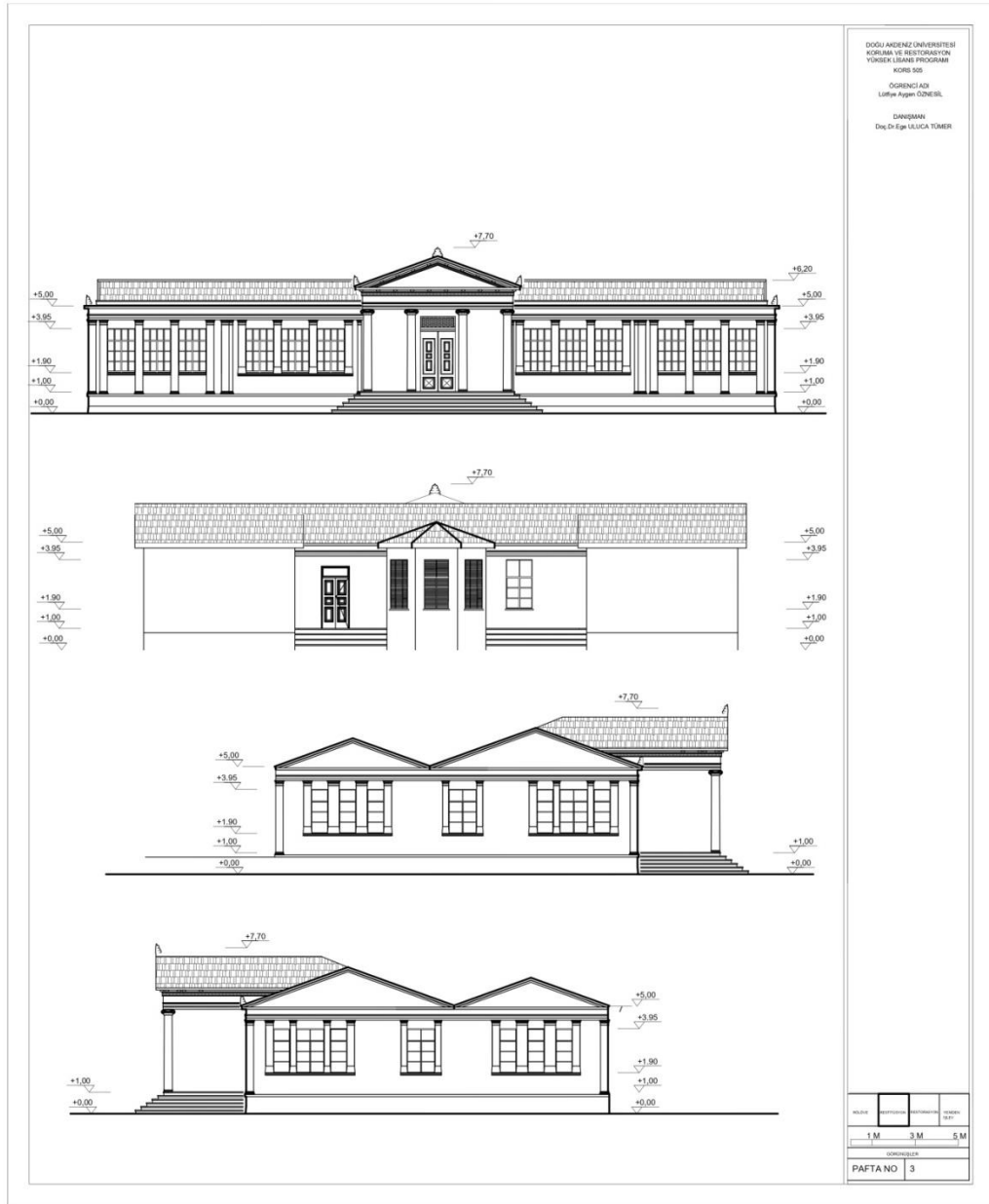

Şekil 240: Ulus Irkad Arşivi Çatı (1940 Sonrası) ve Arka Cephe (1964)

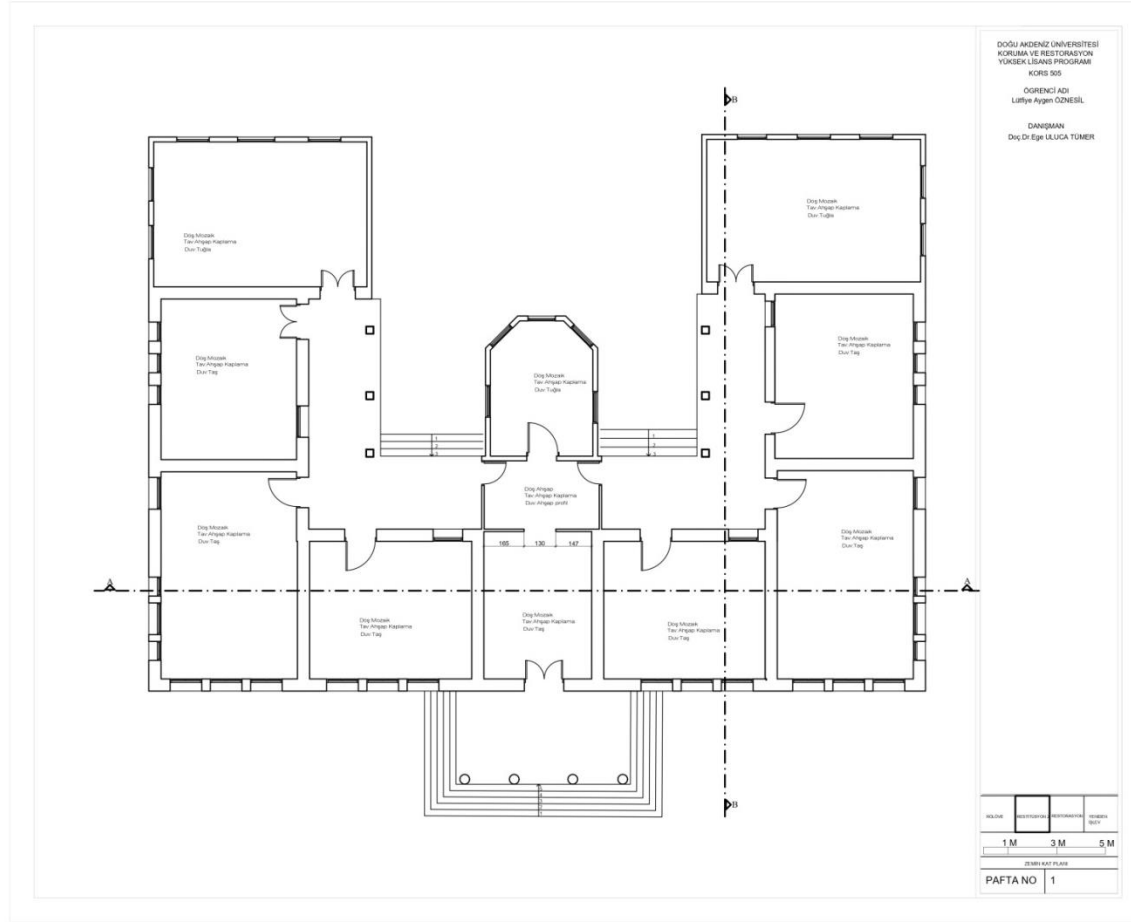
Yapının 2001 yılına ait fotoğrafında arka avluya bir büst eklendiği görülmektedir. Ayrıca sözlü edinilen bilgiler doğrultusunda, bu yıllar içerisinde yapının her iki kanadına da iki adet sınıf eklendiği düşünülmektedir.

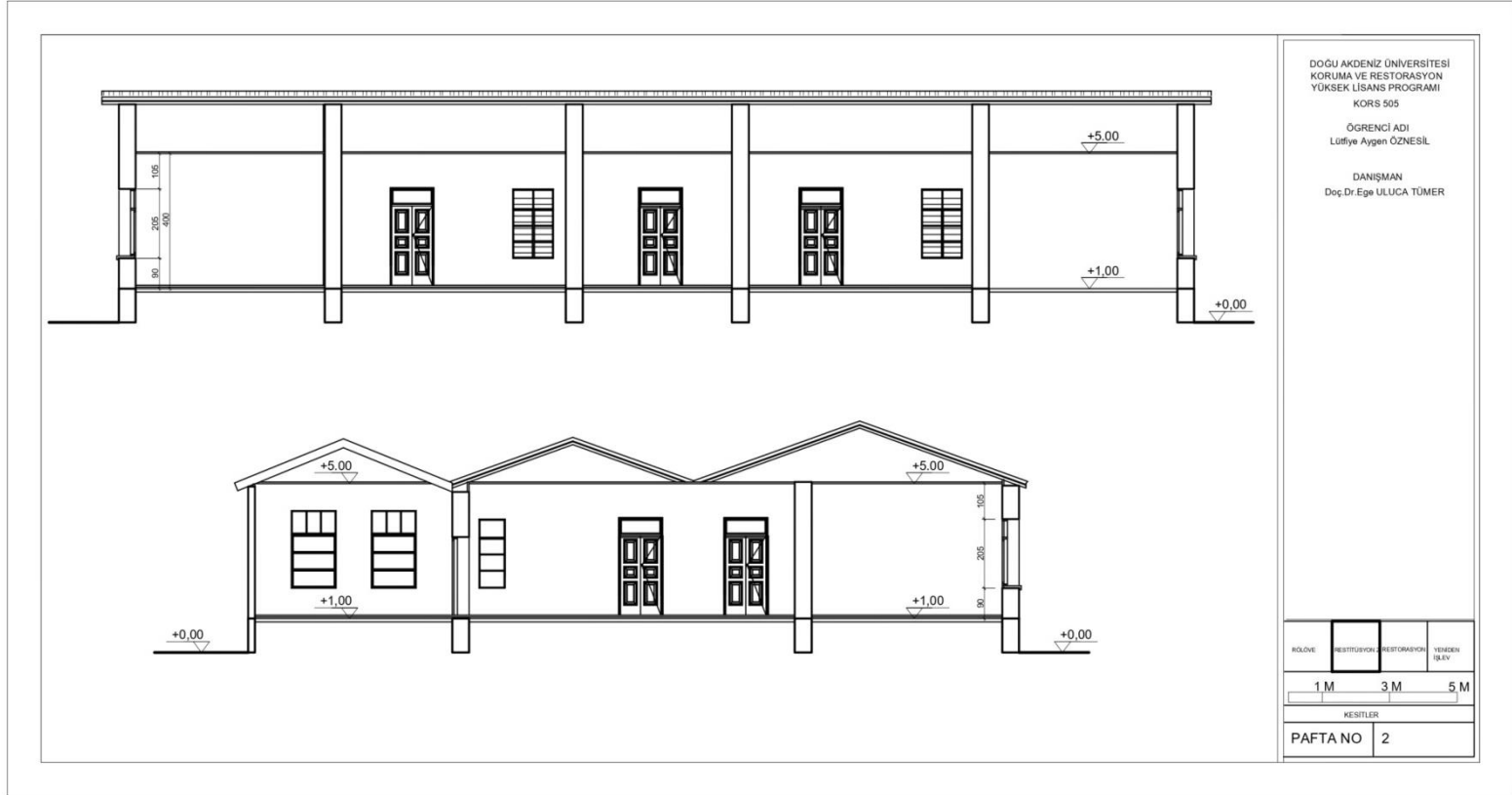

Şekil 242: 1. Dönem Restütüsyon Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

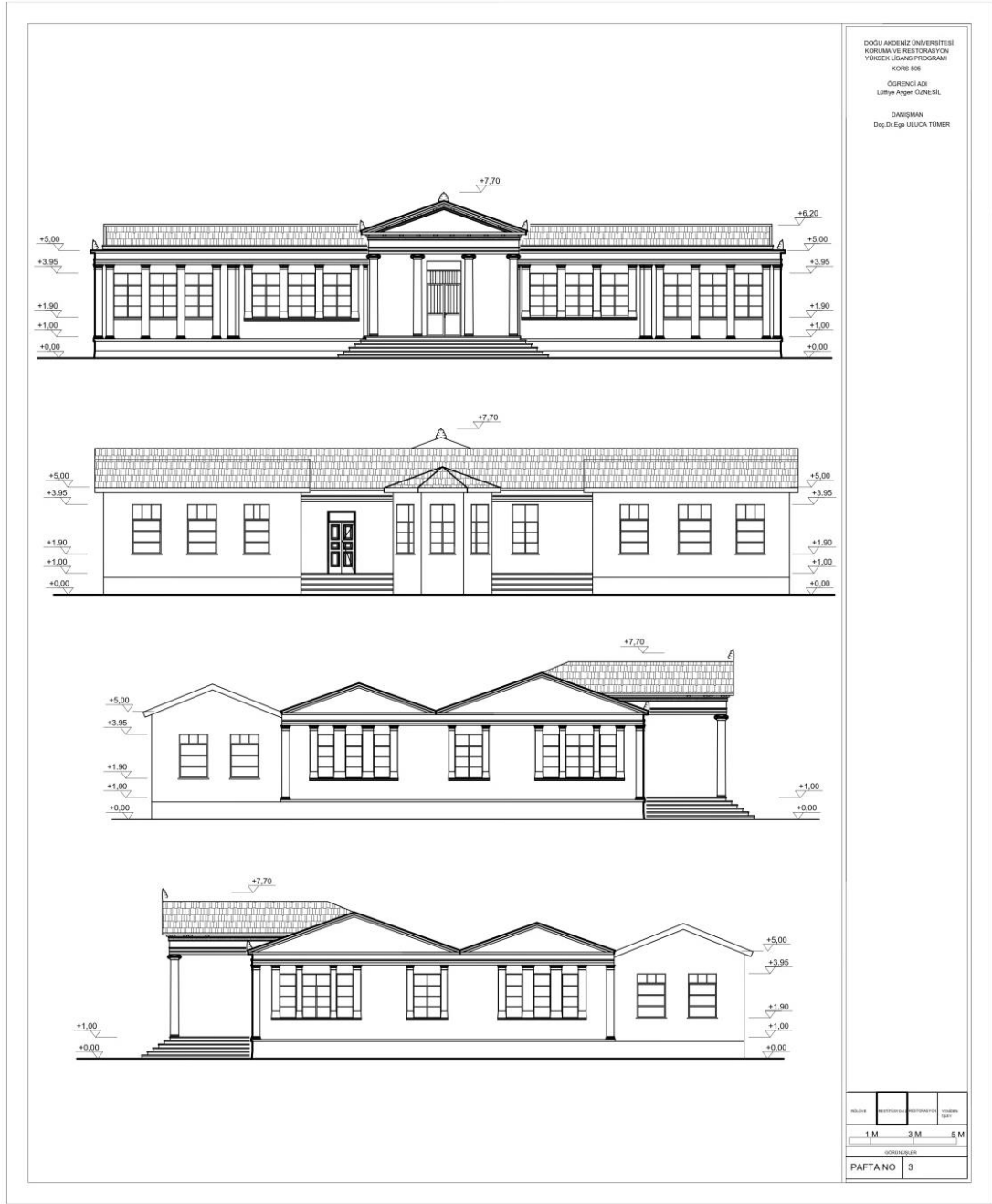

Şekil 243: 1. Dönem Restütüsyon Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 245: Dönem Restütüsyon Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 246: 2. Dönem Restütüsyon Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

7.3.4 Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi

1924 yılında inşa edilen ve halen okul olarak faaliyet gösteren Gazi İlkokulu, tarihi Suriçi'ndeki önemli anıtsal yapılardan biri olarak önemli bir tarihi değere sahiptir. Kentsel koruma alanı içindeki konumu ve şehir merkezindeki tamamlayıcı rolü göz önüne alındığında, bu tarihi binanın bir kent müzesine dönüştürülmesi önerilmektedir. Binanın önerilen yeni fonksiyonuna yönelik onarım çalışmaları yapılırken öncelikli amaç, yapının bütünlüğünü ve özgünlüğünü koruyarak mevcut gereksinimleri doğrultusunda dönem analizleri ve restitüsyon çalışmaları temel alınarak onarımların yapılmasıdır.

Restorasyon projesinde, binanın tarihi önemini koruyarak binayı çağdaş ve kentsel ihtiyaçlara uyarlayarak yeniden canlandırmak hedeflenmektedir. Bunu başarmak için koruma yönetmeleri önerilmiştir. Seçilen koruma yöntemleri arasında temizleme, sağlamlaştırma ve yenileme yer almaktadır.

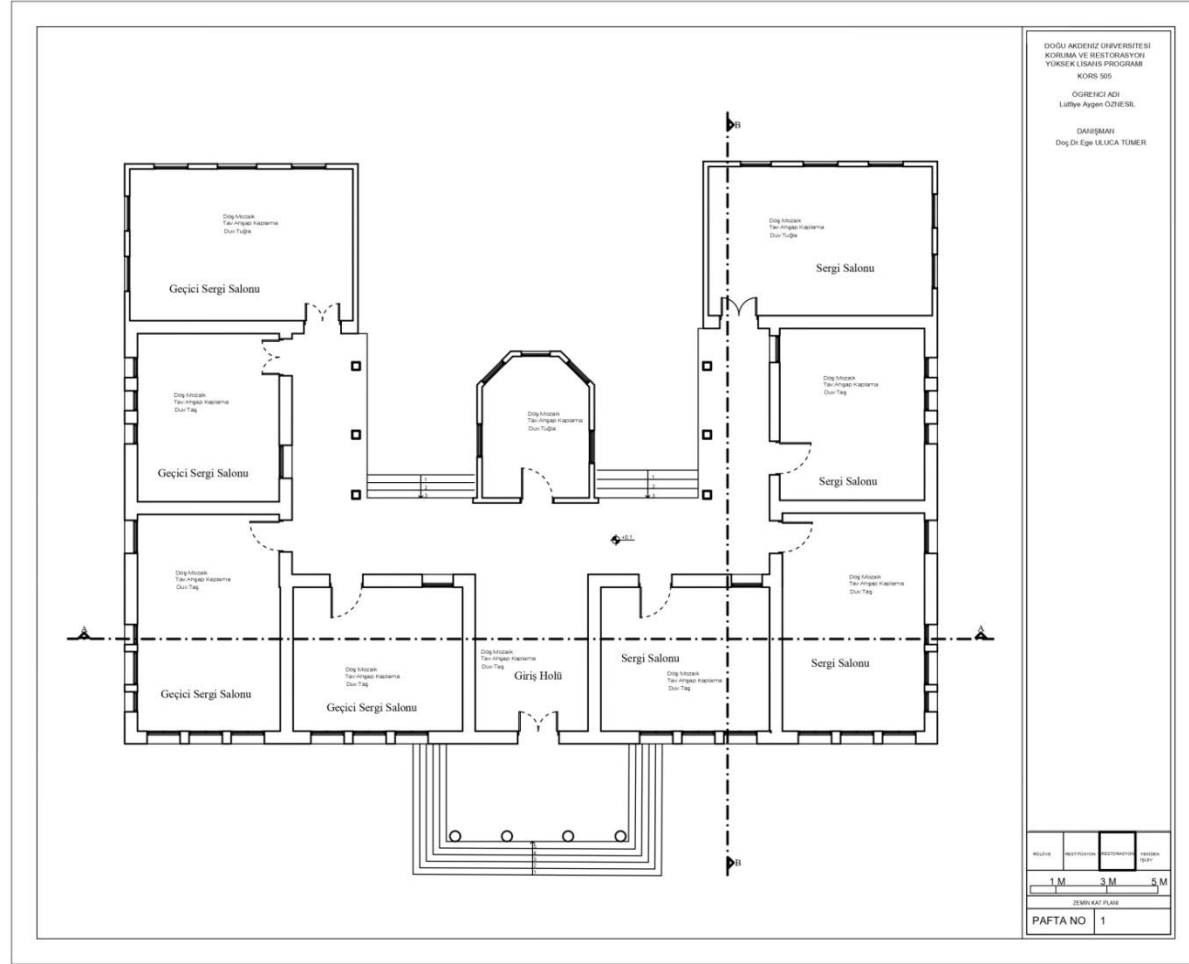
Temizleme, Sağlamlaştırma, Yenileme

Çalışmada öncelikle yapının çevresindeki niteliksiz eklerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Özellikle arka avluda okulun ihtiyaçlarına bağlı olarak eklenmiş sınıflar, kantin, depo ve hademe odasının yıkılması gerektiği düşünülmüştür. Yapının içerisinde mekânsal bütünlüğü bozan ekler yapılmış ve bu eklerin kaldırılması gerekmektedir. Yeni bir mekân elde etmek amacı ile giriş ve müdür odası arasında kapatılan alanın açılmasına ve özgün haline uygun bırakılmasına karar verilmiştir.

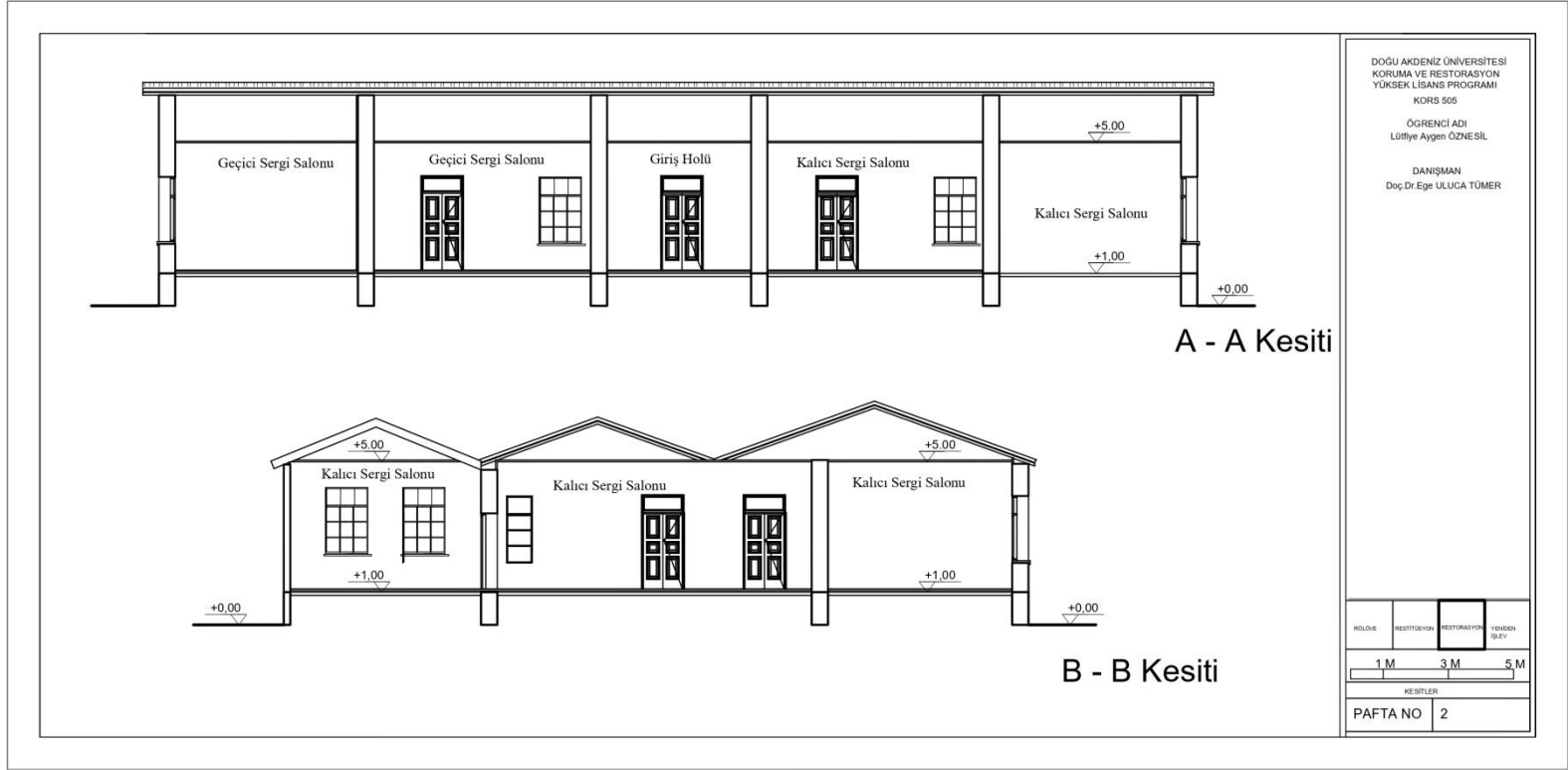
Sekreter odasında duvarlar üzerindeki ahşap kaplamaların kaldırılmasına ve kapatılan nişlerin açılması uygun görülmüştür. Giriş kısmı ve müdür odasındaki yapılan onarımlarda mekânın özgün döşemesi sökülerek yerine laminat parke yapılmıştır. Laminat parkelerin sökülüp yerine orijinaline uygun döşeme ile yenilenmesi gerekmektedir. Yapıya son dönem eki olarak eklenen sınıflardaki

niteliksiz pencereler kaldırılıp orijinaline uygun olarak yeniden yapılmalıdır. Müdür odasında bulunan tavan kaplamasının sökülüp aslına uygun döşeme kaplaması ile yenilenmelidir. Cephelelerdeki kablo, lamba ve klima gibi niteliksiz eklerde kaldırılacaktır. Yapıya orijinal tasarıma sadık kalınarak geç dönem eki olarak eklenen sınıfların kaldırılmamasına karar verilmiştir. Yapının çatısı incelenmiş gözle görülür statik bir sorun tespit edilmemiştir. Ancak çatı örtüsünün açılıp bakım ve onarımının yapılık sağlamlaştırılması önerilmektedir.

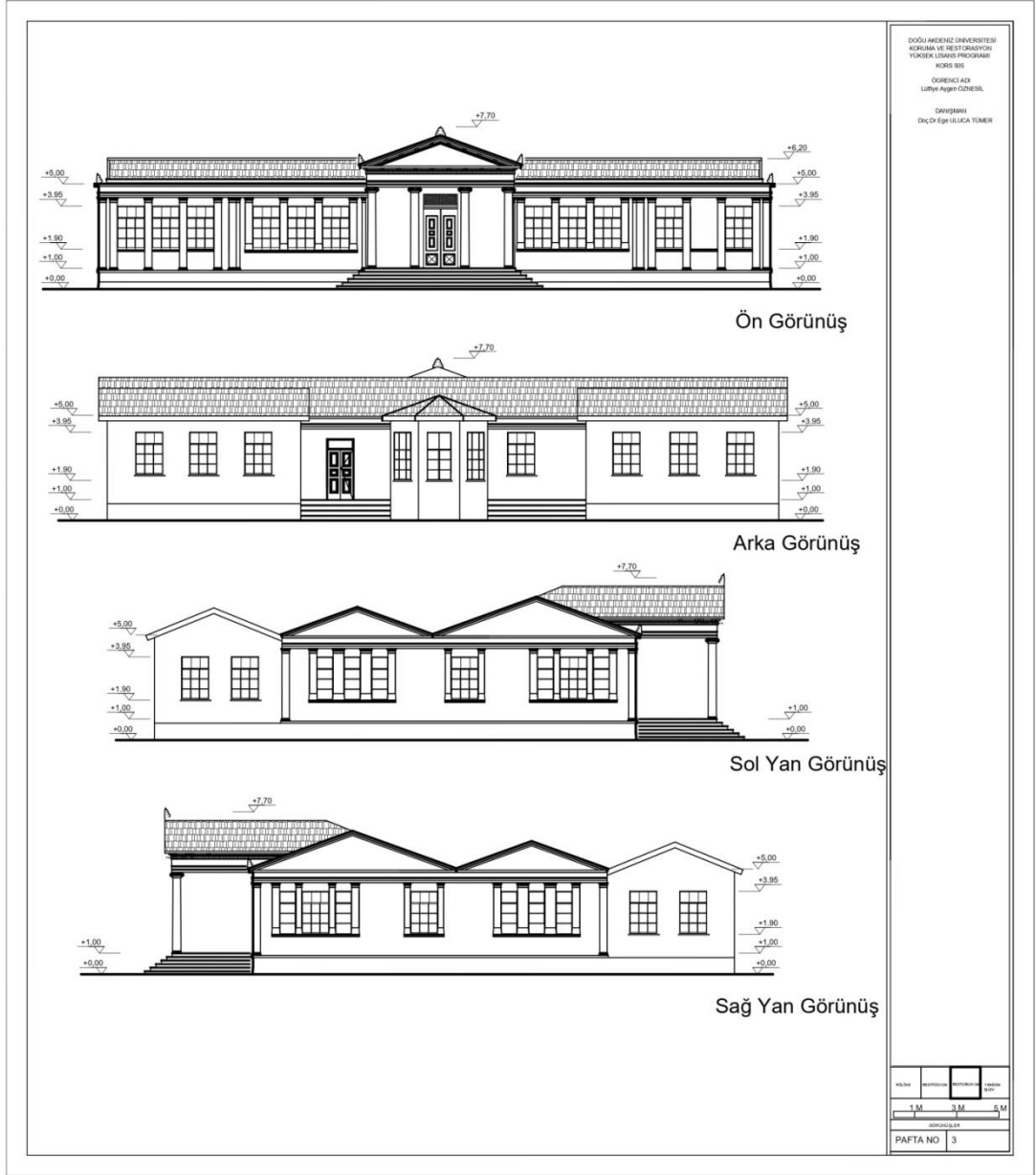
Yapının pencereleri ve giriş kapısı yapılan onarımlarda değiştirilmiştir. Bu pencerelerin ve kapının özgün haline uygun olarak yeniden yapılması önerilmektedir. Birçoğu korunmuş olan tüm ahşap kapı ve tavanların bakım ve onarımları yapıp, gerekli olan yerlerde sağlamlaştırılmasına yönelik böceklerle karşı enjeksiyon yöntemi önerilmektedir. Boyalı olan tüm ahşap elemanlar ısı tabancası kullanılarak boyalarının sökülüp yağlı boya ile boyanacaktır. Yeni kullanılacak veya değiştirilecek tüm ahşap elemanlar emprenye ahşap kullanılarak yapılması önerilmektedir. Yapıda zeminle ilgili bir problem bulunmamaktadır. Mevcut döşemelerin ve süpürgeliklerin elden geçirilip bozuk kırık eksik parçalarının tamamlanmasına ve gerekli kısımlarının yenilenmesi gerekmektedir. Tüm dış cephe ve iç duvarlardaki bozuk, kabarmış nem çekmiş kötü durumdaki sıvalar elle düşürülecek ve atılacaktır. Tüm sıvanacak yüzeyler için, doğal hidrolik kireç bağlayıcı, doğal silika, polimer ve elyaftan oluşan doğal hidrolik kireç esaslı hazır sıva harcı kullanılarak yapılması önerilmektedir. Tüm sıvalı duvarlar zımparalanıp astar sürüldükten nefes alan su bazlı boya boyanacaktır. Tüm çatıdaki çatı olukları ile yağmur suyu borularının bakımının yapılması ve gerekli yerlerin yenilenmesi gerekmektedir. Yapı içerisindeki tüm denizliklerin onarımı yapılacak ve eksik olan kısımları yenilenecektir.

Şekil 247: Restorasyon Projesi Zemin Kat (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 248: Restorasyon Projesi Kesitler (L.A Öznesil, 2023)

Şekil 249: Restorasyon Projesi Görünüşler (L.A Öznesil, 2023)

Bölüm 8

MAĞUSA İÇİN KENT MÜZESİ ÖNERİSİ

8.1 252-260 Nolu Parsellerdeki Tarihi Yapılar İçin Koruma Ve Yeniden Kullanım Önerileri

8.1.1 Şömineli Ev

Mağusa /suriçi’nde 252-260 nolu parsellerin yer aldığı yapı adasında birinci derece tarihi eser olarak tescil edilen Şömineli Evin, Osmanlı Dönemi’nin önemli yapılarından biri olduğu ve muhtemelen konak olarak inşa edildiği düşünülmektedir.

Suriçi 'nin tam merkezinde yer alan bu binanın uzun süredir kapalı olması, onu hayata döndürmek için yeni bir amaç doğrultusunda yeniden değerlendirme ihtiyacını doğurmuştur. Orijinalliği bozulmadan korunan bina için öngörülen yeni potansiyel işlev, bir kent müzesidir. Buradaki fikir, bu işlevsel dönüşüm yoluyla yeni alanlar yaratmaktır ve bu öneri çerçevesinde yapılan her türlü müdahalenin geri dönüştürülebilir olmasının sağlanmasına özellikle vurgu yapılmıştır.

Binanın bir kent müzesi olarak ele alınmasıyla, tarihi ve kültürel değerinin kabul edilmesi, şehrin mirasını ve tarihini sergilemek için bir odak noktası olarak hizmet etmesi hedeflenmektedir. Yapıya verilecek yeni işlev doğrultusunda önerilen temanın ‘Sosyal Yaşam ve Gelenekler’ temelinde bir müze oluşturulmasıdır.

Yapının genel olarak durumunun iyi olması yeni alanların yaratılması, müzenin sergileme ve eğitim kapasitesini arttırarak ziyaretçilere dinamik bir deneyim sunabilmeyi amaçlamaktadır.

Kuzey ve Güney birimlere ayrılan iki binanın ana girişinin yeni işlev doğrultusunda güney birimdeki arka bahçe duvarından bir kapı açılarak sağlanması öngörülmüştür. Bu ana girişten girildiğinde mevcutta bahçe olarak kullanılan alanın açık hava sergileri için hizmet etmesi önerilmiştir. Güney birimin zemin katı, kalıcı koleksiyonların veya tematik sergilerin sergilendiği beş sergi salonu da dâhil olmak üzere çeşitli işlevleri barındıracak şekilde düşünülmüştür. Zemin katta doğu cephesinde bulunan tuvalet özgün işlevini sürdürecektir. Bu birimin geniş bir avlusu bulunmaktadır ve içerisinde çeşme, kuyu, hamam ve zeytin ağaçları bulunmaktadır. Bu avlunun peyzajının düzenlenerek ziyaretçilerin vakit geçireceği bekleme ve dinlenme alanları sağlanması önerilmiştir. Üst kattaki odaların geçici sergi salonuna dönüştürülmesi öngörülmüştür. Revak kısma konacak hareketli panolar ile açık sergi alanı olarak kullanılabilecektir.

Güney birime geçildiğinde zemin katın kuzey bölümündeki odalar sergi salonu olarak önerilmektedir. Bu odaların önünde bulunan veranda, açık sergi alanı olarak değerlendirilmiştir. Doğu cephesine bakan ve birbirine bağlanan iki oda çocuklar için ilgi çekici bir deneyim sunacak eğlenceli çocuk aktivitelerinin yapılacağı bir mekân olarak önerilmektedir. Günümüzde Tuvalet olarak kullanılan alan depo odası olarak değerlendirilmiştir. Üst kata çıkıldığında, geçici sergiler için tasarlanmış, değişen sergiler için esneklik sağlayan bir oda önerilmemektedir. Revak kısmında açık sergi alanı olarak kullanılacaktır. Kuzey birimdeki avlunun da peyzajının düzenlenerek açık hava sergileri ve çocuk aktivite alanı olarak değerlendirilmesi önerilmiştir.

8.1.2 Karakol Binası

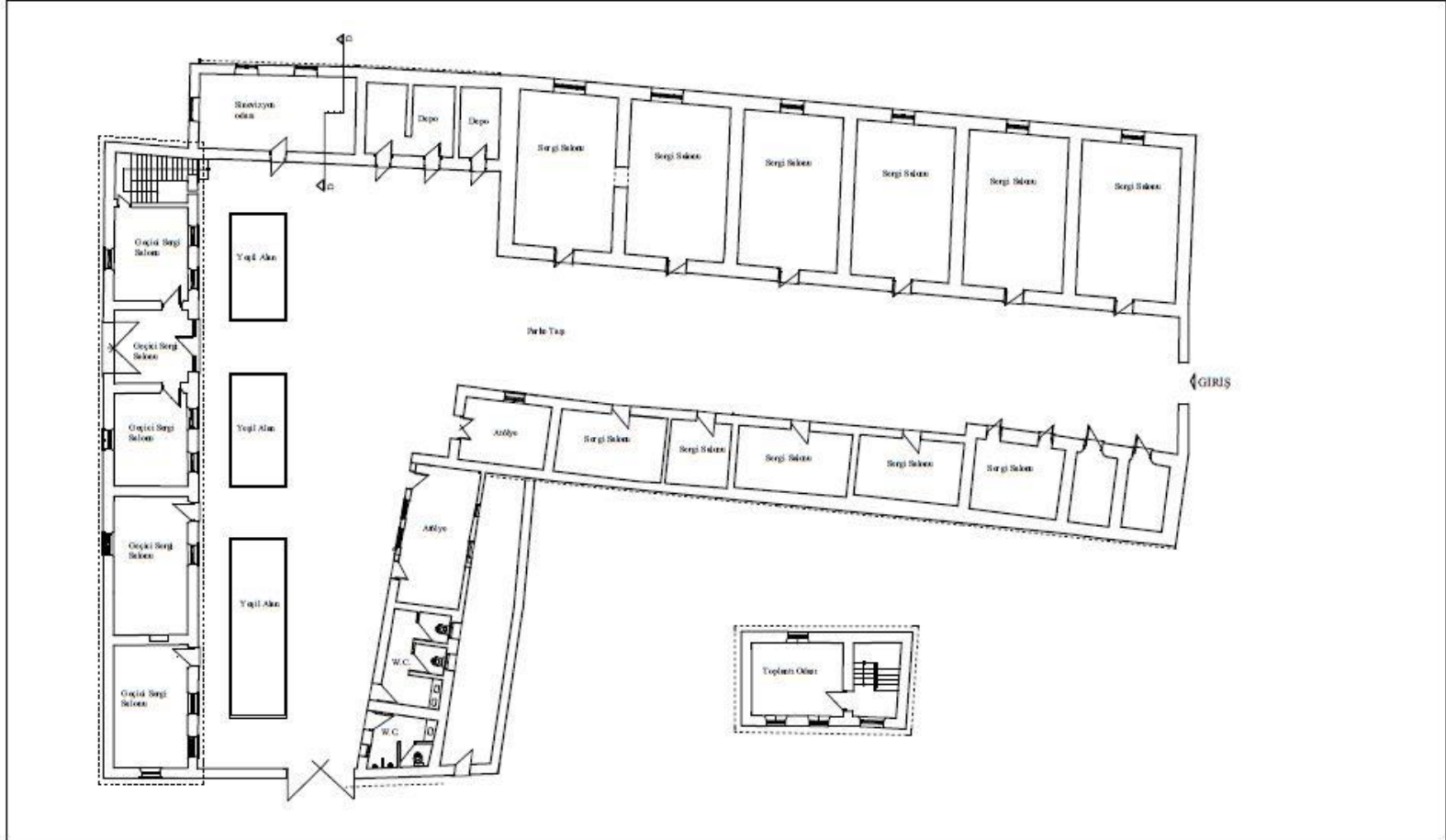
Mağusa /Suriçi’nde 252-260 Nolu parsellerin bulunduğu yapı adasında yer alan karakol binası uzun süre atıl durumda kalması nedeniyle işlevini büyük ölçüde kaybetmiştir. Bu da yapının yeniden düşünülmesi ve yeni bir kullanım alanı bulması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Önerilen yeni işlev; yapının kültürel ve eğitim amaçlı bir kamusal alan olarak yeniden tasarlayarak kent müzesine dönüştürülmesidir. Yapıya verilecek yeni işlev doğrultusunda önerilen temanın “İngiliz Kolonyal Dönemi ve sonrasındaki ‘II. Dünya Savaşı / Savaş ve Çatışma Tarihi” temelinde “1940’lardan Günümüze Müzesi” olarak değerlendirilmesidir.

Yapının ana girişinin, avlu duvarına ana erişim noktası olacak yeni bir kapının sağlanması önerilmiştir. Avlunun kendisi, genel ziyaretçi deneyimini geliştirecek şekilde bekleme ve dinlenme alanlarını içerecek şekilde peyzajının düzenlenmesi öngörülmüştür.

Kuzey ve güney iç cephelerindeki hücrelerin sergi odalarına dönüştürülmesi önerilmiştir. Batı iç cephesinde ise bu yöne bakan odaların, etkileşimli ve eğitici deneyimleri teşvik eden ilgi çekici çocuk atölyelerine dönüştürülmesi öngörülmüştür. Bu cephede yer alan mevcut tuvaletler, restorasyon projesine uygun olarak yeniden inşa edilecek ve ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde orijinal işlevi korunacaktır. Kuzey iç cepheye bakan, başlangıçta depo olarak tasarlanan odalar, restorasyon projesinde belirtildiği gibi orijinal amacını koruyacaktır. Ancak, bu odalardan birinin sinevizyon odası olarak yeniden tasarlanması önerilmektedir. Doğu iç cephesindeki odalar yönetici birimi olarak yeniden değerlendirilecektir.

Üst kattaki odanın tartışmalar, sunumlar ve ortak faaliyetler için alanlar sunan toplantı odası olarak kullanılması önerilmektedir.

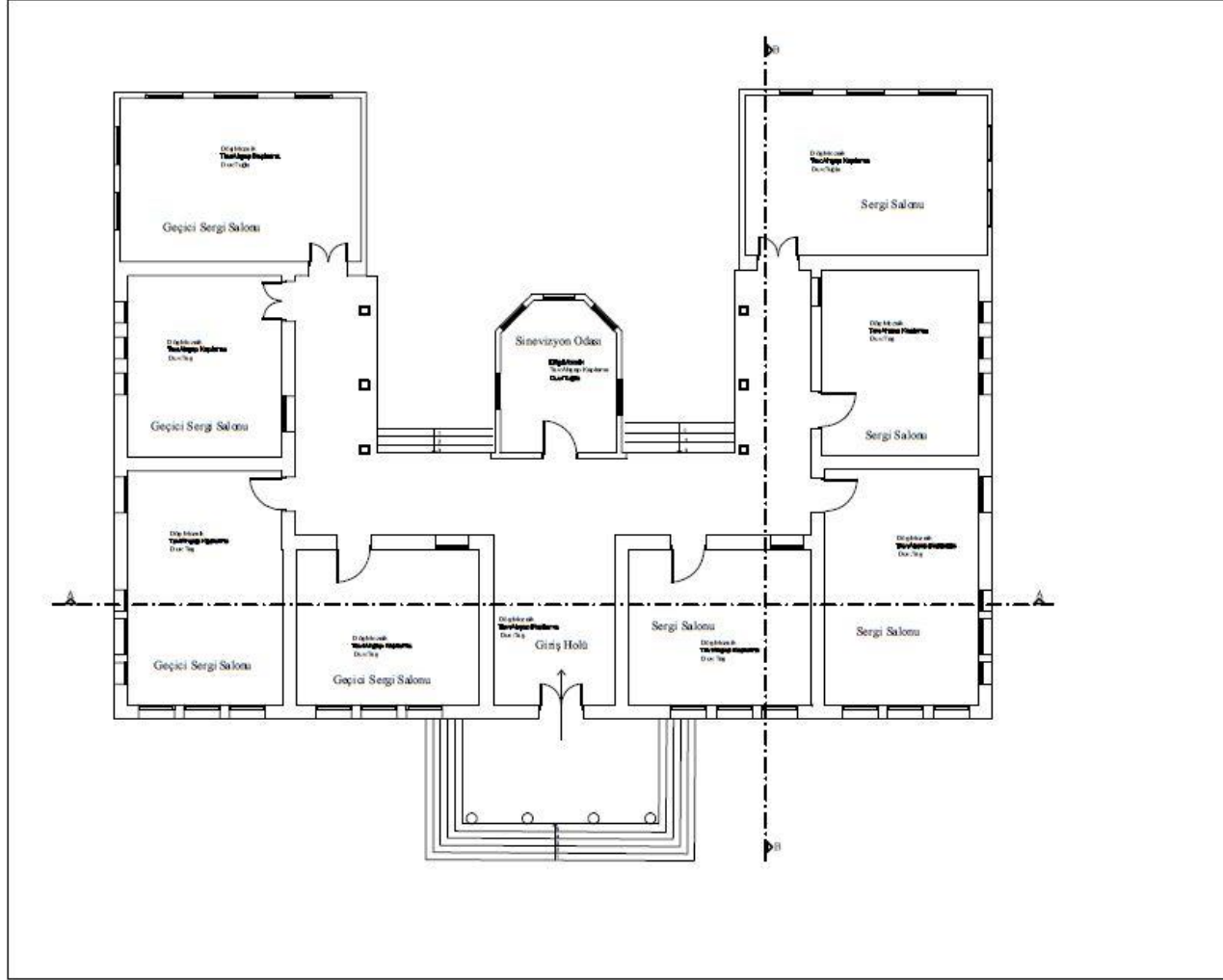

Şekil 250: Karakol Binası Restorasyon Öneri Projesi (L.A Öznesil, 2023)

8.1.3 Gazi İlkokulu

Mağusa /Suriçi’nde 252-260 Nolu parsellerin yer aldığı yapı adasındaki tarihi yapılardan biri olan Gazi İlkokulu’nun özgünlüğünü ve tarihini koruyarak müze olarak yeniden işlevlendirilmesi önerilmektedir.

Yapıya verilecek yeni işlev doğrultusunda önerilen temanın ‘Eğitim, Spor ve Şampiyon Melekler’ temelinde bir müze oluşturulmasıdır. Müze girişi olarak mevcut girişin korunması önerilmektedir. Ana giriş restorasyon projesinde belirtildiği şekilde özgün haline dönüştürülmüş ve bu mekana konulan hareketli panolar ile verandaya çıkış sağlanmıştır. Ayrıca verandada bu panolara yer verilmiştir. Önceden müdür odası olarak kullanılan mekânın sinevizyon gösterimi yapılacak bir bölüme dönüştürülmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Binanın kuzeydoğu kanadında bulunan sınıfların kalıcı sergilerin yapılacağı mekânlar, güneydoğu kanadındaki sınıfların da geçici sergi mekânları olarak işlevlendirilmesi önerilmektedir.

Şekil 251: Gazi İlkokulu Restorasyon Öneri Projesi (L.A Öznesil, 2023)

8.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Ek Yapı Tasarımı

8.2.1 Mağusa Suriçi Kent Müzesi'ne Ek Yapı İçin Bağlama ve Mimari Programa Dayalı Kıstaslar

Gazimağusa Suriçi Şehir Müzesi için önerilen ek yapı, müze kompleksi içerisinde yer alan tarihi binaların çeşitli ihtiyaçlarına hitap edecek, çok kapsamlı bir işlev düşünülerek önerilmiştir.

Yeni binanın her bölümü için önerilen işlevler, müze ziyaretçileri için hizmet alanları (kafe, müze dükkân), geçici sergi alanı, yönetici odası ve oditoryum şeklindedir. Ayrıca müzelerin ihtiyaç duyduğu tüm diğer ek tesisleri (depo , wc, teknik servis) barındırması düşünülmektedir.

Tarihi binalara ek yapı yapım süreci, her biri genel projenin başarısını sağlamada önemli olan birkaç farklı aşamadan geçen sistematik bir ilerlemeyi içermektedir. Başlangıçta inşaata devam etme kararı, artan mekansal gereksinimler ve gelecekteki genişleme planları gibi faktörler dikkate alınarak yapılan bir ihtiyaç değerlendirmesiyle verilir. Bunu takiben, proje hedeflerinin açıkça tanımlandığı, kullanıcı girdilerinin toplandığı ve alan planlamasının değerlendirildiği kapsamlı bir programlama aşaması gerçekleştirilir. (Ekinci, 2014, s.192-197)

Tarihi bir bina ile ek binanın yapısal entegrasyonunu değerlendirmeye yönelik model, her biri karar verme sürecinde dört temel aşamadan oluşur.

1. Bilgi toplama,
2. Değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi,
3. Olabilir alternatiflerin belirlenmesi,
4. Değerlendirme ve en uygun alternatifin seçimi.

Bilgi toplamanın ilk aşamasında, tarihi binanın mimari özellikleri, yapısal bütünlüğü ve tarihi önemi dikkate alınarak kapsamlı bir analizi yapılır. Eş zamanlı

olarak topografya ve çevre koşulları dikkate alınarak alan hakkında bilgi toplanır. Bilgi toplamanın ardından değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi gerekmektedir. İşlevsel uyumluluğu, mimari uyumu, yapısal bütünlüğü ve sürdürülebilirliği değerlendirmek için kriterler oluşturulmuştur. Bu kriterler potansiyel alternatiflerin objektif olarak değerlendirilmesi için temel oluşturacaktır. Olası alternatiflerin belirlenmesi, mimari tasarım alternatiflerinin, yapısal çözümlerin ve malzeme seçeneklerinin araştırıldığı bir sonraki aşamadır. Belirlenen kriterleri karşılayan alternatifler bulmak için çeşitli düzenler, stiller ve inşaat malzemeleri dikkate alınır. Son aşama ise en uygun alternatifin değerlendirilmesi ve seçilmesidir.

Seçilen alternatif, koruma hedefleriyle uyumlu olmalı, işlevsel gereksinimleri karşılamalı, yapısal stabilite sağlamalı ve sürdürülebilirlik ve estetiğe olumlu katkıda bulunmalıdır.

Özetle, bu sistematik model kapsamlı bir değerlendirme süreci sağlayarak tarihi bina ve ekinin yapısal entegrasyonu için en uygun yaklaşımın seçilmesinde yol göstermektedir. Bilgilerin, kriterlerin ve alternatiflerin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi yoluyla model, çağdaş ihtiyaçları karşılarken tarihsel bağlama saygı duyan bilinçli bir karar verme sürecini kolaylaştıracaktır.

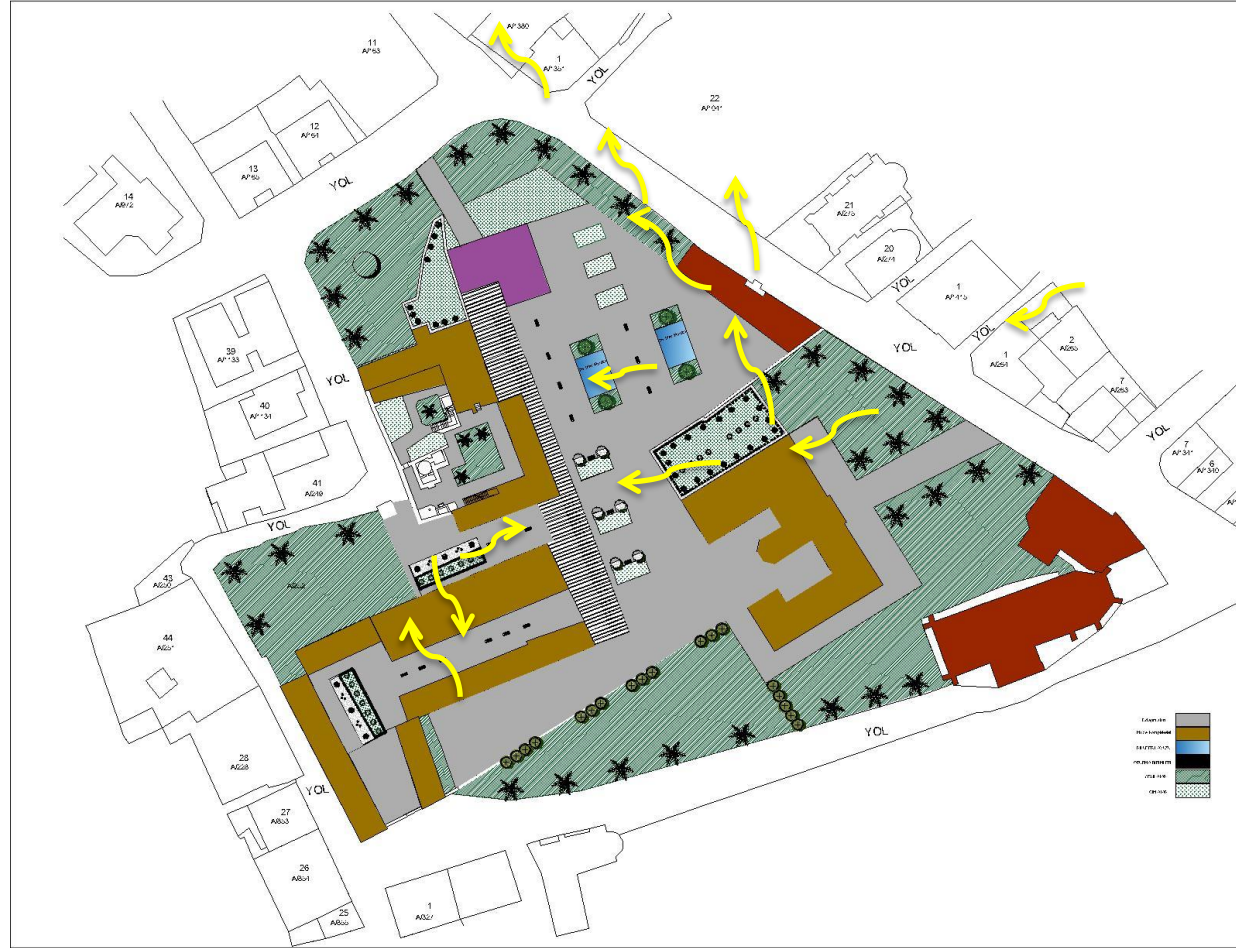
Tablo 6: Tarihi ve Ek Yapı Bağlama Kriterleri

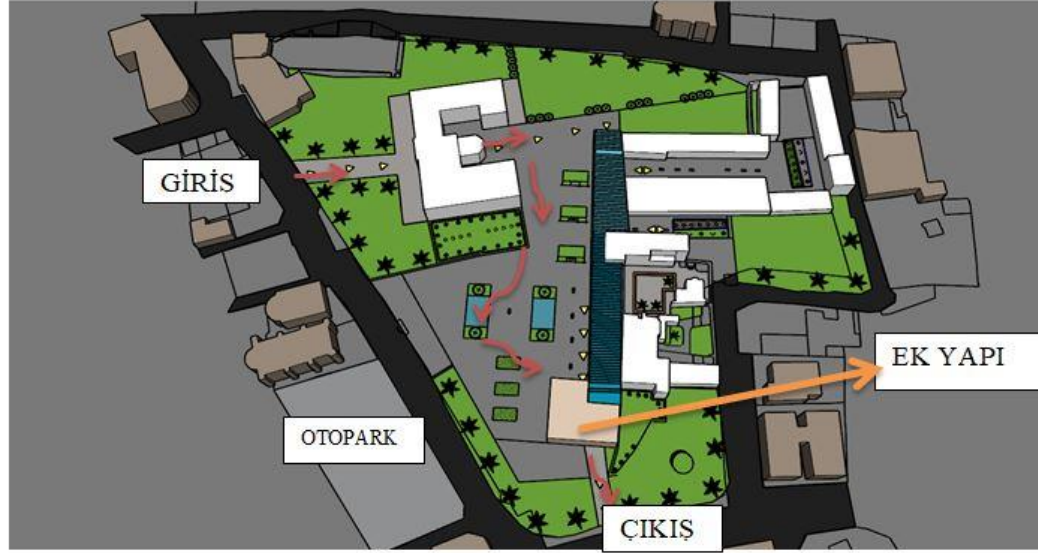
TARİHİ YAPI VE EK YAPI BAĞLANMA KRİTERLERİ			
	TARİHİ YAPI	EK YAPI	TARİHİ BİNA EK BİNA BÜTÜNLEŞMESİ
KORUMA KURAMI	Bütünlüğün Korunması Özgünlüğün Korunması Tarihi Çevrenin Sürdürülmesi	Çağdaş Tasarım Anlayışı Uyum Çevresel Etki Uygun işlev Taktikten kaçınma	Tarihi Yapının Korunması Ek Binanın Ayırd Edilebilirliği
DEĞERLER	Tarihsel Değer Sanatsal Değer Özgünlük	Teknik Değer Süreklilik Değeri Sanatsal Değer	Özgünlük Değeri Çağdaş Yapım Tekniği Bütünleşik Tasarım
MİMARİ KOMPOZİSYON		Kitle Malzeme Oran Ritim Konum Renk Doku	Kitle Malzeme Oran Ritim Konum Renk Doku

8.2.2 Mağusa Suriçi Kent Müzesi Ek Yapı Tasarım Önerisi

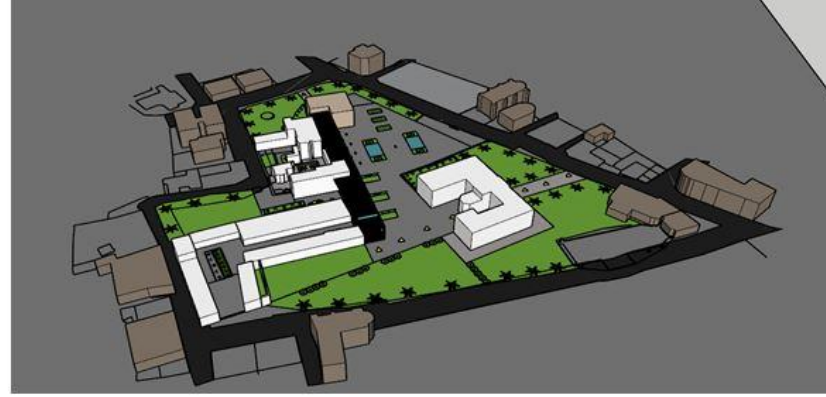
Proje alanı analizleri ile bölge araştırılmış ve alan içerisinde de yer alan bina fonksiyonları belirlenmiştir. Öneride yeni ek binanın sosyalleşme ihtiyaçlarına karşılık vermek amacıyla fuaye, konferans salonu, kütüphane, atölyeler, müze dükkân ve kafe olarak işlevlendirilmesi önerilmektedir.

Projenin açık alanları çeşitli fonksiyonlar ile donatılmıştır; açık sergi alanı (kente ait envanter ve objelerin sergilenmesi) , süs havuzları, çocuk genç etkinlik alanları, yeşil alanlar, oturma ve dinlenme alanları önerilmiştir. Otopark yapı kompleksi içinde düşünülmemiş alan çevresindeki mevcut otoparkın kullanılmasına karar verilmiştir. İhtiyaç programı yukarıdaki gibi planlanan kent müzesi projesinin ana girişin ilk yapı bloğu (Gazi İlkokulu'ndan) sağlanması önerilmektedir. Ziyaretçiler yapı adasındaki diğer bloklara kuzey aksında tasarlanan kapalı pergola aracılığıyla ulaşabilecek. Ayrıca, alan içerisinde son erişim noktası olarak proje alanına çıkışı sağlayacak şekilde kuzey aksında planlanan ek bina önerilmiştir.

Şekil 253: Kent Müzesi Yapı Adası Üç Boyutlu Vaziyet Planı A

Şekil 254: Kent Müzesi Yapı Adası Üç Boyutlu Vaziyet Planı B

KAYNAKLAR

- Atun, A. (2017). *Mümkün Olmayan Müze*. İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş.
- Aytuğ, A. (2006). *Sempozyum*. Antalya: Mimarlar Odası Antalya Şubesi.
- Bağışkan, T. (2005). *Kıbrıs'ta Osmanlı Türk Eserleri*. Lefkoşa: Kuzey Kıbrıs Müze Dostları Derneği Yayını.
- Biber, K. (2023). Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımı. *Artium*.
- Icom. (2022, Ağustos 24).
- Enlart, C. (1987). *Gotik Art and the Renaissance in Cyprus, French Edition First Published (2 vols)*. (D. Hunt, Dü., & D. Hunt, Çev.) London: Trigraph Limited.
- Georghiou, C. (2013). *British Colonial Architecture in Cyprus*. Nicosia.
- Gosselin, V. (2022). Museums of Cities. *Camoc Museum of Cities Review*, 27.
- Gökçe, B. (2014). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. eylül 14, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32474> adresinden alındı
- Icom. (2022). *International Council of Museum*.

Irkad, U. (1986). Bonbalanan Mağusa .

Keleş, V. (2010). Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği. *Dergipark*, 8.

Lanz, F. (2013). European Museum in the 21st Century:Setting the Framework. *Mela Books*, 410-439.

Lazarides, S. G. (1999). *Souvenif of Famagusta*. Nicosia.

Madran, B. (2001). *Kent,Toplum,Müze* . İstanbul: Numune Matbaacılık.

Madran, B. (2022). Dosya: Bellek ve Mekan. *Mimarlık*.

(2011). P. Mauries içinde, *Cabinets of Curiosities* (s. 68). Thames & Hudson.

Onur, B. (2014). B. Onur içinde, *Yeni Müzebilim* (s. 39). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Onur, B. (2014). *Yeni Müze Bilim*. Ankara: İmge Kitabevi.

Onur, B. (2014). *Yeni Müzebilim* . Ankara: Pelin Kitabevi Yayınları.

Özdemir, A. A. (2012, Mayıs). Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler. s. 5.

Report. (1950). *Cyprus Anual Report of the Antiquities For the Years 1949*. nicosia.

Report. (1957). *Cyprus Annual Report of the Antiquities For the Years 1956*.
Nicosia.

Silier, O. (2007). *Kent Müzeleri ve Türkiye'de Kent Müzelerine Duyulan İhtiyaç*. (N. Ketenci, Dü.) istanbul: Tarih vakfı müzeler ve sergiler bölümü.

Soulard, T. (2006). La diffusion de l'architecture gothique à Chypre. *Cahiers du Centre d'Etudes Chypriotes*, 36, 73-124.

Sözen, M. (2013). Kent tarihi müzeleri ve arşivleri. İstanbul: Stil Matbaa.

Tepekaya, E. G. (2018). Ekim 29.

Tumer, E. U. (2017). *Gazimağusa Doğu Akdeniz'de Bir Liman Kenti*. Mağusa.

URL 1. <https://www.britishmuseum.org/>

URL 2. <https://camoc.mini.icom.museum/about/about-camoc/>

Yücel, E. (1999). *Türkiye'de Müzecilik*. istanbul: kanaat matbaası.

EKLER

Ek A: Ulus Irkad Yayınlanmayan Makalesi

BOMBALANAN MAĞUSA “MUHTELİT MEKTEBİ VEYA DAHA SONRA GAZİ İLKOKULU

1975 yılında 18 yaşında Baf'tan gelip Mağusa'ya yerleştim ve 46 yıldır Mağusa'da yaşamaktayım. Bu 46 yıl içinde birlikte Baf'tan geldiğim insanların çoğu, ninelerim, dedelerim ve babam da çoktan göçüp gitmişler uzaklara. 1980 yılında öğretmenlik görevime ilk önce Şehit Osman Ahmet İlkokulu, daha sonra da 1991 yılında Gazi İlkokulu'nda başladım. 37 yıllık öğretmenlik hayatımda binlerce çocuğu veya öğrenciyi okuttum. Şehit Osman Ahmet ilkokulu 1975 yılında kurulmuştur ama bina daha önce bir Kıbrıslırum ilkokuluydu. 1991 yılında gittiğim Gazi İlkokulu ise 1920'li yıllarda kurulmuş ve çeşitli zamanlar çeşitli isimler almış bir okuldu. Okulun binalarının barındırdığı binlerce anısı olduğunu, bana anlatılan gerçek öykülerle farkına vardım. Bu okulun tarihiyle de ilgilendim. Mesela yanlış biliyordum; okulun 1920'li yıllardaki ismi Gazi İlkokulu değildi. 1939 yılındaki ismi “Mağusa Muhtelit Mektebi” olarak geçiyor. Daha öncesi zamanlarda da çeşitli isimler aldığını fotoğraflardan buldum. 1939 yılında elime geçen bir fotoğrafta okulun pencerelerinin kum torbalarıyla dolu olduğunu ve bu torbaların sırf Nazi Alman ve İtalyan uçaklarının hava saldırılarından kurtulmak için konduğunu farkettim. Bu konuda elde etmiş olduğum birçok fotoğrafta okulun çeşitli zamanlarda değişik isimleri olduğunu da ortaya çıkardım. Gazi İlkokulu olması belki Atatürk'ten ötürü de olabilir diye düşünüyordum ama belli ki bir ikinci nedeni daha olduğunu araştırmalarım ile ortaya çıkardım. Geçenlerde Mağusalı olup zengin bir fotoğraf koleksiyonu olan Sayın Dr Özkan Korun Bey'in bana gönderdiği, 1940'lı yıllarda İkinci Dünya Savaşı sırasında bombalanan Mağusa Muhtelit Mektebi veya Gazi İlkokulu resmiyle altına da yazılan

anılardan, okulun adının Alman Swastikaları veya İtalyan savaş uçakları tarafından bombalanmasından ötürü Gazi İlkokulu olduğunu, İngiliz Döneminde Kıbrıs İngiliz Hükümetinin de onayıyla, İkinci Dünya Savaşı sırasında okulun bombalanmasından ve Savaş sırasında Gazi çıkmasından ötürü, okula Gazi isminin verildiği görüşü bana çok yakın geldi. Bu arada okul bombalanmadan önce limandaki Alarm borularıyla uyarılan öğrencilerin, okul içindeki sığınağa dolarak, öğretmenleriyle birlikte canlarını kurtardıklarını da öğrendim. Okulun tarihiyle okulda 26 yıl öğretmenlik yaparken de ilgilenmiş ve okulun İkinci Dünya Savaşı sırasında yanındaki Venedik Sarayı ve tarihi anıtlar da dahil, MTG sahası yanındaki boş bölgeler ve burçlar ve de dıştaki Baykal Bölgesi'nin de, İngiliz Askeri Garnizonu olduğunu öğrenmiştim MTG sahası yanında İngiliz Hint askerilerinin konuşlandığını, çok değişik adetleri olduğunu, mesela keçi eti yediklerini, özel kasapları olduğunu, özel palalaları ile bu keçileri kestiklerini, eğer bir defada bu keçinin başı kesilmezse uğursuz addedilerek, etini yemediklerini, o günleri yaşayan Mağusalılar anlatmışlardı. “Mağusa Muhtelit Mektebi”nin içinde öğrencilerin ders yaptıkları sırada, herhangi bir uçak saldırısında bu çocukların hemen okul avlusundaki sığınaklara öğretmenleri vasıtasıyla girdikleri, resimde görülen bombalama sırasında sığınakta olduklarını da öğrendim.

Gene Savaş sırasında Mağusalı Kıbrıslırum/Kıbrıslıtürk genç kadınların Mağusa Hastahanesi'nde hemşire kursu gördükleri, herhangi bir saldırıda meydana gelecek yaralanma veya ölümcül kayıplara derhal İlk Yardım müdahalesi için kurs gördüklerini de bulduğum fotoğraflarda öğrendim. O günlerde limanda görev yapan eski mağusalılardan rahmetlik Ahmet Aysergili, Alman/İtalyan uçaklarının saldırılarında limanda bombalanan petrol varillerinin nasıl havaya kalkıp burçlara kadar yükseldiğini hatırladığını bana anlatmış, yer yer Mağusa Bölgesi'nin çeşitli

bölgelerine sahte, tahtadan uçaklar yerleştirerek,onları şaşırtarak, buraları bombalamalarını sağladıkları, geceleyin casusların paraşütle indikleri bölgelere de, tuzak olsun diye teller ve tuzaklar kurduklarını belirtmiş ve bu konuları İki Dünya Harbini anlatan kitabıma almıştım. Rahmetli Ahmet Aysergili bana gene aynı tuzakları Lefkoşa Havaalanı çevresinde de, sırf Nazi ve İtalyan uçaklarını şaşırtmak için kurduklarını anlatmıştı. Genelde Alman Casusları boş alanlara geceleyin paraşütlerle indirilmekte, buralarda casusluk yaptıkları için İngiliz Hükümeti'nin tedbir aldığını defalarca söylemişti. Gene eski Mağusalılar, İngilizlerin gerek denizaltı saldırılarına, gerekse havadan saldırılarına hazırlıklı olduklarını, limanda askeri hücumbotlar bulunurken, Mağusa Kalesi üzerinde de uçaksavarlarını diktiklerini, bana anlatmışlardı. Yaşlılara göre o günlerde uçaksavarlarla en az üç Nazi veya İtalyan Savaş Uçağı'nın düşürüldüğü de bana iletilmiştir. Mağusa bombalanırken , o ikinci Dünya Savaşı günlerinde birçok insanın da muhakkak anıları vardı.

Metin İrfan arkadaşım bana Limana düşen bombadan dolayı annesinin arkasının yandığını , çocuk arabasında olan bebek yani en büyük ablasının da basınçtan dolayı kulaklarının patlayıp hayatını kaybettiğini anlatırken, Dr. Özkan Korun Bey Alman uçaklarının ; Othello kalesinin deniz içindeki uzantısını da bombalandığını, hatta bu kısmında çatlama meydana geldiğini belirtti.Bu arada bir İtalyan Uçağı Paralimni Köyü yanındaki göle düşmüş(içinde su yoktu),pilotun İngilizler tarafından esir alındığını,kendisinin kayınpederi dahil, bu olayı Mağusalılardan gidip görenlerin olduğunu bildiğini bana belirtmiştir.

Sayın Dr. Özkan Korun yine bana verdiği bilgilerde, geceleyin Mağusa’da evlerde ışık yakılmasının yasak olduğunu, olaylar sırasında Mağusa halkının Hükümet tarafından köylerdeki akrabalarının yanlarına gönderildiğini eklemiştir.

Şu anda İngiltere’de yaşayan eski Mağusalılardan Okay Uçar ise,İtalyan uçaklarının çoğu tarihi yerleri bombalamadığını, rahmetli babasının kendisine söylediğini, mesela onların camiye yerle bir edebileceklerini ama çok titiz davranarak yalnız üsleri bombaladıklarını, Akkule ,cami ve bazı kiliselerin bombalanmadığını, babasının kendisine anlattığını, limana düşen bir İtalyan uçağının pilotunun kafasını koparak Liman’a, vücudunun da uçakla birlikte denize girdiğini, babasının pilotun kafasını bulup morga götürdüğünü belirtmiştir.

Yine Mağusalı olan Ertan Ince de “Genellikle İtalyan uçaklarının bombardımanından bahsedilirdi. Şu an evi, kapalı Maraşta, kapalı olan futbol sahası yanındaki Evripidou sokağında kalan büyük dayım rahmetli Ahmet Soyer (Amerikalı), evinin çok yakınlarına bir bombanın düştüğünü ve seyyar satıcı bir Rumun hayatını kaybettiğini bize anlatmıştı.Hatta o patlayan bombanın iri iri, kenarları keskin şarapnel parçalarını evinin arka tarafında bir kenarda hatıra olarak muhafaza ediyordu. Bizler büyük dayımın evine sürekli gittiğimizden, arada bir merak ettikçe bu parçaları alır, ilgiyle izler ve yerine koyardık. Belki de, üstünden 46 yıl geçmesine rağmen o parçalar hala daha oralarda duruyordur” diye bir anısını aktarmıştır.

1949 yılından 1974 yılına kadar Mağusa-Maraş Bölgesi’nde yaşayan Kıbrıslı bir İngiliz olan Edward Facey, yayınladığım hemşire fotoğraflarında annesinin fotoğrafını görünce ta Londra’dan bana facebook kanalıyla gönderdiği anılarında

şunları yazmıştır: “Hatırladığım kadarıyla sadece İki veya üç ciddi Alman veya İtalyan hava saldırısı olduğunu büyüklerim bana anlatmıştı. Annem , 1940 yılında ailesiyle İngiltere’den Kıbrıs’a bekar bir hemşire olarak gelmişti”.

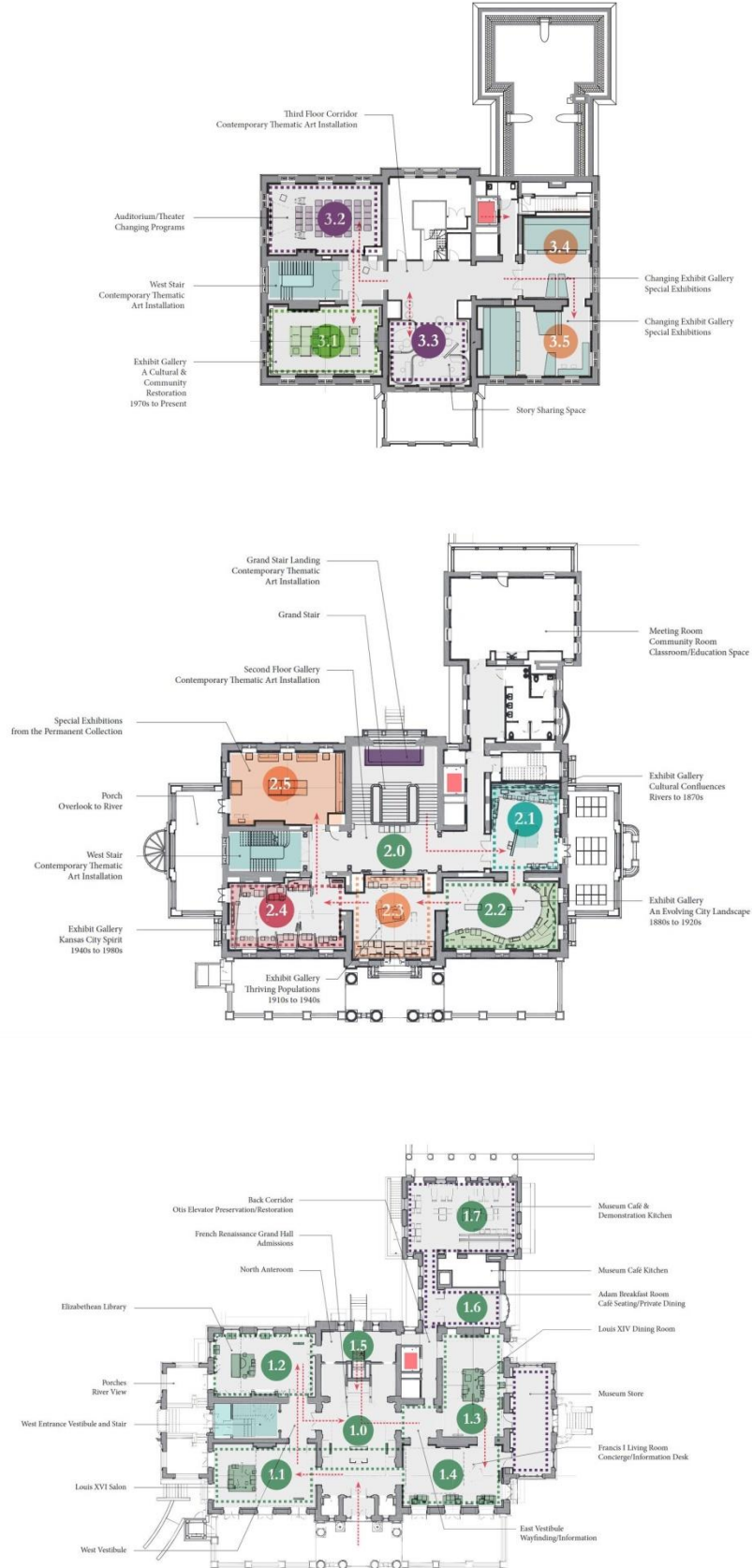
Edward, Dr Özkan Korun Bey’in bana gönderdiği fotoğraflardan bazılarının annesine ait olduğunu, ama 1974 yılında evlerini Maraş’ta terk ederken tüm albümlerinin evlerinde kaldığından dolayı bu fotoğrafların çoğunun şimdi elinde olmadığını belirtmiştir.

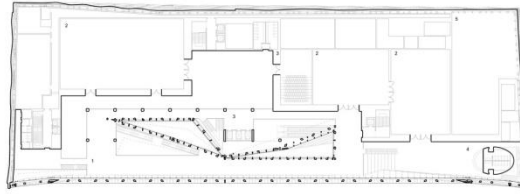
Edward’ın annesinin ailesi, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Tren İstasyonu ve Limanın yanında yaşamaktaydılar. Annesi, babasıyla 1940 yılında Mağusa’da hemşire iken tanışmışlar. Babası İngiliz Ordusu’nda görevliydi ve Kıbrıs’a ikinci geliyordu. Bu arada hastanede yaralanmış bir meslektaşını ziyaret ediyordu ki annesini görüp ona aşık olmuş. 1942 yılında Kıbrıs’ta evlenmişler. Birlikte İngiltere’ye döndüler ve 1949 yılında tekrar geri geldiler. O yıl babası ordudan emekliye ayrılmış. Edward: “Ben Kıbrıs’ta doğup büyüdüm. Ailemin anlattığına göre İkinci dünya savaşında Mağusa üzerinde keşif uçuşları vardı ve çok azı hava saldırısıydı” diye yazmıştır. Ona göre, daha fazla Mağusa’ya ciddi olarak en fazla üç hava saldırısı olduğunu, daha fazla dedesinin anlattığı ciddi bir olayı anımsadığını; Dedesi tren makinisti olduğu için bir treni yönetirken bir hava saldırısında treni durdurarak kendini korumak için saklandığını, babasının asker olarak ilk görevinin 1930-34 yıllarında, ikinci görevinin de yine Kıbrıs’ta 1940-1944 yıllarında ifa edildiğini eklemiştir. Babası Sherwood Alayında Mısır, Alalameine ve Tobruk’ta aynı yıllarda görev yapmıştı.

Eski Mağusalılardan **Tassos Syngrossides** de bana gönderdiği mesjda babasının kendisine Alman ve İtalyan uçaklarının Mağusa'yı bir veya iki defa ciddi bir şekilde bombaladıklarını söylediğini belirtmiştir.

Bu yazının yazılmasında bana katkıda bulunan tüm Kıbrıslılara teşekkür ederim...

Ek B: Kent Müzeleri Örnek Projeler

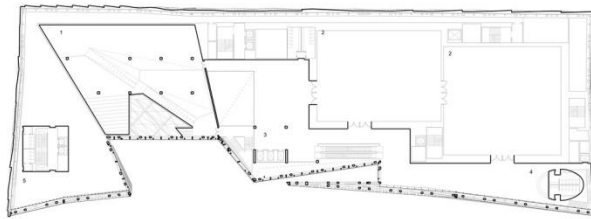

4TH FLOOR PLAN / 1,500
CHENGDU MUSEUM
SUTHERLAND HUSSEY HARRIS

0 5 10 25

- 1 VIEWING GALLERY
- 2 PERMANENT EXHIBITION
- 3 SPACE
- 4 LECTURE THEATRE
- 5 HOTSPOT FACILITIES
- 6 PLANT ROOM

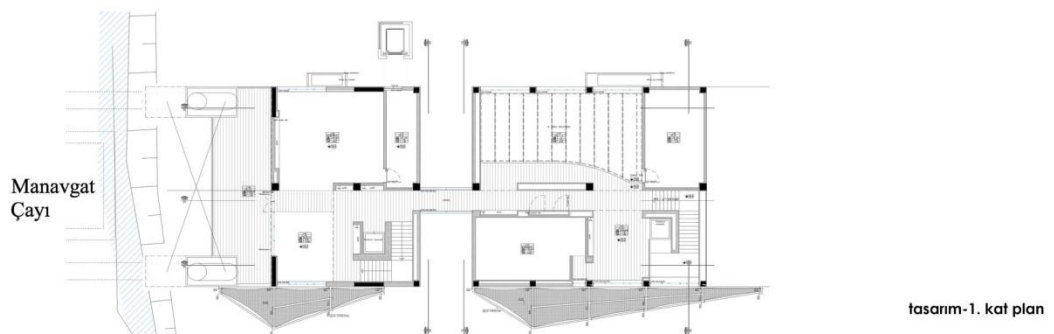
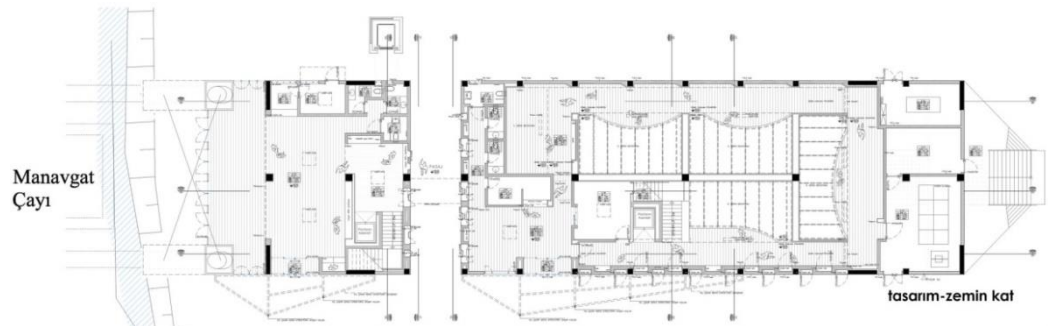
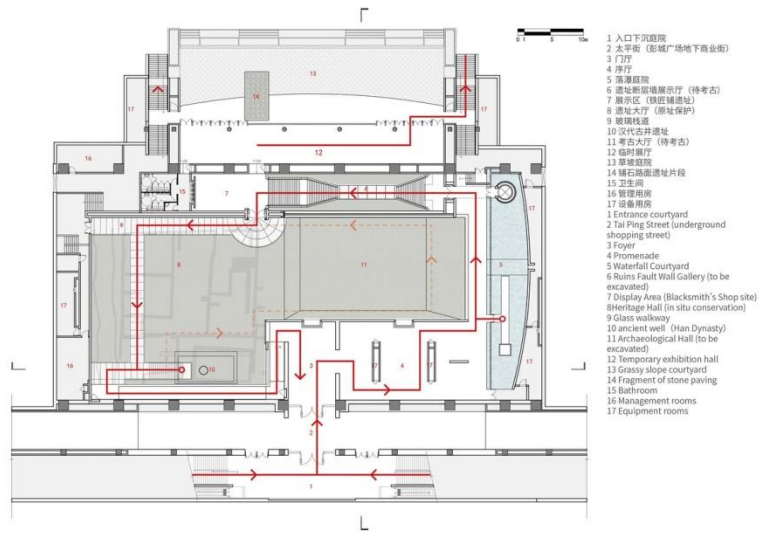

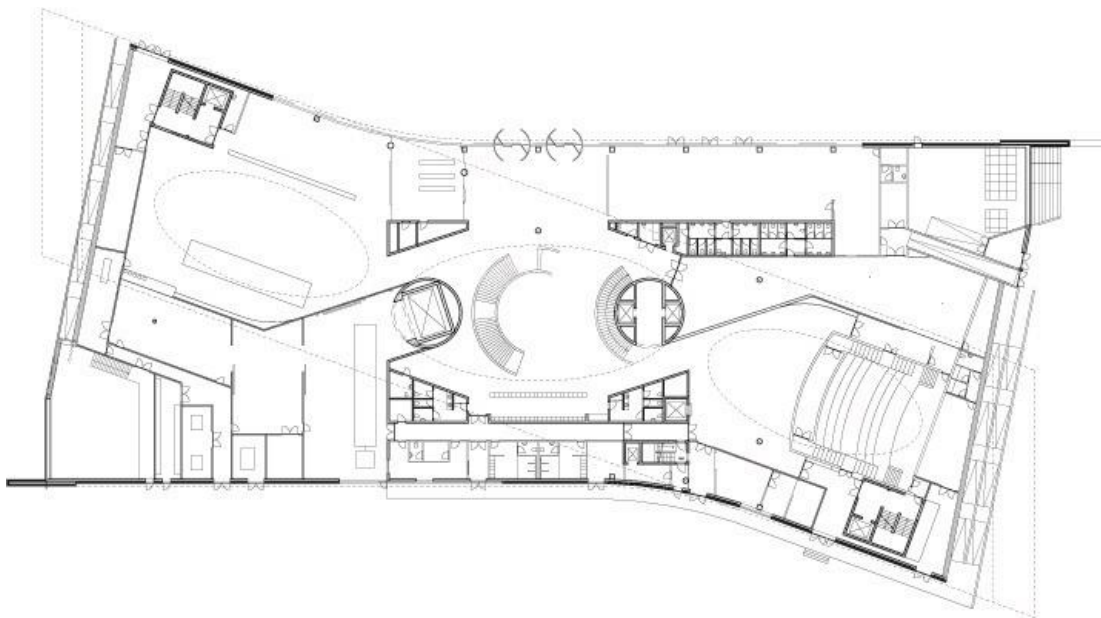
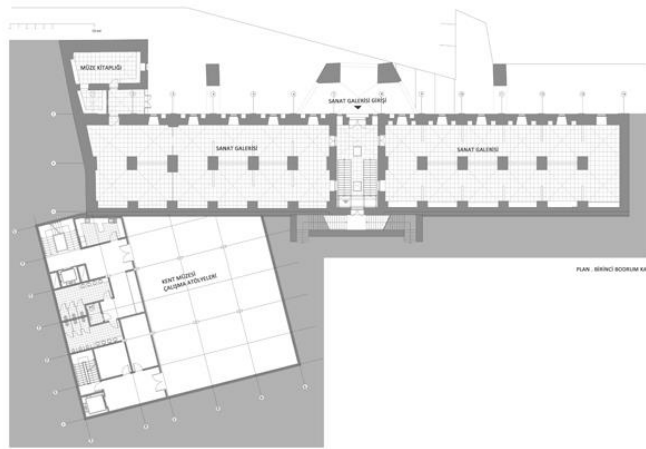
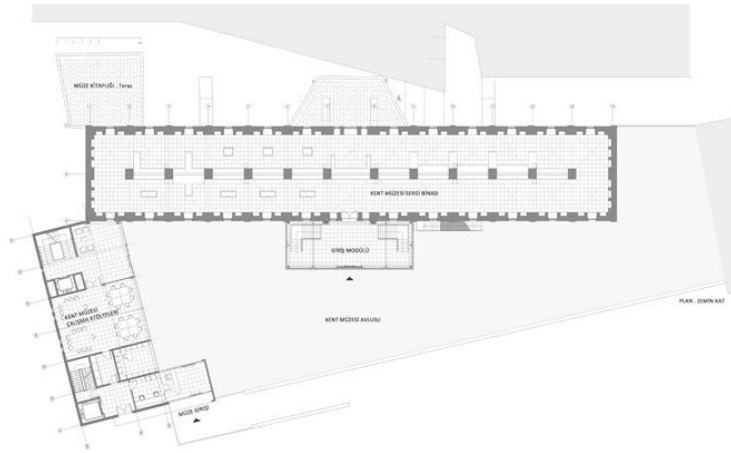
3RD FLOOR PLAN / 1,500
CHENGDU MUSEUM
SUTHERLAND HUSSEY HARRIS

0 5 10 25

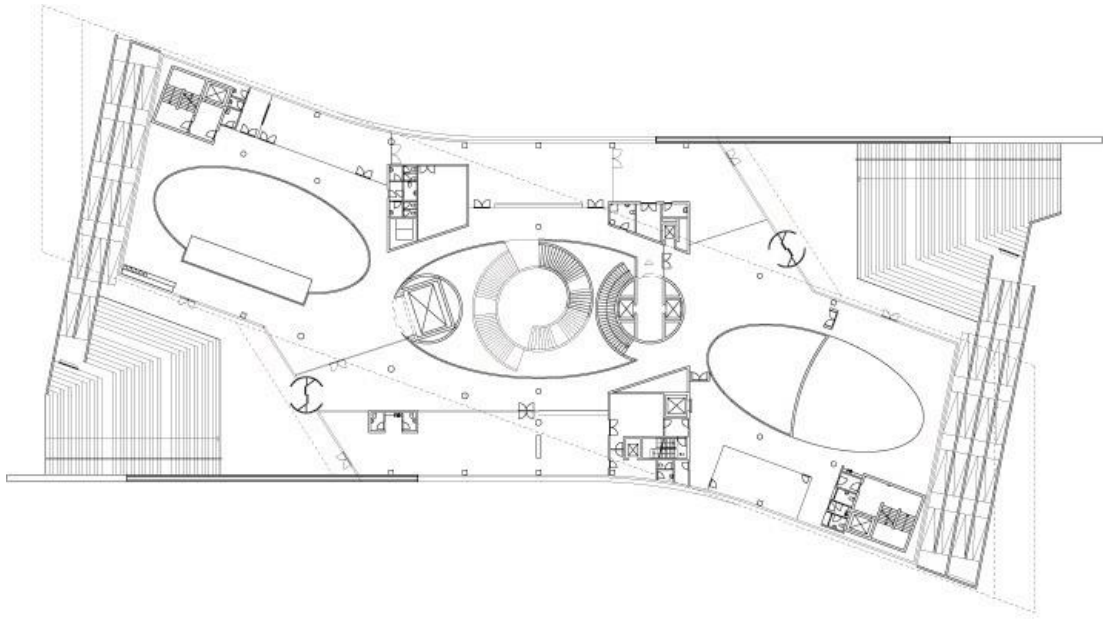

- 1 STEPPED GALLERY
- 2 TEMPORARY EXHIBITION
- 3 SPACE
- 4 CIRCULATION CORE
- 5 VISITOR FACILITIES
- 6 MUSEUM OFFICES

ground floor/level 1 | 1:500

first floor/level 2 | 1:500